

ΕΛΜΕΛΚΕΔΕΣΕΚ
A MISSZALE
FELÉTT

**SZALÉZI
MÜVEK+**

II.

ELMÉLKEDÉSEK A --- MISSZÁLÉ FELETT

II. KÖTET

PÜNKÖSD UTÁNI VASÁRNAPOK

(AZ „OLTÁR ÉS ÉLET” MÁSODIK FÉLÉVE)

SZERKESZTETTE:

SZUNYOGH X. FERENC

O. S. B.

RÁKOSPALOTA, 1936 SZALÉZI MŰVEK.

Nihil obstat. Carolus Szitkey S. S. censor dioecesanus.
5310—1935. Imprimatur Vacii, die 15 Novembris 1935.
† Stephanus Episcopus Vacienſis.

Don Bosco Nyomda, Rákospalota.

TARTALOMJEGYZÉK.

I.

ELMÉLKEDÉSEK.

A Pütkösd utáni időről	1
Pütkösd után első vasárnapra	5
Pütkösd után második vasárnapra	13
Pütkösd után harmadik vasárnapra	25
Pütkösd után negyedik vasárnapra	37
Pütkösd után ötödik vasárnapra	49
Pütkösd után hatodik vasárnapra	61
Pütkösd után hetedik vasárnapra	73
Pütkösd után nyolcadik vasárnapra	85
Pütkösd után kilencedik vasárnapra	97
Pütkösd után tizedik vasárnapra	109
Pütkösd után tizenegyedik vasárnapra	121
Pütkösd után tizenkettedik vasárnapra	133
Pütkösd után tizenharmadik vasárnapra	145
Pütkösd után tizennegyedik vasárnapra	157
Pütkösd után tizenötödik vasárnapra	169

Pünkösöd után tizenhatodik vasárnapra	181
Pünkösöd után tizenhetedik vasárnapra	193
Az őszi évnegyedes böjtről	174
A liturgikus év vége	205
Pünkösöd után tizennyolcadik vasárnapra	207
Pünkösöd után tizenkilencedik vasárnapra	217
Pünkösöd után huszadik vasárnapra	229
Pünkösöd után huszonegyedik vasárnapra	241
Pünkösöd után huszonkettedik vasárnapra	253
Pünkösöd után huszonharmadik vasárnapra	265
Pünkösöd után huszonnégyedik vasárnapra	277
Pünkösöd után utolsó vasárnapra	289
A liturgikus év vége és átmenet az újba	300
Nagyboldogasszony napjára	113
Krisztus királyságának ünnepére	244
Mindenszentek ünnepére	256
Halottak napjára	259
A mindennapos gyászmisére	262
A halotti misék szelleméről	291
Az ünnepek a liturgikus évben	188, 196
A szentek ünnepeinek liturgikus típusai	197
Az apostolok közös miséi	211
A mártírok közös miséi	214
Egy vértanuért mondott misék	219
Húsvéti időben egy vértanuért	224
Több vértanuért húsvéti időben	232
Nem püspök vértanuért	233
Több vértanuért	236, 247

A hitvallók közös miséi	249, 267, 271
Az egyháztanítók közös miséje	269
Az apátok közös miséje	274
A szűzek közös miséi	275, 279
A szent asszonyok és özvegyek közös miséi . .	283
A templomszentelés ünnepére	286, 297

II.

TANÍTÁSOK.*

a)

A liturgia mibenléte.

(Elejét lásd az 1. kötetben.)

A misztériumos cselekedetek és jelképek	16
A kétféle papság	20
Krisztus papságáról	28
A plébánia és az egyházközség	40
A liturgia jelentősége az egyén lelkiéletében . .	44
A liturgia és a természetfeletti élet	52

b)

A Szentírásról.

A Szentírás a Pünkösöd utáni időben	6
A Biblia-olvasásról	8

* Ezek a tanítások az „Oltár és Élet” folyóiratban szélaprózva jelenhettek meg. Kérjük azonban a kedves olvasókat, hogy most a tartalomjegyzékben közölt sorrend szerint összefüggően olvassák el és elmélgedjék át.

Krisztus igazi képe a liturgiában és a Bibliában	33
Régi liturgikus imádság mai nyelven	160
A XX. század litániájából	227
Mi a liturgia?	162, 171

c)

**A szentmise megértéséhez és a róla való önálló
elmélkedéshez.**

(Elejét lásd az I. kötetben)

A szentmiséről, mint áldozatról	99
A szentmise felépítése	116
Katekizmus a szentmiséről	124
A szentmise és a kegyelem	137, 149
Az Úrfelmutatás csodája	178, 185

A Püünkösd utáni időcöl

Az Egyház liturgikus évének egy olyan szakasza kezdődik, mely tulajdonképpen a Vízkereszt után levő négy utolsó vasárnapal együtt külön álló részt alkot. A Misszale így nevezi ezeket a miséket „infra annum“, tartalma szerint úgy fordíthatnánk ezt le, hogy a misztériumok ünneplésétől eltérő egyszerű „évközi“ misék. Arra szolgálnak ugyanis, hogy egyszerűen kitöltsék a megtestesülés (Karácsony) és a megváltás (Húsvét) ünnepeköze közé eső időt. Számra nézve azonban tekintélyes része ez a liturgikus évnek, mert az 52 vasárnap közül 23-tól 28-ig emelkedhetik ezeknek a vasárnapoknak a száma, aszerint, hogy a Húsvét mikorra esett. Külsőleg arról lehet megismerni, hogy ezeken az „évközi“ vasárnapokon a liturgikus szín a zöld.

Ez az idő tehát mintegy félesztendőt foglal össze: a természetes év nyarát és őszét. Ennek megfelelően két nagy részre oszlik, amely két nagy részt a tizenhetedik vasárnap után következő őszi kántorböjt, illetve évnegyedes böjt kapcsol össze szinte észrevétlen átmenettel. Addig a vonal meglehetősen egyenes. Mint a természetben, úgy a liturgikus évben is a nyár a nyugodt növekedés, a vidám és áldott munka ideje. A szabályosan visszatérő vasárnap megülésének, illetve a vasárnapi közös istentiszteletnek az Eucharisziával az a célja, hogy a hívők,

miután hat napra magukra voltak hagyatva a világ foglalkozásai közt és ezalatt sem maradhattak a világ szellemétől érintetlenül, esetleg talán súlyosan is beléjük tapadt ez a szellem, most megújulhassanak az Egyház szelleméből és a misztérium erejével lelkiéletüket folytathassák, gyarapíthassák.

Ezzel a természetből vett motívummal továbbra is harmonikusan összecseng a Krisztus-motívum. Földi életét ugyan befejezte az Úr, de azért továbbra is él ő a mennyben. A Pünkösöd utáni időszaknak nagy ragyogó háttere ennél fogva az a páratlan, teljes és egészen jelenlevőnek átélt viszony, mely a mennybemenetel óta alakult ki Krisztus és az ő Egyháza között. Krisztus mint a dicsőség királya trónol fent az égben az Atyaisten jobbján, míg Egyháza, az általa megváltott és Lelkével kegyelemben megáldott mennyasszony, itt maradt a földön. Ebből következik a következő három részletmotívum.

Az első: Az Egyház benne él a megváltásban, hálásan tekint vissza a Húsvétra és „hálát mond” érte, mert ez hozta meg számára a megváltást.

A második: Az időben való lét és ebben a Krisztus ellenes világban való élet az Egyház számára azt jelentette, amit a mennybemenetel után következő vasárnap hirdetett, vagyis szenvedést és üldözést, még pedig nemcsak kívülről, hanem bensejében, gyermekeinek szívében is,

mert a világ szelleme oda is be akar hatolni és el akarja őket tőle idegeníteni.

A harmadik: Alázatosan, a jegyesi szeretet örömében, hálával teljesen felfelé tekint az Egyház megdicsőült Jegyeséhez és fejéhez, tele vágyódással, hogy ebből a világból kiszabadulhasson, vele teljesen egyesülhessen. A két utolsó részlet-motivum a most kezdődő időszak második felében lép fel, mikor az Egyház különösen gondol az Úr dicsőséges újraeljövetelére és az örök megváltás napjára.

A mostani vasárnapok számára nincs külön stációs templom megjelölve. Ezek a misék a mai megfogalmazásukban ugyanis abból az időből valók, amikor Rómában már feledésbe merült a stációs istentisztelet. Bár vannak bennük nagyon régi részletek is, főként az evangéliumi szakaszok egészen az apostoli időkig visszavezethetők, de az utolsó és az egészet átjáró kialakítás, néhány kisebb és későbbi változtatást nem tekintve, a nyolcadik század munkája. Megfigyelhetjük, hogy az első 18 vasárnapon a bemetre való ének az egymásután következő zsoltárból valók. (Ugyanígy az Alleluja, a felajánlási és áldozási ének is.) A szentleckék hatodik vasárnaptól Szent Pál leveleiből valók, még pedig a Szentírásban szokásos sorrendben. (Kivétel a 18-ik vasárnap lectioja.) A gradualek és evangéliumok ellenben teljesen szabad változással vannak felvéve, és az imádságokkal

együtt régi böjti, stációs vagy templomszentelési miséből vették át őket.

A misék úgy tekintik az Isten házában a szent cselekedetre összegyűlt hívő sereget, mint Isten „Egyházát”, „családját”, „szövetségét”, „örökösait”. Ez van benne a közösségben, mikor Isten előtt áll és imádkozik hozzá és neki az engesztelés és hála közös áldozatát bemutatja. A szövegek, már az előmisében is, legnagyobb részt az Eucharisziára mutatnak rá, amelynek megülésére jönnek össze a hívők. Ezzel azonban természetesen rámutatnak a többi szöveggel együtt az Egyházzal való életre is, melynek forrása és szimbóluma az Eucharisztia.

Az Egyház hódoló és vágyódó feltekintése Krisztushoz különösen a Gradualeban és az Alleluja versében talál kifejezést. Az Alleluja a vasárnapokon teljesen Húsvét vonásait viseli magán, mert minden vasárnap Húsvétra tekint vissza hálával és ujjongással, de emellett örvendő vággyal előre és felfelé is néz, az örök mennyei Húsvét felé.

Mivel egyébként ebben az időben más ünnepi misztérium nincs, azért a szövegeket többféle értelemben lehet magyarázni. Nem úgy mint a liturgikus év első felében, ahol a megtestesülés és megváltás misztériuma meglehetősen egyértelműen meghatározza a szövegeket. Most a figyelmes lélek számára tág tér nyílik. A következő magyarázatok tehát csak egyik-másik értelmére mutatnak rá, bár iparkodunk a litur-

gia szelleméből lehetően a tárgyi magyarázatot adni.

Éppen igénytelen, szerény megjelenésükben rejlik ezeknek a vasárnapoknak a nagy gazdagsága, varázsos szépsége és kegyelmi élete. Aki beléjük tud hatolni, sok gazdagodást fog találni, mert mélyen belepillanthat az Egyház szerető, vágyódó lelkébe, s ezzel ezt a lelket egyre jobban és jobban a magáévá teheti.

Püünkösd utáni első vasárnap

Ennek a miséjét már a legtöbb templomban nem vasárnap mondjuk, mert kiszorította a Szentháromság vasárnapja, hanem az utána következő első szabad hétköznapon.

Ha a misében — és a következő vasárnapok miséiben is — előforduló szavakat, minők: szeretet, irgalmasság, üdv stb. a megváltás kegyelmére értjük, melyet a Atya ad nekünk Krisztus által, akkor lesz egészen világos előttünk ezeknek a miséknek az igazi mélysége. Azért jövünk össze most misére, hogy örvendezzünk a megváltásnak, érte hálát mondjunk (Introitus) és benne újra részesedjünk (Collecta.) Hogy azonban a szeretetben (melyről a szentlecke szól) és Isten irgalmában, (melyet az evangélium tár elénk) megmaradhassunk és így egyre gazdagabbak lehessünk, nekünk magunknak kell

a szegények és az embertestvéreink iránt való szeretet és az irgalmasság által a megváltást terjesztenünk.

Ebben a lelkületben ünnepeljük meg az Eucharisziát, telve örömmel és ujjongással. Ezt adjuk felajánlási ajándécul, hogy megkapjuk újra Istennek minden várakozásunkat felülmúló nagy és csodálatos szeretetét és irgalmasságát a szentáldozásban.

A Szentírás a Püünkösöd utáni időben

A liturgia ebben a periodusban a Szentírás olvasását hónapok szerint osztja be. De nem követi a Szentírás sorrendjét szorosan, hanem lehetően alkalmazkodik az idő jellegéhez.

Püünkösöd nyolcada után, tehát a húsvéti időszak lezártaival egészen július végéig Sámuel és a Királyok könyvéből folytatja az ígéret földjére való bevonulás történetének olvasását, mert a húsvéti időben mi is átéltük ezt.

Augusztusban, amikor még örvendezhetünk a természetben az élet teljességének, de már a rövidülő napok kezdenek komolyságra is in-
teni, hogy gondoskodjunk a jövőről, a bibliai életbölcselet könyveit olvastatja velünk a liturgia: Salamon mondásait, a Predikátor tanácsait, a Bölcsesség könyveit, Jézus Sirák tanításait.

Szeptemberben következnek a szenvedésről és küzdelmekről szóló olvasmányok: Jób, Tó-

biás, Judit és Eszter története, mert a haldoklásnak induló természet melankóliája és az egyre hamarabb beboruló nappal a szent szomorúságra vezet el.

Októberben még egyszer felragyog a természet utolsó szépségében. „Szép az ősznek hervadása, hulló levél, néma táj, — de az ősznek van varázsa, enyészetben méla báj!” Ezért olvasuk a hős Makkabeusok harcainak történetét.

Novemberben a természet életerege szépségével együtt összeomlik magában, azért a hátra levő két nagy próféta, Ezekiel és Dániel, azután a tizenkét kis próféta már hirdetik a közeledő új időt.

Ez a kis felsorolás is mutatja, hogy a Biblia olvasása mily tartalmat nyer, ha az Egyház liturgiájának vezetését követeljük. De sajnos, hogy éppen a katolikusok mintha elhanyagolnák a Szentírásnak az olvasását. A most megalakult magyar katolikus Szentírás Egyesület egyik programmpontja, hogy a Bibliát jobban kivigyük a nép közé. Minthogy ez a liturgikus apostolság programmjával a legszorosabb kapcsolatban van, azért az „Oltár és Élet” is segít ebben a munkában, mely a katolikus lelki megújulásnak is egyik fontos eszköze. A mi célunk pedig éppen ez: a liturgiából és a Szentírásból, a két isteni eredetű és a legfrissebb forrásából táplálkozó erőteljes katolikus élet.

A Biblia-olvasásról

A fentiekkel kapcsolatban kell még néhány szót szólnunk erről, mert hihetetlen, hogy milyen téves nézetek élnek ebben a tekintetben sokszor még buzgó katolikusokban is. Szinte protestáns lelkeséget éreznek ki ebből a felszólításból: Olvassátok a Bibliát! — Az igazság annyi, hogy átmenetileg bizonyos szabályokhoz kötötte az Egyház a Szentírás olvasását, mert a reformáció korában protestánsok és katolikusok egyaránt nem lelkiépülésre, hanem vitatkozásra, polemiára használták fel igen gyakran a Bibliát. És hogy a vitatkozásban a katolikus hívő téves útakra ne kerülhessen, azért csak bevezetéssel és jegyzetekkel ellátott Szentírást volt szabad használni. Ettől a szükség hozta szabálytól eltekintve azonban az Egyház mindig ajánlotta, most pedig különösen nyomatékosan kívánja a Szentírásnak az olvasását.

Franciaországban a híres La Croix körkérdést intézett a vezető emberekhez, hogy mire vezethető vissza a katolikus tömegeknek vallási tudatlansága? A sok válasz közül kiemelkedik a nagy történettudós Kurth Godefroid válasza: „Szerintem a vallási tudatlanság egyik oka a liturgikus tudatlanság . . . Adják a hívők kezébe a Misszálét és ez lesz a vallásos oktatásnak igazi módja.”

Ezeket a szavakat kiegészíthetjük: „A val-

lási tudatlanság másik szintén hatalmas oka a Szentírás nem ismerése . . . Adják oda a Bibliát a tömegek kezébe és újra feléled a vallásos tudás." A Misszálét sikerült eljuttatnunk a tömegek kezébe. Ez ma a legelterjedtebb imakönyv. Második nagy munkaprogramunk lesz, hogy ezt kiegészítsük és a Bibliát is a katolikus tömeg lelki táplálékává kell tennünk.

Az öskeresztényekről tudjuk, hogy a Szentírást a legnagyobb tisztelettel őrizték és — használták. Aki egy példányt tudott belőle szerezni, legdrágább kincsének tartotta. Antiochiai Ignác mondja: „Úgy menekülök az evangéliumhoz, mint a jelenlevő Krisztushoz!” Az üldözések idején a szent könyveket kiszolgáltatták a pogányoknak annyi volt, mint Krisztust magát elárulni és üldözőinek kiszolgáltatták. Valóban megindító Szent Ireneus vértanú szavai: „Még volt a Szentírás otthonunkban, de nem mertük elővenni az üldözés miatt. Az volt a nagy fájdalomunk, hogy nem tehattük meg, mi azelőtt szokásunk volt, hogy naponként olvassunk belőle. Egy teljes éve már, hogy elrejtve kell tartanunk.” Mikor 180-ban Scilli városában a keresztények közt házkutatást tartottak, akkor találtak egy gyanus ládikát. Megkérdezték, hogy mi van benne. A keresztények pedig a hivatalos akták szerint azt felelték: „A nálunk használatos könyvek és egy szent embernek, Paulusnak a levelei.”

Alig múlt el az üldözés, a naponkénti Szentírás

olvasása újra az lett, ami előbb is volt, — és aminek ma is lennie kellene —: a vasárnapi liturgiának és az Eucharisztianak a kiegészítője. A nagy Egyházatya Krizosztomusz arra inti hallgatóit a Szentírás olvasásáról tartott beszédében: „Olvassuk buzgón a Szentírást, ne csak most ebben a két órában, (— ez a templomban tartott Írásmagyarázat volt! — hanem újra és újra olvassuk el. Mindenki haza érve vegye kezébe a szent könyveket s igyekezzék értelmükbe behatolni.” Szent Ágostonról tudjuk, hogy ifjú korában megkísérelte elolvasni a Szentírást, amint a keresztények közt szokásos volt, de akkor még annyira világias gondolkozású volt, hogy a klasszikus írókkal összehasonlítva a szent könyveket unalmasaknak találta. Később panaszkodik is erről, amikor már megtért, mert akkor már Szent Pál leveleit állandóan magánál hordotta, hiszen ezeknek köszönhette élete megfordulását.

A katolikus középkorban a Szentírás volt a legelterjedtebb könyv. A legnagyobb tudósok írtak az egyes könyvekhez magyarázatot. Szent Benedek Regulájában megparancsolja a Szentírás olvasását. A subiacoi barlangban neki magának is valószínű ez volt az egyetlen olvasmánya és későbbi bámulatos bölcsességének főforrása. De rendjében is mind az aszketikus kiképzés, mind a tudományos oktatás középpontját és fő eszközét a bibliikum, a Szentírás olvasása, átélmelkedése és magyarázása alkotta. Né-

metországban tudjuk, hogy a könyvnyomtatás kezdete és a reformáció megindulása közti rövid időszakban már nem kevesebb mint 17 Biblia-kiadás volt. Némelyik nagy példányszámú kiadásban. Nálunk már Mátyás király korában Hárs-hegyi barlangjában lefordítja a Szentírást Báthory pálos szerzetes. A legrégebb kódexek közt van a Bécsi, Münchener és Apór-kódex, amelyek egy bencés kolostorban készült breviárium fordítás részletei és azokat a szentírási részeket fordítja le, amiket a zsolozsmában is használtak.

Napjaink katolikus újaszületésének egyik megnyilatkozása az, hogy újra kezdik az otthonokban a Szentírás olvasását. Azonkívül „Bibliakörök” alakulnak, ahol a Szentírást magyarázzák. (Budapesten is van egy ilyen, ahol nagyon művelt társaság jön egybe azért, hogy a Szentírást olvassák és egy jelenlevő pap magyarázatát hallgassák.) XV. Benedek írja: „Nem szűnünk meg figyelmeztetni a hívőket, hogy különösen az evangéliumokat, de az apostolok cselekedeteit és leveleit is, naponként olvassák és azokat magukévá iparkodjanak tenni.”

Az Egyház nagylelkűségét

mutatja az új Törvénykönyv 1400-ik kánonja, amely szerint ha valaki (quovis modo) ·theológiai és bibliai képzésre iparkodik, még a protestán-

sok Biblia-kiadásait is szabad használni, feltéve hogy az híven a hamisítatlan szöveget tartalmazza, és jegyzeteiben sincs semmi elfogultság az Egyház ellen.

Az Egyház valóban nem fél a bibliától. Ellenkezően. A protestánsok is a katolikus Egyháznak köszönhetik, hogy egyáltalán vannak újszövetségi szent könyvek, és hogy azok a századokon át megmaradtak. Hitük fő forrását is a katolikusoktól vették át; és ez a közös ma is; a Biblia kapcsol össze vallási dolgokban. Igaz ugyan, hogy egykor a Bibliára hivatkozva szakadtak el tőlünk, de igaza lehet Besson püspöknek, hogy a Biblia lesz az alap, amelyen újra egyesülhetünk — abban az órában, melyet Isten szeretete előre látott.

Nálunk nem is oly régen még az egész ország visszhangzott a keresztény-keresztyén egyesülés jelszavától. De politika lett belőle, hogy katolikus szavazatokkal protestáns emberek jussanak mandátumhoz. Előbb az *oltárnál* kell egyesülnünk, hogy azután az *életben* is egyesülhessünk.

Pünkösd után második vasárnapra

Ismét a közös családi otthonunkba sietünk, hogy az Úrnak „hálát adjunk” a megváltásért. Kiszabadított a szorongatásból, szabad mezőre vezetett, szeretetében megerősített.

Az élet, mit Isten ajándékozott nekünk: a szeretet; — és csak, aki állhatatos a szeretetben, az él. A világ gyűlöl minket, mert halott; mi azonban szeretünk, mert élünk, — és élünk, mert szeretünk; (így tanít a szentlecke). Az Úr, aki Egyházának az életet adta és megváltotta a világ halálától, megvéd a világ ámtásától most is (Graduale), míg egykor teljesen kiszabadít belőle (Alleluja). Az evangélium meghív a nagy lakomához, mely ismét az Eucharisziában készül számunkra. Örvendezzünk és „hálát adunk”, hogy mi magunk is a lelki szegények, a betegek közé tartozunk, kiket az Úr az Egyházba és az ő lakomájára meghívott, míg a világ gazdagjai, (nemcsak azok, akik az anyagiakban bővelkednek, de ide tartoznak azok is, akiknek lelki szükségletük sincsen,) nem ízlelhetik meg ezt a lakomát, mert maguk zárták ki belőle magukat.

Az *alapgondolat* tehát a következő: Nem az önmagát kereső szeretet, hanem a magáról megfelelő valódi Isten- és emberszeretet vezet minket el Istenhez és ez tesz boldoggá.

1. *Megjöttünk* a templomba. Most átérezzük, hogy az önző világ nyomorúsága és sok csalárdsága felett magasan áll az Isten, ki maga a szeretet. Róla szól a bemenetre való ének antifonája, míg a zsoltár a mi viszontszeretetünknek igyekszik kifejezést adni.

2. *Imádkozunk*. A Kyrieiben mi önző, szűk-szívű emberek, akik eddig oly sok hiánnyal és bűnnel küzdünk, irgalomért könyörgünk a Háromsághoz. A Gloria már újjongó bizalmunkat viszi fel Isten trónusához. Tudjuk, hogy Isten jó. Gyermeki bizalommal tárjuk elébe kérésünket, hiszen Krisztus testvérünk lett, általa mi is az Atya gyermekei lettünk, aki nem vonja meg szeretetét senkitől sem. (Collecta.)

3. *Tanulunk*. A szentleckében Szent Jánostól, a szeretett tanítványtól és a szeretet apostolától. Mily erősen hangsúlyozza ő az önzetlen krisztusi szeretet kötelességeit! Oly jó ilyen tanítást hallani a mai szeretetlen világban! Fel is sír a lelkünkben a kiáltás az Úrhoz (a Gradualeben), akikhez megújult bizalommal énekelünk (az Allelujában). Az evangélium nagyon szépen beleilleszkedik az Urnap nyolcadába, bár sokkal előbbi eredetű, mint ez az ünnep. Az Istennek mindent átfogó szeretetét tárja elénk, mellyel a világ minden tájáról meghívja az embereket az ő lakomájára és glóriájára. Mily kevesen követik ezt a meghívást! De az Úr nem szűnik meg újra és újra hívni. Minő sze-

retet! De természetesen megkívánja, hogy a meghívottak tartsák meg az ő lakomájának törvényeit. Fejezzük ki a mi hitünket a minket meghívó Úrban; higgyünk a mi meghívásunkban.

.4 *Áldozatra készen* menjünk tehát ma az Úr lakomájára. Ne nézzük a magunk nyomorát, méltatlan voltát. Ha az oltár felé közeledve ránk is nehezedne bűnös voltunk, kérjük az éneklő Egyházzal mi is Isten irgalmas szabadítását. És legyünk meggyőződve, ha élő hittel és áldozatra kész lélekkel vittük az oltárra adományunkat, ez a felajánlás megtisztít bennünket és napról-napra előbbre visz a mennyei életben. (Secreta.)

5. *Áldozati közösségbe* lépünk ugyanis Krisztussal, aki feláldozza magát, hogy mi az Isten gyermekeiként bebocsátást találjunk az örök szeretet lakomájára és tiszta szívvel vehessünk benne részt. Készen áll nemcsak az eucharisztikus lakoma itt a földön, hanem a soha véget nem érő menyekző is a mennyben.

6. *Élet-közösségben* az Úrral a földi lakoma által, de az örök örömök jövődő örököseiként is, újjongva mondunk köszönetet az Úrnak az áldozási énekben. (A szentáldozás alatt és az oltártól visszatérve ismételgessük magunkban, mintegy kedves dalként dudolgatva ezt az ének-szöveget.) A „jó”, mit az Úr adott ma nekünk, nem más, mint maga a legfőbb jó, az Isten Fia, az örök Atya öröme és boldogsága. Kérjük is,

hogy ebben a misztériumban való gyakori részvétel által megváltásunk hatása is gyarapodjék bennünk. Ez a kérés ugyanis a misében azonnal teljesül, mert a misztériumban itt van a megszentelt jelen és a boldogító valóság.

A misztériumos cselekedetek és jelképek

Ismételten rámutattunk, hogy a misztériumban tárul fel előttünk az Egyház liturgiájának lelke. Természetes, hogy ez a lélek alakított azután magának megfelelő testet is, vagyis a liturgia misztérium jellegének egészen megfelelő külső formákat. Ezeket szeretnénk még most röviden ismertetni.

A liturgiának első jellemvonása, mely közvetlenül folyik misztérium voltából és az elmondottak után minden további nélkül is világos, abban áll, hogy a liturgiában az Isten és az ember közt végbemenő kegyelmi kapcsolat nem rejtett lelki folyamatokban áll, hanem érzékeinkkel észrevehető *cselekedetekben*, melyek a *jelképek* seregével körülveszik az isteni életet és a lélekkel közlik azt. Ez felel meg teljes egészében az isteni világkormányzás általános terveinek. Amint ugyanis az isteni gondviselés minden teremtményt a maga természetének megfelelően vezet céljához, úgy akarta az érzékek közvetítéséhez kötött embert az ő természet-

feletti rendeltetéséhez olyan úton eljuttatni, mely egyszerre érzékelhető is és lelki, szellemi is.

A *jelképek* anyagi dolgok vagy jelek, de mint szellemi, lelki gondolatoknak és javaknak hordozói, valóban alkalmas eszközök arra, hogy előttünk az érzékek fölött levő dolgokat szemléletessé tegyék. Ugyanis a hozzá értő, „a beavatott” embert rávezetik, hogy az érzékelhető kép mögött keresse a szellemi, lelki tartalmat, de másrésről a titkot, mely bennök rejlik, eltakarják az avatatlan szemek elől.

És mily csodálatosan tudott Isten és az ő vezetése alatt az Egyház olyan szimbolumokat választani, melyek saját természetüknek megfelelően elvezetnek minket az isteni javakhoz!

A *víz* lesz a keresztelésnél a bűntől való megtisztulás és az új élet közlésének jelképes anyaga; — *az olaj* a bérnél és a betegek megkezesésénél a Szentlélekkel való felkenésnek a jele, a magasból jövő erőnek szimboluma lesz; — *a kenyér és a bor* az eucharisztikus áldozatban az isteni táplálék takarója; — *a kézrátétel* lesz a papszentelésnél a lélek-közlés kifejező jelképe; — *a kézfogás* a házasságnál a kölcsönös ígéretet és odaadást megpecsételő zálog.

A *világosság és a tömjén* így szolgálnak a szellemivé válásnak, a kegyelem-közlésnek és megdicsőülésnek jelképeivé. — A *szenteltvíz*, melyet minden vasárnap újra szentel és a templom ajtóiban rendelkezésünkre bocsát az Egy-

ház, újra és újra eszünkbe idézi a szent kereszttség kegyelmét, amely által mi Krisztusnak és az ő Egyházának tagjaivá lettünk.

A *keresztvetés*, ez a liturgia végzése közben oly gyakran visszatérő jel, állandó rámutatás a keresztáldozatra, melyből eredt minden kegyelem számunkra. — A *térdhajtás* az oltár, az Oltáriszentség és a kereszt előtt az imádás kifejezése, mely azonban mindig Krisztusra vonatkozik. Ugyanúgy Krisztus előtt való hódolat jele az is, amikor a főpapi misében a püspök előtt térdet hajtanak az alsóbb rendet viselő segédkezők.

A *kéz kiterjesztése* a papnak ünnepélyes imádása közben, (— egyébként az imádságnak ez a külső kifejezése, mint a katakombák „orante” képei mutatják, a hívők közt is általános volt, —) az imádkozót Krisztushoz teszi hasonlóvá, amint a kereszten kitért karokkal imádkozott az Atyához; így tehát szép kifejezése a gyermeki bizalomnak és kérésnek, mellyel Istenhez közeledünk. A *kéz összekulcsolása* ellenben oly hatásosan kifejezésre tudja juttatni akaratumknak Isten bilincseibe való átadását és az irgalomért való könyörgést.

Az *egyházi ruhák* is különféle díszes és kevésbé díszes kiállításukkal megmutatják Krisztus papságában való részesedésnek különböző fokozatait. Maga az *Isten-háza* is, melyben a szent misztériumok megvalósulnak, egész berendezé-

sével egy nagy és hatásos szimbolummá alakul, mely a hívő közösség szeme elé állítja annak a meghívásnak és kiválasztásnak fenséges voltát, mellyel a bűneiben sinylődő emberiség tagjából Krisztus misztikus testének élő tagja lett.

Így tehát a liturgia lényegében van benne, hogy jelképekben szól hozzánk és mint cselekedet közli velünk a kegyelmet. De benne van az is, hogy annál gazdagabb gyümölcsöt nyerhetünk belőle, mentől mélyebben be tudunk hatolni a liturgia szent jeleinek sajátságába, és mentől jobban meg tudjuk keresni és meg is tudjuk találni a külső jelektől és cselekedetektől körülfátyolozott isteni elemet.

A liturgiának ezzel az első lényeges vonásával szoros összefüggésben áll egy másik jellemvonás is; nevezetesen, hogy mint általában a misztériumok, úgy a liturgia misztériumai is a közösséghez kapcsolódnak. A misztériumokban az egyes nem úgy lép Istennel kegyelmi kapcsolatba, mint önálló egyed, hanem mint a közösségnek egy tagja; — és a közösség is mint közösség cselekszik, mint ilyen hordozza magában az istenit és közli tagjaival. Az a közösség pedig, melyben a krisztusi misztériumok végbe mennek, az Anyaszentegyház. Láttuk már, hogy az Egyház Krisztus misztikus teste és hogy isteni fejével elválaszthatatlanul isteni lét- és életközösségben egybe be van kapcsolva. Ezért alkalmas az Egyház arra, hogy Krisztus papágát magában folytassa és hogy a liturgikus

misztériumok megülésekor, első sorban az eucharisztikus áldozat alkalmával, ez a krisztusi papság élő valósággá lehessen.

A kétféle papság

Krisztus papsága kétféle értelemben jut érvényesülésre az Egyházban a liturgia misztériumok bemutatása közben.

Első sorban is az Egyház minden tagja részese Krisztus papságának; ők alkotják *az általános „királyi papságot“*, melyről Szent Péter beszél (I. Pé. 2, 9.). Mindnyájan ugyanis a keresztség által „Krisztussal a halálban egyformává lettek“ (Róm. 6, 5.), vagyis a keresztkút szent vizében való szimbolikus alámerítéssel meghaltak a bűnnek és így a keresztfeszített, meghalt és eltemetett Krisztussal — a görög szöveg szavát szószerint fordítva — „egybenőttek“. Ettől fogva ennek a Krisztussal történt áldozat- és halálegységnek és a szent krizmával való megkenésnek drága és elenyészhetetlen gyümölcsként magukban hordozzák, mint a keresztség eltörölhetetlen jelét, Krisztus papságát. Más szóval ez azt jelenti, hogy megvan a hatalmuk, hogy a szent misztérium bemutatásakor a maguk áldozatos lelkét Krisztuséval megerősítsék és vele teljessé tegyék; továbbá, hogy a keresztdozat áldott gyümölcsseiben, a szakramentális

kegyelmekben részesek lehessenek. Ebből magyarázható az ősegyháznak az a szokása, hogy a misztériumok közös megülésében csak a „beavatottak”, vagyis csak a megkereszteltek vehettek részt. A tulajdonképeni misztérium megkezdésekor, azaz az eucharisztikus misztérium felajánlási körmenete előtt, a meg nem keresztelteknek el kellett hagyniuk a templomot. És még ma is azt tanítja az Egyház, hogy csak a megkeresztelteket lehet odaengedni az Egyház szakramentális életébe, más szóval a többi szentségekben csak a már megkereszteltek vehetnek részt.

Látható kifejezést a hívők általános papi mivolta a liturgiában való tevékeny részvételben nyer. Ez valaha magától értetődő volt; ma sajnos az egészet a ministráns tevékenysége vagy legfeljebb a kórus helyettesíti. De maguk a liturgikus imádságok még ma is elég világosan beszélnek „az itt körülállókról”, meg „a hívők adományairól”, és a Miszálé nem győzi hangoztatni, hogy a szentmise misztériumában „*mi* áldozunk, *mi* adunk hálát”. Mennyivel erőteljesebben nyilvánult meg azonban ez a papi tevékenység abban az időben, amikor az egész közösség egy szívvel és egy ajakkal válaszolt a papnak, amikor a közösség minden tagja kivétel nélkül odajárult az oltárhoz adományaival és a pap nagy átváltoztató imádságára egyhangon mondták a megerősítő Ament-t.

Hogy a hívők valóságos részvételét a litur-

giában ma is nyomatékosan kívánja az Egyház, azt mutatja sok más dokumentum között XI. Pius pápának a levele Bisleti kardinálishoz. Ebben az olasz zenészek kongresszusának megköszönte azt a törekvést, „hogya a gregorián korálist ápolják és ez által előmozdítsák a hívők tevékeny részvételét a liturgiában“. És hogy a Szentatyának személye szerint is mennyire szívén van a hívők tevékeny részvétele a liturgiában, mutatja az a tény, hogy a nagy római eucharisztikus kongresszus alkalmával, 1922 májusában, maga biztatta és kívánta a több mint 10.000 jelenlévőtől, hogy a Szent Péter bazilikában éjfélkor bemutatott pápai misén valamenynyen válaszoljanak az ő papi imádságára.

A hívők általános papsága mégis terméketlenségre volna ítelve és alkalmatlan lenne arra, hogy a szakramentális kegyelmeket közölkölje és közölje, ha a neki megfelelő alárendelt viszonyban nem kapcsolódnék egybe a *hierarchikus papsággal*, mert ezé Krisztus papságának teljessége, amint azt az Egyház szolgái egymás után emelkedő fokozatban külön szenteléssel megkapják. Erre a felszentelt és a szent rendben (görög szóval: hierarchiában) kialakult papságra van bízva az Egyház szakramentális élete, ennek a kezébe van letéve a liturgiának és szent misztériumainak tulajdonképeni bemutatása és gyakorlása. Így a hierarchikus papság közepén áll az Isten és az emberek között; tulajdonképeni értelemben ez a papság közve-

títő az Egyház, mint Isten tekintélyének képviselője, és az Egyház között, mely a hívőkben Isten tekintélyét elfogadja, vagyis mind a kettőt egy hatalomban egyesíti.

Ebben a közvetítő szerepben és középállásban egy mélységes igazság van, mely alapvető fontosságú éppen a misztérium számára, azaz Isten és az ember közt végbe menő kegyelmi folyamat számára. Az egésznek a magja ugyanis az a végtelen különbség, mely Isten és ember közt fennáll.

Isten a kifejezhetetlen szentség fényében él. Csak a szentnek, a tisztának szabad hozzá közelítenie. Ámde a bűnbeesés által minden ember bűnössé és így Isten ellenségévé lett. Magától nem tudja ezeket a bilincseket széttörni, nem tud Istenhez méltó engesztelést adni, nem tud újra a kegyelem ruhájába öltözködni. Ezért tehát minden ember rá van utalva helyettesítőre, közvetítőre, de ezt csak Isten tudja megadni külön kegyelem ajándékával.

És magában az Egyházban is, ahol pedig a megváltás folyama oly bő áradatban árad szét a tagokra, hogy a tagok mindnyájan részt kapnak Krisztus papságában is, Isten háttározata szerint elevenen meg kell maradnia a bűnkozta távolság átérzésének és a gondolatnak, hogy közvetítőre szükség van, mert az isteni terv szerint csak egy közvetítő hivatal útján válhat hatásossá a kegyelem áldása. Ez a közvetítő hivatal, mely Isten atyai kezéből eredt,

a kiválasztott, a szentségre emelt, az Istentől felkent papság. Ebben kell az Isten kegyelme által „kiválasztottaknak és tisztáknak helyettesként odalépni Isten elé a tisztátalan és a bűnhődésre szoruló emberiség nevében”.

Az egyetlen pap, aki a tisztaságnak és szentségnek ezt az eszményképét a legátfogóbb értelemben megvalósította: Krisztus volt. Isteni természetében maga Isten kente fel őt pappá: „Te pap vagy mindörökké Melchizedek rendje szerint” (109. zso.). Ez a kifejezés, hogy Krisztus „Melchizedek rendje szerinti pap” azt jelenti, hogy ő nem Áron papsága szerint való pap, vagyis nem a leszármazás tette őt azzá, hanem őt, mint Melchizedeket, maga Isten közvetlenül tette meg pappá. Ez az egyik hasonlatosság. A másik abban áll, hogy Melchizedek is Ábrahám győzelme után ételáldozatot, kenyeret és bort mutatott be, és Krisztus is ételáldozatot hagyott ránk a szent Eucharishtiában.

Püünkösd után harmadik vasárnap

Szenvedésekkel és veszélyekkel telt és egyedül járt útunkon a világon át ismét az Úrhoz fordulunk (Intr.), hogy irgalmát árássa ki fölénk és úgy vezessen át az ideigvalók között, hogy el ne veszítsük az örökkévalókat (Col.). Arra int az Egyház a szentleckében, hogy az élet minden szorongatott helyzetében vessük gondjainkat az Úrba, vegyük fel a harcot újra és újra a gonosszal. De legyünk megszilárdulva a Krisztus által elnyert kiválasztásunkban és tökéletesedésünkben. Ha követjük ezt a felszólítást, amit a Graduale éneke fejez ki, akkor ma is megtapasztaljuk a valóságot, mert maga az Úr fog táplálni minket. De megtapasztalhatjuk, hogy a földi élet szenvedései, miket a bíró haragjának hiszünk, mint válnak számunkra örömeinkké, Allelujává.

Amit a farizeusok az evangéliumban az Úr szemére vetnek, az ma előttünk az ő szeretetének a legnagyobb titka. Mert mi vagyunk azok a bűnösök, akiket házába, az Egyházba befogadott a keresztségben és ma újra befogad a szentmisében, hogy a legbensőbb életközösség jeleként velünk együtt egy asztalnál üljön lakomához. Mint Jó Pásztor felkeresett külön külön mindegyikünket; és mikor megtalált, vállaira vett. Most minden barátját, az összes hívőket meghívja a közös örömlakomára. Hasonlóképpen örül az asszony is, aki nem más, mint

az Egyház, hogy a drachmát, amelyet mennyaszszonyi nászajándékkul kapott nyakékből veszített el, most újra megtalálta. És a menny angyalai is részt vesznek a mi ünnepi lakománkon és örvendeznek a bűnösnek, aki ismét Istenhez fordul. (A „bűnbánat“ ugyanis a liturgia és a Biblia értelmében „lélekmegfordulás“, „lélekátalakulás“, Szent Pál szavával: metanoia, „átváltozás“.)

Vezető gondolat tehát: a Jó Pásztor, az Üdvözítő a mi irgalmas vezetőnk a jelen zavarai közt.

Gondolatmenet: 1. *Megjöttünk*, mint a világban tévelygő báránykák az isteni Pásztorhoz és elmondjuk neki (a bemenetre való énekben) szorongatásainkat, de benne való bizalmunkat is, kiben szégyen nem érhet.

2. *Imádkozunk* továbbra is az ő irgalmaért a Kyrieiben, mert az ma még a bevezető ének folytatása. De a Glória ismét ujjong Isten dicsőségén és a nekünk hozott békén. Azután imádságunk kérésben fejeződik be, hogy a mi irgalmas pásztorunk vezessen át a jelen földi lét küzdelmei közt.

3. *Tanulunk* a szentmise következő részében, hogy Isten irgalmasságáról szívünk legmélyéig meg legyünk győződve. Szent Péter a ma felolvasott levelet a Néró-féle üldözések idején írta, amikor a keresztényeket Róma felgyújtásával vádolták és a legborzasztóbb kínzások közt kivégezték. Ha ezt tudjuk, akkor kap meg csak

igazán az ő tanítása, hogy az Úrnak gondja van ránk. De azért magunknak is kell gondolnunk a veszéllyel és ébren kell vigyáznunk a Krisztus nyájára törő „ordító oroszlánnal” szemben.

Ha ezt a bizalmat és éberséget megtanultuk az apostolfejedelemtől, akkor szívből énekeljük (a Gradualeban) a bizalom énekét. És allelujás lélekkel vethetjük fel a kérdést, hogy a baj valóban az Úr haragjának a jele-e? És ha így is volna, vajjon napról-napra tart-e az ő haragja? Mert az evangélium örömhíre meg is felel erre a kérdésre, az elveszett bárány és elveszett drachma hasonlatával. (Keleten a mennyasszony a hozományul vitt pénzt nyakékbe fűzve szokta hordani. Valószínű, hogy az asszony ebből veszített el egyet. Gondoljunk csak mi is az emberi lélek keresztségi és mennyei ékességére! Megőriztük-e épségben?)

Az isteni tanítás után megvalljuk nyíltan Isten irgalmasságába vetett hitünket. De kifejezzük azt is, hogy

4. *Készek vagyunk az áldozatra*, mert mi vagyunk az elveszett, de újra visszavitt báránya a Jó Pásztornak, akit most követni akarunk az áldozat útján is. Örömlélekkel énekszóval hívunk mindenkit (Off.), hogy velünk együtt bízzanak a hűséges Úrban. Adományaink, amit most magunk helyett az oltárra tettünk, az életszentségben való gyarapodás eszközeivé válnak a szentmise következő részében.

5. Az *áldozatban* ugyanis a Jó Pásztor feláldozza magát övéért. De magával egyesítve minket is feláldoz a mennyei Atyának. Örök imádása jeléül odaadja az Atyának egész nyáját, melynek ő a feje. Tudjuk, hogy vezetése alatt azon az úton, amelyen ő életében és halálában előttünk járt, üdvöt és boldogságot találunk.

6. Az *áldozásban* Istennek újra megkerült gyermekei ülik örömlakomájukat az ismét megtalált szülői ház asztalánál. Ennek örvédenek az angyalok is fenn az égbén. A szentség, mit magunkhoz vettünk, maga az Üdvözítő; megadja tehát valóban az igaz életet, miután a szentáldozásban megszabadított a büntől és előkészített az örök irgalmasság számára.

Mily öntudatot, derős boldogságot ad az így megértett és az így átélt szentmise!

Krisztus papságáról

A mi urunk Jézus Krisztus az emberiség egyedüli szent főpapja, aki a maga nevében, papságának erejében engesztelve jelent meg Isten színe előtt és áldozatos halála által akart is és tudott is végtelen elégtételt adni az Úrnak.

Tőle származik az Egyház szakramentális papsága, de tőle veszi nemcsak eredetét, hanem méltóságát is. Krisztus maga volt az, aki isteni min-

denhatóságával Egyházának szakramentális papságát életre hívta. Még pedig a maga papságának tudatosan és akarva alávetve.

Tanítványainak seregéből, akik szeretettel híven követték őt, kiválasztotta a tizenkét apostolt, Egyházának alappilléreit, hogy azok az ő teljes papságának is a hordozói legyenek. Mikor ő maga is első ízben gyakorolta legfőbb papi jogát és az utolsó vacsorán a különválasztott színek jelképes fátyola alatt magát az Atyának áldozatul adta, megadta a tizenkettőnek is a megbízatást és a teljes hatalmat, hogy ezt az áldozatot az ő nevében és a róla való megemlékezésül Egyházában bemutathassák: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!” Ez volt az Anyaszentegyház papságának a megszületése, az első külön papszentelés az újszövetség szentélyének szolgálatára.

És azóta az Egyház nem szűnt meg a kézrátétel és imádság által közölni a papi hatalmát, méltóságát és kegyelmét kiválasztott tagjaival és így Krisztus papságát a maga papságában mindig élő valóságként megtartotta. Három fokozatban: a püspök-, a pap- és a diakonusszentelésben külön részt ad a felszentelteknek Krisztus papságában; körülveszi őket azután ötszörös koszorúval, azaz külön áldással az oltár szolgálatára rendelt segítőkkel: szubdiakonussal, akolitussal (gyertyavivő), exorcistákkal (ördögűzők), lektorokkal (felolvasók) és ostiáriusokkal (ajtónállók).

Krisztus papságával azonban Krisztus szent-ségének ragyogásából is árad egy sugár az Egyház szolgáira, akik a szent közvetítő tevékenységét töltik be az Egyházban. A szakramentális és a charizmatikus adományok, melyek minden más állapot előtt első sorban a papságnak juttatott adományok, hathatós eszközök a papság megtisztítására és megszentelésére.

Mik ezek a szakramentális és charizmatikus adományok? Mit fejez ki ez a két idegen szó? A papság szakramentális azaz szentségi adománya Isten állandó külön támogatásában áll. Ez adja meg a papnak a teljes hatalmat a szent áldozat bemutatására és a szent szakramentumok kiszolgáltatására; ez teszi őket képessé, hogy állásuknak megfelelő szent életet élhessenek. — A charizmatikus adományok azok nem ilyen állandó jellegűek, hanem lehetnek átmenetiek. Ezt a hívők javára kapják meg a papok; különösen abban az áldásos hatásban nyilvánulnak meg, amit a pap a szószéken, a gyóntatószékben, a lelkivezetésben stb. sugároz szerte a lelkek világába.

A külön kiválasztott és felszentelt pap kezében nyugszik most a papi hatalomban való részese-dés mértéke szerint az Egyház liturgiája. Csak ahol valamely pap az Egyház nevében gyakorolja hivatalát, végzi a szent cselekedeteket, mondja a szent szavakat, amelyeket a teljes papi hatalommal felruházott legfőbb egyházi hatóság megállapított, csak ott beszélhetünk tökéletes

értelemben vett egyházi liturgiáról és még inkább misztériumról. Bár az Egyház a liturgikus imádságnak egy részét, a zsolozsmát átruházza nem klerikusokra is, például a szerzetesnőkre, apácákra; és ezek ezen megbízatás által közelebbi kapcsolatba kerülnek az Egyház papságával, — mégis nem veszi őket fel a klérusba, mert ebben az esetben is az éltető nap, minden zsolozsma részletnek és minden liturgikus tevékenységnek középpontja: azaz a misztériumnak, az eucharisztikus áldozatnak bemutatása marad a pap számára fenntartott cselekedet.

Most már tisztán ragyog előttünk a liturgikus közösségnek a képe, amint az a liturgia misztérium jellegéből következik. Most már megértjük mindazt, amit az Apostolok Cselekedetének összefoglalása magában foglal, mint az ősegyház liturgikus életének néhány sorban való ismertetését. „Naponként egy szívvel-lélekkel időztek a templomban”, - (vagyis az első keresztyének még részt vettek a zsidó templomban bemutatott imádságos istentiszteleten, melyből kifejlődött azután a szentmise első része) — „házanként végezték a kenyérszegést” — (vagyis az Eucharisziát eleinte a magánházakban vették magukhoz, mert itt tartották az első tisztán krisztusi liturgiát, mely ma a szentmise áldozati részét alkotja), — „vigadozással és a szív egyszerűségével vették magukhoz az eledelt” — (az Eucharisztia után következő közös szeretetlakomán, agapén) (2, 46-47).

Az első keresztények számára csak egy imádás volt, amit közösen végeztek akár a templomban, akár a misztérium megülésénél. Ha ehhez még tudjuk azt, hogy a legrégebbi időben minden közösségnek saját püspöke volt és ez természetesen a liturgikus közösségnek is a feje volt, akkor tudjuk igazán értékelni azokat a szavakat, amelyekkel Antiochiai Ignác oly nyomatékosan figyelmeztet a püspökkel, a presbyteriummal (papsággal) és diakonusokkal való közösségre az istentiszteletre való összegyülekezés alkalmából.

Liturgiát, vagyis az Egyháznak mint közösségnek a kultuszát, a régiek el nem tudták képviselni a püspök, a közösségnek feje nélkül. És éppen ilyen magától értetődő volt számukra az is, hogy a közösség minden tagjának a püspök vagy az ő megbízottjának liturgiájában kell részt vennie. Így ugyancsak Antiochiai Ignác írja a Philadelphiában levő egyháznak: „Egy Eucharisziát ünnepeljete; mert csak egy a mi Urunk Jézus Krisztus teste és csak egy a kehely az ő vérében való egyesülésre, csak egy az oltár, amint csak egy a püspök egyesülve a presbyteriummal és a diakonusokkal, mint segítő társaival.” (4. feje.)

A későbbi idők, amikor az Egyház a világot átfogó szervezetté alakult, az Istentiszteletekre összegyűlt közösség külső felépítésében is sok változást hoztak. A püspökségek nagy kiterjedése lehetetlenné tette, hogy az ősegyház értel-

mében vett közös Istentiszteletben egyszerre részt vehessen a püspök és az egész reá bízott nyáj. A püspökséget kisebb közösségekre, plébániákra kellett osztani, amelyek magukban foglalják az Egyház egy kis részét és annak képét állítják elénk részletében. Ez azonban gyakorlati szempontból olyan fontos tényezővé lett, hogy részletesebben kell még róla szólnunk.

Krisztus igazi képe a liturgiában és a Bibliában

Jámbor versekben, ájtatos szentképeken sokszor állítják elénk Krisztus képét, mely egyébként is bent élt mindegyikünk lelkében gyermek korunk óta. Édesanyánk ölében kaptuk az első megsejditő vonásokat a fölséges Isten-arcról; a hittan, a szentbeszédek és a lelki olvasmányok egyre jobban kiegészítették azután; a csendes imádságban és elmélkedésben végül szint és szépséget nyert ez a kép a személyes kapcsolat révén.

Nem éreztük-e még is, hogy valami nem egészen helyes ezen a képen? Nem veszünk-e észre valami lágyat ennek a képnek a jellegében? Nem sok-e rajta a „mennyei kék” és a „rózsaszín”? A legtöbb festő és költő ugyanis ezeket használja Jézus megfestésénél és leírásánál. —

Néha „nőies” is lesz annyira az Úrról adott kép, hogy a férfilelek valamiképpen idegennek találja.

De a szentírási részletekből, amiket az iskolában tanultunk vagy a liturgia perikopáiban hallottunk, de még inkább az evangélium összefüggő elolvasása után egy másik Krisztus-kép alakul ki bennünk. Nemcsak a gyengéd, az érzelmes, a „bárány-lelkű” Krisztus áll előttünk, hanem a szent haragra lobbanó, Isten országának tüzes harcosa, hitünk hősi vezére. Ebből is láthatjuk, hogy ne elégedjünk meg az Úr Krisztusnak valamilyen irodalmi vagy esztétikai vagy jámborkodó képével. Ezek ugyanis mind másolatok, míg az eredeti: az Újszövetség!

Krisztus-másolatok a könyvek, a prédikációk, az oktatások, a szentképek és a művészi alkotások. Sok bennük az emberek egyéniségéből fakadt szín. Az egyik így, a másik amúgy látja és láttatja meg a mi Urunk Jézus Krisztust. Az érzelgős Krisztus-képtől a lázadó, harcoss Krisztusig a legkülönbözőbb módon állították már elének az Údvözítőt.

Az evangélium Istenembere maga a felség és az alázatosság. Az erővel telt és a szelíd. A tüzes és az önmagátátadó. Igenli az életet, de igenli a halált is. Igenli a tiszteletet — az Atyának! — De kész érte minden gyalázatot elviselni. Nem keresi ugyan, de elfogadja. Egyesíti magában a férfi legnemesebb tulajdonságait és a nő legszebb vonásait. Egyesíti magában mind, ami emberi és mind ami több mint emberi, ami „isteni”,

mert „egy az Atyával“. Az evangéliumban nem az egyiket vagy a másikat találjuk meg csupán. A másolatok ellenben vagy ezt vagy azt emelik ki.

Aki érett annak a megértésére, hogy mi a különbség az eredeti és a másolat között, az újra és újra és egyre mélyebben és mélyebben elmerül az eredetiben, hogy abból Krisztus szavával: „életet“ merítsen, benne „az örök élet vizét“ megtalálja.

Nem mintha nem lehetne keresztény, aki maga el nem olvasta az evangéliumot. Keresztények már évekkel, sőt évtizedekkel előbb voltak, mielőtt valakinek eszébe jutott, hogy le is írják Jézus életét és tanítását. És még ma is milliók vannak a keresztények közt; akik nem olvashatnák, ha akarnák is.

De akik olvasni tudnak és olvassák is, azok értékes kincsre találnak. Látják az Úr képét eredetiben, látják az ő lényét és működését összefüggésben a maga egészében. A liturgia vasárnapi evangéliumi szakaszai csak szemelvényeket adnak; és lehet, hogy a prédikációkban már ki is fáradtunk. Az egésznek az elolvasásakor azonban valami újat találunk; vagy legalább is a régi új fényt kap; az egészszel való összefüggésből megpillantjuk a mélyebb értelmét.

Az Egyház kívánsága, hogy olvassuk a Bibliát. Legalább is az Újszövetséget, az evangéliumot. Jelenlegi Szentatyánk mondja: „Meg kell tanulnunk az evangéliumot megismerni, átélni és ter-

jeszteni, mert nincs még egy könyv, mely a lélekhez az igazságnak oly fényével és a példa oly nagy erejével és a szívnek oly sok melegségével tudna szólni, mint az evangélium. — X. Pius pápa pedig 1907-ben ezt írta: „Hogy Krisztusban mindeneket meg tudjunk újítani, semmit buzgóban nem kívánunk, mint hogy a mi gyermekeink szokjanak hozzá, hogy a szent könyveket gyakran, sőt minden nap olvassák. A Biblia terjesztése segít legyőzni azt a balvéleményt, mintha az Egyház nem szeretné a Szentírásnak az anyanyelven való olvasását.”

Püünkösöd után negyedik vasárnapra

Bizalmunk friss bátorsággá és hálás örömmé fokozódik, amikor ma a templomba lépünk. Látjuk üdvünk ellenségeit leverve, biztosítást nyerrünk, hogy az Egyház a világ kormányzó Úr kegyességéből továbbra is zavartalanul örvendhet Isten tiszteletének. Ha sokat is kell még tűrnünk, ennek a világnak minden szenvedése össze sem hasonlítható a ránk váró dicsőséggel.

A mai vasárnapnak a liturgiája tehát azt a gondolatot sugallja, hogy Isten gondoskodása az emberek fiairól eléggé hathatós indító ok az Istenszeretetre és az együttműködésre Krisztusnak és az Egyháznak a munkájában. Egyébként a régi neve ennek a vasárnapnak „ante natale Apostolorum”, Szent Péter és Pál napja előtti vasárnap. Az idén valóban teljesen így is van és így jobban megértjük a mai evangéliumot.

1. Megjöttünk Isten házába. Az éjszakából, a halál árnyékából a világosság és az élet felé megyünk, valahányszor Isten oltárához lépünk, amelyen az Egyház megjeleníti alapítójának és üdvözítőjének áldozatát. Ma bizalommal telten tör fel szívünkben ajkunkra az az ének, amit egykor a katakombák homályában és századokon át az üldözések nehézségei közt énekeltek boldogan reménykedő keresztény őseink.

2. Azután hangzik fel a Kyrie, mint felelet a bevezető énekre, míg a Glóriában a győzelem

örömében hirdetjük bizalmunk megrendíthetetlen alapját. Végső elemzésben „Isten dicsőségét és a jóakarató emberek békéjét” kell szolgálnia mindennek és valóban azt is szolgálja. Minden sorson felül áll a legfőbbéesebb Úr. A természet folyása, a világtörténelem görgetege, a fizikai törvényszerűség és emberi terv mind az ő szándékait szolgálják.

3. Ezt a bizalmat tanuljuk először is a szentleckéből. Azután azt, hogy az egész természet még csak tör a befejezettség után, ezért tehát a szenvedés és hiány mindenütt megtalálható. Sőt a földi zavarok sem mások, mint az örök boldogságra való megszületésünkkel járó fájdalmak. Ebből értjük meg, hogy miért nem kíméli meg Isten az Egyházat sem a szenvedésektől. Azért amikor a Graduale éneke a bűnök bocsánataért könyörög, ma első sorban a kicsinylélekűség, a földhöz tapadt világias gondolkodás bűnére kell gondolnunk. Nem is magunkra való hivatkozással kérjük tehát a megbocsátást, hanem Isten dicsőségéért. Az Alleluja már fel is tekint a magasba Krisztushoz és húsvéti örömmel tölt el bennünket; mert ott ül a trónon Krisztusunk bírói hatalmában, de ő a mi menedékünk is a szorongatott helyzetekben.

Az evangéliumi gazdag halfogásból megtanuljuk, hogy az Üdvözítő minden idők minden nehézségei közt segít Egyházán, azért az ő vezetése alatt az Egyház minden emberi számítás ellenére a leghetlenebb körülmények közt is

eredményt ér el. Az a szerep, melyet Isten Péternek adott az Egyházban, arra szolgál, hogy hódoljunk az első pápa előtt, akinek ünnepe ezen vasárnap táján van. — Tanuljuk meg azt is, hogy ma mi vagyunk az a sereg, melyet Jézus Péter hajójából tanít. Ma mi vagyunk azok a szerencsés halak, akik mikor ma Krisztussal a „nap” feljött, újra a hálóba kerültünk, melyet Krisztus szavára az apostolok és az ő utódjaik kivetettek. A „hal” képével a liturgiában mindig egybekapcsolódik a nagy „ichtüsz“-nek, a nagy halnak az eucharisztikus gondolata, aki nekünk ételt és ezzel életet ad.

4. Hogy mi Krisztus napjának világosságában megmaradhassunk és ne süllyedjünk vissza a halál és az álom éjszakájába, azért mutatjuk be most az eucharisztikus áldozatot. Ezzel a lélekkel tesszük le adományainkat az oltárra, hogy érte megkapjuk Isten kegyelmét, mely lázadó akaratunkat magához tudja törni.

5. Az átváltoztatáskor a mi Urunk, az Egyház alapítója és feje, maga lesz azután a mi áldozatunk. Mi pedig egyesülünk vele az Atyával való odaadásban és imádásban. Innen fakad az áldás és a fény az Egyházra, mely Krisztus művét befejezi a földön, és mindazokra, akik vele együtt működnek.

6. A szentáldozásban azután a legbensőbbben egyesülünk Krisztussal és ezzel a misztikus testével is, mely az Egyház; még pedig nemcsak lelkileg, hanem valósággal lényegileg is. Minden

szentáldozás által ez a viszony egyre szilárdabb és feloldhatatlanabb lesz. Örülünk és örvendezzünk ma bizalommal, hogy ennek az Egyháznak hűséges és tevékeny tagja lehetünk. Bár amíg a földön vagyunk, óvakodnunk is kell, azért imádkozzuk még az áldozás alatt is, hogy Isten most vett kegyelme őrizzen meg minket.

A plébánia és az egyházközség

Gyakorlati szempontból nagyon fontos ennek a szervezetnek a megismerése. A katolikus hitélet attól függ ugyanis, hogy milyen a plébánián az egyházközség élete.

A plébániának a liturgikus élet által azt az egységet kell megvalósítania napjainkban, amilyen volt az ősegyházban egy-egy gyülekezetnek, mondjuk az Efezusi vagy Korintusi egyháznak az egysége élén a püspökükkel. Abban áll éppen egy organizmusnak a szépsége és nagysága, mint aminő a katolikus Egyház is, hogy kisebb alakulatokból nő ki; és ezek kicsiben magukban foglalják a nagy egésznek a felépítését és életét. Az Egyházban ezek a kisebb alakulatok a püspökségek, a vallásos társulatok és a plébániák.

Ennek az igazságnak nagy gyakorlati értéke abban áll, hogy még ma is a hívők, akik egy plébániában egybekapcsolódtak, tehát megvan a lehetőségük, hogy szabályszerű közös Istentisz-

teletek és intézmények által közös lelkiéletet kialakíthassanak, megvan a képességük is, hogy ezt kihasználják és valóban mint étellel teli egység, mint rész-egyház az egyetemes-egyházon belül ezt átérezzék és átélhessék.

A plébániában kell tehát első sorban mindannak végbe mennie, amit a liturgikus élet lényegének és sajátosságának ismertünk fel; a plébániai közösségben kell Krisztus megváltói művének megújulnia. Ha majd a magyar plébániákon is újra meglesz az imádságnak és a közös átélésnek ez az egysége, — legalább is a vasárnap-i nagymiséken, — akkor tapasztalhatjuk meg, hogy milyen nagy nyereség ez az egység a gyakorlati szempontból is egy közösségnek az életében!

Ez a részlet-egyház, azaz a plébánia kis egyháza nem korlátozza az egyetemes Egyházhoz való kapcsolatunkat, — pedig a liturgia hordozója az egyetemes Egyház, — ez nem egy lépés a közösségtől való elszakadás felé, nem az egészségtelen különtörekvések megnyilatkozása. Ettől ma talán a régebb időknél is jobban megvéd az a körülmény, hogy a római anya-Egyház liturgiája az, melyet mi az ő gyermekeiként a templomban a plébániánk közösségében megülünk. Mióta a liturgikus jog, vagyis a teljes hatalom a liturgikus Isten-tisztelet szabályozására, a püspököktől átszállt az Apostoli Szentszékre, azóta az egyes pap és plébános egy liturgikus közösség papja, plébánosa lett és mint ilyen, az ő püspökétől megbízott képviselője a római pápának,

akinek a nevében a római világ-Egyház liturgiáját ünnepli.

Ily módon azután az egyházközség, a plébánia láthatóan önmagán túl is kiterjed és az egyetemes Egyház képviselőjévé, megszemélyesítőjévé válik, mely a liturgia végzésekor magában tovább éli az egész misztikus Krisztus belső életét. Ezért ma nem lép oly élesen elő az egyes részletegyházak merev elzártasága és egységes tagozódottsága elénk, mint régebben, így a belső közösség átélésének lelke nemcsak megmaradt, hanem még bizonyos értelemben fokozódott is.

Ezzel megismertük a liturgia lényegét is. Amit eddig az Egyházzól, mint a továbbélő Krisztusról, lelkünk anyjáról, közösségről elmondottunk (I. rész 93, 137, 144 l.), továbbá a misztériumról megismertünk (160, 323, 340 l.), azt néhány szóval összefoglalhatjuk és így megmondhatjuk, mi a liturgia:

A liturgia az az istentisztelet, melyet a misztikus Krisztus, (azaz az Egyház mint közösség fejével Krisztussal egyesülve) mutat be a menyeyei Atyának. Ez a liturgia a megváltás megünneplésében és alkalmazásában áll, mely az általános és a kiválasztott papság kizvetítésével misztérium-cselekedetek alakjában megy végbe.

Ezek után az Anyaszentegyház liturgiája mindent átfoglaló nagyságában és legbensőbb mélységében áll előttünk. A misztérium erejében a fej és a tagok, azaz Krisztus és az Egyház, még pedig a győzedelmes és a szenvedő Egyház

éppen úgy, mint a földön küzdő Egyház egy egységes Isten-tiszteletben együtt vannak. Mind a kettő testet ölt a helyettesítő papságban, mely mind a kettőt egyesíti és egy áldozati adományá és egy áldozati papsággá olvasztja. A Krisztusban megváltott emberek ennek a misztériumnak a módján bemélyednek Krisztus megdicsőült áldozatába, — a maguk teremtetett voltuknak megfelelően. Így a magában véve korlátolt hódolatuk és imádságuk ezen az úton egybekapcsolódik az örök főpapéval egy végtelen-értékű Isten-tiszteletté.

Ebből megérthető a liturgia felsőbbbsége minden magán-imádság felett. A liturgia megszabadítja az egyes embert a maga tisztán személyes szegényességétől, — és amint láttuk, — Krisztus tagjainak liturgikus közösségében elvezeti a laikusokat is a Krisztussal való életegységre; Krisztusban azután Krisztus legfőbb élettevékenységében való együttcselekvő részvételre; az ő papságában való részvétel által pedig a vele együtt való áldozatbemutatásra.

A liturgia ugyanis, ha azt mint misztériumot fogjuk fel, nemcsak a papot egyedül illető cselekedet, melyet ő maga is csak a lehető legszemélytelenebb formában, tisztán „az Egyház nevében hivatalosan“ végez, hanem a liturgia az Egyház minden tagja számára, így a pap számára is élettevékenység, melynek az ő egész lelkét magával kell ragadnia és Krisztus áldozatába el kell merítenie.

Ebben az értelemben lehet megérteni X. Pius programját: „Ne imádkozzatok a mise alatt, hanem imádkozzatok a misét!”

A liturgia jelentősége az egyén lelkiéletében

Az előbb elmondottakkal a legszorosabban összefügg az a kérdés, hogy milyen szerepe van a liturgiának az egyes keresztény hívő lelkiéletében? Érdemes ezt a kérdést közelebbről megvizsgálnunk.

Ha megismertük az Egyházat, mint élő szervezetet és ha megértettük, hogy milyen szerepe van a liturgiának magának az Egyháznak az életében, akkor átlátjuk azt is, hogy valóban szükségyszerűen következik ebből, hogy az Egyház tagjainak kötelességük a liturgiában résztvenniök. Súlyos bűn terhe alatt parancs kötelez mindenkit legalább is a vasárnapi szentmisén való részvételre, az évenkénti gyónásra és szentáldozásra Húsvét mindent megújító szent idején. Mert ez parancs és törvénybe foglalt jogi kötelesség, ezért ennek eleget tesz a hívő azzal, ha részt vesz a szentmiseáldozatban és méltó módon járul a húsvéti szentségekhez azzal a legalább is hallgatólagos szándékkal, hogy a kötelességnek eleget akar tenni. Ezzel azonban már adva van

a liturgikus élet legkisebb mértéke, mely alól fel nem menthet az Egyház és a melytől el nem állhat, ha azt a feladatát teljesíteni akarja, mely nem más, mint hogy tagjaiban folytassa Krisztus művét a földön. Aki tehát az Egyház iránti engedelmességből a liturgikus életnek ezt a legalsó határát megtartja, az bizonyára érzi ennek az áldását is és minden egyes ünneppel új kegyelemre lesz méltóbbá.

De pusztán az egyházi tekintély iránt való engedelmességből venni részt a misztériumokban, a „kell” parancs-szavának hatása alatt és ezt is pusztán többé-kevésbé a jelenlétre korlátozni azt jelentené, hogy teljesen félre értjük mind az Egyháznak a belső lényegét, mind a liturgia fölségét és nagyságát. Aki egyszer az Egyházat megismerte, mint Krisztus misztikus testét, aki egyszer tudatára ébredt a maga kitüntető állásának ebben a testben, aki a liturgikus életet valóban a misztérium szemszögéből értékeli, mely őt magát állandó és élő kapcsolattal fűzi Krisztushoz, annak többé nem kell parancs és törvény, azt a szeretet és a vágyódás fogja ezer meg ezer szállal odafűzni ezekhez a szent titkokhoz, amelyekben Isten a közösségben és a közösség által oly közel jut az emberhez. Nem lesz annak más nagyobb öröme és mélyebb boldogsága, minthogy ezeknek a misztériumoknak lelke legmélyéig átadja magát és szent együttélésben a legszorosabban hozzájuk simúljon. Az ilyen léleknek azután a liturgia is kitárja teljes

gazdagságát, — melyről az Oltár és Élet jelen első évfolyama csak néhány gyöngyöt tudott még csak eddig feltárni, — és a liturgia a magát neki adó lelket addig még csak nem is sejtett értékekkel gazdagítja majd.

Már csak *tisztán természetes szempontból* is éppen nem megvetendő nyereség, hogy az ember a liturgia által megszabadul a maga Én-jének egyoldalú szemlélésétől és hangsúlyozásától, megtanul beleilleszkedni mások gondolkodásába és érzésébe, hogy azután tudja mások gondját-baját igazi, meleg együttérzéssel a magáévá tenni. Ez kitágítja a szívet, igazi emberi nagyságra és emberi méltóságra nevel.

Már pedig a liturgikus misztérium megülésekor az egész Egyház, mint nagy közösség jön egybe, mely körülöleli az egész földkerekségét, de felnyúlik az egekbe a boldogok trónusáig és lehatol a tisztító tűzben szenvedő boldogokig. Mert ezek: a küzdők, a győztesek és a szenvedők valamennyien tudják, hogy egy élő szervezet tagjaiként élő egységbe vannak egybekapcsolva. Minden egyes tagnak öröme és fájdalma, gazdagsága és szüksége, harca és győzelme kiárad az egész közösség fölé. „Mindenki egyért és egy mindenkiért“, ez a szép elv ha valahol egyáltalában megvalósulhat, akkor ez csak a liturgia közösségében lehetséges.

Itt nincs külön vagyon, külön jó, mely valamiképpen ne a közösség javát is szolgálná, és fordítva, amit a közösség magában rejt és átél,

az az egyesnek is birtoka és átélése. A megdicsőültek öröme a mennyben, a szegény lelkek szenvedése, a vértanúk hősi lelke, a szűzek lilíomos szeretete, a vezeklők és engesztelők bánata, a megkísértettek küzdelme, a győztesek sugárzása-mindez megtalálja az Isten iránt való hálában, az „eucharisztia” azaz szóról szóra: „a hálaadás” misztériumában a maga kifejezését és minden egyes hívő személyesen a magáé gyánánt érezheti és átélheti.

Sőt: Krisztusnak magának gazdag isteni belső élete, melyet földi életében oly szorgosan elzárt maga az emberek tekintete elől, itt bizonyos mértékben leveszi magáról ezt a fátyolt a szemlélődő lélek előtt. A zsoltárok, melyeket Isten Lelke az eljövendő Messiásra való rámutatásként sugallt, a liturgiában mintegy Krisztus benső életének evangéliumává lesznek. Hiszen Krisztus maga is nagy szeretettel a zsoltár szavaival imádkozott az Atyához; és a liturgikus imádságnak a magját ma is ezek a zsoltárok alkotják. Ezek nyújtanak kezet a léleknek, hogy leszállhasson az Istenember lelkének, gondolkozásának, érzésének és akaratának a legmélyebb mélyére; ezek tanítják meg, hogy azután az isteni Mester vonásait magában egyre jobban és jobban kialakítsa.

Emellett gondosan átdolgozott ceremóniák hatása alatt a lélek a jelek mély értelmű világának segítségével egy keresetlen, de mély iskolázáson megy át, mely előkelő gondolkodásra

és nemesebb életre segíti. A liturgia méltó végzése megkívánja ugyanis, hogy állandóan figyelemmel legyünk másokra, de ugyanakkor magunkba is zárkózzunk; gyengéd visszahúzódsra, önmagunk visszatartására int, hogy az egésznek a harmoniáját ne zavarjuk. Ezek pedig mind olyan társadalmi formák is, melyek a természetes életnek közös javára válnak.

Pünkösd után ötödik vasárnapra

A mai vasárnap be akar minket mélyebben vezetni „a mennyek országának” benső boldogságába és békéjébe. És meg akar tanítani arra az újszövetségi nagy tanításra, hogy az Isten-szeretet lelke a valódi és mély ember-szereteten nyilvánul meg.

1. A világban ellenséges áramlatok vesznek körül; melyek a jót és nemest megölik az emberben. Ebből a világból menekülünk most a templomba, hogy ott ezen áramlatok ellen Isten segítségéért kiáltunk, aki a mi világosságunk és üdvünk. (Intr.)

2. Az a bizalom, mellyel a bemenet alatt énekelt az Egyház, bensőséges kérést ébreszt az Egyházzal egybegyült egész keresztény seeregben, hogy a Kyrios, az Úr irgalmát kérjük. A Glóriában tovább cseng ez a kérés, de boldog ujjongással és alázatos imádással. Befejeződik a mélyértelmű napi imádságban. (Col.) A mennyek országának „láthatatlan javai”, amelyekért könyörgünk, felülmúlják az ember minden vágyát; a kulcs hozzájuk pedig a szeretet lelke.

3. Ezt kell megtanulnunk; erre tanít Szent Péter is a szentleckében, hogy Istent szeressük „mindenben”, első sorban embertestvéreinkben! Arra hívott meg az Úr, hogy az áldást örököljük, azért most az a feladatunk, s meg is kaptuk rá

a tehetséget, hogy az áldást terjesszük úgy, hogy magát a rosszat is jóval fizetjük vissza. Meg kell ezt tennünk, még ha úgy sanyargatna minket a rossz, mint az apostolt és az ő híveit sanyargatta Néró abban az időben. Mert ne feledjük el, hogy szenvednünk is kell az igazságért, akkor leszünk boldogok és akkor őrizük szentül szívünkben Krisztust. Akkor tekint le Isten is kegyelmes tekintettel reánk (Grad.), és akkor tekint fel királyi öntudattal örvendezve a lélek a nagy „Királyhoz“ (az Allelujában), ki Isten erejében ujjong és akivel és akiben és aki által mi is Alleluját énekelünk. Ily lélekkel jöttünk ma össze a templomba, ily lélekkel akarjuk letenni magunk helyett kenyerünket, borunkat, minket helyettesítő adományainkat az oltárra, hogy a szentáldozat misztériumában beléphessünk „mennyek országának“ földi előcsarnokába. De előbb meg kell hallanunk az evangélium tanítását és abból meg kell tanulnunk, hogy magunk és adományaink csak akkor nyelik el az Úr tetszését, ha az igazi felebaráti szeretet és megbocsátás lelkében nyújtjuk át, mint az új-szövetségnek, a szeretet és megbocsátás szövetségének gyermekei.

4. Azért áldozatra kész lélekkel énekeljünk áldást az Úrnak (a felajánlási énekben), aki ezt megértette velünk. Nehéz ugyan sokszor ez a megbocsátó szeretet, de ha magunk előtt látjuk az Urat és érezzük, hogy ő áll jobbunkon, hogy ne ingadozzunk, akkor meg tudjuk adni lélek-

ben a megbocsátás béke-csókját minden ellen-ségünknek, amint a régiek a felajánlásokor sok helyen valóban béke-csókkal fordultak most egymáshoz. Nem is gondolunk önzően csak magunkra, hanem azt kívánjuk, hogy az egyes ember adománya valamennyi javát szolgálja. (Secr.)

5. Az átváltoztatáskor Krisztus feláldozza magát. És mi feláldozzuk őt. Mi is bele vagyunk zárva az ő imádságos önátadásába az Atyának. Az egész emberiség szent áldozat közösségben egybesímul fejével, Krisztussal. Így az ő áldozatával egyesülve kiengeszteljük, amit az Isten és emberszeretben hibáztunk. Mert az Isten és emberszeretet legnagyobb fokát hirdeti Krisztus engedelmessége a halálig, még pedig a kereszt-halálig.

6. A szentáldozásban a legszorosabb életközösségbe kerülünk az Üdvözítővel. Miután vele együtt feláldoztuk mi is magunkat, az ő életét, gondolkodását és vágyát magunkévá kell tennünk. Igazi „érdekközösségbe“ és „lélekegységbe“ kell lépnünk vele. Amint ő egy volt az Atyával, úgy szeretnénk mi is az Úr házában lakni, vele állandóan egyesülni. És amint az Úr ment volt minden bűntől, úgy kérjük mi is, akik a bűntől nem tudunk ugyan mentek lenni, legalább a szabadulást még a titkos azaz nem tudatos vagy elfelejtett bűneinktől és az idegen bűneinktől is.

A liturgia és a természetfeletti élet

Ha az a valóban végtelen teljesség és a finom érzék a közös életben, amit a liturgia nyújt, csupán a természetes életnek a gazdagodása lenne, már akkor is a liturgiának minden nevelő eszköz között kiváló helyet kellene elfoglalnia. De a liturgia nem lenne imádság, ha meg akarna maradni ezen a tisztán természetes, földi talajon. A liturgia azonban alapvetően csak annyiban foglalkozik a tisztán természetes értékekkel, amennyiben azok alkotják azt az Istenakarta alapot, amelyen a természetfeletti felépülhet. A kegyelem ugyanis nem rontja le a természetet, sőt feltételezi azt, hogy megszentelje és felemelje. A kegyelem tehát fel akarja emelni az embert ennek a földi életnek alacsonyosságából, az Isten kegyelméből és szeretetéből megdicsőült élet napsugaras magasságaiba. Hatása elsősorban a természetfeletti birodalomra terjed ki, célja az Istennel és az Istentől való élet.

Amint az Egyház legbensőbb lényeg egészen a Krisztussal való természetfeletti kegyelemkapcsolaton alapszik, úgy a liturgia misztériuma is csak egy célt ismer: ezt a kegyelemkapcsolatot még bensőségesebbé alakítani és így vezetni az Egyház tagjait egy még szorosabb és feloldhatatlan élet-egységre egymással és Krisz-

tussal, hogy azután Krisztus által valamennyit elkísérje az Atyához.

Ezen szempont alatt a mi beleérzésünk és beleélésünk mások gondolatvilágába, Krisztus belső életének utána élése, magunknak másokhoz alkalmazása új és magasabb értelmet nyer. Mivel a közösség Krisztus misztikus testét állítja elénk, benne tehát Krisztus élete lüktet, az egyes tagok szenvedéseiben, küzdelmeiben és győzelmében, mint a fény a prizmában megtörik, azért a liturgia egyetlen és nagyszerű bevezető Krisztus kikutathatatlan belső életébe, még pedig olyan bevezetés, mely nem csupán az értelem számára szolgáló tudást ad, hanem a kegyelemnek erejében hathatós és tevékeny együttélésre és utánélésre is elsegít.

És a liturgikus ceremóniák kiegyensúlyozottsága, meghatározott folyása, az általa megkívánt magatartás legmélyebb alapjukban ugyan csak azt a célt szolgálják, hogy a közösség egységét és zártságát Krisztus misztériumainak bemutatása közben élesebben előtérbe léptessék, és így Krisztusnak közös és mégis ismét személyes átélését a maga teljessége szerint az egyénnek megkönnyítsék. Hogy azután ezzel a szépség ragyogása is szerte árad az egybegyűltekre, ez szükségszerű következmény, mely ezt a hatást csak mélyíteni tudja.

Ezzel a Krisztusba való belegyökereztetéssel, ezzel a részvétellel a megdicsőült Krisztus életében a liturgikus imádság órái, elsősorban pedig

az eucharisztikus misztérium bemutatása számunkra felemelkedéssé válnak a mindennapi élet szükségéből és szegényességéből az Istenség közelség megszentelt békéjébe. A liturgiában töltött órák egy szent és mély, de egészen az Egyház életéből folyó *misztika* óráivá válnak, mely az egyes embernek személyes, kegyelemmel töltkezett Isten-kapcsolatát a teljes egészében megőrzi és el nem szakítja a közösséggel való élet-egységtől, sőt éppen a közösségben és a közösségből meríti életértékeit.

(Ma oly sokat beszélnek misztikáról, azért közbevetően erről is kell néhány szót szólnunk.

Misztikán értjük „a léleknek a kegyelem által létrehozott lehető legközvetlenebb érintkezését és egyesülését Istennel, a vele való eggyéválást Krisztus által“. Ez az egyesülés megtörténhetik olyan úton, mely csak két sarkat ismer; „Istent és a lelket“, úgy hogy a lélek szemlélődve, ha nem is elragadtatottságban, jegyesként megízleli az Istennel való leggyengédebb egyesülés gyönyörűségét. Ez a misztika legbensőbb lényében a külső érzékek elzárásán és nyugalomrahozásán nyugszik. Istennel való kapcsolatában eltekint az embertársakkal való vonatkozásoktól, nincs igénye az egyházi-liturgikus élet után, mint belső természete szerint közösimádság után. Sőt nem egyszer abban csak gátló akadályt érez. Ez a misztika tehát egyszóval individualisztikus, azaz csak az egyes lelket magát érintő ügy.

Van azonban olyan misztika is, — és mi erre szeretnénk rávezetni a lelkeket, — mely ezt az Istennel való bensőséges egybekapcsolódást az egyházi-liturgikus élet útján törekszik elérni. Mélyen meg van ugyanis győződve, hogy a lélek számára semmi nem adhat olyan hatásos és olyan mély egyesülést Istennel, mint aminőt kaphat az Egyháznak teljesen Krisztus kegyelméből fakadó életéhez való legszorosabb kapcsolódás által, és az Istennel-töltekezett liturgikus szimbólumoknak, különösen a szent Eucharisziának élő megfogása által.

Ezen misztika számára tehát az Istennel való egybekapcsolódás nem a kifelé való elzárkózottságnak és nem a lélek bensőségeibe való visszahúzódásnak a gyümölcse, hanem az egyházi misztériumoknak a megünnepelésekor a közösséggel való megszentelt életnek és együtt-cselekvésnek a gyümölcse. És ez a misztikának a legősibb felfogása! Ez a misztika azután, bár teljesen egyéni kegyelmi átélés, egyúttal a közösségnek életéből született meg, tehát egyáltalában nem individualisztikus, hanem *egyházias és liturgikus misztika!*)

Krisztus megdicsőült áldozatával való szakra-mentális egységben megtanulja a lélek a szenvedést szeretni és felette úrrá lenni. Nem marad számára rejtélyes kérdés, mint a görög világ régi pogányai számára: Nagypéntek sötétségébe neki már beleragyog Húsvét fénye. Krisztusra

támaszkodva, az ő mindenható kegyelmétől támogatva bátran megy a maga Golgotájára, oda adja magát áldozatul az Atyának és tőle jutalmul megkapja az ő Egyszülöttjének megdicsőült életét. De a fájdalom és szenvedés legyőzött, mert a lélek bekerült a Krisztussal való élet-egységbe, tehát a legtisztább örömnél és a legmélyebb lelki boldogságnak igazi áradata áramlik az emberi életbe. Szent fölavatás, igazi megszentelődés, a megdicsőülés egy sugara száll ki a lélekből és rányomja az egész életre a csendes béke és egyensúlyozott nyugalom bélyegét. Az öröm, mely Jézussal való életegységből fakad, az alaphangulat lesz a keresztény erények után való törekvésben, mert a félelem és remegés érzelmét felváltja az alázatos, de a reményben örvendő bizalom.

Ezekben rövid vonásokkal megmutattuk azokat az élet-értékeket, amiket a liturgikus élet rejt magában és akar gazdag kézzel ajándékolni minden egyes léleknek, aki kitárt szívvel átadja magát neki. Ha most a liturgia lényegét és jelentését egy szóba akarnánk összefoglalni, mely egy gyújtópontban mind a kettőt egyesíti, akkor csak arra a jelmondatra kell emlékeznünk, melyet a liturgikus élet nagy felújítója, a szentemlékezetű X. Pius pápa választott a maga nagy törekvéseinek alapjául: „Instaurare omnia in Christo“ (Eph. 1, 10). „Mindent megújítani Krisztusban“, illetve a görög szöveg „enkephelesztai“ szavát szóról szóra lefordítva: „Min-

dent tegyünk Krisztusnak, — a fejnek — tagjává!"

Krisztus mint fej egybekapcsolódva a tagokkal és bennük működve: ez az Egyház lényege, és így ez a liturgikus élet célja és jelentősége!

Aki azonban Krisztust bírja, az Istennel van, mert „Krisztusban lakik az Istenség egész teljessége a testi lepel alatt” (Kol. 2, 9). És aki Istennel van, az nem szorul már másra, mert a célnál van; — az Istennel való szakramentális egyesülés az Eucharisztia misztériumában számára előképe és záloga az Istenség lepel nélkül való élvezésének az örökkévalóság glóriájának ragyogásában.

A krisztusi élet megalapozása

Hisszük, hogy egyre tisztábban áll olvasóink előtt a liturgikus lelkiélet nagyszerűsége. Oly kimeríthetetlen azonban a liturgia gazdagsága, hogy évekig lehet elmélkednünk róla, és egyre jobban és jobban megszeretjük.

Krisztus követése, Krisztussal egyesült élet: ez minden lelkiségre törekvő lélek vágya. Nemcsak Kempis Tamás, hanem nagyon sokan mások is írtak arról, hogy miként lehet ezt megvalósítani. A tudósok egybehangzó véleménye szerint két tényezõn fordul meg: az Isten kegyelmén és az ember közreműködésén. Ezen két tényezõ közül nagy általánosságban azt mond-

hatjuk, hogy az aszkézis az emberi közreműködést akarja egyre megfelelőbbé tenni, míg Isten kegyelmén épül fel a misztikus lelkiélet.

Az aszkézis és misztika Istenhez vezető útján három állomást szoktak megkülönböztetni: a kezdők számára szolgál a tisztulás útja, ez szinte teljes egészében aszkézis, mert elsősorban célja a bűn kiirtása, minden akadály eltávolítása az isteni kegyelem útjából. — A második állomás a haladóké; ez a megvilágosodás útja, tehát már a misztika világa csillog fel benne: meglátni Istent, Krisztust. Hitünk nagy igazságait megvilágosodott lélekkel akarja magunkévá tenni. — A harmadik állomás lenne a tökéletes lelkek állomása, az egyesülés élete, tehát a tiszta misztika világa. Sokan úgy látják, hogy ez Isten hegyeinek a legmagasabb világa, ahová csak kevesen, a kiválasztottak juthatnak el.

Valóban sok igazság van ebben a tudós megállapításban; de van egy-két nehézségünk is vele szemben. Ezek először is nem egymásután következő fokozatok, hanem a lélekben egyszerre meglévő állapotok. Hiszen a legalsó fokon is már a világosság visz el a bűn útjátára és az egyesülés vágya sarkal a tisztulásra. És a legmagasabb fokon, az egyesülés útján is szükség van a földi életben az örökös tisztulásra. Legfeljebb arról lehet szó, hogy a három tényező közül melyik domborodik ki jobban, és így melyik lesz jellemző a lélekre. A má-

sik nehézség, hogy ez és a többi elmélet mind az emberi bölcselkedés vélekedései, hogy ne mondjuk kitalálásai. De van a krisztusi életnek egy Istentől elgondolt és az Egyháztól megvalósított útja is, amelyet éppen a liturgia tár elénk. Oly szép és oly boldogító ez az út, hogy mindig csodálkozva kell kérdeznünk, miért nem járnak ezen az úton az emberek?

Az alapigazság, amit soha szem elől feledni nem volna szabad, az, hogy a krisztusi élet valóban „élet“, tehát nem lehet „alakítani“, mert az élet az „alakul“. A virág életét nem a kertész adja, bimbóját, virágját nem ő alakítja. Fakad és nő az élet, a virág az embertől függetlenül; az ő munkája csak a segítség, a közreműködés lehet; de a döntő tényező nem ő. Még akkor sem, ha meg is adatott az a szörnyű hatalom az embernek, hogy életet tud ölni, virágban, állatban, maga és más testében, maga és más lelkében.

Az ember az életnek még sem ura, hanem szolgálója. A természetfölötti, isteni, krisztusi életnek sem ura az ember, hanem szolgálója magában és másokban, az egyénben és a közösségben. Ennek az isteni életnek a szolgálata a liturgia. A keresztség adja, a bérnálás megerősíti, az Eucharisztia növeli, a penitencia és a kenet gyógyítja az egyes emberben; — a természet szerinti szaporodást adja a házasság, azaz a férfi és a nő Istentől akart és megáldott földi egyesülése, a természetfeletti szaporodást adja

a papság, amely nem más, mint a pápnak lelki egyesülése, szüzi házassága az Egyházzal, illetve Krisztusnak és az Egyháznak a nagy misztériumos egyesülése a lelkek természetfeletti életének javára.

A keresztség már maga egybefoglalja a lelki életnek mind a három állomását: *megtisztít* a bűntől, a kezünkbe adott gyertya jelentése szerint is *világosságot ad*, (innen a görög neve: fótizmos = megvilágosítás,) és *Istennel egyesít*, az ő életét adja meg nekünk.

A liturgikus lelkiélet főprogramja tehát az Eucharishtiában és az Eucharishtiával ezt a keresztségadta isteni életet kifejleszteni és teljessé tenni. Így készülni a *pamzia* nagy napjára, melyen Isten teljes dicsősége kinyilvánul az egész mindenség előtt, de amely a mi pamziánknak, a mi megdicsőülésünknek is várva várt napja. Maranata. Jöjj el Uram! Jöjj el ő dicsőség királya.

Püünkösd után hatodik vasárnapra

A szent közösség egybegyül ma Isten előtt, hogy mint az ő „felkentje” és az ő „öröksége” újra megkapja tőle az örökösnek járó áldást az „üdvösség kincseiből”. Alapgondolat: A keresztség és az Eucharisztia a mi magasabb természetfeletti életünknek, mint Isten közösségének a forrásai. A gondolatmenet pedig a következő:

1. A lépcsőimádság, a 42. zsoltár és a Confiteor újra eszünkbe idézi a földi gondokat és bűnös voltunkat, de azért nem szabad elfelednünk, amit az Egyház mindig érez magáról, hogy Isten tulajdona és a természetfölötti élet örököse. Ebből fakad az a bizalom, mellyel a bemenetre való énekekben kéri az Úr segítségét.

2. Először kilencszeres Kyrieiben Isten irgalmát kéri. Nyomorúságaink átérzésekor bensőséges alázatos imádságként száll ez az imádság a Szentháromság trónusához. De könyörgő imádságunk végső célját a Glória tárja eléink: Isten dicsősége és a mi békességünk. És miután örvendezve hódoltunk az Atyának és a békéthozó Krisztusnak, ismét kérdésbe megy át az imádságunk. A megváltott emberiség könyörög az örök Pásztorhoz a napi orációban a szentségért és befejezettségért, mely Isten nyájához illik.

3. Tanulunk ezután. Megismerjük az „üdvökre szolgáló javakat”, amelyek nem mások, mint a húsvéti szentségek: a keresztség és az

Eucharisztia. Először a keresztséget állítja elénk Szent Pál a rómaiakhoz írt levelében, mint a természetfeletti élet és tökéletesség forrását. A lényeg az, — amint ma még szólunk róla, — hogy a keresztségben meghaltunk, és eltemettünk Krisztussal, hogy a feltámadottal új életet, megdicsőült bensőséges életet éljünk. A Gradualeban ezen felséges tanítás után még a fennálló hiányainkra és hibáinkra gondolva kegyelmet és irgalmat kérünk; de az Alleluja verse ezt a bizalmat fejezi ki, melyet hibáink és gyarlóságaink közt is kell éreznünk Isten iránt, aki nem engedi, hogy a benne reménylőket szégyen érje. Az evangélium a másik „javunkra” tanít, amikor a kenyérszaporítás csodájával rámutat a krisztusi élet másik nagy eszközére: az Eucharisziára. Ezen szentség által támogatja és gyarapítja állandóan a keresztségi kegyelmet, hogy „a Krisztussal való együttmeghalás és együttélés” egyre jobban hatásos legyen bennünk a földi életben.

4. Az áldozati rész valóra váltja, amiről elméltünk és amiért imádkoztunk eddig a szentmisében. A keresztség által tehát Krisztussal meghaltunk a bűnnek és részesei lettünk Krisztus megdicsőült életének és feltámadásának. Most azután az Eucharisztia által táplál minket is „a pusztában” vagyis a földi életben, ahol követve az ő szavát, utána mentünk a templomba. Az ő követése a felajánlási körmenet; lehet, hogy ez néha nehéz; azért

kérjük is, hogy erősítse meg lépéseinket. De azután aldozatra kész lélekkel felajánljuk magunkat és adományainkat, hogy egyikünknek az óhaja se legyen hiábavaló, hanem amit hit-tel kérünk, azt el is nyerjük (Secr.)

5. Az eucharisztikus imádság közben Krisztus megjeleníti az evangéliumi kenyérszaporítás csodáját; szeretne minket valamennyiünket, mint testvéreit és nővéreit mennyei Atyjának tulajdonul átadni, amint maga is örök szeretetben mindig az Atyáé volt. Mi vagyunk ma az evangélium „népe”, akik Krisztussal a világból a pusztába mentünk.

6. Ezért tölt be minket a szentáldozásban örömmel és boldogsággal. Így lett a mi felajánlásunk ma ujjongó örömaldozattá (Com), „életközösségben Krisztussal”. Hozzá járulunk, vele áldozunk, róla énekelünk! A nagy szentség valóban megtisztít és oltalmaz. Deo gratias!

A krisztusi élet megalapozása

Az előző számban mondottakhoz csatlakozik a mai szentlecke tanítása. Ezt szeretnénk most még teljesebbé tenni a keresztség szertartásának megmagyarázásával.

Két világ találkozik a szentély küszöbénél: az Egyház kegyelmeinek királyi fényében és a föld gyermeke a bűn jegyével lelkén. Még az ember ki sem mondhatja, mi hozta őt a szent küszöbhez, az Egyház már bele lát lelkébe:

Mit kívánsz Isten Egyházától? — Hitet. — A hit mit ad neked? — Örök életet. — Ha be akarsz jutni az örök életbe, tartsd meg a parancsolatokat.

Erre már nem is vár feleletet az Egyház. Krisztustól kapott feladata lett, hogy minden embert elvezessen Atyjának birodalmába. Azért mint a liturgia parancsolja, a pap az édesanya „gyengédségével“ a gyermek fölé hajlik és rálehel a maga életének leheletét. Ezzel azután be is fejeződött a bevezető jelenet. Most jön két felvonásban maga a szent cselekedet. Az első felvonásban megtisztítja a keresztelendőt a gonosz hatalmak befolyásától, a másodikban megszenteli őt az újjászületés forrásában és a szent felkenéssel új emberré teszi. A keresztény ó-korban, amint már erre rámutattunk, a keresztelésnek ez a felépítése még tisztábban lépett az emberek elé. A lényeg az, hogy az egész embernek, lelke és teste szerint, Isten képmásává kell lennie, a szimbolikus szertartások sorozata mind ezt akarja megmutatni és megvalósítani.

Ezért jelöli meg a pap a keresztelendő homlokát és mellét a kereszt jelével, hogy az Isten temploma lehessen. Ezért teszi fejére kezét, hogy Isten nevében birtokba vegye, de egyúttal a maga lényét is közölje vele. Ezért adja neki a „bölcsetség jelét“ a sőt, hogy őrizze meg épségben az örök életre. Ezért mondja el ismételten az exorcizmus szavait az ártó démon távoltar-

tására. Ezért vezeti be a pap a templomba, ahol a kövek beszélnek. A kőből épült templom ugyanis jelképe lesz az élő emberből épült Isten-templomnak. Ebbe a templomba belépni annyit jelent, mint eggyé válni Krisztussal, aki benne tovább él.

Az apostoli hitvallás elmondása és a Miatyánk elimádkozása már a keresztelés szertartásába vezet át, mely már a keresztkútnál történik, bent a templomban. Élő jellemzést ad erről Szent Ambrus: „Beléptél a szentélybe, melyben új életed lett. Ott láttad állni a diakonust, a papot, és a főpapot“.

Kezdetben az Egyház, — amint már röviddel 100 után a Didache írja, — „folyóvízben“ keresztelt. Az volt a közhit, hogy Krisztusnak a Jordánba való megmerülésével megszentelést nyert minden folyóvíz. Keleten a nagy keresztelési nap ennek a gondolatnak a hatása alatt az Úr kinyilvánulásának ünnepén, január 6-án volt. A Palesztinában lakó görögök és oroszok még ma is január 5-én este elmennek a Jordánhoz és ott délután át tartó vigiliát ülnek annak emlékére, amit Jézus megkeresztelése jelentett az egész világ számára.

De már a második század végén hallunk említést tenni a keresztvíz megszenteléséről. Ez a szokás él tovább, természetesen a következő századokban gazdagabbá téve, a nagyszombati keresztkút-szentelésben. A görög egyházban még

ma is ezt imádkozza a püspök a keresztkút megszentelésénél: „A megváltás kegyelme és a Jordán áldása szálljon belé ebbe a vízbe”. Szent Ambrus pedig így magyarázza ezt a szentelést: „Mit láttál? A vizet, a szolgáló diákonust és a szentelő főpapot.” És amikor arról szól, hogy a víz „az üdvöthozó szent kereszt misztériuma által” megszentelést nyert, akkor arról beszél, amit ma is tesz a pap a nagyszombati szertartásban. A keresztelendő medencét a liturgia úgy tekinti, mint az édesanya termékeny méhét, melybe Isten Lelke beleönti a maga kegyelmét és áldását.

Egyébként a keresztelő-kút vizének a megáldása maga is sokban hasonlít a keresztelés szertartásához. Mint a keresztelendőre ráteszi a pap kezét, úgy teszi rá a víz fölé is, hogy ezzel a víz „élő forrássá, az újjászületés vizévé, a bűntől megtisztító hullámmá” váljék. A fölséges Szentháromság nevében megáldja a pap a vizet, kiönt belőle egy keveset a négy világtáj felé, hogy életadó ereje mindenfelé szerte áradjon; keresztalakban háromszor rálehel, hogy a kereszt ereje által minden ártó hatalmat eltávolítson tőle. Háromszor megmeríti benne a húsvéti gertyát és egyre magasabban és erővel teljesebben énekel: „Szálljon le ennek a kútnak teljességébe a Szentlélek ereje”. Majd ismét háromszor rálehel a vízre azzal a kívánsággal, hogy a Szentlélek „a víz teljes lényét tegye termékenyvé és hathatóssá az újjászületésre.”

És hogy ezeknek az áldásoknak erejét még erősebb jelképpel kifejezésre juttassa, az Egyház papja által a katechumenek olajából és a krizmából is önt a vízbe, először egyenként, azután közösen, hogy semmi kétséget ne hagyjon bennünk a felől, mily kimeríthetetlenül gazdag az Isten kegyelme mindazok számára, akik az újjászületés fürdőjében megszülettek az örök élet számára.

Közvetlen a keresztség előtt még egyszer ünnepélyesen ellenmondunk a kísértőnek, minden művének és egész pompájának. Pompa valamikor azt a diadalmenetet jelentette, melyen a győzedelmes hadvezér tisztjeivel és meghódítottjaival végig vonult a városon. Ilyen diadalmas vezérként akar végig vonulni a sátán is, de mi nem akarunk az ő pompájához tartozni, sem mint katonája, sem mint legyőzöttje. Mi ennek a világnak az uralkodóját elhagyjuk, hogy beléphessünk „az igazi király seregébe”.

A mai szertartás még mindig az ősi ritust követi, csak az a különbség mindössze, hogy mi pusztán szóval fejezzük ki az ördögtől való elfordulásunkat, régente külsővel is megtették ezt. A régiek szerint nyugat minden homálynak, sötétnek a hazája. Azért a kérdés után: Ellene mondasz-e az ördögnek? a megkérdezett nyugat felé fordulva felelt, sok helyen köpött is egyet nyugat felé, hogy kifejezze utálatát az ördög iránt és a tőle való teljes elszakadást. Később azután a megkeresztelendő kelet felé fordult, a

világosság és a fény birodalma felé, hogy Krisztusnak felesküdjék. Ez a mai ritusban nincs meg, mert a régebbi formát őrizte meg. Ehelyett a pap megkeni a keresztelendőt mellén és vállai közt a katechumenek olajával.

Ezzel vége is van a bevezető cselekedeteknek. Eljutottunk a magasba. A pap leteszi a viola stólát és fehérret vesz fel. Egyrészt azért, mert az eddigi szertartások a nagybőjti idők szokásainak maradványai, míg a keresztelés maga Húsvét ünnepéhez tartozott. És a viola a nagybőjt, a fehér a Húsvét színe. Másrészt azonban a viola jelentette a munkás hétköznapiakat, míg a fehér az ünnepi ruha színe volt. Külsőben is ünnepi színben, de formájában is a legünnepélyesebben háromszoros hitvallást kér a pap a keresztelendőtől: az Atyában, a Fiúban, a Szentlélekben. De a Szentlélek megvallásával együtt megkérdezi a katolikus Anyaszentegyházban, a bűnök bocsánatában, a testnek feltámadásában és az örök életben való hitünket is. „Mert ahol ott van ez a három, nevezetesen az Atya, a Fiú, és a Szentlélek, — mondja Tertullianus a második század fordulóján, — ott van az Egyház is, mely ennek a háromnak a teste.” Azért az első lépésnél, melyet megtesz a természetes ember a természetfeletti világ küszöbe felé, ezzel a kérdéssel nyomatékosan rámutat a liturgia arra, hogy a lélek számára az Isten és az ő legmélyebb titkai felé vezető út az Egyházon át vezet, és hogy a megkereszteltekre és az Egy-

ház tagjaivá váltakra ezen az Egyházon kívül nincsen üdvösség.

Csak ezek után adja fel a pap a döntő kérdést: Akarsz-e megkeresztelkedni? Az igenlő válasz után meg is kereszteli az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében. De az Amen-t nem mondja hozzá. Az óra ünnepélyessége, Isten kegyelmének nagysága úgy elárasztja az ember egész lelkét, hogy ami köszönni és mondani-valója volna, az néma imádásban száll a legfőbb-ségesebb trónusához.

„Eljutottál a papig“, — folytatja Szent Ambrus a keresztelés említett magyarázatában, — „ne feledd el; hogy megkaptad a lelki pecsétet, a bölcsesség és értelem lelkét“. Akkorában ugyanis és a görög egyházban még ma is, a megkeresztelteknek kiszolgáltatták a bérmálás szakramentumát is. „Megpecsételt téged — mondja Szent Ambrus, — az Atya, megerősített Krisztus, az Úr és szívedben megadta a Lélek zálogát“. Nálunk is ennek az emléke, hogy a kereszttség feladása után a pap a krizmával, a három szent olaj közül a legnemesebbrel, megkeni fejünket, de ezzel a kenéssel nem jár a bérmálás kegyelme.

Ismét az ősegyházra emlékeztet a befejező két szertartás. Régente felnöttek keresztelkedtek és így rájuk ezek a szertartások nagyobb hatással voltak, mert az egész közösség előtt és velük együtt ünnepélyesen átélték. Most fehér ruhát és égő gyertyát kaptak, mert ünnepi ruhá-

nak kellett pompáznia és mindenfelé fénynek kellett ragyognia, mikor a megkereszteltek csapatát átkísérték a keresztelő kápolnából a fényárban úszó, rózsákkal és liliomokkal díszített bazilikába. Azóta ez a kép nálunk elhalványult. De a missziós területeken újra felragyogott. És a régi értelem és a régi jelentés benne van a mai szertartásban s annak szavaiban.

*

A bérmálás szakramentuma ma háttérbe szorult az első áldozás mellett, amikor Krisztus először vonul be napsugaras jelenlétével szívünk mélyébe. Igaz ugyan, hogy a bérmálás az üdvösséghez nem oly feltétlenül szükséges szentség, mint a keresztség szakramentuma, de azért nagyon nagy jelentősége van a keresztény élet megalapozásában. Manapság, amikor kiszolgáltatása arra a válópontra esik, amikor a gyermek egyszerű élete után kezdődik az ifjú kor szak öntudatosabb élete, az ifjú keresztény léleknek a bérmálás adja meg a Lélek erejét, mely állhatatossá és szilárddá teszi őt az élet ostromló viharai közt. A szent bérmálás által lesz teljesjogúvá Krisztus birodalmában, a szent Egyházban. A bérmálásban kell a léleknek megőnie Jézus Krisztus teljeskorúságának mértékéig. Hogy ez megtörténhessék, ehhez szükséges Krisztus Lelke, mely oly sok alakban hat az Egyházban és oly sokféleképpen közli magát a tagokkal. Azért a bérmálásban éli át a

lélek a maga Pünkösdjét. Húsvét évről-évre emlékezetünkbe idézi a keresztségben nyert új életet, a Pünkösd minden egyesnek a kegyelem mértéke szerint megadja, amit a Lélek az ő számára készített.

Maga a szertartás a legegyszerűbb; megőrizte annak az időnek az egyszerűségét, melyben az első volt még az Isten működését tisztán és érzékelhetően megmutatni. A kézrátétel, a kenés és az imádság szerepelnek itt is, mint a papszentelésnél, mert ez az igazi felszentelésnek az ismertető jelei. A Szentlélek ereje árad át rajtuk a Lélek hordozójából: a papból a Lélek új gyermekeire.

Érdekes, hogy a bérmálás szentségének szabályos helye a szentély eleje. Ez nem véletlen fejlődés, hanem mélyértelmű tény. Az egyházi közösségbe való bekapcsolódás fokozatosan történik. Míg a keresztelendőt a templom ajtajában fogadták és onnan kísérték a keresztlő kápolnáig, addig a bérmálendő már a papság helyének a lépcsőjéig elmehet. Hiszen már megízlelték az oltár kenyerét is. Nem így volt azonban régen, amikor a keresztség után nyomban kiszolgáltatták a bérmálást is. Akkor a keresztkútnál vagy külön kápolnában bérmált a püspök, és innen mehetett a templomba, hogy először vehessen részt az eucharisztikus lakomán. Ez a szokás megszűnt, de a szellem még eleven, mely a megváltozott viszonyok közt is megőrizte egy olyan kornak tervszerű sorrend-

jét, mely jobban tudott a mienknél a liturgiából élni.

A keresztséggel és a bérmálással a krisztusi élet alapjai letétettek. Az élet kialakításában a keresztszülőknek kell segíteniök, akik mind a két szentségnél ott állnak az ifjú keresztény mellett. Ahol ugyanis új élet ébred, ott van egy, aki ezt az életet adja, és van egy, aki fogadja. Aki adja az életet, annak kötelessége azt fenntartani. Így van ez a természetes életben a szülők és gyermekeik közt. A természetfeletti életben a keresztelő pap és a bérmáló püspök lelki atyai viszonyba lépnek a megkeresztelttel és bérmálttal. Ők adták ezt a természetfeletti életet, nekik kell a fenntartásáról is gondoskodniok. Hogy ezt megtehesse az Egyház, gondjainak egy részét átadja a keresztszülőknek, hogy azok az ő „gyermekeit“, amint a liturgia mondja, „oktassák a helyes erkölcsre, tanítsák meg őket a rosszat kerülni és a jót megtenni, mert ez az ő kötelességük“.

Pünkösd után hetedik vasárnap

Sok liturgikus szerint a mai vasárnappal új sorozat kezdődik a Pünkösd utáni vasárnapokban. Míg az első hét vasárnap inkább az Isten és felebarát iránti szeretettel foglalkozott, addig a mostani vasárnaptól egészen a 17-ik vasárnapig a szentmisék fő tárgya a hitnek elmélyítése és a hitből való élet.

1. Először is a mai mise szembeállítja egymással a kegyelem természetfeletti életét és az ámitó érzéki életet, a bűnös életet. A világ gondolatától elfordulva kell tehát ma a templomba mennünk és a lépcsőimádságban alázatos bűnvalással kell a bocsánatot kérnünk. Csak ezután köszönhetjük ujjongó allelujával a közénk bevonuló Krisztus királyt. Egykor ugyanis a misére bevonuló papban magát az Üdvözítőt látták a hívek; és velük együtt tehát mi is így köszönhetjük a világ és pokol felett győzedelmes urunkat, a természetfeletti élet királyát.

2. Tudjuk, hogy Istennek megváltott gyermekei vagyunk, de azt is tudjuk, hogy a föld a siralom és a bűn völgye, minden felől gondok és csábítások vesznek körül, még sok veszély fenyegeti üdvösségünket. Azért kérjük az Isten irgalmát nemcsak a Kyrieiben, hanem a boldog Gloria után a napi könyörgésben is, hogy az Úr minden ártót tartson távol tőlünk.

3. Meg kell ismernünk a valódi életet, amint erre a mai liturgia is tanít. A népek apostola

világosan feltárja előttünk ma a bűn káros és gyalázatos útjait, de megmutatja az „igazság” útját is. Az előbbinek gyümölcse a halál és a kárhozat, míg az utóbbié az örök élet és az üdvösség. Ha mi egykor a „bűnök szolgái” is voltunk, legyünk most Krisztus szolgái. Énekszóval fordulunk tehát az Úr útjára, hogy megtanuljunk az Úrnak szolgálni megvilágosított szívvel (Gr.) és örvendező lélekkel (Al.) Az evangéliumban azután maga az Úr Krisztus tanít meg az „igaz élet” jeleire. Óvakodjunk tehát a látszat-szentségtől, mely magát és másokat csalódásba ejt. Cselekedjük az Atya akaratát, akkor az igazság gyümölcsei lesznek meg bennünk. Mi úgy nőttünk fel, mint rossz gyümölcsök a bűnnek rossz fáján; a kegyelem ereje által betöltve az Atya akaratát, jó gyümölcsök lettünk a jó fán, mely maga Krisztus, kibe beleoltatunk. Sőt a szentmise most következő áldozati részében újra beléoltatunk.

4. Ez nem egyszer áldozatot kíván tőlünk. Azért énekli az egyház azt a kétezer esztendősen éneket, melyet a három ifjú énekelt egykor Babylonban a tüzes kemencében. Ezek az ifjak tudták, hogy nem elég a szép szó, hanem kell a hitvalló cselekedet is. Nekünk is az ő lelkületükkel kell az oltárhoz vinni adományainkban magunkat, hogy az Úrtól szerzett tökéletes áldozat legyen magunk és a közösség javára.

5. Átváltoztatáskor adományaink egyesülnek

Krisztus önátadásával, mikor a minket szimbolizáló adományokat önmagává változtatja. Ő, az egész emberiség feje és koronája, a mi tanító mesterünk és példaképünk, belevon minket a maga örökkéható keresztdozatába. Mi magunknak kell tehát nagyon mély, de teljesen igaz értelemben konszekrálódnunk, megszentelődnünk, átváltoznunk.

6. Hiszen a szentáldozásban egyre erősebben töltekeznünk kell Krisztus szent „életével,” miután az átváltoztatáskor lelkileg vele együtt meghaltunk az örök Atya előtt. De az Egyház a szentáldozásnak Istennel-egyesítő boldog perceiben sem feledkezik meg arról a tényről, hogy ezt a boldogságot a világban még mennyi veszély fenyegeti, azért énekében is segítségért könyörög és imádságában is a világtól és a bűntől való szabadulást kéri, hogy a kegyelem mindig a helyesre vezéreljen minket.

A krisztusi élet szakramentuma

Ismételten rámutattunk, hogy milyen nagyszerű, de milyen csodás a léleknek Isten-elgondolta és Egyház-megvalósította útja az ég felé. A keresztség és bérálás megadják a krisztusi életet. Az élet szakramentuma, a szent Eucharisztia táplálja, gyarapítja azután és így teljesen bekapcsol minket Krisztusba.

Ezért az ősegyház az ő „gyermekait,” — nagy szeretettel így hívta az újonnan megkeresztel-

teket, — közvetlen a keresztény életbe való bevezetés, a keresztség és bérmálás után nyomban bevezette az Úr asztalához is, hogy megkapják tőle az élet kenyerét. Magukhoz vették a szakramentumot minden láthatatlan ható erejével és kegyelmével. De az értelmét a püspök külön beszédben is feltárta előttünk. Ezeket az Eucharisziát magyarázó beszédeket rendszeren Húsvét hetében tartották a templomban. Egy ilyenből adunk most egy részletet, mert az Eucharisziáról, mint áldozatról már szoltunk, látuk, mint misztériumot is, azaz az üdvösség nagy tényeit jelenlevő valósággá tevő cselekedetet, — most még mint az élet szakramentumáról kell szólnunk. Tesszük pedig ezt Szent Jeruzsálemi Cyrillus misztagogikus katekizmusa alapján, ahogyan ő tanította a negyedik század hívőit Krisztus testére és vérére.

Szent Cyrillus tanítása Szent Pál szavaihoz fűződik, miket a korintusiakhoz írt első levele őrzött meg számunkra. Már Szent Pálnak ez a tanítása — mondja a szent magyarázó, — elég ahhoz, hogy meggyőzzön titeket az (Eucharisztikus lakoma) isteni misztériumának valóságáról. Akik erre méltók lettetek, egy test és egy vér lettetek Krisztussal. Mert Szent Pál éppen ezt mondja, hogy az Úr Jézus azon az éjtszákán, amelyen elárultatott, vevé a kenyeret és hálát adván, megtöré és mondá: Vegyétek és egyétek, mert ez az én testem. Azután vette a kelyhet is, hálát adván mondá: Vegyétek és

igyátok, mert ez az én vérem. Amikor tehát ő kijelenti és kimondja a kenyérről: Ez az én testem, ki merészkednék ezek után még kételkedni ebben? És amikor Jézus maga mondja megerősítve: Ez az én vérem, ki gyanakodhatnék és mondhatná, hogy talán még sem az ő vére az?

A galileai Kánában egykor a vizet borra változtatta, a vérhez hasonlóvá tette, mert a bor vörös színével a vérhez hasonló. És akkor ne higgyünk benne, mikor a bort vérévé változtatja? Egy földi menyegzőre meghíva tette meg az első bámulatra méltó csodáját. És nem vallanók ezt meg, amikor még sokkal bőkezűbben a menyegzős terem gyermekeinek a maga testét és vérét adja oda, hogy vegyék? (A liturgia ugyanúgy, mint ezen szavak szerint az őskeresztények is, Krisztus és az ő Egyháza közti kapcsolatot lelki házasságnak fogja fel. „Szeplőtelen egyesülésben” Szent Ambrus szavai szerint szüli meg az Egyház a keresztség által újra és újra a kegyelem sarjait.)

Azért teljes hittel fogadjuk Krisztus testét és vérét. Mert a kenyér alakjában test adatik neked. És a bor alakjában a vér ajándékoztatik, hogy ezzel részt vevén Krisztus testében és vérében, vele egy test és egy vér légy. Így leszünk ugyanis mi magunk Krisztus-hordozókká, mert ő a maga testét és vérét osztja meg tagjainkkal. Így leszünk Szent Péter szavai szerint az isteni természet részesei.

Egykor Krisztus a zsidókkal szemben azt mondta: „Ha nem eszitek az én testemet és nem isszátok az én véremet, nem lesz élet bennetek.” Akkor a zsidók nem lelkileg fogadták, amiket ő mondott és megbotránkoztak rajta, mert azt gondolták, hogy nyers húsevésre akarja őket rávenni. Az ó-szövetségnek is volt kenyere, de mert ez az ó-szövetséghez tartozott, azért véget ért. Az új-szövetségben azonban itt van a mennyei kenyér és az üdvösség kelyhe. Ez a szent test és lélek. Mert a kenyér a testért van itt, hasonlóképpen az Ige (a Logosz) a léleknek felel meg.

Azért tehát ne tekintsd a kenyeret és a bort pusztá alaknak. Ezek az Úr mondása szerint Krisztus teste és vére. Mert ha érzékeidnek az előbbi tűnik fel, a hitnek az utóbbiban kell megszilárdítania! Ne ítélj aszerint, ami előtted van, ne az ízlés szerint, hanem a hitből kiindulva légy meggyőződve arról, hogy Krisztus testére és vérére lettél méltó.

Ennek jelentését feltárja előtted boldog Dávid ezen szavakkal: „Asztalt készítetted szemem előtt, Uram, azokkal szemben, akik engem szorongatnak.” Azt mondja ezzel: Eljöveteled előtt a démon készített asztalt az emberek számára, foltos, szennyes, ördögi hatalommal teljes asztalt. De eljöveteled után, Uram, te készítetted asztalt szemem előtt. — Amikor az ember azt mondja Istennek: Asztalt készítetted szemem előtt, mi mást jelenthetne ez, mint azt a misz-

tikus és lelki asztalt, amit az Isten készített velünk szemben, azaz az ellenkező és a démonnal szembenálló oldalon. És joggal, mert amaz asztal az ördöggel van közösségben, ez azonban az Istennel való közösség. (Ezen szavak teljes megértéséhez tudnunk kell, hogy a régi pogány felfogás szerint, aki evett az isteneknek hozott eledelekből, az magát az istenséget vette magába. Szent Cyrillus arra mutatott rá, hogy így lesz egy Krisztussal, aki az ő asztaláról „az igazi élő kenyeret”, a „mennyei eledelt”, magát Krisztust veszi magához.)

„Olajjal felkentem fejemet” — folytatja a zsol-táros. Olajjal felkente homlokodat (a bér-málás-kor) Isten pecsétje miatt, hogy magad is a pecsét mása, Isten szentélye légy. (Még határozottabb lesz ezeknek a szavaknak az értelme előttünk, ha tudjuk, hogy a zsidó főpap homlokán egy arany lapot viselt, melyen ez a felírás állt: Isten szentélye.)

„És mily jó a te mámorba ringató kelyhed.” Lásd, itt arról a kehelyről van szó, melyet Jézus vett a kezébe. „És miután hálát adott, ezt mondotta: Ez az én vérem, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.”

Ezért mondja Salamon erre a kegyelemre célozva: „Rajta, edd örömmel kenyeredet”, a lelki kenyeret. „Rajta, — így kiált fel az üdvös-ség boldogságot ígérő szavával — és idd örven-dező szívvel borodat”, a lelki bort. „És olaj árad el fejedem,” Látod-e, hogy mint jelzi a lelki fel-

kenést is? „És minden időben legyen ruhád fehér; mert műveid tetszenek az Úrnak.” Mielőtt ugyanis a kegyelemhez járultál volna, műveid hiúság és hiúság voltak. De mikor a régi ruhádat letetted és lelki értelemben fehér ruhába öltöztél (a kereszt-ségben), most mindig fehérbe kell öltözködnöd. Ezzel nem azt mondjuk, hogy mindig fehér ruhában kell testileg lenned. Nem, hanem azt kell hordanod, ami igazságban fehér és ragyogó, hogy elmondhasd Izajással: „Örvendez az én lelkem az Úrban, mert az üdvösség ruhájába öltöztetett engem és a helyes élet köntösével vett körül engem.”

Ily tanítás után légy meggyőződve, hogy az, ami kenyérnek látszik, nem kenyér, ha ízlésed annak is mondaná, hanem Krisztus teste; és az, ami bornak tűnik fel, nem bor, habár az ízlés annak ízleli, hanem Krisztus vére; erről mondotta egykoron Dávid a zsoltárban: „És a kenyér megerősíti az ember szívét, hogy ragyogjon az arca az örömben”; erősítse meg tehát a te szívedet is, amikor a kenyeret, mint lelki kenyeret veszed és derítse fel lelked arcát.

Leplezetlenül megőrizheted ezt a tiszta lelki ismeretben, láthatod az Úr dicsőségét, mint tükörben és előre haladhatsz dicsőségről dicsőségre Krisztus Jézusban, a mi Urunkban, akinek legyen dicsőség és hatalom és tisztelet mindörökön örökké. Amen.

Szent Jeruzsálemi Cyrillus ezen magyarázata is hozzá segít, hogy megértsük, mily nagy jelentősége volt az Eucharisztliának, mint a krisztusi

élet szakramentumának az őskeresztények hitében és szeretetében. Mint az oltár, ha térben nem is, de lélek szerint a templom középpontja, úgy az oltár szakramentuma az áldozattal együtt a legnagyobb és legfőbb tényező a krisztusi élet kialakításában és fenntartásában. Belső lényét csak az áldozatból kiindulva lehet helyesen meg látni és megérteni.

Ezért a következő számokban ismét kis katekizmus alakjában összefoglaljuk a liturgia tanítását az áldozatról. Mint az áldozati eledelt vették eleinte a keresztények magukhoz. Előbb Krisztus áldozza fel magát és az Egyház vele együtt áldozik; azután mint az áldozat gyümölcsét törték meg az élet kenyerét a hívők számára. Ezért az Egyház értelmében csak kivétel lehet és a szükség kényszerítése alatt előállott helyzet, hogy a szentáldozást a misén kívül is kiszolgáltassák.

Igaz ugyan, hogy az egyházi fejlődés folyamán a Szentlélek Isten sugallata alatt a különböző korok és a különböző egyéniségek szükségleteinek figyelembe vételével kialakult a legfölségesebb Oltáriszentségnek egy külön kultusza is, mely ma nagy teret nyert az Egyházban és a hívők szívében.

Az egyszerű és nagyvonalú megemlékezés az Oltáriszentség alapításáról az Egyház a templom falai közé korlátozva nem elégítette ki a középkor keresztény hívőit. Azután vágyódtak, hogy ezt a szentséget kivigyék az utakra, a mezőkre,

hogy az otthonok és a természet is részese legyen áldó erejének. Így keletkeztek az Oltáriszentséggel tartott körmenetek. Ehhez járult egy másik ájtatosság. Hosszú időn át folyt egyes téves tanítókkal szemben a harc az Úr Jézus valóságos jelenlétéről az Oltáriszentségben. Ez arra vitte a hívő sereget, hogy nyíltan és örvendezve megvallja hitét az ostyában jelenlevő Úr iránt.

Eleinte azonban mind a körmenetek mind a szentségimádás alkalmával csak az áldoztató kehelyben elrejtve és lepellettel is lefedve vitték az Urat körül. Az újabb idők kezdetén találjuk a monstranciát, melyben a szent ostya nyíltan látható. Ezzel kapcsolatban terjed el az Oltáriszentséggel való áldás, melynek ma olyan nagy szerepe van a hívők vallásos életében. Örökimádó szerzetek alakulnak, sőt a negyvenórás szentségimádásba, legújabbban az örökös imádásba a hívőket is egyre jobban bevonták.

A legfőbb Oltáriszentségnek ez a közös imádása kell, hogy ösztönözze a hívő sereget, hogy ismét közösen vegyék is ezt a nagy szentséget, mely a keresztényeket újra belsőleg egy testté egyesíti. „Egy kenyér, egy test vagyunk, akik az egy kenyérben és az egy kehelyben részesedtünk.” Amint tehát a bérálás és a keresztesség kegyelme egy testté tett minket, úgy adja magát Krisztus az Oltáriszentségben, mint ennek a testnek életerejét. A többi szakramentumnál beszélhetünk isteni erőről, melyet a szakramentumok közvetítenek. A szent Eucharisziában

azonban maga az erő osztogatója, Krisztus, az Isten és az ember, valósággal és lényegileg jelen van és mint Istenembert imádjuk benne és dicsőítjük.

Befejezésül szolgáljanak Szent Ágostonnak szavai, ki mint a krisztusi élet szakramentumáról szól az Eucharisziáról: Az étel és ital által érik el az emberek, hogy többé nem éheznek és nem szomjaznak. De teljes valósággal ezt csak azon étel és azon ital által érik el, mely azokat, akik magukhoz veszik, halhatatlanná és elnemmúlóvá teszi, azaz közösségbe hozza a szentekkel, hol béke lesz és teljes és tökéletes egység. Éppen ezért, amint ezt már előttünk Isten emberei felismerték, a mi Urunk Jézus Krisztus oly dolgok alakjában adta az ő testét és vérét, amelyek maguk is sokból lettek eggyé. Mert az egyiket sok buzamagból készítik, a másik sok-sok szőlőszemből folyt egybe. És meg is mondja, hogy miként történik meg, amit mond és mit jelent az ő testét enni és az ő vérét inni: „Aki az én testemet eszi és az én véreimet issza, az bennem marad és én őbenne.” Ezt jelenti tehát azt az ételt enni és azt az italt inni: *Krisztusban maradni és őt állandóan magunkban birni.*

Az oltár szakramentuma szétválasztja a hívőket. Az egyik oldalon vannak, akik hiszik az Egyház tanítását, a fontosabb parancsokat meg is tartják, de nem veszik az Eucharisziát. Mások évenként egyszer megáldoznak és minden vasárnap résztvesznek a misén is. És az utóbbi-

akkal kezdődik az élő katolikusok serege ; az előbbiek már-már pusztuló, száradó ágak az Egyház fáján.

Az Úr Jézus világosan mondja : Aki nem eszik, az nem él. Aki magához veszi, az örökké él. Mit jelent ez a szó : *él? Örök élet?* Itt a földön jelenti a kegyelem életét, melyet a keresztség adott meg, és amely életet meg kell őrizni, melyet táplálni, gyarapítani kell, melyet teljes kifejlődésre kell segíteni.

A földi természetes életre először meg kell születni, de azután táplálkozni, enni kell, hogy az élet megmaradjon. A természetfeletti, kegyelmi életre is először újra meg kell születni, — és ez történik meg a keresztségben. De azután táplálkozni, enni kell, hogy ez az élet megmaradjon, — és ezért adta Krisztus az Eucharisziát.

Itt nincs kibúvó, itt nincs más lehetőség. „Vegyétek és egyétek !”

Legfeljebb csak még egyet kell még jobban kiemelni az Úr cselekedetéből. Ő az utolsó vacsorán, mint áldozatot hagyta ránk az Eucharisziát. Ne válasszuk el tehát mi sem ezt a kettőt: a szent áldozatot és a szent áldozást. Luther Márton tette ezt, amikor megtagadta a szentmisét, mint áldozatot, de megtartotta az Úr asztalát mint áldozást. Ők ma sem mutatnak be áldozatot, csak áldoznak, azaz az Úr asztalához járulnak.

Pünkösd után nyolcadik vasárnapra

Alapgondolat: Vezessen az életben a természetfeletti okosság, ne a földies gondolkodás: ez a mai szentmise tanításának összefoglalása.

Gondolatmenet: 1. Menjünk ma úgy a templomba és lépünk, úgy oda Isten oltárához, hogy a földi gondokat-bajokat kívül hagyjuk és teljes szívvel az isteni Világosság felé fordulunk. Az oltár misztikus hegyén megtaláljuk a kegyelmet és az üdvösséget. Erre figyelmeztet a bevonulás alatti ének. Az Isten városáról szól, mely nem más mint az Egyház, illetve az egyes ember számára a templom, melyben Isten hegye az oltár. Ezen megjelenik az Úr, de megkívánja, hogy viszont mi menjünk el az oltárhoz. *Introibo ad altare Dei...* A templomban kaptuk meg legelőször is Isten irgalmát a keresztségben, ott kapjuk meg ma újra az Eucharisziában.

2. Ezzel a hangulattal kiáltjuk a Kyrie-t, énekeljük a Gloriát, hogy utána alázatos bizalommal kérjük a helyes gondolkodás és a helyes cselekedet adományát, amint ez Isten gyermekeihez illik, akik természetfeletti gondolkodásból élnek, nem pedig a világ fiainak okoskodása szerint.

3. Tanuljunk meg tehát a két olvasmányból, hogy mi a világ szelleme és mi Krisztus szelleme. Szent Pál a szentleckében megmutatja a természetfeletti embernek, a lelki embernek lényét, akinek élete Isten akaratának felel meg

és nem a test ösztönének. Ha mi a világ és a test szerint élünk, a test útján kell meghalnunk is. De mert Isten lelke vezet, azért Isten gyermekeiként és Krisztussal együtt öröklő testvérekként mienk az örök élet. — De ennek a tanításnak életre váltása nem könnyű. Azért kérjük a Gradualeban Isten segítségét, hogy ezt az eszményképet meg is valósíthassuk. Viszont az Alleluja vers már az evangéliumra készít elő és magasztalja a minket tanító Üdvözítőt. — Az Úr a hamis sáfár képével a világ fiait jellemzi és a világ okoskodását, mellyel rosszul megismert érdekeit védelmezi. Valóban nagyon jó lenne, ha a jók olyan buzgók lennének a jó megtevésében, mint amilyen ügyesek, szívósak, kitartóak a rosszak a maguk ügyében! Csak soha nem szabad elfelednünk, hogy a világosság fiai az örök javak után törnek és a földi javak csak eszközök ennek az eléréséhez. A cél különböző tehát; de a világ fiainak buzgóságát és okosságát szabad követnünk. És a szentmise következő részében mindjárt meg is valósíthatjuk ezt a tanítást; a felajánlott földi javak által biztosíthatjuk magunknak a mennyei lakást; és az áldozati lakomában megízlelhetjük, mily édes az Úr és mily boldog az az ember, ki reményét beléje helyezte.

4. Áldozatkészségünket kimutatjuk tehát, amikor a „világosság fiaiként” alázatosan csatlakozunk a kereszténység évszázadok óta tartó felajánlási menetéhez, mert az alázatos szív a leg-

kedvesebb Isten előtt. A többi adományunk mind az Istené, már csak szívünk akaratával rendelkezhetünk szabadon. Az Úrnak adhatjuk, de tőle el is vonhatjuk.

5. Szívünk átadása teljessé az átváltoztatáskor lesz, amikor az Úr bevonja a mi átadásunkat a magáéba és azzal egyesítve adja át az Atyának. Benne, Vele és Általa valóban Isten gyermekei lettünk, és most odamehetünk Atyánk terített asztalához.

6. Az áldozás alatt az öskeresztények áldozási éneke hangzik fel ajkunkról. A negyedik században minden szentáldozásnál azt énekelték: „Izleljétek meg és lássátok, mily édes az Úr!” Előttük különös ízt adott ennek az éneknek az is, hogy édes görögül *chrestos*-t jelent, és így szójátékkal ezt a sort Krisztusra még jobban alkalmazhatták. Ha így veszünk részt a szentmisében, akkor már is valóság, amit az Egyház külön is kér. Az így végig cselekedett misztérium valóban testünk és lelkünk megújítását szolgálja. Az érzéki és földies gondolkodású emberből lelki emberré és természetfeletti gondolkodásúvá tesz minket Krisztus magunkhoz vett teste és vére.

A krisztusi élet felújítása és elmélyítése

Többször rámutattunk már, hogy milyen ellentét van a mai általános gyakorlat és az ősi liturgikus szellem közt. (Például; Leatare vasárnap

az Egyház örömről szól, a nép ének sírásra szólít fel. — A keresztségnél ma Miatyánk-ot, Üdvözlégy-et és Hiszekegy-et imádkoznak, régente a természetes sorrendben először a hitüket vallották meg a Credoban és csak azután folyamodtak az Atyához imádkozva stb.) A liturgikus gondolkodástól eltér az a szokás, hogy a legtöbb imádságos könyv a gyónási ájtatóságot a szentáldozás előtt hozza és ezzel azt a látszatot kelti, mintha a szentáldozás feltétele a gyónás lenne.

És valóban találunk nagyon sok hívői lelket, aki nem is merne szentáldozáshoz járulni, ha előtte a gyóntató székbe el nem ment, jó lehet a legtöbbször nincs semmi súlyos bűne, de gyónás nélkül nem mer áldozni. Pedig a katekizmusban még mindenki az ősi sorrendet tanulta. Első a keresztség, második a bérmálás, harmadik az Oltáriszentség, negyedik a bűnbánat. A gyakorlatban még is előbb van a gyónás, utána jön az áldozás.

Milyen világos lesz a helyes sorrend, ha megfelelünk a következő két kérdésre: Mi az Eucharisztia és mi a penitencia? — Az Eucharisztia a krisztusi élet kenyere, a penitencia a krisztusi élet gyógyszere. És mikor van szükség kenyérre és mikor kell az orvosság? Kenyeret mindennap kell ennünk, amint mindennap imádkozunk is érte és az Atya mindennap teljesíti is kérésünket, csak mi nem fogadjuk el. Orvosság csak akkor kell, ha betegek vagyunk, Mi

tehát így fogjuk fel a szentgyónást, mint a krisztusi élet meggyógyítását, felújítását és elmélyítését.

Amíg az összes többi szentséget az egész közösség előtt szolgáltatják ki, (vagy legalább a család jelenlétében, mint a betegek kenetét), addig a penitenciatartás mélységes csendben történik; csak a suttogva gyónó bűnös és az Egyház megbízásából gyóntató pap a résztvevői. És ez a kettő: a bűnös töredelmes vallomása és a pap hathatós feloldozása együtt lesz hatásos, együtt újítják meg a lélek természetfeletti életét, melyet a bűn megölt vagy legalább is megsebesített.

A penitencia azonban nemcsak Isten és a lélek közti eredeti viszonyt állítja helyre, hanem a keresztény embert újra szilárdabban összeköti az Egyházzal is. Mert a bűn nemcsak Isten ellen való hiba, hanem az Egyház ellen is. Mindenegyik tagjának mindenegyik bűne által ugyanis az Egyház tökéletességén is kár esik. Az ősi és a kora középkorban még meglevő szokások ezt teljesen világossá teszik előttünk.

A titkos gyónásról tudjuk, hogy azt a legrégebbi időktől fogva gyakorolták az Egyházban. De azt is tudjuk a régi forrásokból, hogy a súlyos bűnökkel szemben mily kemény volt a penitenciatartás. Az egész közösség előtt hosszú időn, néha éveken át kellett érettségünk vezekelni. Hamvazószerdán megismertük ennek a szokásnak egy csekély emlékét. Ezen a napon kezdték meg a vezeklők az utolsó és legnehezebb

részét a vezeklésüknek, hogy azután Nagycsütörtökön a közösség teljesjogú tagjaivá lehessenek. Azok a kemény büntetések, amiket az őskeresztény zsinatok a súlyos bűnökre kiróttak, igazolják, hogy az Egyház bármely tagjának súlyos bűnét maga ellen irányuló sértésnek is tekintette. Egészen aprólékos utasítások szabályozták azt a módot, hogy mint vehetnek részt a vezeklők különböző csoportja a közös istentiszteleten. Magán az eucharisztikus Istentiszteleten azonban egyáltalában nem vehettek részt, amíg csak teljesen le nem vezekelték bűnüket. Az Isten Lelkétől vezetett Egyház szakramentális-liturgikus életének minden megnyilatkozásában mély értelmet találhatunk, tehát ebből a kemény eljárásból is mély és értékes gondolatot tudunk kiemelni.

Krisztusban az Isten lényegileg, — a Szentírás kifejezésével „testet öltve” — megjelent a földön. Krisztus azonban az Egyházban tovább is él közöttünk mert az Egyház az ő misztikus teste. Aki tehát Isten ellen vétkezik, vétkezik az Egyház ellen is, éppen ezért az Egyháznak is elégtételt kell adnia, mint az Istennel szemben ez a kötelessége.

A kolostorokban melyek a legtovább megtartották az ősi századok szokásait, ez a felfogás máig ma is elevenen él. Ezekben a kolostori rend ellen elkövetett kisebb hibáknál is valloást kell tenni az egész közösség előtt, azután vagy a közös asztalnál vagy az Isten-tisztelet

alkalmával eleget is kell tenni értük. A penitencia által kell jóvátenni és helyreállítani a rendet, melyet a bűnös hibájával megzavart. Ebben a közösség előtt végzett elégtételben van még egy érdekes mozzanat. A közösség körében vezeklő testvér képe figyelmeztetés a többiek számára, de egy kérdést is vet fel. Figyelmeztet nevezetesen arra, hogy a kötelességet komolyan kell venni és mélyebben kell megragadni azt a kegyelmet, mely az Egyházba való meghívásunkban megnyilatkozik. És azt kérdezi meg, hogy az egyes keresztény mennyire nőtt be már egész emberségével a közösségbe, amelynek kapuit a keresztség tárta fel a számára.

A mai penitenciatartásban ezek a gondolatok már nem lépnek ilyen maguktól értetődően elénk. De azért benne élnek továbbra is. Ott van a gyóntatószékben az egész Egyház, még pedig képviselőjének, a papnak a személyében. Tehát ma is az Egyházhoz járul a bűnös, hogy Istennel újra kibékülhessen. Az Egyháznak mondja el bánattal bűneit. Az Egyház oldozza fel isteni hatalmával és az isteni életnek erejében bűneitől. Az Egyház építi számára sakramentális kegyelmével az utat, hogy újra részese lehessen a bűnös az Egyház teljes életének.

A gyakorlat számára is meg kell valamit jegyeznünk.

Ha az imádság történetét nézzük, akkor két általában használt imádságot találunk, de ezek közül a régebbit elfeledték, pedig jó lenne fel-

újíttani. A ma használatos imádság Szent Canisius Péterre vezethető vissza, mert az ő katekizmus alapján lett általános. Az ellenreformáció korában részben meg kellett védelmezni a katolikus tanítást, részben pedig öntudatosítani kellett ezt a hívőkben. A tridenti zsinat ekkor állapította meg, hogy melyek a gyónás részei és Canisius Péter ekkor szerkesztette a maga imádságát, amelyben ezek a feltételek kifejezetten fel vannak sorolva. „Mindezeket és más elkövetett bűneimet (— néhol hozzá teszik: vagy amelyek elkövetésének oka voltam —) teljes szívemből *szánom és bánom. Fogadom erősen*, hogy többé nem vétkezem és a bűnre vezető alkalmat elkerülöm. Kérek üdvös *penitenciát és feloldozást.*” Benne van tehát a lelkiismeretvizsgálat és a megvallás ténye után szavakkal kifejezve a bánat, erős fogadás, elégtétel és feloldozás.

A régebbi imádságban ez nem volt benne kifejezetten, mert az nem ilyen ésszel szerkesztett, dogmatikus imádság volt, hanem kinőtt a keresztény hívek közösségtudatából. A mai alakjában valószínű Yorki Egbert állította össze és ezt vette be az Egyház a maga liturgiájába. Ez az imádság a Confiteor, a közgyónás, melyet a szentmisében, az áldozás előtt, a betegek megkenésénél ma is imádkozik az Egyház, sőt amelynek a folytatását a pap ma is imádkozza a gyóntatás alatt, csak a hívők nem mondják el előbb a maguk részét,

Pedig kár, hogy feledésbe merült. Egyrészt azért, mert ez az imádság az Egyház szentelményei közé tartozik. Azt jelenti ez, hogy elmondásuk nemcsak a hívő ájtatosságának mértéke szerint, hanem a vele együtt imádkozó Egyház ereje szerint is kegyelmet eszközöl. Másrészt van sok olyan lélek, akit megzavar a szokásos imádságnak az a kitétele. Fogadom, hogy többé nem vétkezem. Úgy érzi, hogy ez csak üres szó, melyet nem tud megtartani. És valóban megtartása nem is tőle függ, hanem Isten *különös* kegyelmétől, mely nélkül senki nem tudja megtartani visszaszerzett ártatlanságát.

Az ilyen aggályoskodó léleknek tudjuk ajánlani az Egyháznak ezt az ősi és hivatalos imádságát, amely így megy végbe. Mielőtt a gyóntató székbe lépne a hívő, tehát még kívül, de közvetlenül előtte elimádkozza:

Gyónom a mindenható Istennek, a boldogságos, mindenkor Szűz Máriának, Szent Mihály főangyalnak, Keresztelő Szent Jánosnak, Szent Péter és Pál apostoloknak és Isten minden szentjeinek, hogy sokat vétkeztem gondolattal, szóval és cselekedettel.

Most lép be a gyóntató székbe. Keresztet vetve magára egyszerűen csak ennyit mond:

Utóljára gyóntam ekkor és ekkor, azóta a következő bűnöket követtem el. Hosszú szavak helyett jobb lenne, ha nálunk is a holland szokás terjedne el. Ott az ismeretlen pap előtt a

következőket mondja meg a gyónó: 1. hetenként, havonként, évenként szoktam gyónni; 2. családi állapotom ez: nőtlen, leány, ennyi éve házas vagyok, ennyi a gyermekem, özvegy vagyok; 3. foglalkozásom ez és ez. Ha a pap ismeri valakinek a családi állapotát, foglalkozását és gyónásainak számát, azonnal tisztába van sok körülménnyel, melyek szükségesek a gyónó lelki állapotának megismeréséhez.

A gyónás után a „Mind ezeket stb.” kezdetű imádság helyett mellét háromszor alázattal és bánattal megütve mondja:

„Én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem. Kérem azért a Boldogságos mindenkor Szűz Máriát, Szent Mihály főangyalt, Keresztelő Szent Jánost, Szent Péter és Pál apostolokat, Isten minden szentjeit és téged Atyám, hogy imádkozzatok értünk a mi Urunknál Istenünknel.”

Erre folytatja a pap: „Irgalmazzon neked a mindenható Isten, bocsássa meg bűneidet és vezéreljen az örök életre. Bűneidnek bocsánatát, elengedését és fölloldozását adja meg neked a mindenható és irgalmas Úr.” Ez még a Confiteor-hoz tartozó feloldozás, melyet minden alkalommal elmond a pap. Ezután jön a gyónás alkalmával még egy nyomatékosabb rész hozzá:

„A mi Urunk Jézus Krisztus oldozzon fel téged és én is az Ő nevében és tekintélyével feloldozlak téged a kiközösítésnek, (felfüggesztésnek) és tilalomnak minden bilincsetől, ameny-

nyíben én megtehetem és amennyiben neked arra szükséged van. Most tehát feloldozlak bűneidtől az Atyának, Fiúnak † és Szentléleknek nevében. Amen."

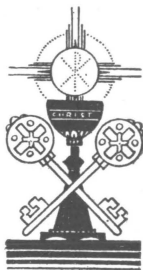
*

Láttuk tehát, hogy az Eucharisztia a krisztusi élet fenntartó és gyarapító tápláléka, a penitencia pedig annak gyógyító orvossága. Az előbbinek mindennapos kenyerünknek kell lennie, az utóbbira betegségünk esetén van szükségünk. Amikor azonban nemcsak a lélek beteg, hanem a test is súlyos bajban sínylődik, akkor kétszeresen szükség van orvosságra. Ó, nagyon hibáznak azok az emberek, akik súlyos betegségben szenvedő szeretettjeinek csak a testi bajáról gondoskodnak. Az ember nemcsak test, hanem lélek is; és a lélek meggyógyítása sokkal szükségesebb még a testi gyógyulás szempontjából is, mert a megnyugodott lélek hamar épít egészséges testet, mint a bűneitől megzavart és felzaklatott lélek.

És az Egyház tud minden időben és minden körülmények közt segítségére sietni gyermekeinek. „Beteg valaki közületek? Hívja magához az Egyház papjait, hogy imádkozzanak felette és kenjék meg őt olajjal az Úr nevében." Az apostol tehát azt mondja: Beteg valaki? Nem azt, hogy halálán van valaki?

Ne feledjük el és így tekintsük ezt a szent

kenetet, mint erősítőket minden komoly betegségben, hogy a megpróbáltatás nehéz napjaiban is meg tudjuk őrizni magunkban a krisztusi életet, mely az örök üdvösség kezdete már itt a földön.

Pünkösd után kilencedik vasárnapra

Alapgondolatok: Isten irgalma és szeretete végtelen; de a megátalkodott és a hűtlen még is örök elvetésre talál.

Gondolatmenet: 1. Megjöttünk Isten templomába a világból, ahol gyengédségeink, bűneink és gyarlóságaink sokszor bátortalanná tesznek. Ha egyedül állnánk, nem is mernénk magunkban bízni. De az Egyház az édesanya gondosságával a zsoltáros szavait adja ajkunkra, hogy ezzel Isten iránti bizalmat felkeltse szívünkben. „Az Isten áll mellettünk és az Úr a mi oltalmazónk!” Nem kell tehát félnünk semmitől.

2. Ebből a bizalomból fakad ma a Kyrie könnyörgése. A Gloria pedig a helyes szándékra tanít, amit minden törekvésünkben, keresésünkben és imádságunkban magunk előtt kellene tartanunk: Istennek dicsőség, magunknak béke! Ezt kellene kérnünk az imádságban, pedig oktan gyermekként hányszor kérünk Istentől olyant, ami csak ártalmunkra szolgál.

3. Ezt tanuljuk Szent Páltól is: Ne kívánjuk meg mi is a rossz dolgokat! De tanuljuk meg azt is, hogy tudjunk *gondtalanok* lenni anélkül, hogy *gondatlanok* lennénk. Megkaptuk a megváltás kegyelmét, félre tehát a túlságos aggályoskodással, a ránk nehezedő gondokkal. De el is veszíthetjük, azért nem is lehetünk gon-

datlanok és könnyelműek sem. Hűséges az Isten és nem enged erőnkön felül megkísértetni; és az Istent szeretőknek minden a javukra válik.

Méltó módon dicsérhetjük tehát a (Gradualeban) Istent, aki oly csodás módon tud vezetni egyeseket és nemzeteket. És egész lélekkel tudunk (az Allelujában) ennek az Úrnak segítségéért könyörögni, mert a biztos segítség tudatában húsvéti győzedelmes Allelujává válik a könyörgésünk. Mily csodás ez az állandó hullámzás és mégis oly győzedelmes kiegyenlítő-dés. Az Alleluja ujjongása után újra tanít a mise Krisztus szavával, aki megsiratja Jeruzsálem pusztulását. A kiválasztott nép fővárosa elpusztul, mert nem akarja elismerni Isten útait, törvényeit és a romlás útjára tér. Vigvázunk, mert ha ki is választott magának az Úr a keresztségben, azért még eltérhetünk a helyes útról.

4. Mi az engedelmesség és az áldozat útjára is készségesen rálépünk. Ó mily egyenesek az Úr végzései és mily édesek az ő ítéletei? Azért helyezzük az adományok jelképében magunkat az oltárra, hogy résztvehessünk az Úr most kezdődő misztériumában. Valahányszor ugyanis ebben megemlékezünk az Úr áldozatáról, a megváltás műve bennünk és rajtunk beteljesedik. A szentmisében biztosítjuk tehát magunknak Krisztus áldozatos halálának drága gyümölcsét: az üdvösséget.

5. Az átváltoztatás alatt valóban megjelenül, amit a *Secreta* hirdet. Krisztus megváltói műve jelen lesz, hogy a mennyei Atyának a mi közreműködésünkkel örökre újra és újra bemutat-hassa. Ez a mi közreműködésünk a számunkra oly fontos tényező.

6. A szentáldozásban ezért tárja elénk az Úr mindent felülmuló irgalmas szeretetét. Mi a szent Eucharisztia vétele által benne lehetünk és ő mibennünk. És az Úrral így egyesülve csak ket-tőt kérünk tőle: magunk számára a bűneinktől való tisztulást, a közösség számára a békés egyetértést, melynek legfőbb záloga a közös asz-talban való egyesülés.

A szentmiséről, mint áldozatról

Egy bölcs és tapasztalt pap mondotta: egy pap lelkeségére a legjellemzőbb, hogy hogyan misézik. De ezt a mondás kibővíthetjük és azt mondhatjuk: Minden keresztény hívő lelkeségére a legjellemzőbb, hogy az Eucharisztia iránt milyen tisztelettel viseltetik. Éppen ezt az Eucharisztikus lelkületet szeretnénk ezzel a kis katekizmussal jobban megvilágítani.

- I. Először a kegyelemről szóló tanítást tudatosítjuk,
- II. azután az áldozatról általában,
- III. majd a szentmiseáldozatról és annak felépítéséről,

IV. külön még a szent áldozásról,
V. végül a tabernakulumban elrejtett Eucharisziáról.

1.

1. Mi a földi élet célja?
A földi élet célja a mennyei örök élet elnyerése.
2. Mit kell tennünk, hogy az égbe juthassunk?
Hogy az égbe juthassunk
a) hinnünk kell mindazt, amit Isten és Egyháza tanít,
b) és meg kell hűségesen tartanunk Isten és az Egyház parancsait.
3. Tudunk-e saját erőnkől hinni, és megtudjuk-e úgy tartani a parancsokat, amint az örök üdvösségre szükséges?
Saját erőnkől egyiket sem tudjuk megtenni; a szerető Istennek kell ehhez kegyelmét adnia; mert az Úr Jézus mondotta: „Nélkülem semmit sem tehettek“.
4. Minő kegyelmet ad Isten az embernek?
Isten kétféle kegyelmet ad az embernek: segítő és megszentelő kegyelmet.
5. Mihez segít minket Isten segítő kegyelme?
A segítő kegyelem segít a rossznak elkerülésében és a jónak megtevésében vagyis általában az érdemek megszerzésében.

6. Mi által szerezhethjük meg Isten kegyelmét?
Isten kegyelmét a kegyelem-eszközök által szerezhethjük meg.
7. Melyek a kegyelem eszközei?
A kegyelem eszközei a szentmiseáldozat, a szentségek és az imádság.
8. Melyik kegyelmet nevezünk megszentelő kegyelemnek?
Megszentelő kegyelemnek nevezük azt a kegyelmet, amely minket szentté tesz; ezért pontosabban szentté tevő kegyelemnek is nevezhetjük.
9. Mivé leszünk a szentté tevő kegyelem által?
A szentté tevő kegyelem által mi Isten gyermekei és a mennyország örökösei leszünk. A szentté tevő kegyelem a legdrágább kincsünk a földön. Azért mindent meg kell tennünk, hogy ezt el ne veszítsük.
10. Mikor kaptuk meg először ezt a szentté tevő kegyelmet?
Ezt a szentté tevő kegyelmet először a keresztségben kaptuk meg.
11. Mi gyarapítja bennünk ezt a szentté tevő kegyelmet?
A szentté tevő kegyelmet elsősorban a szentmiseáldozatban való részvétel gyarapítja bennünk.
12. Mi által veszíthetjük el a szentté tevő kegyelmet?

A szentté tevő kegyelmet a halálos bűn által vesztí el az ember. Pedig e kegyelem nélkül senki el nem nyerheti a mennyek országát. Azért az első életfeltételünk: **NEM ÉLÜNK A HALÁLOS BŰN ÁLLAPOTÁBAN!** hanem azonnal felkelünk a szeretetből fakadt bánat felkeltésével és 24 órán belül, legkésőbb másnap reggelig meg is gyónjuk.

13. Mi szerzi vissza a szentté tevő kegyelmet?
Az elveszített szentségi kegyelmet a szentgyónás szerzi vissza.

II.

14. Milyen áldozatot mutatott be Káin és Ábel?
Ábel nyájából egy bárányt vágott le és égetett el az oltáron; Káin pedig földjéről gabonát tett az égő oltárra. Kezüket mind a ketten égre emelték és imádkoztak.
15. Miért vágta le Ábel a legszebb bárányát?
Azért vágta le, mert meg akarta ezzel mutatni, hogy Isten az ő legfőbb Ura, és hogy ő Istent minden földinél jobban szereti.
16. Mit imádkozhatott az égő oltár mellett?
Ábel ily módon imádkozhatott: Én Uram és én Istenem! Mindennél jobban szeretlek téged. Amit én tettem ezzel a báránnyal, azt teheted te is velem, ha akarod.

Mert amint a bárány az enyém, úgy én a tied vagyok. Te vagy az Úr, én szolgád vagyok. Te parancsolsz, és én szívesen engedelmeskedem. Ennek jeléül levágom ezt a báránykámat. Lásd meg, Úram, lelkem készségét.

17. Hogy nevezzük Ábel áldozatát?
Ábel áldozatát véres áldozatnak nevezzük.
18. Káin áldozata miért nem tetszett Istennek?
Azért nem tetszett az Úrnak, mert látta, hogy Káin lelke mélyén gonosz. Nem úgy érez, mint ahogy a külső cselekedete mutatta.
19. Mit tanulhatunk ebből a példából?
Megtanulhatjuk: hogy mindig jók iparkodjunk lenni. Vágyódjunk mi is minden nap megmutatni Ábellel az Istennek, hogy őt szeretjük, és a mi legfőbb Urunknak szintén engedelmes gyermekei vagyunk. Ezért buzgók, engedelmesek, tiszták akarunk lenni. És hogy lelkünk készségét minderre a jóra kimutassuk: mi is valami kedves dolgunkról lemondunk, hogy Istennek adjuk. Vagy ha ezt nem tudjuk megtenni, legalább valami önmegtagadást végzünk.
20. Milyen áldozatról olvasunk még a Szentírásban?
A Szentírásban szó van még Melchisedech nevű papnak az áldozatáról, aki Salem királya is volt; ő kenyeret és bort áldozott.

21. Hogyan áldozott fel Melchisedech kenyeret és bort?

Melchisedech először kiöntött az oltárra egy kis bort és emellett imádkozott. Azután a kenyeret és a többi bort szétosztotta az emberek között, és mindnyájan ettek és ittak abból.

22. Mit akart Melchisedech ez által mutatni? Melchisedech ezzel mintegy azt mondotta: „A bor és a kenyér az enyém; az én tulajdonom. Azt teszem tehát velem, amit akarok, mert én vagyok az Úr fölötte.”

23. Van még más áldozatról is szó a Szentírásban?

Igen; Ábrahám áldozatáról, akinek egyetlen fiát kellett volna Istennek áldozatul adni.

24. Miért kívánt Isten ilyen áldozatot Ábrahámától?

Próbára akarta tenni Ábrahám engedelmességét. Az engedelmesség ugyanis éppen olyan kedves Istennek, mint maga az áldozat.

25. Mit tanulhatunk Ábrahám áldozatából?

Először is azt, hogy Isten elsősorban bensőnket, lelkünk szándékát tekinti. Azután azt, hogy megelégszik a magunk helyettesítésével is, ha a lelkünk kész az engedelmességre.

III.

26. Melyik Istennek leginkább tetsző áldozat?
Istennek leginkább az az áldozat tetszett,
melyet egyszülött Fia mutatott be a ke-
reszten.

27. Miért Jézus keresztáldozata a legjobb ál-
dozat?

Mert egyszülött Fiának engedelmessége
az egész világon mindennél jobban tet-
szett az Atyának.

28. Miért áldozta fel magát Jézus a kereszten
a mennyei Atyának?

Jézus a kereszten feláldozta magát meny-
yei Atyjának, hogy minket embereket
megváltson. *Mi* érdemeltünk halált, de
Krisztus *önként* meghalt miérettünk.

29. Mutatott-e Jézus más áldozatot is?

Az Úr Jézus az utolsó vacsorán egy vér-
ontás nélküli áldozatot, egy tiszta étel-
áldozatot mutatott be. Ekkor a kenyér és a
bor alakjában, színében áldozta fel maga-
magát.

30. Mit tett Jézus az utolsó vacsorán?

1. Jézus a kenyeret és bort saját szentsé-
ges testévé és vérévé változtatta, ami-
kor azt mondotta: „Ez az én testem,
ez az én vérem“.

2. Testét és vérét apostolainak adta, hogy egyék és igyanak belőle, amikor ezt mondotta „Vegyétek és egyétek; igyatok ebből mindnyájan“.
31. Mit jelentenek Jézus következő szavai: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre?“
- Azt jelentik, hogy az apostoloknak is ugyanazt kell tenniük, amit ő cselekedett: nekik is a kenyeret és bort Jézus testévé és vérévé kell változtatniok.
32. Teljesítették-e az apostolok Jézus parancsát?
- Igen. Az apostolok az Úr mennybemene-tele és a Szentlélek Isten eljövétele után gyakran változtatták át a kenyeret és a bort Jézus testévé és vérévé; azután ezt az égi eledelt magukhoz vették és a keresztény hívőknek is kiosztották.
33. Bemutatják még ma is Jézus vérontás nélküli áldozatát?
- Jézus vérontás nélküli áldozatát ma is mindennap számtalanszor bemutatják. Minden szentmisében a pap a kenyeret és a bort átváltoztatja Jézus Krisztus vérévé és testévé; azután maga is veszi a szentáldozásban az édes Údvözítőt és odaadja a keresztény hívőknek.
34. Ki mutatja be a szentmisét?
- A szentmisében az áldozatot maga Jézus Krisztus mutatja be; a pap csak őt he-

lyettesíti; de az Úr Jézus a mi nevünkben, a mi áldozatunk gyanánt mutatja be az Atyának a szentmisét.

35. Mi az áldozati ajándék a szentmisében ?

Látszatra a kenyér és a bor, illetve akik azt maguk helyett adták: a jelenlevő hívők. Valóságban maga az Úr Jézus Krisztus, aki a kenyér és bor színében megjelenik az oltáron, a jelenlevőket magában egyesíti és így adja át magát a hívekkel együtt áldozatul az Atyának.

36. Mi tehát a szentmise ?

A szentmise az újszövetség áldozata, melyben kettő történik:

a) az Úr Jézus keresztáldozata vérontás nélkül megjelenül az oltáron a kenyér és bor színe alatt:

b) a jelenlevő hívők is a kenyér és a bor átadásával magukat jelképesen az oltárra helyezik, hogy ott a maguk áldozata egyesüljön Jézus áldozatával, és így elnyerjék annak érdemét.

37. Milyen áldozat a szentmise ?

A szentmise *a)* vérontás nélküli áldozat. A kereszten Jézus véres áldozatot mutatott be, a szentmisében vérontás nélkülit, mert többé nem szenvedhet és nem halhat meg.

De a szentmise egyúttal *b)* ételáldozat is,

mert Jézus a papot és a hívőket saját testével és vérével táplálja.

38. Mi történik a szentmisében ?

A szentmisében az történik, ami az utolsó vacsorán történt :

1. Az Úr Jézus és a pap előkészíti az adományokat az áldozatra ;
2. a pap, illetve a pap által maga az Úr Jézus az adományokat hálaadó imádság közben átváltoztatja testévé és vérévé.
3. Jézus és a pap az Úr testévé lett adományokkal megáldoztatja a jelenlevőket.

39. Milyen kapcsolata van a szentmisének a keresztáldozattal ?

Püünkösöd után tizedik vasárnapra

Alapgondolata: Csak mély alázattal és Istenbe vetett gyermeki bizalommal nyerhetjük el a mennyei javakat.

Gondolatmenet: 1. A keresztyény ember élete a keresztség és a megtérés után is marad a harc és küzdelem élete a bűnökkel, az élettal és a változó földi viszonyokkal. De a mai mise mindjárt az elején arra oktat minket, hogy ebben a küzdelemben nem vagyunk egyedül, mert Isten az alázatos szívűeket nem hagyja magukra, hanem állandóan segítségükre siet. Az Egyház történelme a mártirok korától egészen napjainkig sokat tudna mondani Isten örök segítségéről. „Mihelyt az Úrhoz kiáltottam, rögtön meghallgatta szavamat . . . Vesd tehát minden gondodat az Úrra, ő fog majd gondoskodni rólad. „Ez a helyes lelkület, mellyel ma be kell térnünk Isten házába.

2. Alázattal és bűnbánattal kell tehát átéreznünk bűnös voltunkat és teremtett semmiségünket, hogy őszintén fakadjon szívünkéből a Kyrie eleison. És nyomban utána a Gloria ad bátorságot és erőt szívünkbe. Ebben az énekben már az ég nyílik meg fölöttünk és az angyalokkal együtt énekelünk. „Aki dalol, sohse fárad el, aki felnéz sohse csügged el!“ Nem letörten, elernyedten, hanem szárnyaló szívvel,

bár alázatos lélekkel kell a mennyei haza felé törnünk.

3. Tanít erre a szent olvasmányokban is a szentmise. Amikor felvételt találtunk az Egyházba, akkor a Szentlélek betöltött minket és karizmatikus kegyelmeivel gazdagított, amennyiben természetes képességeinket felemelte a természetfeletti világába, megdicsőített és akár hivatalosan, akár nem hivatalosan, de valamiképpen beállított a mi szent közösségünk szolgálatába. Ez a Lélek működik minden egyes tagban, de azért minden tagban ugyanaz a Lélek él és mindenkiben az egészért akar hatni. Csodás ez a Lélek, mely elsősorban az alázatosságban és Istennel szemben gyermeki érzületben nyilatkozik meg. Kérjük is tehát, hogy ezen Lélek által atyai jóságával tartson meg minket az Úr (Gr.); és magasztaljuk az Üdvözítőt, ki szólni készül hozzánk, hogy még jobban kitáruljon előttünk az alázatosság lelke (Al.). Az evangélium azután feltárja előttünk, hogy mindenkor milyen lelkülettel kell a templomba mennünk és ott az Isten szolgálatában részt vennünk. Krisztus példabeszédében is a templomba menetelről van szó és a szent áldozatban való részvételről, tehát az Úr tanítása minden mise alkalmával aktuális. A farizeus eltelt önmagával, nem érzi a megváltás szükségességét, azért nem is nyeri el. De aki a vámoossal átérzi a maga bűnös voltát, sóvárogva vágyódik a megváltás után és kitarja feléje a szívét, az meg is

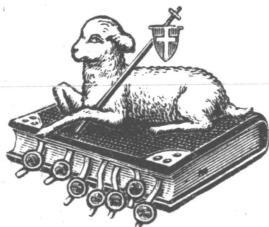
találja a megváltás gyümölcsét. Mi hiszünk Jézus tanításának; és ezt a hitünket szavakkal is nyomban kifejezzük (Credo). De nem elég a szó, kell a cselekedet is. A most következő áldozat erre ad alkalmat és módot.

4. Áldozatra kész lélekkel visszük tehát adományunkat és benne magunkat az oltárra. Tudjuk számtalan hibánkat, fogyatkozásunkat, hanyagságunkat és bűnünket. De mint a vámos, mi is egész szívünkkel Istenhez fordulunk, ha nem is vagyunk méltók, hogy szemünket az égbe emeljük. De azért adjuk át adományainkat, hogy azok az átváltoztatásban éppúgy „szolgáljanak Isten dicsőségére, mint a mi gyógyulásunkra“.

5. Az eucharisztikus imádság alatt a mi adományaink Krisztus szavára az ő testévé és vérévé változnak, azért el is fogadja őket az Atya, mert Krisztus által, Krisztusban és Krisztussal adjuk át azokat és benne magunkat. Lenyúl az égből maga, vagy elküldi angyalát, hogy vigye fel az égbe, amit neki adtunk. Cserébe pedig ideadja a mennyei kenyeret és benne szent Fiát.

6. A szentáldozásban jelenlevő valóság és valóságos jelenlét lesz számunkra, amit a vámos megkapott, mert vele együtt mi is „megigazultan“ mehetünk haza a templomból. A szentáldozás nekünk adja Krisztus testét, és lelkét, húsát és véréét, hogy belőle az alázatosság és Istennek való teljes önátadás új életét élhessük,

mely élet megegyezik az Úr Krisztuséval. Az áldozás után szívünk maga is Istennek oltárává válik. Benne és rajta nyugszik Istennek legkedvesebbje: az ő egyszülött Fia! És akiket így napról-napra táplál az Úr, azoktól nem is vonja meg soha az ő segítségét. Így talál bennünk ki-egyenlítődésre az alázat és bizalom, a bűntudat és megváltottság, a kérés és hálaadás, a földre borulás és égbe emelkedés.

Nagyboldogasszony napja

„Legillatosabb a rét, mikor kaszálják; a „titkosértelmű rózsa” pedig akkor volt a legillatosabb, mikor letörte az Úr; eltelt illatával és bájával a föld és mi mindnyájan ittasak lettünk tőle. Ma szakadt ki a legszebb lélek a földről az égbe, kiesett a világ gyöngye az Isten ölébe”. Prohászka püspökünk ezen szavainál még szobet alig írtak a mai gyönyörű ünnepről. Nézzük meg, hogy mit tud nekünk adni még ehhez a liturgia.

Az alapgondolat, mely végigvonul az egész misén: Anyánk már az égi nyugalomban van a célnál, mi az ő bűnös gyermekei pedig úton vagyunk feléje.

1. Eljöttünk a szentélybe, hogy a Szent Szűz ünnepén is részt vegyünk Krisztus áldozatában. Felébred bennünk a vágy, hogy az emberi küzkdésekből megtaláljuk a világosságot és igazságot, az örömet és üdvösséget, egyszóval, hogy megtaláljuk Istent. De bűneink még meggátolnak ebben, először ezeket rakjuk le magunkról alázatos bűnvallással. Utána a liturgia a föld bűnös világából felemel az égbe, ahol 1. ost ünnepelek Anyánk legnagyobb diadalát az ő bevonulását Isten országába. Az egekkel együtt örvendezik a földön az Egyház és mi velük együtt énekelünk. A gyönyörű 44. zsoltár az

Introitus zsolttára; a próféta-lelkű király mennyek-zői éneke ez.

2. De újra eszünkbe jut a mi bűnös voltunk és a földi lét ezer keserve. Újra könyörgünk: *Kyrie eleison*. Mily csodálatosan megkönyörült a *Kyrios* a Szűzanyán, akit diadalában szemlélhetünk ezen az ünnepen!... Azután Máriával és az őt kísérő angyalokkal énekeljük a Glóriát. A vége mennyire ránk illik; irgalmat kérünk, de telve ujjongó bizalommal. Így terjesszük végül az Úr elé a mai nap főkívánságát (*Collecta*). Mint bűnösök a megdicsőült Istenanyára gondolva kérjük, hogy az ő érdemei által és az ő közbenjárására adja meg nekünk az Úr, amit mi cselekedeteinkkel ki nem érdemelhetnénk.

3. Megtanuljuk ismerni Máriát, a tiszták között is a legtisztábbat a szentleckében. *Jesus Sirach* mondja el nekünk, hogy Mária mint kereste mindenben a mennyei békét és Isten mint engedte meg neki ezt valóban el is érni. (A most következő ének *exclamatio*, magasztaló és ujjongó kiáltás az Istenanya tiszteletére. Magasztaljuk Istent és halljuk, hogy mint hívja őt az Úr a mennyei dicsőségbe.) Az evangélium a két bethániai nővérrel, Máriával és Mártával szól, de a Szent Szűzre kell értenünk. A Szent Szűz egykor Betlehembben magát az Úr szolgálóleányának nevezte. A Márta-szolgálatot vállalta ezzel a Márták hibája nélkül. Ezért lett most az ég királynéja: örökké ott ülhet az Úr lábainál és ott pihenheti ki a földi fáradságát.

4. Legyünk készek mi is Máriával vállalni az áldozatokat. Készüljünk tehát mindenre készszíves szívvel az áldozatra, mely minket Krisztussal egyesít a mennyei Atyának való közös önátadásban és magunk neki szentelésében. Könnyű most a felajánlás, mert látjuk Mária dicsőséges megkoronázását a földi élet felajánlása és végigszenvedése után. Az ő segítségét is kérjük, hogy önátadásunk kifejezésére hozott adományainkat kegyesen fogadja el az Isten.

5. Az átváltoztatás alatt teljes lesz az Úr és a mi áldozatunk. Jézus átadja magát és magával minket az Atyának. Mi is átadjuk az Atyának Krisztust és benne magunkat. De senki nem tudta jobban megérteni Jézus életének célját és az ő szenvedésének jelentését, mint Mária, az ő édesanyja. Az ő mennybe vezető útján a legnagyobb, a legdöntőbb lépés volt egyesülése Jézussal az áldozat keresztútján.

6. És a szentáldozásban az Úr lakomáján mi is odaülhetünk Máriával az Úr lábaihoz és figyelhetjük az ő szavát. Mert most nekünk szól a szerető szó, mit egykor Bethániában mondott: mi is a legjobb részt választottuk, mely el nem vétetik tőlünk. Vagy lehet szebb és boldogabb idő az életben, mint amikor Jézus vére lesz a mi vérünk és maga fizikailag benne van szívünkben? Az égben csak ez lesz teljessé, amit itt a földön a szentségi áldozás előkészít. Csak a Szent Szűz segítsége legyen velünk, amikor

elhagyjuk a templomot és újra kint leszünk a világban, hogy megőrizzen a bajoktól és veszedelmektől, melyek még ott leselkednek reánk. Kérjük tőle még ezt a szentáldozás után és az ő közbenjárására meg is adja nekünk ezt a mindenható Úr.

A szentmise felépítése

Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint aki életét adja barátjáért (Jn. 15, 13.) Ezt a szeretetet bizonyította be az Úr Jézus a kereszten. Magát egészen feláldozta értünk az ő mennyei Atyjának dicsőítésére. De azt akarta, hogy mi is vele együtt áldozzuk fel magunkat a magunk bűneinkért engesztelésül és az atya dicsőségére. Ezt a legnagyobb és legfőbb Isten-szolgálatot végezzük el a szentmisében.

A szent keresztség által a bűn halálából fel-támadtunk Isten számára való életre; azért *az áldozat előkészítése alatt* lemondunk mindenről, ami akadályozhatná a mi önátadásunkat Istennek. Elhuzzuk és átadunk neki mindent, ami vagyunk és amink van. A kenyérben és a borban az áldozat oltárára helyezzük testünket és lelkünket, értelmünket és akaratomkat, minden kívánságunkat és hajlamunkat, imádságunkat és munkánkat, a mindennapi élet gondját, szük-

ségeit és áldozatát, örömeinket és szenvedéseinket. Mi vagyunk a kehelybe ejtett kis vízcsepp, és csak egy vágy telíti el egész valónkat: Egészen beleolvadni Istenbe.

Az áldozati cselekvény alatt, a szentmise átváltoztatása közben, Krisztus megcselekszi a maga áldozatos önátadását az Atyának. Mi is feláldozzuk őt és ezáltal belevon minket Krisztus a maga áldozatában, vele együtt feláldozottak leszünk magunk is. Krisztus áldozatával ily szorosan egybekapcsolva kedves lesz az Atya előtt a mi önfeláldozásunk is.

Az áldozati lakoma alatt az Atya nekünk ajándékozta feláldozott Fiának értünk adott szent testét és értünk ontott szentséges véréét. Most tehát Krisztus élete és ereje átjár minket, hogy bennünk és általunk folytathassa továbbra is a maga áldozatos életét.

A mi *önátadásunk* az áldozat előkészítése (a felajánlás) alkalmával és a mi *egyesülésünk* Krisztussal a szent áldozati lakomában azt eszközli bennünk, hogy mi magunk egyre jobban és jobban átalakulunk Krisztusba, „második Krisztussá” válunk, és így Krisztussal az Atyában vagyunk. Ez a mi tulajdonképpeni életfeladatunk.

Hogy ezekben a gondolatokban el tudjunk mélyedni és így a szentmise áldozata egész életünket kormányozza és meghatározza, azért folytatjuk a multkor megkezdett katekizmust.

*

41. Hogyan alakult ki a szentmise mai szer-
tartása ?

Először az apostolok az Úr parancsáról meg-
emlékezve az utolsó vacsora áldozatát bemu-
tatták. Ebből lett a szentmise áldozati része,
melyet a „hívők miséjének“ is neveznek, mert
ezen az őskeresztényeknél csak a megkeresz-
telt hívők vehettek részt.

Azután már az apostolok korában egybekap-
csolódott ezzel egy imádságokból, énekekből
és szent olvasmányokból álló istentisztelet,
amely a zsidóknál szokásos szombat-napi zsina-
gógai szertartásból alakult ki. Ezt nevezik „elő-
misének“ vagy „hittanulók miséjének“, mert
ezen résztvehettek a még meg nem keresztelt,
de a keresztség felvételére készülők is.

Nagy sokára egy bevezető rész is járult a
két főrészhöz. Ezzel lett teljes a szentmise mai
formája.

42. Melyik a szentmise bevezető része ?

A mise bevezető része az, amit a pap még
az oltár lépcsője előtt mond el. (Ezért lépcső-
imának is nevezik.) Áll egy előkészítő imádság-
ból és a közösgyónásból. Kifejezi, hogy megjöt-
tünk Isten oltárához, benne való bizalommal és
bűneink miatt bánattal.

Miből áll az előmise ?

Az előmise áll egy imádságos és egy tanító
részből. Az imádságokkal az ember szól Isten-

hez; a tanítással csereként Isten szól az emberhez.

44. Miből áll a szentmise imádságos része?

A szentmise imádságos része a bevonulás alatt énekelt zsoltárból, a Kyrieből és Glóriából, maj a nép köszöntése után a napi imádságból (Collecta) áll. Ezalatt az Egyház útmutatása szerint imádkozunk mi is. Együtt és egymásért! Először Istent dicsérjük és magasztaljuk, azután kérjük őt, hogy kegyelmét mindnyájunk számára megszerezzük.

45. Miből áll a szentmise tanító része?

A szentmise tanító része áll egy (vagy néha több) olvasmányból, amit leckének is nevezünk, a szent evangéliumból és a rákövetkező prédikációból, továbbá olvasmányok közti énekekből, és gyakran hitvallásból (Credo). Ezalatt meghallgatjuk, hogy mit mond nekünk Isten prófétái és apostolai által (a szentleckében), Szent Fia által (az evangéliumban) és végül Egyháza által (a szentbeszédben).

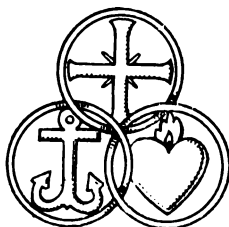
46. Mi következik az előmise után?

Az előmise után következik a tulajdonképeni áldozati mise, amelyen halálos bűn terhe alatt részt kell venni minden vasárnap és parancsolt ünnepen. Mert ez áldozat — és az áldozathoz templom, oltár, áldozati adomány és bemutató pap kell, azért ezt a részt nem lehet rádión hallgatni. Az áldozatot ugyanis cselekedni

kell nekünk is és ezt otthon nem lehet meg-
tenni.

47. Mitől meddig tart a szentmise áldozati
része?

Pontosan meg lehet mondani: a kehelytakaró
elvételeitől a kehelynek újra való letakarásáig.

Pünkösd után tizenegyedik vasárnapra

Alapgondolat: Mily felbecsülhetetlen kincs a megváltás és a megtérés kegyelme! Álljunk be tehát elhatározottan az Úr szolgálatába.

Gondolatmenet: 1. a bevonulás alatti ének hatásos és felemelő képet ad arról a szent közösségről, mely most egy szívvel, egy lélekkel egybejött az Isten házába, hogy tiszteletét bemutassa. A hétköznapi élet gondjaiból és hibáiból kiszabadulva jöttünk a szent helyre, ott van az Isten, ki övéinek erőt, bátorságot ad (Intr.) az eucharisztikus misztériumban, a szentáldozat és a szentáldozás által. Itt nem kell félnünk az ellenségtől, mert az Úr legyőzi azokat, akik a krisztusi közösség békéje ellen törnek.

2. Forduljunk tehát ehhez a hatalmas Úrhoz; köszöntsük őt az ősi Egyház szavával: *Kyrie eleison*. Ez a felkiáltás ugyanis nemcsak könyörgés, hanem egyúttal hódolat is a felséges *Kyrios*, az Úr előtt! Hódolatunk folytatódik az örvendező Glóriában, hogy azután ma merjünk kérni ettől a hatalmas, de jóságában is végtelen Atyától azt is, amit egyéb máskor még kérni sem mernénk.

3. Erre bátorít ma Szent Pál tanítása is. Az apostol elénk állítja Krisztus alakját, még pedig a megfeszített és feltámadott Krisztusnak az

alakját, az evangélium egybefoglalóját, amint az apostolok előtt gyakran megjelent a Húsvét utáni negyven napban, és ahogy a liturgiában él most is közöttünk. Mert az áldozatban a szent ostyában ez a keresztfeszített, de feltámadott és örökké élő Krisztus jelenik meg. Ezért fakad az Egyház hálaéneke (Gr.), ezért meri újra és újra a segítséget kérni, ezért szólít fel mindenkit, hogy magasztalja Istent, aki a keresztségben „Újra felvirágoztatja” az embert (Al.) Az evangélium erre a keresztségre emlékeztet minket. A süketnémával tett csoda lett valóság ma bennünk is. Mint Krisztus a beteget, úgy érintett meg minket is a pap a keresztségben és mondotta nekünk is: „Effeta! Nyílj meg!” Ekkor a néma és Isten számára süket lélek Isten hatalmas ereje által megnyílt a kegyelem természetfeletti élete. De csodáját megismétli velünk az Úr a köztünk való mai „átmenetelével”, hogy az ő felségéről és velünk tett számtalan csodájáról megemlékezve áldozatunkkal dicsérjük Istent és neki ezzel „Eucharisziát”, „hálaadást” mutassunk be.

4. Áldozatkészségünket növelik az evangélium utolsó szavai: Bene omnia fecit. Mindent jól cselekedett! És mindenkivel jót tett! Azért adjuk oda magunkat a jelképes adományokkal, a kenyérrel, a borral, az idei termés zsengeivel, hogy megtörténjék az adományunkkal és magunkkal, amiért a Secretában imádkozik az Egyház.

5. Az eucharisztikus imádság alatt az adományunkat szent testévé változtatja az Úr; a kenyérből és a borból az ő valóságos teste, belőlünk az ő misztikus teste lesz. Az áldozatban ugyanis ily szoros áldozati közösségbe lépünk Krisztussal. Így lesz egyre teljesebb és teljesebb a mi megváltásunk és megtérésünk.

6. A szentáldozásban azután szentséges csereként megkapjuk magát az Urat, mint lelkünk természetfeletti kenyérét, „panis supersubstantialis“-t. És míg az áldozási ének a most megtörtént földi aratásra emlékeztet, hogy adjuk meg belőle az Istennek járó tizedet, egyúttal boldogan zengi a jelen valóságot is, mellyel lelkünk megtelt bőséggel“ és szívünk túláradt a bortól“. Valósággal éreztük azt a segítséget, amit testünk-lelkünk kapott a misztériumban és ezért merünk imádkozni azért, hogy ennek a mennyei orvosságnak teljes erejét is megtapasztalhassuk a beteljesedés idején.

Katekizmus a szentmiséről

48. Hány részből is áll az áldozati mise?

Az áldozati mise három részből áll:

a) a hívők adományainak összegyűjtése és az áldozatra való előkészítése (felajánlás);

b) az adományok átváltoztatása Krisztus áldozati testévé és vérévé; és az átváltoztatott adományok átadása Istennek (átváltoztatás, kánon);

c) az átváltoztatott adományok kiosztása az áldozatban résztvevők közt (áldozás).

49. Mi tehát a szentmisében végbemenő szent csere?

A szentséges szent csere a szentmisében abban áll, hogy a felajánláskor adunk Istennek magunk helyett kenyeret és bort, vagyis ezeknek jelképében odaadjuk az emberi életet. A szentáldozásban pedig kapjuk a földi kenyérért az égi kenyeret, az emberi életért az isteni életet.

50. Miben áll a felajánlás?

Régen abban állt a felajánlás, hogy a hívek valósággal vittek kenyeret és bort az oltárra és a kiválasztott kenyér és bor felett a pap imádságot mondott.

Ma az előre kikészített kenyeret és bort, de amelyek ma is a szentmisében résztvevőket he-

lyettesítik, imádság közt a pap az áldozatra előkészíti.

51. Mit kell nekünk tennünk a felajánláskor ?

Ha a szentmisében mint áldozatban részt akarunk venni, az első feltétel, hogy legyünk készek magunkat teljesen átadni Istennek. Ennek a készségünknek azonban látható kifejezést kell adnunk. Az Úr parancsa azt mondja : „Ne merj üres kézzel megjelenni szíнем előtt !” Tehát világosan álljon előttünk a szentmisében való igazi részvétel első szabálya :

NE LEGYEN SZENTMISÉNK ADÁS NÉLKÜL!

Istennek elég az özvegyasszony két fillérje, mert neki az áldozatrakész engedelmes *lélek kell*, azonban készségünk kimutatására, ha bármily keveset is, de adnunk kell valamit.

52. Mit adhatunk a misében ?

Adhatunk néhány fillért az ostyára és a borra, amikor perselyeznek. Adhatunk valamit az Egyház ügyére (missió, sajtó, charitas stb.). Tehetünk jót egy szegénnyel, aki a templom előtt áll, vagy akit esetleg aznap otthonában meglátogatunk. Ha semmink nincs, amit adhatnánk, akkor felajánlhatunk aznapra valamely jócselekedetet (kibékülünk haragosunkkal, bűnalkalommal szakítunk, unalmas kötelességet elvégezzük stb.). De ne legyen misénk, melyben

valamit ne adnánk Istennek, mert Isten visszaad; annak adja kegyelmét, aki előbb maga adott neki.

53. Mi az átváltoztatás ?

Az átváltoztatás a szentmisének az a része, mely a prefációtól a Miatyánkig terjed. Eredetileg egy összefüggő hálaadó (eucharisztikus) imádság, amelybe hamarosan élőkről és holtakról való megemlékezéseket és más imádságokat szúrtak közbe. Ma tehát a következő részekből áll :

Bevezetés : a prefáció a Sanctussal,

megemlékezések az Egyházzól, az élőkről és a szentekről,
imádságok a helyettesítésért és elfogadhatóságért,

az utolsó vacsora elbeszélése közben az átváltoztatás és Úrfelmutatás,

imádságok az elfogadásért és mennybevitelért,
megemlékezések a holtakról, magunkról és a természetről,

befejezésül ünnepélyes doxológia (a Szentháromság dicsérete) a kis Úrfelmutatással.

54. Mi van az oltáron az átváltoztatás előtt és után ?

Az átváltoztatás előtt a jelenlevők vannak az

oltáron a kenyér és a bor jelképe alatt. Bizonyítja ezt a kehelybe ejtett csepp víz jelentése is, továbbá a pap imádsága, mellyel alázatos szívvel és megtörődött lélekkel azt kéri, hogy fogadjon el minket az Úr, akiket a kenyér és bor helyettesítenek.

Az átváltoztatás után a kenyér és bor színében ott van az Úr Jézus, mint az Isten Báránya, aki „olyan, mintha megöletett volna, de mégis él”; tehát ő van először jelen testével és vérével, Istenségével és emberségével. De azután benne ott vagyunk mi is, mint akiket Krisztus a fej, tagokként magába olvasztott.

55. Melyik a szentmise legfontosabb része?

A szentmise legfontosabb része az átváltoztatás utáni két imádság, amellyel azt kéri a pap, hogy fogadja el az oltáron levő adományokat, Krisztust és benne minket, amint elfogadta egykor Ábel, Ábrahám és Melchisedek áldozatát; és hogy küldje el az égből az imádság anyagát, aki az oltáron levő adományokat, áldozatot az égbe viszi.

Ezzel a két imádsággal áldozza fel magát és magába olvasztva minket az oltáron megjelent Krisztus, és ezzel adja át az Egyház is az Atyának a legkedvesebbet: az ő egyszülött Fiát és benne minket, a szentmisében résztvevő híveket. És mert ezt az áldozati adományt feltétlenül elfogadja az Úr, azért innen van a szentmisének nagy megnyugtató ereje.

56. Mit kell tennünk a kánon alatt?

Minthogy a kánon mindenkor a pap kizárólagos imádsága volt, amelyben a hívőknek soha semmi közvetlen cselekvő szerepük nem volt, azért ma is csendben, magunkban kell imádkoznunk. (Régente sok helyen még függönnyel is elzárták az oltárt, míg a pap a kánont imádkozta.) De minthogy a magunk átadását úgy fogadja el az Úr, mentől szorosabb kapcsolatban van az Úr áldozatával, azért lélekben minden áldozatra kész akarattal kell egyesülnünk Jézussal.

Az Úrfelmutatás alatt nem kell a földet nézünk, hiszen azért mutatja fel a pap a szent színeket, hogy rátekintsünk. Amikor tehát a pap térdet hajt, akkor mi is meghajolunk, de nyomban utána, mialatt a színeket felemeli, felemelkedünk, az ostyára és a kehelyre szegezük szemünket és Szent Tamással megvalljuk benne való hitünket magunkban az ő szavát mondva: „Én Uram és én Istenem!” Az Úrfelmutatás után nem kelünk fel nyomban, mert tudjuk, hogy utána jön az adományok átadása, amikor a pap minket is átad az Atyának.

57. Mi a legfőbb tanulság ebből a részből?

Világosan látszik a kánonból, hogy a szentmise elsősorban az Atyaisten előtt való hódolat és nem a köztünk megjelenő Krisztus imádása. Az Úr nem azért jött a földre életében sem és nem azért jön az oltárra most sem, hogy neki

szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon. Még pedig szolgálni akarja először az Atya dicsőségét, azután a mi üdvösségünket. Ezt fejezi ki a kánon befejező szava, mely szerint „általa, vele és benne adatik meg az Atyának minden tisztelet és dicsőség“. És mi is általa vele és benne kapjuk meg az Atyának minden áldását és kegyelmét.

58. Mi a szentmise áldozási szertartása ?

A szentmise áldozási ájtatossága kezdődik a Miatyánkkal, Isten gyermekeinek asztali imádságával; azután következik a kenyér megtörése és egy kis résznek a kehelybe ejtése; majd az Agnus Dei és utána három imádság a békéért, a bűnök bocsánataért és a jó áldozás kegyelméért. A pap áldozásakor, nyomban a szent vér vétele után következik a hívők áldozása. Be-fejezésül a pap kiöblíti a kehelyt, lemossa az ujjait, összerakja a kehelyt és elimádkozza az áldozási éneket és az áldozás utáni imádságot.

59. Mit kell nekünk tennünk az áldozási rész alatt ?

Először is, amikor maga Isten hív meg terített asztalához, akkor nem szabad kicsinyes okok miatt meghívását elutasítanunk, amint a földön is meghívást elutasítani udvariatlanság. Csak egyetlen komoly okunk lehet: a halálos bűn. De azt 24 órán belül meg kell gyónnunk, mert életszabályunk:

NEM ÉLÜNK BŰNBEN!

Másodszor nem szabad elfelejtenünk, hogy áldozat és áldozás együtt jár. Tehát *a)* ne legyen áldozatunk áldozás nélkül, vagyis legalább is a vasárnapi szentmisében meg is áldozunk, *b)* ne legyen áldozásunk áldozat nélkül, vagyis szükség esetén kívül mindig a szentmisében áldozunk, mert a kegyelem állapota után az áldozatban való tevékeny részvétel a legmegfelelőbb előkészület a szentáldozásra. Aki adott, az vehet.

60. Miből áll a szentmise befejezése?

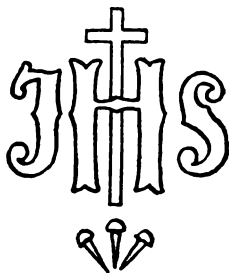
A szentmise befejező részei: az elbocsátás (Ite missa est, vagy Benedicamus), a bemutatott áldozat végső felajánlása, az áldás, az utolsó evangélium és a csendes misék után mondott imádságok. Ezzel Jézussal a szívünkben úgy távozzunk a templomból, mint Isten gyermekei. Velünk jön Jézus is és mi is vele megyünk, hogy megszenteljük otthonunkat, hozzánk tartozóinkat, munkánkat és egész életünket.

61. Mikor távozhatunk a szentmiséről?

Nem illik addig elmenni a templomból, míg a pap az oltárnál van. Az egyházi illem is megkívánja, hogy azután menjünk el, miután ő is eltávozott az oltártól. Azután az elbocsátásban a „missa” szó annyit is jelent, mint „missió” vagyis „küldetés”. Most kezdődik a mi küldetésünk: az élet és a világ megszentelése az

Eucharisztia erejében. Ehhez ad erőt a pap áldása is.

Ha van időnk, akkor mise után maradjunk még a templomban hálaadásra is, főként ha a szentáldozáshoz is járultunk, mert akkor még sokszor fizikailag is bennünk van Krisztus. De ne felejtjük el, hogy legjobb hálaadás, ha az életünk és cselekedetünk lesz Istennek tetsző.

A LITURGIA

barátai szimbolikus rajzokkal díszített dombornyomású levélpapíron leveleznek Merített fehér papíron 10-es csomagolásban postaköltséggel együtt ára 1 pengő 10 fillér.

Megrendelhető az OLTÁR ÉS ÉLET kiadóhivatalában.

Pünkösd után. tizenkettedik vasárnapra

A nap már észrevehetően kezd hamarabb lenyugodni. Egyre jobban közeledik az őszi. És mentől inkább hosszabbodik a sötétség, annál jobban előtérbe lép a vasárnapi liturgiában is a szenvedés és a küzdelem motivuma. De ma még felragyog az újszövetség lelke is előttünk: a szeretet világa, mely egyedül betölti Krisztus törvényeit.

1. A napi munkák és gondok után jön a pihenő vasárnap. De a hat nap ránehezedik a lelkünkre, azért ösziatyáink segítséget kérő szavával kezdődik a mise. „Deus, in adiutorium meum intende . . . Isten, gondold meg segítségemre. Uram, siess megsegítésemre!” — imádkozták nemcsak a puszták atyái és az ősegyház vértanúi, hanem imádkozza ma is az Egyház a breviárium minden egyes órájának kezdetén.

2. Igen, imádkozunk mi is mindnyájan: a pap-ság és hívők. Együtt és egymásért! Először kérjük Isten irgalmát, hogy utána ujjongó magasztalással dicsérjük őt. De a legfőbb kérése ma az Egyháznak az örök cél felé vezető út. A természetfeletti életben Isten kegyelme nélkül semmit sem tudunk tenni, csak vele, benne és általa tudunk igazán Istennek szolgálni.

3. És megtanuljuk az Isten kegyelmében való nagyvonalú, nemeslelkű bizalmat. Szent Pál tanítja a szentleckében, hogy megvan minden okunk a feltétlen bizalomra — Krisztus által. Egyedül magunktól természetesen semmit sem tudunk tenni, minden tehetségünk onnan felülről való. Ha azonban már az ószövetség törvényhirdetőjének fején a felség fénye ragyogott, mennél nagyobb Krisztus megdicsőült ragyogása, az újszövetség szerzőjének szerte áradó fénye. És Isten ennek a megdicsőülésnek örökösévé és szolgálivá hívott meg minket.

Mily nagy dolgot cselekedett velünk a hatalmas, kinek szent az ő neve. A Szent Szűz is Magnificat-ot zengett: mi is Magnificat-os lélekkel énekelünk a szentlecke után visszhangként felzengő Gradualeban és az igazi örömhírré előkészítő Allelujában. Ha a szöveget magára az Allelujára vonatkoztatjuk: „Uram, üdvösségem Istene, éjjel nappal ezt zengem előtted: Alleluja“, és ha tudjuk, hogy a liturgiában mit jelent az éjjel és a nappal szó, akkor mélyen bele tudunk tekinteni Krisztus jegyesének, az Egyháznak szeretve szenvedő és szenvedve is szerető, húsvéti örömtől betöltött szívébe. És ilyen örömeknek kell a mi szívünket is eltöltenie, mert ránk is áll teljes mértékben: „Boldogok a szemek, melyek látták, amiket ti láthattatok“.

Az ószövetség, bár voltak papjai és levitái, nem tudta megmenteni félhalottként az úton

fekvő emberiséget. De most Krisztusban megjelent az irgalmas szamaritánus: megkönyörült az emberiségen; olajat és bort, saját szíve vérént öntötte a sebekbe. És mikor ő tovább ment a mennyekbe, elvitte előbb az emberiséget a „szállásra“, az Egyházba, hogy továbbra is, mind a mai napig is becsöpögtessék az isteni orvosságot a beteg emberek sebeibe. Hogy kell hinnünk az irgalmas Atyában, a magát feláldozó Fiúban, a kegyelmet adó Lélekben! De hogy kell hinnünk az ő megbízásukat teljesítő Egyházunkban is!

4. Áldozatra készen visszük tehát magunkat Isten oltárára. Közben a népért közbenjáró és érte vezeklő Mózesnek szavait énekeljük, aki a Megváltó előképe volt ebben is. Mózes képe és szava Krisztusunkat állítja elénk, hogy az Úr közbenjárása és vezetése erősítse a mi szent áldozatkészségünket. Akkor a magunk helyett adott adományok valóban megszerzik amiért az Egyház imádkozik: nekünk bűnbocsánatot, Isten nevének pedig dicsőséget.

5. A konszekrációban a Megváltó ismét valósággal a mi „irgalmas szamaritánusunk“ lesz, aki egykor a kereszten „olajat és bort“ szerzett sebeink számára és megfizette a bért is lelkünk meggyógyítására. Bárcsak az ő végtelen szeretete minket is betöltene az irgalmas szamaritánus lelkületével mások iránt, hogy mi magunk is az Úrral együtt méltó áldozat lehetnénk az Atya előtt!

6. A szentáldozást kísérő ének az aratási időhöz kapcsolódik. A föld adományai, a kenyér és a bor, a nyár és az ősz két terményei örvendeztessék meg szívünket bőségükkel; de emeljenek is fel az eucharisztikus adományokban való örömré is és öntsenek ezért is hálát szívünkbe. Magunk átadása a kenyér és a bor jelképében és az átváltoztatott adományaink magunkhoz vétele az isteni misztérium részeseivé tett. Részesültünk „Krisztus áldozatának és életének misztériumában“, remélhetjük tehát, hogy meg is kapjuk a kiengesztelődést és az oltalmat is az Atyától.

A szentmise és a kegyelem

Olyan gyakran veszünk részt a szentmisén! Próbáljunk törekedni arra, hogy a szentmisében való részvétel az áldozat minden kegyelmét meg hozza. Hiszen a szentmisét oltárainkon nemcsak abból a kizárólagos célból mutatjuk be, hogy Istennek megadjunk minden tiszteletet és imádást; templomaink áldozata a jelenlevők és az egész kereszténység javára újul meg, „ad utilitatem quoque nostram, totiusque ecclesiae suae sanctae”. Mindig, valahányszor jelen vagyunk a misén, a liturgikus szöveg szerint meg kellene töltekeznünk minden égi áldással és kegyelemmel, omni benedictione coelesti et gratia replemur”.

Hogy méltóbban vegyünk részt a szent titokban, vizsgáljuk meg a három következő pontot: melyek a keresztáldozat ama gyümölcsei, melyeket a szentmise nekünk ad? a szentmisében kapott kegyelem miben különbözik attól, mely a szentségek sajátja? — kik azok a keresztények, akik abból jobban részesülnek?

I. Krisztus áldozata a kereszten főképpen kiegészítő áldozat volt: az Istent szelíddé és kegyessé tette az ember iránt. Valóban, az Údvözítő szerető áldozata nemcsak a bűn sértését egészítelte ki, — lecsillapította Isten haragját

és megadta nekünk a bűnbocsánatot — de ez az áldozat kiérdemli az ember üdvössége számára szükséges kegyelmeket. A keresztfalozat az Istent kegyessé, irgalmassá tette, mivel éppen annyira oka volt az isteni megbocsátásnak, mint a kegyelmek kiárasztásának, amely annak következménye volt.

Annak megértése végett, hogy a szentmise maga is kegyelmeket adó áldozat, mert a Golgota áldozatának elégtételével és érdemeivel bír, kíséreljük meg körvonalazni azt, mit kell tartalmaznia a misének az elégtételre vagy engesztelésre, mit a kiérdemlésre, kegyelmek megszerzésére.

Engesztelni vagy elégtételt adni annyiban áll, hogy valakinek, akit megsértünk, nyújtunk valami dolgot, — legyen az szó, cselekmény — amely neki annyira tetszik, hogy nem haragszik a vétékért. Engesztelni annyit jelent, mint kiegyenlítést adni annak, akit javaiban vagy tisztetében megsértettek, hogy hasznot és a büntetéssel egyenlő értékű elégtételt találjon.

Az erkölcsi rend minden megsértése megtámadja az isteni szentséget. Isten megátkozza a bűnt, mert ez a rendellenesség szembhelyezkedik a dolgok megszilárdult és Istentől megalkott rendjével. Hogy helyrehozható legyen az a sérelem, melyet a világ bűne ejtett az Úron, és hogy elégtétel jusson igazságosságának, Isten

örökkévaló könyörületességében azt határozta, hogy egy isteni lényből kiáradó végtelen szeretet cselekvése legyen az engesztelő kiegyenlítés. A megtestesült Ige végtelen méltósága, szíve szeretetének nagysága tették Jézus szenvedését tökéletes jóvátétellé, mert Istennek jobban tetszett saját fiának szeretete, minthogy elátkozta volna a világ minden bűnének gonzságát.

Tehát a misénél Isten megtalálja Krisztus teste és vére fölajánlásában az engedelmesség és szeretet legnagyobb cselekedetének kifejezését, a kereszthalált. Fölemel bennünket az a hit, hogy az új, nem véres áldozatban, Istennek a kereszt szent áldozatát mutatjuk be. Akár a missziók szegény kápolnájának alázatosságában, akár székesegyházaink pompájában, keleti, vagy latin szertartással mutatjuk be a szentmisét, Isten ugyanazzal a végtelen irgalmassággal nézi Jézus felajánlását. Látja oltárainkon a szent ostyát, ugyanazzal a megbocsátó szeretettel nézi, mellyel egykor a legszentebb áldozatot szemlélte a Kálvária csúcán, és ez a tetszés nagyobb, mint a naponként elkövetett bűnökre mondott átok. A szentmiseáldozat tehát annak a végtelen szeretetnek a fölajánlása, amely eleget tett az isteni igazságosságának a vétek minden sértésével szemben. A megbocsátás és kegyesség tekintetével szemléli Isten oltáraink szeplőtelen áldozatát. „Megbékítve ettől az áldozattól, a trienti zsinat szerint, megadja kegyelmét, megadja a bánat

adományát, és eltörli a büntetést és a bűnöket, még a legnagyobbakat is". Gondoljunk hittel a szentmise följánlására, felemelve az aranytálkát (paténát), a pap imádságával és mozdulatával megerősíti, hogy ő bemutatja az Atyának Krisztus áldozatát „kiengesztelés és kiegyenlítés-képpen a bűnök, sértések és hanyagságok minden gonoszságáért, melyek saját lelkiismeretét, a körülállókat és minden élő és holt hívő lelkiismeretét terhelik.“

Eleget téve bűneinkért, Krisztus számunkra megérdemel minden kegyelmet. De mit jelent kiérdemelni ?

Annak az embernek, aki dolgozik, cserébe munkájáért szigorú joga van a megígért jutalomra, azaz joga van arra, hogy megkapja a megalkudott bért. Ezt a jogot az elvégzett munka és az adott ígéret szerzi.

Krisztus maga is kínjainak és szenvedésének cseréjében szerzett jogot a megígért jutalomra, azaz arra, hogy megérdemelte az emberek számára szükséges kegyelmek összességét. A keresztén kimondhatatlanul nagy csere ment végbe egyrészt Jézus áldozata és szenvedése, másrészt az embereknek szánt kegyelmek közt. Következően, ha van bennünk valami természetfeletti élet, valami erkölcsi emelkedés és az örökkévalóság szilárd reménye, akkor ezeket az isteni adományokat megszerzi az Úr Jézus szeretete és szenvedése.

A szentmisén Jézus eucharisztikusan elválasztott teste és vére Isten színe elé viszik az Üdvözítő halálát és végtelen érdemét, azaz a minden kegyelemért fizető árat. A hívő imája a papéval egyesülve emelkedik az Isten felé, támogatva Jézus vérének hangja által, és ez a hang a könyörületesség bőséget árasztja az emberre.

Az ószövetség áldozataiban és egyes pogány szertartásokban, míg az áldozatok vére kiömlött az oltáron, vagy míg a tűz megemésztette az áldozatot, a papok fölemelték kezüket az ég felé és imádkoztak. Ez volt az áldozati ima. Szövetségük értelmében az áldozat felajánlásával az imádságnak el kellett hatolnia az égig. Ez a vonás benne van szertartásainkban, midőn a pap fölemelve kezeit az átváltozás előtt imádkozik. Jézus teste és vére támogatják ezt az imádságot. Jézus minden szeretete, teste és vére oly végtelen értékű címet adnak a meghallgattatásra, mely azt a bizonyosságot fűzi a pap imádságához, hogy a könyörgésünk eljut Isten színe elé. A szentmisének tehát összehasonlíthatatlan kegyelemszerző ereje van, mert Isten előtt való közbenjárásának hatalma: Krisztus végtelen érdemei.

Vigyük tehát szívünkbe és lelkünkbe a hitnek ezt a szemléletét a szentmise elégtételt adó és kegyelemszerző erejéről. Megtanuljuk alázatosan, de bensőségesen felhasználni a kereszt-

áldozat áldásos gyümölcseit, melyeket oltáraink szent szertartásai nyújtanak nekünk.

II. Lássuk most, hogyan ad a szentmise kegyelmeket a hívőknek.

E célból jegyezzük meg, hogy maguknak a szentségeknek is vannak az Üdvözítőtől megállapított, látható szertartásaik, és hogy minden kegyelmük — a szentmiséé is — a szent keresztről ered. De a kegyelemnek a lelkekre való kiárasztásában a szentmise és a szentségek alapjukban különböznek. Próbáljuk meg ezt három pontban megmutatni.

Minden szentség célja szerint olyan kegyelmet akar adni, amely a sajátja: más a keresztség kegyelme, más az egyházi rendé, vagy a házasságé. Ezzel szemben a szentmise nem akar valami különleges kegyelmet adni. Ez az áldozat előljár minden isteni szolgálatot teljesítő szertartás között. A szentmisétől a keresztény várhatja a szép élet kegyelmét, a jóhalált, várhat malasztot, mely elősegíti Istennel való egyesülésének útján, a mise megadhatja az elégtelt. Elég a misekönyv szövegét átfutni, hogy meggyőződjünk a malasztok csodálatos bőségéről, mely Krisztus vagy a szentek ünnepein, vasárnapokon várja az egyházat szentmise alatt. Itt a hit vagy a szeretet növekedése, ott az erő kísértések ellen, amott a béke, ezek az

ideig tartó javak, ez az örök boldogság biztosítása.

Másodszor, a szent szertartás pontos teljesítéséhez kötve és az isteni erény nevében közvetlen okok a szentségek a kegyelem reánk áradásában. Ezzel szemben a szentmise nem hoz közvetlen kegyelmet, csak lehívja ránk. Magukban a szentmise szertartásai nem gyakorolnak malasztot szerző cselekményt. Közbenjárólag, a hívők hitének és kegyelmi állapotának elérésére hoz csak segítséget. A trienti zsinat mondja ki, hogy a szentmise által „isteni könyörületet kapunk és olyan kegyelemben részesülünk, mely nekünk megfelel: de csak annak az állapotnak elérésére, hogy Istenhez őszinte szívvel, szilárd hittel, tiszteletteljes félelemmel, töredelmesen és bűnbánattal közeledjünk“.

A LITURGIA

barátai szimbolikus
rajzokkal díszített
dombornyomású le-
vélpapíron leveleznek
Merített fehér papíron
10-es csomagolásban
postaköltséggel együtt
ára 1 pengő 10 fillér.

Megrendelhető az OLTÁR ÉS
ÉLET kiadóhivatalában.

Püünkösd után tizenharmadik vasárnapra

Alapgondolat: El minden farizeus-lelkülettel, el a látszat-jósággal és külső szentséggel! Krisztus Urunk élő hitet, hűséges reményt és hálás szeretetet vár tőlünk.

Gondolatmenet: 1. Az első bűn óta az egész emberiségre ránehezedik a bűntudat. De hozzájárul a magunk bűnös voltának is az átérzése és átszenvedése. Ezt a tragikumot átélve mondjuk el a zsoltár panaszkodó szavát, mikor a templomba megyünk. A babilóniai fogság idején keletkezett ez a zsoltár és a népvándorlás nehézségekkal teli idején került a mise-liturgiába. „Miért vetettél el teljesen? És miért gyúlt fel ellenünk a te haragod?”

2. A kilencszeres Kyrie által még jobban belénk vési a mai liturgia, hogy mi szegény bűnös teremtmények vagyunk, akik magunktól elpusztulnánk, ha felülről segítséget nem kapnánk. De azután a Glória új bátorságot ad; hiszen Isten megígérte a békét mindazoknak, akikben megvan „a jóakarát”. Azért merjük a napi imádságban a mai nap fő kérését Isten elé adni, hogy megtanuljuk Isten parancsait őszintén szeretni és így a hit, remény és szeretet parancsának betöltésével a megígért jutalmat is kiérdemelhessük.

3. Az előző vasárnapkal befejeződött a korintusiakhoz írt levélnek az olvasása. A most következő három vasárnapon át a galatákhoz írt levélből lesz a szentlecke. A szentírási könyveknek ez a sorrendje, mellyel ma is találkozunk a Misszáléban, olyan időből való, amikor még a bőséges és teljesebb szentlecke helyettesítette a breviáriumot és ez volt az egyedüli hivatalos előkészület a szentáldozásra. (Ma is tehát a Misszale mellett a Biblia a keresztény élet igazi és eredeti forrása !)

A szentlecke arra tanít, hogy Mózes törvénye az „őszövetségben“ nem hozta meg és nem is tudta meghozni azt a lelki átalakulást és szabadulást, melyet Isten megígért. Még kevésbé tudja ezt megtenni bármiféle emberi törvény. És mert ezt megtanultuk, azért kéi visszhangként a kérés Istenhez, hogy segítsen ő rajtunk, hiszen mi végre is Krisztus „szövetségéhez“ tartozunk. És mert ezt át is érezzük, azért az Alleluja már köszöni az Úr ismételt tapasztalt segítségét.

Az evangélium parabolája a tiz bélpoklosról megtanít Krisztus megváltásának erejére, és általában „az újszövetség“ szellemére. De megmutatja emellett az emberiség nagyobb részének hálátlanságát is, hogy ezzel figyelmeztessen: Ne mutassuk magunkat érdemetleneknek a szabadításra és az Úr adományaival ne éljünk

vissza. Hanem miután kifejeztük hitünket Jézusban, az emberiség csodáshatalmú gyógyítójában, azonnal szent lelkesedéssel siessünk „Eucharisziát” bemutatni, hálát adni Istennek.

4. Az Eucharisztia bemutatásához első a mi hálás áldozatkészségünknek a kimutatása. Nemcsak kenyerünket és borunkat adjuk oda az Úr oltárára, hanem tudatosan és bizalommal Isten kezébe helyezzük magunkat, életünket és törekvéseinket, jelenünket és jövőnket. A helyes áldozati lelkületet akarja ma belénk énekelni a felajánlási menet alatt a liturgia, mert így tudjuk követni Krisztusnak önzetlen önátadását. És így lesz az eucharisztikus áldozat számára hozott adományainkból Istennek kedves ajándék, amellyel megszerezhetjük bűneink bocsánatát és kéréseink teljesítését.

5. Az átváltoztatáskor ugyanis adományainkból Krisztus teste és vére lesz ; mi pedig önátadásunkkal hálaadó áldozati közösségben egyesültünk Krisztussal, a mi Megváltónkkal, aki a mai szentmise misztériumában is megjeleníti a maga élet-halál áldozatát, hogy mi annak gyümölcseiben egyre jobban és egyre nagyobb mértékben részesedhessünk.

6. És mert mi nem tartoztunk a kilenc hálatlan közé, hanem mi bemutattuk a mi Eucharisziánkat, a mi hálaadásunkat Istennek, azért nagyobb ajándékot kapunk. De Istennek ez a még nagyobb kegyelme, hogy miután áldozati

közösségben egyesültünk az ő szent Fiával, most életközösségbe is léphetünk vele, még fokozottabb hálaadásra késztet, azért az ő nagy jóságán elámulva énekeljük: „Kenyeret adott nekünk az égből, melyben megvált minden gyönyörűség és minden íz édessége”. Jézus istenemeri életéből, Jézus lelket gyógyító erejéből állandóan árad ránk valami és mindig ad valami megsejtést a végtelen boldogságból. Azért kéri is a liturgia, hogy ez a mai és minden egyes más szentáldozás szolgáljon megváltásunk gyarapodására az örökkévalóság számára.

A szentmise és a kegyelem

A mise kánonjában az egyház céloz erre az igazságra, kérve Istent, hogy terjessze ki kegyelmét mindazokra, akik az oltárnál jelen vannak, és akiknek hite és alázatossága (ájtatossága) ismeretes, „quorum tibi fides cognita est et nota devotio“.

Noha Krisztus vérének értéke elég, hogy eltöröljön minden vétket, amint ezt a szent vér átváltoztatásának szavai tanúsítják, semmiféle hagyományi vagy teológiai alap nem jogosít fel azt mondani, hogy a szentmisének közvetlenül van hatalma a bocsánatos vagy halálos bűnöket megbocsátani, mint a keresztség, bűnbánat, és bizonyos esetekben az utolsókenet szentségének. Bármilyen nagyok és számosak is azok a kegyelmek, melyeket számunkra a szentmisén való részvétel hoz, mégis, jegyezzük meg, ez az áldozat nem lehet más, mint közvetett oka a bűnök megbocsátásának: megadja a keresztségnek a töredelem kegyelmét és a bánatot megnyitva a lelket az isteni kegyelemnek; ez a szentmise hatása és csakis ez, ez a hatása a bűnök eltörlésére.

Harmadsorban, az egyház, mikor szentségeket szolgáltat ki, hivatalosan lép fel, teljes bizonyossággal nyújtva híveinek a természetfeletti kegyelmet. Csalhatatlanságában mondja ki az egy-

ház, hogy a szentség megadja a maga különleges kegyelmét, természetesen csak akkor, ha a kereszteny nem gördít akadályt eléje rosszakarátával, hitetlenségével. A szentmisén ellenben nem lép fel tekintélyének és csalhatatlanságának hangoztatásával, hanem a könyörgés és imádság hangjával. Lekönyörgi az isteni irgalmasságot Jézus érdemeire támaszkodva, és közbelépését Krisztuséval azonosítva hívja le a hívőkre isten bocsánatát és a kegyelmek bőségét.

Misekönyvünk imádságai és a mise szertartásai világosan hirdetik ezt a tanítást, hogy a szentmise üdvös hatása nem az egyház tekintélye hatalmának, hanem Jézus felajánlásával megerősített imádságának köszönhető.

Ez az állítás minden tekintetben igaz, mikor a tisztítóútzben szenvedő lelkekért mondott mise kegyelmeiről van szó. Az egyháznak a tisztítóhelyen nincs meghatározott joga, vagy helyesebben: tekintélyének hatalma ott nulla. Egyedül csak imádságával teheti meg, hogy a bűnhődés helyének enyhületet vigyen.

Jézus szenvedése felajánlásának erejétől megújulva, az egyház, és mi is vele együtt szilárdan hisszük minden szentmisén, hogy Isten megszabadítja a lelkeket teljesen vagy csak részben az ideig tartó büntetésektől, melyet mint bűnük következményét el kell viselniök. Isten eltörli ezt az adósságot akkor s oly módon, mikor akarja, anélkül, hogy a lélekben bármi történ-

nék, és anélkül, hogy a lélek közreműködnék különleges cselekedetekkel.

Minden azt mutatja, hogy a bűnöknek ez a kifizetése ugyanolyan módon megy végbe, mint amikor az élők, bánatuk vagy szenvedésük, a megbocsátás erénye vagy a misén való alázatos jelenlét által megkapják Istentől ideig tartó büntetésük eltörlését.

Azon számos bizonyíték közül, melyek azt mutatják, hogy az ősegyház is, mint mi, hitt a szentmise kegyelmeinek a halottak javára való felhasználásáról, Szent Cirilltől idézünk egy fejezetet. A szentmise szokásos magyarázatából kivonatolunk egy fejezetet, melyet a szent a jeruzsálemi katechumenusoknak mondott: „Azután imádkozunk megholt szent püspökünkért és mindenkiért, ki közülünk elhagyta már e világot. Mi úgy véljük, hogy nagyobb haszna az lelkeinknek, ha minden tisztelettel akkor imádkozunk lelkeinkért, míg a szent áldozatot fölajánljuk (oltárainkon) . . . A feláldozott Krisztust ajánljuk fel vétkeinkért, hogy megerősítve adja őt az irgalmas és kegyelmes Isten mind az ő lelküknek, mind nekünk”.

III. Csak az van még hátra, hogy megvizsgáljuk, milyen hívők tudják felhasználni azokat a kegyelmeket, melyeket a szentmise nyújt.

Osszuk fel először ezeket a kegyelmeket három csoportra: a szentmise fő gyümölcse, a

mise sajátságos gyümölcse és az áldozat különlegesen fenntartott malasztja.

Fejtsük ezeket ki.

A pap minden szentmisében az egész egyházzal, vagyis minden hívőért imádkozik. A misét éppen annyira mondják a pápa és a püspökök, mint az élő és holt hívők mindegyikének üdvére. Ez a mise fő gyümölcse, melyet Krisztus egész egyháza felhasznál. A kereszténynek megvan a joga arra, hogy minden elmondott szentmise szándékával egyesüljön és törekedjék a földön a szent ostya örök és egyetemes följánlásában részt venni.

Mindazonáltal kötelességünk testileg is jelen lenni templomaink minden istentiszteletén. Szívünk szerint kell ott lennünk, ne nézzük csak az oltárt, pontosan kövessük az áldozat imádságait és szertartásait, ismerjük meg a szentmise szövegét, vegyünk részt az énekekben és különösen a kommunióban. Minél jobban egyesül a hívő a pappal és az ostyával, annál inkább észreveszi az áldozat gyümölcseit. Jegyezzük meg jól ezt az elvet, mert nagyon lényeges ez a katolikus vallásgyakorlatban.

Önök, akik talán ministrálhatnak a misén, akik olvassák ezeket a lapokat, tudják meg, amikor az oltár lábánál vannak, önök az egész egyház nevében térdelnek ott: szent és bűnös lelkek nevében, betegeknek és mindazoknak a nevében, akik dolgoznak és szenvednek. Legye-

nek tehát tudatában liturgikus szerepüknek és méltóságuknak. Higgyék meg, nem olyan csekélység ament felelni az imádságban és mondani a „suscipiat“-ot. És mikor a pappal mondják a „Kyrie eleison“-t, tudják meg, hogy azzal az isteni könyörületet hívják le a szerencsétlenségre, a gyengeségre és az egész emberi nyomorúságra. Alázatossággal gyakorolják szent hivatalukat, maradjanak állva, térdeljenek le, de hajoljanak meg, mindig tisztelettel. Hogy szívük és kegyeletességük nagy legyen, mint az egyház szíve és könyörgése és a szentmise szolgálata jobban meg fogja szentelni önöket, mint odaadó imádságaik, melyeket csendesesen mondhattak volna egyedül, magukban.

A szentmise „külön“ gyümölcse azon hívő szándékának van fenntartva, aki a misét mondhatja, misedíjat adva a papnak. Ez a gyümölcs felajánlható mind az élők, mind a holtak üdvére. Kiterjedésében határolt: innen van az, hogy nagy hasznú az, ha több misét mondatunk ugyanarra a célra. Az a pap, aki megkapta a misedíjat, tartsa lelkiismereti kötelességének, hogy a szentmisét az illető szándékára mondja. Ebben a pontban minden hanyagság és a misemondó bizalmával való minden visszaélés könnyen súlyos bünt eredményez az igazság és a becsületesség ellen.

A mise különlegesen fenntartott gyümölcse az áldozat üdvös hatásainak az a része, amely kizárólag a misemondó papé. Ez elidegenítthe-

tetlen, mint annak a cselekedetnek a felelősége, hogy a pap felveszi a szerzetesi ruhát és szentmisét mond. Ahányszor átváltoztatja az ostyát és felemeli a kelyhet, míg imádsága a szent áldozattal együtt száll Isten felé, feléje hajol az örök irgalmasság, és körülfogja őt a szeretet levegője. A pap lelke tudjon állandóan figyelmes maradni az isteni kegyelem eljövetelekor és vigyázzon mindaddig, míg be nem fejezi a misét, és forró kívánsága legyen, hogy az egész nap folyamán a reggeli mise kegyességének hangulatában éljen.

A mi bencés kolostorainkban a mise ájtatossága minden más ájtatosság felett kiemelkedik. A mise a szerzetes minden vallási gyakorlata közül az, melyet a legtöbb ünnepélyesség vesz körül. Ez minden kánoni óra középpontja, a többiek, hogy úgy mondjuk, csak keretezik és hozzáilleszkednek, mint ahogy a liturgikus színek és az egyházi szertartások egész felépítése azt tanúsítják, hogy az egyház mindig összhangzásban igyekszik lenni az áldozattal. A dicséret szertartása tehát mindennap egyesül Krisztusnak az oltáron való felajánlásával. A dicséret a felajánlással liturgikus egységet alkot és Krisztuson át Isten felé száll. A mise tehát a szerzetes imádságos életében és az egyházban a középponti, legfontosabb cselekedet.

Nem volna-e szükséges, hogy ugyanígy legyen minden kereszténnyel is? hogy megtanulják ők is, hogy a szentmise lelkiéletük központi és

legfontosabb cselekménye? Megtalálnák a szükséges malasztot arra, hogy megszenteljék bűnökkel és mindennapi erőfeszítésekkel teli életüket. Kegyelmet, olyan segítséget kaphatnának, mely megszeretteté velük az erényt, és ösztönzést, hogy lelkük megszabaduljon a földi dolgok kényyszerítő nyomása alól, hogy jobban állapotbeli kötelességük felé forduljanak, és jobban az ég közelében éljenek.

**A
L
I
T
U
R
G
I
A**

barátai szimbolikus rajzokkal díszített dombornyomású levélpapíron leveleznek Merített fehér papíron 10-es csomagolásban postaköltséggel együtt ára 1 pengő 10 fillér.

Megrendelhető az OLTÁR ÉS ÉLET kiadóhivatalában.

Pünkösd után tizennegyedik vasárnapra

Ezt a vasárnapot valamikor „a gondviselés vasárnapjának” is nevezték. Az alapja valószínű a mai megragadó evangélium, mely minden keresztény szív számára vigasztalást és felujjongást hoz. Ebből fakad a mai mise alap gondolata.

A keresztény ember lelkében a magát kereső boldogság-vágy felé kell emelkednie a magáról megfélemlítő és csak az Istenbe kapaszkodó bizalomnak, mely az Isten-gyermekségből fakad.

1. A világ sok ezer gondja és oly sok bűne nem akadályozhat meg minket, hogy fel ne tekintsünk mindenható segítségünkhöz. És a mai mise bevezetésében az Egyház Isten kegyelmét, a gondviselés áldásait imádkozza le ránk.

2. A Kyrrie-ben magunk nyomorának mélységeiből kiáltunk fel irgaloméért. A Glória ujjongás közt azzal a bizalommal hódol a mennyei Atya és Krisztus előtt, melyet a Szentlélek áraszt belénk. A Gloria vége bensőséges kéréssel fordul s Megváltóhoz, „aki egyedül Szent, egyedül Úr, egyedül Főlséges,” hogy ezzel átvezessen a napi könyörgéshez. Ebben az Úr állandó segítségét kéri az Egyház, hogy mindig elkerüljük, ami árt és eljuthassunk ahhoz, ami üdvünkre szolgál.

3. Megtanuljuk nyomban Szent Páltól, hogy mi árt a lelkünknek és mi szolgálja üdvünket. A legnagyobb rossz, mitől Isten jósága óvjon meg: a fékezetlen ösztönélet, mely „a test, a hús cselekedeteiben” nyilatkozik meg. Ezzel szemben az apostol szól az üdvösségről, melyre Isten akar minket elvezetni. A lélek életének nevezi ezt és tizenkét gyümölcsét sorolja fel. Aki tehát Krisztushoz akar tartozni, — figyelmeztet végül az apostol —, annak a lélek életét kell élnie, — szenvedélyeit és érzéki vágyait pedig keresztre kell feszítenie.

A Graduale részben eme tanításra visszhang, részben azonban már a következő tanításra vonatkozóan mondja: „Jobb az Úrban hinni, mint az emberekben.” Az emberek a szenvedélyeket csiholják fel bennünk, Isten a lélek életére hív minket. Az Alleluja azért üdvözli Krisztust, aki az evangéliumban a lélek életének alapját mutatja meg nekünk.

A feltétlen és ingadozás nélkül való gyermeki bizalom az Új-szövetség ismertető jele. Aki a liliumokat ruházza és az ég madarait táplálja, nem feledkezik meg rólunk, ha a lelket megzavaró aggságoskodás nélkül benne bízva meg tesszük kötelességünket és elvégezzük, ami rajtunk áll. Mily megnyugtató hinni Krisztus ezen szavainak. Nyomban el is mondjuk ezt a Credo-ban.

4. De cselekedettel is ki kell fejeznünk. A felajánlásban az Egyház adományainak, a ke-

nyérnek és a bornak jelképében magunkat Isten kezébe helyezzük. A kíséző ének a gondviselést magasztalja, mely felettünk örködik és angyalait küldi a mi oltalmunkra. A szent áldozatban olyanok vagyunk, mint a madarak és a liliomok; minket is az Isten táplál magával és ruház kegyelmével.

Ehhez csatlakozva kéri az Egyház, hogy az Úrnak adott adományok, melyhez hozzá kapcsoltuk a magunk lelkének bízó önatadását is, szolgáljanak a bűnök eltörlésére és a mindenható Isten kiengesztelésére.

5. És valóban el is érzük ezt. Az Úr Jézus az átváltoztatásban a maga és a mi nevünkben átadja az Atyának az ő örök istenemberi áldozatát. Ez a záloga, hogy életünkben és halálunkban Jézus gyermeki lelkületével magunkat teljes egészen rábízhatjuk az Atyára s az ő gondviselésére.

6. A szent áldozásban azt mondja mindegyikünknek az Údvözítő, amit egykor a Genezaret partján mondott a hegyi beszédben: „Először keressétek Isten országát és mindenek hozzá adatnak néktek. Amikor a liturgia ezeket a szavakat emlékezetünkbe idézi, hozzáteszi: „Így szól az Úr — és bárcsak felkelhetné az őszinte és komoly törekvést „Isten országa után a lélekben,“ bárcsak a Megváltó utáni vágy lenne a szent lakoma gyümölcse és az kísérne a nap minden feladatában és munkájában. Ak-

kor Isten áldása megkönnyebbitené földi gondjainkat és a most nyert szakramentális kegyelem megtisztítana, megőrizne és örök üdvünk-höz közelebb segítene.

Régi liturgikus imádság — mai nyelven

Az őskeresztények nagyon szerették imádkozni a három ifjú énekét a tüzes kemencében. Ezt az ősi imádságot írta át mai nyelvre Bödiker Károly német bencés. Közöljük mi is, hogy megtanuljunk megismerni a liturgia örökké élő lelkét.

Földkerekség városai ujjongjatok
És kő-ajakkal hirdessétek az Úr dicséretét.
Messzetűnő tetőtenger
És egymást keresztező utak és terek :
Dicsérjétek az Urat !

Márványpaloták és bérkaszárnyák :
Az Úr dicséretéből ki ne maradjatok.
Acél és üveg-csodák : pályaudvarok,
Messze holtozódók embertömeg felett :
Dicsérjétek az Urat !

Drótok a magasban
Kábelek a mélyben :
Dicsérjétek az Urat !

Az éjtszakát nappá tevő lámpák,
A hangot hordozó éter-hullámok :
Dicsérjétek az Urat !

Vas és beton, álljatok a karba :
Dicsérjétek az Urat !

Sziréna-sivítás és harangzúgás,
Kalapács-csattogás és fúró-zizegés
Dicsérjétek az Urat !

Tükör sima, ragyogó aszfalt-utak
És rajtok repülő autók és villanyosok :
Dicsérjétek az Urat !

Olvasztott érc, megdolgozott kövek,
Műemlékek százai álljatok közénk :
Dicsérjétek az Urat !

Szemetgyönyörködtető kirakatok,
Mese-csodát idevarázsló fények :
Dicsérjétek az Urat !

Réz garastól és ezüst pengőtől hangos piacok,
Nyelv, hang és fény zűrzavarok :
Dicsérjétek az Urat.

Fehér vásznon száguldó film-szalagok
Sírást keltő — mosolyt fakasztó színpadok :
Dicsérjétek az Urat !

Örökké iramló, soha meg nem nyugvó,
A nyugalom után sóvárgó mai élet :
Dicsérd az Urat !

Milliós nagy városok szegényei és gazdagjai,

Ti, a munka robotjában szolgálók,
És ti szükségből munka nélkül állók,
Anyák, apák gondokkal terheltek
Városi gyermekek, kevés derűvel, sok baj-
[jal teltek

Mind-mind ti mai emberek:
Dícsérjétek az Urat!

Mi a liturgia? (1)

Valaki, akit megihletett a liturgia lelke, írta a következő sorokat: Reméljük, hogy az „Oltár és élet” olvasói kezdik már megérteni, mily igazak ezek a szavak. És kezdenek ők is hasonlóképpen lelkesedni a liturgiaért.

1. *A liturgia Istennek hozzánk jövele és a mi Istenhez menésünk.*

Először a *kereszttségben* jön hozzánk Isten. Belénk önti a hit, a remény és a szeretet isteni erényeit. Megadja lelkünkbe minden erény csiráját. De mi is megyünk a kereszttségben Istenhez, mikor ellene mondunk az ördögnek, a világnak és minden pompájának és amikor hitvallást teszünk a mi Urunk, Istenünknek a keresztügyi fogadásban.

Azután a *bűnbánat szentségében* ismétellen jön Isten hozzánk. A bűn beléphet életünkbe s akkor nem tudja visszaadni nekünk újra a keresztelés ártatlanságát, senki sem tud minket a halálból felébreszteni és tisztára mosni újra,

mint egyedül Isten. És mi is megyünk Istenhez bűnbánat szentségében az alázatosság, bűneinek megvallása és magunkra vállalt vezeklés útján.

Az *Oltáriszentségben* is eljön Isten hozzánk. Isten ezen megismételt hozzánkjövetele által fog szervesen kinőni, kifejlődni bennünk a keresztségben belénk helyezett csira Krisztusban való teljeskorúságig. Azért oly mérhetetlen nagy a lelki hasznunk a gyakori szentáldozásból, mert általa növekedünk az Isten akarta teljességig. S azért kell nekünk vennünk és ennünk az élet kenyerét, ha nem akarunk a lelki életben sánták, bénák, félig kifejlődöttek lenni. Óriási különbség van azon lélek között, aki évenként csak egyszer-kétszer fogadja Isten látogatását és aközött, aki gyakran, naponként veszi magához az élet kenyerét. De minden méltó szent áldozásban mi is megyünk Istenhez és csalhatatlanul, szervesen, organikusan növekedünk, hogyha egyúttal azon is fáradozunk, hogy a bűnök csiráit, a rossz szokást magunkból kiirtsuk.

A *papszentelésben* Isten odalép a lélekhez, s ő mondja a szavakat a püspök ajka által: *Accipe*: Fogadd el a hatalmat és légy helyettesem az emberek között. Mi is megyünk Istenhez papjaink által. Az ő közvetítésükkel alázattal, bizalommal közeledünk a végtelen fölséges Úrhoz. A *házasság* szentségében Isten hozzánk jön szüleinink által és mi hozzá megyünk a gyermeki engedelmesség által. A *bérmálás* szentségében úgy tér be Isten lelkünkbe, mint szeretet és

erő. Mi pedig hozzá megyünk azzal a szilárd elhatározással, hogy az életben az ő katonái, munkásai, lovagjai leszünk és vértanúi lelkülettel átélte keresztény életet adunk neki.

A *betegek kenetében* Isten eljő hozzánk, hogy befejezze életünket, minden sebünket begyógyítsa, amit az életben a bűnök ütöttek mirajtunk és megajándékozzon minket a sérthetelenséggel, hogy többé semmi hatalom nem árt hat nekünk. És mi is megyünk Istenhez e szentségben vágyódásunkkal, az Úr iránt való szeretetünkkel.

Amint Isten hozzánk jő és amint mi hozzá megyünk egész a beteljesedésig az Egyházzal való együttélés útján, a szentmise útján, a szent-ségek és szentelmények útján, azt fejleszti ki teljes egészében a liturgia.

2. *A liturgia Istennek egyenes belenyúlása a lélekbe és a léleknek Istenbe való beleolvadása.*

Ez csalhatatlanul és kétségtelenül megtörténik a liturgiában, hacsak nincs akadálya a lelkünkben. Isten megteheti ezt rendkívüli kegyelmei által is és meg is teszi, hogyha valaki számára szükség van erre. De legtöbb lélek számára veszélyes lenne Istennek rendkívüli belenyúlása, azért a legegyszerűbb a legbiztosabb és minden lélek számára a járható út az Istenhez a liturgiának útja.

3. *A liturgia Istennek folytonos megtestesülése és az embernek állandó megistenülése.*

A legszentebb Szentháromság működik abban közre. Az Atya elküldi Fiát. A Fiú a lelkeket az Atya Istenhez vezeti a Szentlélek Isten közvetítésével, míg minden teljessé nem válik.

4. A liturgia Isten mindig változó, de mindig új és mindig a mi szükségleteinkhez illő megnyilatkozása.

Nem kell más bizonyíték, mint végigélmélkedni az egyházi évet, akkor ez az igazság feltétlenül elfogadható lesz. Saját tapasztalatunkat is megerősíti, hogy Isten az egyházi év által nyilatkoztatja ki magát a legjobban. Éppen ezáltal lesz:

5. A liturgia a gyermek számára: tanítás és nevelés, a növekvő ifjú számára: fék, a felnőtt számára erő és az öregek számára bölcsesség, béke, az örök boldogság előre való megizlése.

Ha ezt megértjük, akkor tudjuk megvalósítani a szent emlékű X. Piusz pápa szavait: „Mindeneket újítsunk meg Krisztusban.” És akkor tudjuk meg, hogy a katolikus élet ezen az úton tud csak kialakulni és csak így tud hatni a világban, hogy azt újjáalakítsa Krisztus Szíve és gondolatai szerint.

6. A liturgia a megváltás megújítása minden ember számára és a megváltás alkalmazása minden egyes élő ember lelkére.

Az Isten tettei örök tettek. Nincsenek alá-

vetve az idő változásának, nála csak örök jelen van. De mi, amíg csak élünk, az időben élünk és a Krisztustól összegyűjtött kincseket nekünk lassanként kell a magunk számára egy életen át biztosítani. És ebben segít, vezet bennünket a szent liturgia.

7. A liturgia minden kegyelemnek kincses tára, az élet folyama, amelynek partjára helyezett bennünket Isten, hogy ott növekedhessünk, virágozhassunk, soha el ne hervadjunk és kellő időben gyümölcsöt hozhassunk.

Aki nem igyekszik eljutni ezekhez a kincsekhez, az nem is fogja ezeket soha megnyerni. De viszont, aki gyakran tér oda, az mindig annyit vihet el belőle, amennyit csak tud. Úgy lesz a lélek növekedése organikus, egészséges folyamat, mintegy önmagától fejlődő élet, hogy ha állandóan meritünk ebből az életáramlatból.

8. A liturgia a keresztség által a lélekbe helyezett erők kifejlése, virágzása és érlelője.

Minden erény, mind a belénk öntött Istenre irányuló erények, a hit, remény és szeretet, mind pedig az erkölcsi, sarkalatos erények úgy tudnak teljes kifejlődésre jutni bennünk, ha a liturgiával együtt élünk. Ez a fejlődés Isten gyermekeinek tökéletességéig lassan és organikusan történik. Ez a keresztyén személyiségnek lassú kiérése Krisztusnak teljeskorúságáig.

9. A liturgia a legegyszerűbb és legvilágosabb

út Istenhez. A megtisztulás, a megvilágosítás és a legfőbb Jóval való legteljesebb egyesülés útja.

Aki megpróbál teljesen átélt liturgikus életet élni, az fogja megtapasztalni, hogy mennyi nagyot és mennyi értékeset ad a mi bűneinkből való kiemelkedésünkhöz és a mi elégtelenségünkhöz Isten ereje és Isten szentsége. Nem úgy leszünk a liturgiában szentek, hogy mi emelkedünk fel egyéni, morális erőfeszítéssel, hanem úgy, hogy Isten foglal el minket, tesz sajátjává és szentel meg minket.

10. A liturgia a lelki életben minden akadálynak legyőzője, minden nehézségnek megoldója és csalhatatlan vezető, egészséges, vidám, gyermeki és keresztény élethez.

Valóban a liturgiának szent szövegeiben elsősorban a Misszáléban az élet minden rejtvényére találunk megoldást. Minden kétségre világossággal teli feleletet, minden nehéz helyzetben tanácsot. A szenvedésben, bajban vigasztalást ad úgy, hogy elsegít bennünket egészen a szenvedés iránt való szeretetig és rajongásig. Meg lehet a misekönyvben is próbálni, amit Kempissel szoktak tenni: akárhol ütjük is fel, találunk aznapi problémánkra Istentől nyújtott feleletet.)

11. A liturgia tisztító, enyhítő víz, gyógyító olaj, drága kenyér és isteni mámort adó bor.

Tiszta víz bűneink lemosására, naponkénti hibáink jóvátételére; enyhítő és gyógyító olaj minden sebre, amit az életben a bűnök ütnek

lelkünkre ; drága erőtadó kenyér, mikor fölénk kerekedik gyengeségünk ; és az Isten iránti szeretetnek és a benne való boldog örömnök mámorosító bora.

12. A liturgia a tiszta, okos, bensőséges izzó és erős vallásosságnak tanítómestere.

Ezzel ki tudunk kerülni minden szűk látókörből, minden fojtott érzelmi világból, érzelgősségből, minden zavarból és helytelen félelemből, a bátortalanságból épűgy, mint a vakmerőségből, a hamis alázatosságból épűgy, mint a gőgös elbizakodottságból. Az összetörtségből, csalódásból, bűnből és minden szerencsétlenségből Istenhez emelkedűnk, az ő atyai karja közé futunk, míg végre az ő szivén találjuk meg a megnyugtató boldogságot.

13. A liturgia a béke.

A Szentírás figyelmenztet bennűnket, hogy keressűk a békét és kövessűk azt. Itt megtalálhatjuk a békét. Mert a liturgiából fakadó hitélet által találjuk meg a helyes állásfoglalást Istennel szemben. A liturgiában lesz Isten életűnk középpontja. A liturgiában, a liturgia által Isten fényében meglátjuk saját semmiségűnket és a liturgia segítségével megtanuljuk felebarátainkat úgy szeretni, mint akik egyűttal isten szeretetének is tárgyai. Ha az életben összetalálkozunk emberrel, akiben semmi szeretetreméltót nem találunk, egy igazság bizonyos : Isten őt is szereti, Jézus Krisztus érte is meghalt és akkor nincs ember, akit ezzel az igazsággal mi is szeretni ne tudnánk. *(Folyt. köv.)*

Püünkösd után tizenötödik vasárnapra

Alapgondolat: Krisztus új életre támasztott fel minket, mely nem az önkeresésből, hanem a természetfeletti szeretetből él.

Gondolatmenet: 1. Nem vagyunk, nem lehetünk a földön egészen otthon, mert mindenfelől fenyeget a bűn. Az Egyház mégis a bemenetre való énekben a reménység énekét zengi. Az oltáron trónoló Istent látja és neki énekel, hogy „mindenek ellenére — még a bűneim ellenére is! — még is csak a tied vagyok”. Örvendeztesd meg életed által, mint a naimi özvegyet és gyermekét megörvendeztetted.

2. Imádkozunk. A liturgia az egész emberiség nevében könyörög az Úrhoz és mi átérzetten, teljes odaadással csatlakozunk a Kyriehez. Majd bizalmas szeretettel örvendezünk a Glóriában. Az Isten lelke gyújtotta fel ezt a szeretetet bennünk és így magasztaljuk a Fölséges végzéseit, de nem feledkezünk meg azért, hogy Krisztus kegyelmeiért is ne esedezünk. Ő a közvetítő, bizodalmonk reá támaszkodik. A napi könyörgésben is az Úr nagy és szakadatlan irgalmát kérjük. Ezen kívül nincs számunkra üdvösség.

3. De meg kell szívlelnünk Szent Pál tanítását is, hogy ha Isten irgalmában állandóan és hathatósan akarunk részesedni, akkor nem elég, hogy Isten gyermekeinek neveztesünk, hanem

azon kell fáradoznunk, hogy Isten gyermekeiként éljünk. Nem „a test szerint“, hanem „a lélek szerint“ kell cselekednünk. A mi életünk legyen természetfeletti, azaz támaszkodjék Istenre és az ő kegyelmére. Semmi vetélkedés, semmi irigység ne legyen bennünk, hanem mindenki iránt jóság és részvét. Ne az Én-keresés uralkodjék lelkünkön, hanem az Istennel telt igaz szeretet!

A Graduale az Urat magasztalja, akinek irgalmát már annyiszor tapasztaltuk. Mi lennénk nélküle! Az Alleluja zengi az Úr hatalmát és nagyságát, melynek bizonyágát adja az evangélium.

Az Úr a naimi ifjút feltámasztotta és visszaadta anyjának. Minket is feltámasztott kegyelmével és a jövőben segít a jobb, a természetfeletti életre. Ezért tölti el bensőséges öröm Egyház-anyánk lelkét. És ezért valljuk meg mi is örömmel hitünket a mi Urunk Jézus Krisztusban.

4. Az Úr segítő ereje által lánggra gyújtva az eucharisztikus áldozatban reméljük a természetfeletti élet gyarapodását. A felajánlási ének arra akar elsegíteni, hogy készségesen az Úr rendelkezésére bizzuk magunkat. Működjék ő bennünk, velünk és általunk. Mily szép és nagy dolgot cselekedett már eddig is a Hatalmas, kinek szent az ő neve. Zengjünk dicséretet a mi Istenünknek. És adjuk át magunkat a kenyérben és borban, hogy adományaink Jézus áldozatával

egyesülve a jóban megőrizzenek és a pokol minden ostromától megvédjenek.

5. Az átváltoztatásban az Úr értünk és ve-lünk áldozza fel magát, hogy mi elnyerjük azt az örök életet, azt a gyönyörű lelkiéletet mely-nek egyedül van értéke Isten előtt és amely Krisztus lelkét is boldogította.

6. A szentáldozásban az ő élő szent testével együtt részt ad nekünk az ő életéből is. A litur-gia az ő nevében énekel: „A kenyér mit én adok, az én testem a világ életéért“. Kérjük őt az áldozás utáni imádságban, hogy ne a mi ön-kereső lelkünk irányítson, hanem az Eucha-riszita hatása legyen bennünk uralkodó.

Mi a liturgia? (2)

14. *A liturgia a legszorosabb értelemben vett imádságos élet és elsegít közvetlenül a szemlé-lődő élethez.*

Sok ember azt gondolja, hogy a szemlélődés a szentek számára fenntartott kiváltság, pedig nem így van. Minden megkeresztelt lélek szá-mára az egyetlen egy elfogadható és igazi álla-pot a kegyelmi állapot. A liturgiában Krisztus-sal, Krisztus által és Krisztusban imádkozunk. És így a szent keresztségben megkent érzékeink alkalmasakká lesznek arra, hogy az Egyház imád-ságain és szentségein át megfoghassuk a dicsőség-nek fényét. Mint a karácsonyi prefáció mondja:

a láthatókat szemlélve eljuthassunk a láthatatlannak megismerésére. Így tud a liturgia által minden keresztény a szemlélődéshez eljutni.

15. A liturgia önmagunkból való kilépés, beleolvadás Krisztusba. Krisztussal, Krisztus által és Krisztusban élet a legfelségesebb Szentháromsággal.

Aki állandóan liturgikus lelki életet él, csakhamar tapasztalja, mint gyarapodik fényben, erőben, mint tölti el szívét a vigasztaló boldogság és mint vonja be valami szent erő az Istennek végtelen szeretet-áradatában.

16. A liturgia közösség, imádságközösség és életközösség Krisztussal és az ő Egyházának, a küzdő, szenvedő és diadalmas Egyháznak minden tagjával.

Itt tanuljuk meg elsősorban, hogy megfeledezzünk önmagunkról, hogy mindenben Istent dicsérjük, mint Szent Benedek mondja, hogy mindenkiért tudjunk imádkozni. Itt minden szenvedés és minden öröm közös és ezáltal minden szenvedés megkönnyebbül és minden öröm megsokszorozódik.

17. A liturgia az Egyház szivverése, az Egyháznak és lelkeknek menyegzős éneke.

Aki liturgikus imádságos lelki életet él, az meg fogja érteni mindezt a mi édesanyánk, az Egyház által. Itt nincs semmi okoskodás, semmi bírálgatás, semmi bizalmatlanság többé. Itt nem fogunk többé áttekinteni a más felfogásúakra,

vagy visszaneézni Egyiptom húsosfazekaira. A lélek állandóan Magnificat-ot, Te Deum-ot zengő hangulatban lesz, mert Istent megtalálta, aki kiemeli őt alacsonyságából, megtisztítja, irgalmaságával magához vonja és örök szeretettel szereti.

18. A liturgia az újra megtalált paradicsom, az Istennel való együttjárás Isten gyermekeinek dicsőségében.

Össze kellene foglalnunk mindazokat a szövegeket, amelyeket az Egyház a breviáriumban és a misében a templomszenteléskor ujjongva zeng. Ezek a szent szavak tudják megéreztetni és körülírni azt az örömet, amelyet Isten azoknak ajándékozik, akik állandóan a liturgia útján keresik őt.

*

Az első pillanatra rajongó szavaknak tűnnek fel ezek. Magam is úgy éreztem, hogy kívülálló ember első elragadtatásában írja ezeket a szavakat. De ha átelmélkedjük, akkor látjuk, hogy ez nem rajongás, nem ábránd, hanem igaz valóság, amelyet csak azok tudnak megérezni, akik valóban járnak ezt az utat, a liturgia útját. Csak azt az igazságot nem szabad elfelejteni, hogy először 3—4 évig a liturgikus életnek elemi iskolájába kell járnunk. A liturgikus lelki élethez ugyanis egy más lelki összetétel kell, mint aminővel a modern ember telítve van. Át kell alakulnunk, az értékeket másképp értékel-

nünk és mindent másképp látnunk, hogy a lelki életnek igazi mélységeit megérthessük. Akik nem próbálták meg ezt az utat, azoknak hiába beszél az ember a liturgikus élet mélységéről. Azok úgy állnak előtte, mint a színvak Raffael legszebb képe előtt, vagy mint a nagyothalló Bethowen szimfóniái előtt. Nem tudják megérteni, hogy mi a szép benne. Meg kell próbálni, az első nehézséget le kell győzni, akkor jut el az ember a liturgia megértésére.

Az őszi évnegyedes böjtről

A Misszáléban a 17-ik vasárnap után van beiktatva az őszi évnegyedes böjt vagy ahogy általában mondják, kántorböjt. Tulajdonképpen pedig a Szentkereszt Felmagasztalása (szent 14.) után következő első szerdán, pénteken és szombaton üli meg az Egyház.

Eredetileg hálaadás volt a szüretért és a tizednek a beszolgáltatása. Hogy a bor átadása mit jelentett az Egyház és hívők számára, azt nem kell magyaráznunk, annyira világos. De van még két másik motivuma is ennek az ünnepnek.

Ebbe az időben a hetedik hónap új holdján ünnepelték a zsidók az engesztelés ünnepét és ekkor voltak a sátoros ünnepek is. A zsidó naptár hetedik vagy őszi hónapja megfelel a mi naptárunkban a szeptember közepétől október közepéig tartó idő. *Az új hold ünnepe*, mely a

hetedik hónap első napja volt, különösképpen örömnép volt, mert vele kezdődött a polgári év. Az *engesztelés ünnepe*, a hetedik hónap 10. napján, sabbath-pihenővel és szigorú böjttel volt egybekapcsolva. Ezen a napon kellett a főpapnak minden évben a jeruzsálemi templom szentélyébe mennie a levágott bika és bak vérével s ezt az áldozati vért ki kellett öntenie a frigyszekrény előtt engesztelésül a maga és a nép bűneiért. A *sátoros ünnep*, mely ugyanezen hónap 14-től 21-ig tartott, nagy örömnép volt az őszi idő derekán, mint tavasszal a Húsvét, a Pascka. Hálaadás volt a szüret befejezéséért és egyúttal megemlékezés arról, hogy Izrael népe az ígéret-földje felé tartva negyven évig bolyongott a pusztában és ezalatt sátrakban, lombból alkotott kunyhókban laktak. Ezért ezen az ünnepen a zsidók a szabadban tartózkodtak lombsátrak alatt. Ha tehát meg akarjuk érteni a mi liturgikus évünk őszi kántorböjti miséit, ezt a második motivumot sem szabad figyelmen kívül hagynunk.

Ezzel függ össze egy harmadik motivum. Mint a zsidóknál, úgy kell nálunk is ennek az ünnepnek az egyházi életben és szellemben való megújulást szolgálnia. Annál is inkább, mert a tulajdonképpen liturgikus év (a „*proprium de tempore*“) már hosszú ideje nem ült nagyobb ünnepet.

Ennek a három motivumnak a figyelembevételével most már megérthetjük a miseszövegeket.

Kántor-szerda. Az Egyház a 80. zsoltárral hív meg az őszi évnegyedes örömnünnep megülésére, mert ez az egész zsoltár az újholdra és a sátoros ünnepre vonatkozott. Az első olvasmány a szüretre céloz, és pompás képben állítja eléink az Egyház természetfeletti gazdagságát és bőséges áldását. A második lecke arra oktat, hogy mint olvasták fel Isten választott népének újra a törvényt „a hetedik hónap első napján” és azzal a felszólítással végződik, hogy hozzanak azok számára ételt és italt, akik a magukéból nem tudnának ünnepi lakomát készíteni. Az Egyház nagyon találóan alkalmazza ezt a közös eucharisztikus lakomára. Az evangélium pedig megmutatja, hogy a böjt és az imádság, a kántorböjtök két főgyakorlata, a legjobb eszköz a gonosz hatalmának megtörésére.

Kántor-péntek. Istent keresve és hálás szívvel az ő velünk tett nagy műveit magasztalva lépünk az Úr színe elé (Intr). Ha mi a bűntől és a világtól őszintén elszakadva hozzá fordulunk, az Úr maga lesz a lelkünk talaját megtermékenyítő harmat. Izrael virágozni fog, mint a szőlőhegy és aki csak rá gondol, mintha Libanon *borát* ízlelné (Lecke). A bűnös Mária Magdolnával együtt bizalommal teli szívvel járulunk Krisztushoz, hogy neki megmutassuk bánatunkat és szerető önátadásunkat. Akkor ő az áldozatban elveszi rólunk a szégyent és a megvetést (Com.) és új, virágzó ifjúságot ad (Off.)

Kántor-szombat. Ne feledjük el, hogy egyko-

ron ez az istentisztelet vasárnapra virradó éj-jel volt a Szent Péter templomában. A bevezetés a 94. zsoltár mit minden éjszakai zsolozsmában meghívásként, felszólításként (imitativum) imádkozik ma is az Egyház.

A két első olvasmány az engesztelés ünne-pére vonatkozik, mert ezeket is meg kell nekünk ünnepelnünk, de a magunk módja szerint. A harmadik és negyedik lecke az őszi évne-gyedes böjt napjait a kegyelem idejeként mu-tatta be, melyet örömmel kell fogadnunk és fel-használunk. Az ötödik olvasmány a három ifjú énekével végződik, melyet ők a tüzes ke-mencében énekeltek (és amelyet mai öltözet-ben éppen az első számban mutattunk be.) Erre már hajnal felé került a sor, tehát mintegy át-vezetett az imádságokból és olvasmányokból az Eucharisztia megünnepléséhez. Mert amint a szentlecke mondja, csak Krisztus áldozatában nyert beteljesedést az ó-szövetség minden elő-képe. Csak Krisztus hozta meg nekünk, mint igazi főpapunk, a maga kiontott vére által a kiengesztelést és örök üdvösséget. Az evangé-lium arra figyelmeztet, hogy ez a sabbat a ke-gyelem napja mindazok számára, akik a szőlő és gyümölcs-szüret idején lélekben „terméket-len fűgéfák” voltak eddig. Vagy pedig ahhoz az asszonyhoz hasonlítottak, aki annyira meg-görnyedt, hogy „senki nem tudta többé fölegye-nesíteni.” És most, a szombati napon, Krisztus meggyógyította őket és új ifjúságban virágoz-

hatnak. Az Eucharisztia egyúttal hálaadás a mai sátoros-ünnepünkön azért a kegyelemért, hogy Isten — ezen a napon is újra — elvezetett minket a Communió szavai szerint „Egyiptomból“ az Egyházba.

Az Úrfelmutatás csodája.

A Nemzeti Színház megpróbálta Beethoven hatalmas alkotását, a Missa sollemnis-t színpadra vinni. Nagyon szép volt, amit bemutatott; csak a legfelségesebb pillanatokban nagyon kevés volt. Az átváltoztatást úgy akarta megjeleníteni a rendező, hogy megnyílik az oltár fölött az ég és mi látjuk a keresztben szenvedő Emberfiát. Mennyire nem illik ez a kép a liturgia gondolkodásába. Hiszen, ha a keresztet akarjuk megjeleníteni, akkor nem az új-kor művészi felfogásában kellett volna adni, hanem a liturgia szemléletének megfelelően a „crux gemmata“-nak, a diadal gyöngyökkel kirakott, drágakövekből ékesített, aranyból-ezüstből kivert keresztjelének kellett volna felregyognia. Vagy ha már Krisztust is akarta mutatni, akkor a hieratikus-liturgikus művészet módján a főpapi ruhába öltözött, királyi koronával ékesített királyt kellett volna a kereszt-trónján ábrázolnia, amint az egész világ ölelésére kitarja karját.

„Az ősi jóslat itt betelt,
Mit a hű Dávid énekelt:

Az Úr, halljátok nemzetek,
Kereszten trónol köztetek." (Sik S. ford.)

A szentmise misztériumába beljebb visz ez a gondolat, de még mindig nem jutunk el a szívéig. Ehhez jutott közelebb Raffael, mikor a Vatikán struzóiban megfesti az Oltáriszentség diadalát. Ezen látunk tehát már valamit abból a nagy egységből, amit a szent ostya képvisel. Ég és föld, diadalmas, küzdő és szenvedő Egyház ott van az ostya körül. Körülveszi a hódolat, tisztelet, imádás, odaadás, megszentelt munka, megáldott könny, hit-remény-szeretet.

És mind ennél még több van jelen a felmutatott szent ostyában.

Benne van mindaz, amiről Krisztus misztériumaival kapcsolatban elmélkedünk, tehát a világmindenség az Úr első teremtő Fia szavától az ég és föld elmúlásáig; a világtörténelem első ember első szíve dobbanásától az utolsó ember utolsó felsikoltásáig; az üdvösség egész története az Atya örök tervétől a Fiú Isten megtestesülésén és halálán át a Szentlélek Isten ki-áradásáig.

A megfelelő testtartás úgy is az, ha Úrfelmutatáskor rátekintünk a felmutatott ostyára és kehelyre; felnézvén tehát ama kis darab fehér kenyérré, jusson eszünkben, hogy mi mindent foglal magában.

Benne van az egész teremtett világ, az anyag, a matéria, mert annak képviselője a búza és a belőle készült kenyér.

Benne van azután az *emberiség*; még pedig a megváltás előtti emberiség, mely arcának veritékével kereste meg mindennapi kenyerét és vérével-könnyével töltötte meg a szenvedés kelyhét; de azután a megváltottak boldog nemzedéke is ott van, akik most Krisztus misztikus testének tagjai lehettek. Ennek a misztikus Krisztusnak szimbóluma a szent színekben megjelenő szentségi Krisztus.

Benne van *Názáret* és *Betlehem*, mert amint a Szent Szűz Fiat szavára méhébe fogadta az Isten fiát és karácsonykor látható lett a testté lett Ige, úgy lesz a pap konszekráló szavára új megtestesülés. És mi boldogan énekeljük:

Ó gyönyörű szép, titokzatos éj!
Égszemű gyermek, csöpp rózsalevél.
Kisdedkép az édes Úr
Jászolában megsimul,
Szent Karácsony éjjel.

Ó fogyhatatlan csodálatos ér!
Hópehely ostya, csöpp búzakenyér
Benne lásd az édes Úr
Téged szomjaz, rád borul!
Egy világgal ér fel.

Püünkösd után 16. vasárnapra

Már az előző két vasárnap is nagyon erősen hangoztatta a test és a lélek ellenséges szembenállását, de mostantól kezdve ennek az alapgondolatnak fokozódása kezdődik. A természet világában is a nap ragyogása észrevehetően csökken. Mostantól a szentleckék mind Szent Pálnak a fogságban írt leveleiből valók. A népek apostola, mint bilincsekbe vert egyén szól hozzánk. Benne az Egyház is úgy jelenik meg, mint akinek sorsa az üldözés, a sötétség, de egyúttal a fokozott életerő és az egyre jobban gyarapodó belső megdicsőülés jegyében áll. Ezt a bensőséges kegyelmi életet hirdeti az efezusiakhoz írt levél. Megmutatja a lélek tehetetlenségét, de egyúttal az isteni kegyelem fenséges tevékenységét. Egyébként is a kezdődő őszi idő arra ösztönöz, hogy komolyan és tudatosan foglalkozzunk lelkünk állapotával. Bizony, elmúlt az aratás és nekünk a súlyos kérék helyett sok eredménytelenséget kell magunkban tapasztalnunk.

Alapgondolat tehát: a magunk lelki kicsinyiségünk és tehetetlenségünk alázatos elismerésével tud az Úr kegyelme felemelni az Istennel való teljes betöltöttségig.

Gondolatmenet: 1. Megjöttünk Krisztus eucharisztikus áldozatához a mi hétköznapi foglalkozásaink és feladataink köréből. A templomban

lelkünket erős vágy járja át Isten után, ki egyedül tud teljes és örök boldogságot adni. A liturgia ezen aggodásunk tolmácsa lesz, mikor a mai Introitusban az ember elégtelen voltát mélyéig felismerve előimádkozónk, előénekesünk lesz és így kiált irgalomért az Úrhoz.

2. A Kyrie-ben mi is bekapcsolódunk ebbe az imádságba és folytatjuk az irgalomért való könyörgést az egész nép nevében: Kyrie eleison! Ez ma valóban a mi alázatos vágyunknak a kiáltásává lesz. Tudjuk, hogy minden reményünk alapja Isten irgalmassága. A Glória, melyben az angyalokkal és szentekkel együtt Isten dicséretét zengjük, megadja egyrészt a mi Kyrie kérésünk célját is: Istennek dicsőség, magunknak üdvösség, de másrészt örvendező bátorságot is önt belénk, hogy a pap közvetítésével Isten elé tárjuk a mai nap főkérsét a Collectában. Nincs is másra szükségünk, mint az Úr kegyelmére, hogy alacsonyságunkból fel tudjunk emelkedni.

3. Tanulunk ezután a szent olvasmányokból. A szentleckében a valódi és a mélybe ható lelki haladásra, a bensőséges kegyelmi életre batorít fel minket az Egyház, mert ez vezet a boldog szentség magaslataira. Nem szabad elbátortalanodnunk, hanem küzdenünk kell a kegyelemnek bennünk való teljes kifejlődéséig. Ez szolgál annak dicsőítésére, aki bennünk akar működni és akit Krisztus és az Egyháza megdi-

csőit nemzedékről-nemzedékre, századokról-századokra.

És most a Gradualeban ehhez a dicsőítéshez csatlakozik a liturgia és általa mi magunk is. Magunk előtt látjuk az Urat, mint győztes vezért, akinek dicsősége előtt meghajolnak a föld királyai. Míg az Egyház külsőleg, látszatra elnyomatás alatt van, „az Úr építi Siont és megmutatja benne Felségét.” Teljességgel az idők végén fog ez megvalósulni, részleteiben már a történelem folyásában. Ezért fakadhat már most Alleluja az Egyház ajkán, azért zenghetjük ezt az új éneket mi is a liturgia kórusában. Ez az alázatos szeretetnek az éneke, melyet az Üdvözítő kezdett meg a földön, ez a bensőséges és szent életnek új éneke.

Az evangéliumban egy sabbath-esti lakoma egyik jelenetét látjuk, mely alkalommal Krisztus orvosként lép elénk. Sabbath mintegy a zsidók vasárnapja és ezzel mintegy rámutat az evangélium a következő Eucharisztia-ünnepre, melyen Jézus meggyógyít minket is a világias gondolkodás, a kicsinyeskedés betegségétől, saját isteni eledelével erősít és meg akar tanítani az alázatosságra, mely az egészséges lelki életnek szükséges feltétele. A Credoban meg is valljuk nyomban, hogy mi hiszünk is őbenne és az ő hatalmában.

4. Most kezdődik a misztérium-cselekedet. Ebben legelőször is azt kell megmutatnunk, hogy

készek vagyunk meg is tenni Jézus tanítását és magunkat átadni az ő gyógyító kezére, hogy valódi bensőségre és szentségre juthassunk. Azért határozott, áldozatos lélekkel odaadjuk a minket helyettesítő áldozati adományokat az Úrnak, aki zálogot ad, hogy a gonosz ellenség egyre hevesebb támadásai közt sem hagy el. Az ő kegyelmével legyőzhetjük üdvösségünk akadályait. De nekünk viszont újra és újra, még pedig egyre nagyobb buzgósággal kell ezért imádkoznunk. A kiválasztott adományok felett mondott imádság, (az „*oratio super dona secreta*,”) ezt teszi meg és így segít el az eucharisztikus áldozat gondolatába való teljes beleélésre.

5. Az átváltoztatásnak, a szent áldozatnak kell ezt a kérést beváltania. Krisztus, mint az emberiség örök áldozati adománya, most lesz az Atya előtt az igazi szentség és tökéletesség záloga. Nem magunk imádkozunk most már, hanem az Údvözítő imádkozik az oltáron és az ő kérése egyszersmind a meghallgatás és beteljesedés.

6. A szentáldozás által Krisztussal egyesülünk az isteni életben. Az Atya egyszülött fiával az Isten-gyermekek szent közösségbe lépnek. Boldogan zeng ajkukról az áldozati ének: Az Úr vezetett ebben a szentségben gyermekségünktől fogva. És most, amikor az ősz idején komolyabban gondolunk az emberi élet végére is, re-

ménnyel gazdagon folytatjuk az éneket, mert tudjuk, „hogy nem hagy el az Úr az öregség idején.” Az ő támogatása az egyetlen kezesség, hogy kitarthatunk az erényekben való teljes kifejlődésig. De kérjük is bensőségesen még a legutolsó imádságban is.

Az Úrfelmutatás csodája (2)

(Folytatás.)

Tévednek tehát, akik a szentmise Glóriájában akarják Betlehemet látni. A szentmisében a Glória nem betlehemi idill, hódolat a jászol előtt, hanem nagy *doxologia*, a Szentháromság Egyisten felséges dicsérete. Csak az első mondat az angyalok karácsonyi éneke, a többiben áldja, dicséri, magasztalja az Atyát, kéri a békét, a lélek megszabadulását a Fiútól, a Szentlélek Istennel együtt. Nem jelképesen, hanem valósággal van Betlehem a szentmisében, de ez az átváltoztatás, mikor az Ige a szent színekben testet ölt és látjuk az ő dicsőségét igazsággal és kegyelemmel telten.

Am ugyanez a pillanat a halál pillanata is, mert látszatra külön jelenik meg a test és külön a vér, Krisztus így lép elénk „a megtört test és az értünk ontott vér áldozatos szépségében”, amint Prohászka püspök írja.

Ó de nemcsak Nagypéntek szörnyű délutánja van jelen az oltáron, hanem Nagycsütörtök va-

rázslatos, igézetes szent lakomája is benne van a szent ostyában.

„Amit Krisztus tett ez estén,
hagyta, hogy rá emlékeztvén
cselekedjük mi is azt.
Okultunk szent törvényéből:
így lesz borból és kenyérből
üdvösséges áldozat“.

(Szt. Aqu. Tamás himnusza
Babits Mihály fordításában.)

Valóban méltán hangzik a felszólítás „Pange, lingua, gloriosi corporis mysterium“ :

„Zengjed nyelv a dicsőséges
test titkát s a drága vért,
melyet hullatván értékes
váltságul az emberért
a föld ura, a felséges
méh gyümölcse nem kímélt“. (U. a.)

És benne van a szent ostyában Húsvét is, a feltámadás. Nem halott az Úr az Oltáriszent-ségben. Él ő, mint a századok öt piros rubinttal ékesített diadalmas királya. És éltet ő, mert az angyalok kenyere lett a földi úton járók eledele, édes fiaknak étele.

„Isten halálára emlékeztető
eleven kenyér és embert éltető,

add, hogy éljen lelkem Belőled csupán
s jóízét Tebenned ne veszítse szám". (U. a.)

És benne van a dicsőség napja, a Paruzia, az Úr diadalnapjának eljövetele, amit oly sóvárogva vár a liturgia, de amely egyúttal elővételezett boldog valóság is. Itt a világ királya és én készítem lelkemben az ő trónusát, hogy elfoglalja, mint tulajdonát. És valóság lesz már itt a földön, amit a költő sóvárog:

„Ott örök fény ünnepe,
Örök tavasz, örök béke,
illat, egeket belengő,
pompa-ének, mindig zengő . . .
Égi város, boldog város
messzeségből üdvözöllek!
Üdvözöllek és sóhajtlak,
és kereslek és óhajtlak“.

(Hildebart de Lavardin.)

Van-e hát szó, mely ki tudná fejezni mindazt, ami benne van a dicsőült test misztériumában? Lehet-e mást tenni, mint az Anyaszentegyházzal mély csendben térdrehullva hallgatni és nézni? Hiszen mély áhitat és lelket átjáró csodálat fog el, ha csak sejtjük, amit magában foglal ez a misztérium, amelynek mélységeihez visz még közelebb a következő gondolat:

Amikor az Isten emberré lett, akkor kénytelen volt ő is az időbe öltözni. Kénytelen volt

gyermekkorától 33 éven át a földön időzni, és így tanítani, oktatni minket. De ami az ő számára, mint ember számára időben történt, az benne mint Istenben örök jelenlét volt. Istenben nincs múlt, jelen és jövő; benne jelen a világ kezdetén a fény felpirkadása, az élet megjelenése, a világegyetem és a világtörténelem, az üdvösség rendje és az utolsó ítélet, a Paruzia napja. És ez az Isten-ember jelenik meg az oltáron és lesz benne valóság és jelenlét minden.

Önálló ünnepek a liturgikus évben

A megtestesülés és a megváltás misztériumával összefüggő ünnepekről szóltunk eddig a legtöbbet. De van ezeken kívül még számtalan ünnep szétszórva az egyházi év folyamán, melyek nem tartoznak ebbe a két ünnepkörbe, hanem önálló évfordulós ünnepek. Még pedig vannak ilyen ünnepei az Úrnak is és vannak a szenteknek is; ezenkívül mind a két ünnepcsoport között vannak olyanok, amelyeket valamely eseménynek évforduló napján tartunk meg és vannak olyanok, amelyeknek tárgya valamely külön titok. Az utóbbiakat megtartó ünnepek a klasszikus liturgiában idegenek voltak, csak a középkorban felvirágzó skolasztikus theológia hatása alatt vagy a későbbi korban a liturgiától eltávozó népájtatosságból kerültek a liturgiába.

Ezeknek szelleme egészen más, mint a misztériumból kinőtt liturgikus évé és ezért különálló csoportot alkotnak.

Az Úr Jézus tiszteletére a következő egyes hittitkokat ünnepelünk meg különálló ünneppel: *szent nevét* január 2-án, vagy a Vizkereszt előtt levő vasárnapon, ha van ilyen; *szent családját*, Epifánia után a második vasárnapon; a *Szentháromságot* Pünkösöd után első vasárnapon; *szent szívét*, Úrnap nyolcada utáni pénteken; *szent véréét*, július 1-én; *megdicsőülését*, augusztus 6-án.

Az eredeti liturgikus gyakorlathoz közelebb állnak az Úrnak azon ünnepei, melyeknek tárgya *valamely történeti esemény*. Ilyen a *szent kereszt megtalálása* Szent Ilona által, május 3-án és szeptember 14-én a *szent kereszt felmagasztalása* Heraklius császár által, aki azt a perzsáktól visszaszerezte. Ide vehetjük még a *templom-szentelés ünnepét*, melyről még később szólunk.

A szentek ünnepei közül theologiai jellegűek, tehát valamely titkot ünnepelnek meg a *Szent Szűz hét fájdmának* két ünnepe, a szenvedés hetének péntekén és szeptember 15-én; a *rózsafüzér* ünnepe október 7-én; *Szent József oltalmának* ünnepe Húsvét harmadik hetében szerdán.

De vannak a szentek ünnepei közt is a szoros értelemben vett liturgikus évhez csatlakozó ünnepek, minők Szűz Mária tisztulásának ünnepe

Gyertyaszentelő Boldogasszonykor, február 2-án, Szűz Mária köszöntése Gyümölcsoltó Boldogasszony napján, március 25-én; és Keresztelő Szent János születése, június 24-én. Ezek ugyanis első sorban a megváltás ünnepei és csak második sorban a szentek ünnepei. A többiek közül kiemelkednek Sarlós Boldogasszonykor Szűz Mária látogatásának megünneplése, július 2-án; Nagyboldogasszonykor Szűz Mária mennybevitelének diadalnapja, augusztus 15-én; Kisboldogasszonykor Szűz Mária születésének köszöntése, szeptember 8-án; és Szeplőtelen Fogantatás ünnepe, december 8-án. Bár az utóbbi inkább azokhoz az ünnepekhez hasonlít, melyek valamely hittitkot, tehát nem történeti eseményt, hanem az ész számára szolgáló titkot ábrázolnak.

A többi szent-ünnep a legtöbbször évfordulós megemlékezés az ünnevelt szentről halála napján, melynek a neve a liturgiában „natale,” azaz „születés nap,” mert akkor születtek meg az örökkévaló élet számára.

Néhány régebbi ünnep, — még pedig nemcsak az Úr ünnepeiből, hanem a szentekéből is — a történeti évszámra való tekintet nélkül az egyházi évbe van beillesztve, amint ezt Karácsony után Szent István, Szent János és az Aprószentek ünnepénél említettük. És ott láttuk, hogy találunk is erre magyarázatot. Hasonlóképpen nem minden alap nélkül esik a szent kereszt két ünnepe: a megtalálás és felmagasztalás a húsvéti idő közepére, illetve az ősz

kezdetére ; ezek az ünnepek a keresztet megdicsőült ragyogásban szemlélik, mint az élet és feltámadás ragyogó napját, mely az Egyház számára Húsvétkor kelt fel és amely szent kereszt az Emberfiának ragyogó jeleként akkor „emeltetik“ fel újra, amikor az őszi sötétedés megkezdí harcát a világosság ellen.

Hasonló módon beolvadnak a tulajdonképpeni liturgikus év hangulatába a húsvéti időben az apostolok és vértanúk ünnepei, melyeknek ebben az időben különálló szövegei vannak mind a misében, mind a breviáriumban, mert ők az erőszakos halál és a mártíromság megdicsőülése által a legjobban hasonlókká lettek a Megfeszítetthez és Feltámadotthoz.

A szent kereszt felmagasztalásához hasonló gondolatot találunk Szent Mihály arkangyal szeptember 29-i ünnepében. Eredetileg a róla elnevezett bazilika felszentelési ünnepe ez és az egyetlen angyalünnep volt sokáig. És most ez az ünnep a földön a sötétséggel vívott küzdelmünk közepette felemeli tekintetünket az arkangyal hatalmas küzdelmére a sötétség angyalaival és a dicsőséges diadalra Michael zászlaja és jelszava alatt! Kicsoda olyan, mint az Isten? De egyszersmind beletekintünk a mai liturgiával az Egyház belsejébe is, ahol ott áll a szentmise oltára, mellette az imádság angyala, hogy imádságainkat és áldozati adományainkat drága tömjén-illatként Isten színe elé felvigye.

A templom-szentelés általános ünnepeit is

finom beleérzéssel és együttrezdüléssel a liturgikus év vége felé, november havában üljük meg. Így ünnepeljük november 9-én a lateráni bazilikának felszentelési ünnepét, mert ez „a földkerekség minden keresztény templomának anyja és feje“; azután november 18-án a kereszténység két másik templomának, a Szent Péter és Szent Pál bazilikáknak a felszentelését. (Ezek a világ-egyház „búcsú“ napjai.) A templomszentelés ünnepi szövegei úgy mutatják be az Egyházat, mint „a boldog Jeruzsálen városát;“ mint az isteni Menyasszonyt, ki napsugárba öltözötten az égből a homályos földre alászállott. Ide vehetjük még a szent vértanú pápának, Kelemennek november 23-iki ünnepét. Ez is eredetileg a Szent Kelemennek szentelt római bazilikának felszentelési ünnepe volt és most elénk állítja annak a legendának gazdag felhasználásával, mely ennek a templomnak öskeresztény szímbolumokkal díszített mozaikjaiból fejlődött ki, Krisztus Egyházát és az ő áldozatát, még pedig — főként a breviárium szövegei — a megdicsőülés jelképeiben. Példaként csak arra az antifonára utalunk, mely az apszisz-mozaik képének közepét tartja szem előtt: „Láttam egy dombon a bárányt (azaz Isten Bárányát) állni és lábai alatt élő forrás fakadt (azaz az Egyház szakramentális kegylmi áradata.)“

Püünkösöd után 17. vasárnapra

Alapgondolat: A krisztusi hitből élve tudjuk a szeretet és az egység parancsát teljesíteni.

Gondolatmenet: 1. A lépcsőimádságban a mindennapos élet utait járva felfelé tekintünk és törekszünk a nehéz viszonyok közt is „a világosság és igazság”, a kegyelem és az üdvösség iránt. Azonban a súlyos szorongatásokban is felismerjük Isten igazságos ítéletét, mely méltán szakad reánk, de bízva könyörgünk mégis az ő irgalmáért (Intr). Az Úr megadhatja nekünk a „makula nélküli élet” kegyelmét, mely után sóvárgunk gyarlóságaink és bűneink közepette, hogy ezzel megadja a Szentháromságnak a dicsőséget. Ilyen életre kötelez minket a keresztség, melyre emlékeztet minden vasárnap, mint a nagy Húsvét-ünnepnek ötvenkétszer ismétlődő kis emlékünnepe.

2. De mert ettől a tisztaságtól még messze távol vagyunk, azért alázattal kérjük a Kyrie-ben Isten irgalmát. És még a Glória angyaléneke közt sem feledkezünk meg erről, mert az ujjongó himnuszt át meg átszövi a bűntudatos könyörgés, mely átmegy a napi imádság kérésébe. „Az ördögi ragály” igyekszik megfertőzni minket, de mentől erősebb a bűn támadása, annál nagyobb a mi iparkodásunk, hogy tiszta odaadással egyedül Istennek szolgáljunk. Nem akarjuk szívünket senkivel sem megosz-

tani, nem akarunk az egyenes útról mellékutakra tévedni.

3. Tanulékony szívvel hallgatjuk tehát, hogy mire tanít Isten hármasszava. Először a népek apostola által szól hozzánk. Szent Pál a római börtönben Krisztusért bilincseket hord. Példája megerősíti szavát, hogy alázatosan és szelíden, türelemmel és szeretettel viseljük el egymást és őrizzük meg az egység és a béke kötelékét. Nyomatéku hivatkozik arra a hétszeres egységre, mely a keresztény közösséget körülveszi: egy először is az Egyház *teste*, azután egy a *Lélek*, mely ezt a testet éltet, egy mindnyájunk mennyei *reménye*, egy az *Úr Jézus Krisztus*, egy és ugyanaz a *hit*, egy a *kereszttség* és végül egy mindnyájunk közös *Atyja!* Minden keresztényben ennek az egységnek kell laknia.

Ha ez a lélek fog minket éltetni, akkor valóban a nehézségek közt is Istentől kiválasztott és megerősített nép leszünk, mert Istenünk az Úr, ki hatalmas szavával az eget alkotta. (Grad.) Oly szép is ez, hogy szívünkből vágyakozó ének fakad és Allelujával fogadjuk ennek az eszménynek megvalósulását: a Krisztusban örökre egy Egyházat.

Az evangélium is a szeretetben akar megerősíteni minket és tekintetünket Krisztusra irányítja, a megdicsőültre, ki az Atya jobbán ül és az Egyház ellenségeit lábai zsámolyává teszi. Ő maga tárja elénk a szeretet parancsának fon-

tosságát. A mi dolgunk ennek a kettős parancsnak a teljesítése.

4. Készek vagyunk az áldozatra, ha a szeretetparancsának teljesítése ezt kívánná tőlünk. Ennek jeléül felajánljuk magunkat az adományok jelképében. És míg ez a felajánlás tart, a kar énekel és énekével arra tanít, hogy a földi élet fáradalmai és áldozatai közt tekintsünk mindig az Úrnak, a mi Üdvözítőnknek diadalmas arcára. Azt imádkozzuk, amit Dániel írt a babylóniai száműzetésben (Off.); továbbá azért könyörgünk, hogy a szentmise misztériumos szolgálata „szabadítson meg a múlt és a jövő bűneitől”. (Secr.).

5. A „szent” áldozatnak kell minket „szentté” tennie. És ez meg is történik. Az átváltozás alatt a kenyér és bor színében megjelenik Krisztus és *újra jelenlevő valóság és valóságos jelenlét* lesz az ő szeretete az Atya iránt, amely szeretet valóban „teljes szívből, teljes lélekből és egész bensőből” fakad, mint azt az evangélium kívánja. De Krisztus misztikus testének tagjaiként mi is egyesülünk az áldozatos önátadásban Jézussal és ebben bírjuk a szeretet győzelmének zálogát az emberi élet bűnei felett.

6. És az egység is megvalósul a „communio”-ban, az egyesülésben. Részesei leszünk az Istenember áldozati testének és vérének s ennek erejében alkalmasakká válunk az ember-testvérekkel való benső egyesülésre. Krisztus azt a

szeretetet adja belénk, mely az ő szívében égett Isten és ember iránt. Amikor tehát a szentáldozásban felragyog az arc, melynek fényéért énekeltünk az Offertóriumban, akkor komoly elhatározás fakad lelkünkben és énekbe is foglaljuk, hogy betöltjük, amit megígértünk (Com.). Mert a fejedelmeket levető és a föld királyait félelembe ejtő Úr örködik a neki tett ígéretek felett. Érezzük és tudjuk, hogy csak a „konszekráció” és a „kommunió” tud minket hibáinkból meggyógyítani és az örök üdvösségre segítséget adni, azért mielőtt a templomot elhagynánk, utoljára ezt kérjük az áldozást követő imádságban. Így megyünk az életbe ezen a héten a „szeretet és egység” jelszavával.

Önálló ünnepek a liturgikus évben (2)

(Folytatás.)

Ugyanígy ragyogtatja fel előttünk a téli hónapokban a szent Egyházat és az egyházas-szemlélődés eszményképét néhány kiváló szűz-vértanúnak az ünnepe. Az ős-egyház négy mártír-szűzének ünnepe a négy téli hónapra van elosztva, Szent Ceciliát november 22-én, Szent Luciát december 13-án, Szent Ágneszt január 21-én és Szent Agathat, a görög leányt, február 3-án ünnepeljük. Az első kettőnek mintha nevében is mélyértelmű szimbolika rejtőznék: Caecilia, „a vak,” de befelé annál világosabban

látó és Lucia, a sötétségben „ragyogó;“ és lehet, hogy éppen ez volt a döntő a liturgikus évben való beillesztésben, ha a mai szövegekben nem is jut ez többé szóhoz. Ha meggondoljuk, hogy régente sokkal kevesebb volt az ünnep és így nem tűntek el, hanem jobban kiemelkedtek, akkor sejthetjük meg, hogy mily nagy hatással lehettek a hívőkre.

Végül pedig mutassunk rá a Mindenszentek ünnepére. Eredetileg az összes mártírok ünnepe volt május 13-án, de most már ki van terjesztve Krisztus egész országára, mely elérte a maga dicsőséges beteljesedtségét, azért megfelelő helyre itt talált, a liturgikus év befejezéséhez közel.

A szentek ünnepének liturgikus típusai

A liturgia eleinte egyáltalán nem ismerte a szentek ünnepeit. Keletkezésüket annak a körülménynek köszönhatték, hogy a keresztények az áldozat szent misztériumát szívesen ünnepelték meg annak a mártírnak a sírjánál, akinek halála napjának évfordulója volt. Így keletkeztek a mártírokról az évenkénti megemlékezések. Ehhez jöttek ugyancsak, mint vértanúk is, az apostolokról megemlékező ünnepek. Mivel az apostolok voltak az Egyház fő tartó oszlopai,

az ünnepeket meglehetősen arányosan szétosztották az egész év folyamán és a középkorban mint tulajdonképpeni ünnepeket ülték meg.

A *mártírok* az Egyház dicsőséges hősei. A martiromságot régente és a liturgia még ma is úgy tekinti, mint a Krisztus iránti szeretet legnagyobb megnyilatkozását, mint a keresztény lélek heroikus, valóban hősi tettét. A Krisztusért és az ő Egyházáért ilymódon harcoló férfi eszménykép mellett kezdet óta a legnagyobb megbecsülésben állott a jegyesi *szűzesség* igazi, szemlélődő eszményképe. Már az apostolok korában külön osztályt alkottak, akik Krisztusért szűzek maradtak, vagy legalább — első férjük halála után — özvegyként éltek. Ezeket gyakran bevonták a liturgia végzése közben, különösen a keresztelés alkalmával az egyházi szolgálatba, erre a célra külön szentelésben részesültek és diakonissza nevet kaptak. Idővel az Egyház a szűzek szentelésére külön formulát alkotott, mely a bencés apácák közt és a monasztikus zárdákban a mai napig megmaradt. Amint a vértanuk életük odaadásával magukat maradék nélkül teljesen Krisztusénak ismerték el, ugyanígy a szűzek is Krisztusé lettek a földi szerelemről való lemondás által és magukat fenntartás nélkül, jegyesi odaadással Krisztusnak szentelték. És mint a halált elszenvedettek közül is azok kapták meg a martirság kitüntető címét, akik *Krisztusért* adták oda életüket, ugyanígy az Egyház és a liturgia értelmében csak az

érdemli meg a szűz jelzöt, ki *Krisztusért* maradt szűz és így Krisztus jegyese lett. Mind a vértanúság, mind a szűzesség tehát hősiességet, a szeretet egész áldozatát tételezi fel és kívánja meg s ez a kettő alkotja a szentség lényegét.

Ez a két eszménykép egyesül a *szűz-vértanukban* a szeretetnek kettős önfeláldozásában a szentség sugárzó kettős koronájává. A vértanuk közül, akiknek évfordulós megemlékezését legelőször megülték, nem maradhattak ki a szűzek, így tehát szűzességük eszményképe is ott ragyogott a keresztények lelke előtt. Még pedig annál nagyobb fényt kapott és annál nagyobb jelentőségre tett szert a szűzesség, amint a véres üldözések megszűntek és az Egyház elnyerte szabadságát. Ennek lett a következménye, hogy idővel olyan szűzek is ünnepet kaptak, akik nem voltak mártírok. Közöttük első helyet foglalták el a Mária ünnepek, a szűzek szüzének és Isten szülőjének ünnepei, melyek ma is az első helyen következnek az Úr ünnepei után.

Férfi részről ezzel párhuzamosan, amikor a véres mártíromság ritka lett, annál élénkebben fordultak a név nélküli mártírság eszményképe felé s így keletkezett a „*hitvallók*” típusa, kiknek ünnepe magától is valami szemlélődő vonást kaptak. A hitvallók közt a szent püspökök egyháztanítók és apátok kiemelkedő helyet foglaltak el az egyházi életben és ennek megfelelően az ünnepük is külön méltóságot nyert.

Ezzel aztán tág tér nyílt a szentek liturgikus kultusza számára. A hívők buzgósága következményeként a szentek ünnepeinek száma idővel olyan nagy lett, hogy gyakran elnyomással fenyegette a tulajdonképpeni liturgikus évet és emiatt korlátozni kellett. Korunkban is meg kellett ezt tenni, hogy a liturgikus év nagy vonalainak ismét világosan előtűnjenek. X. Pius pápa reformja már sokat elért ezen a téren is.

Az elmondottakból következik, hogy a liturgia a szentektől általános osztályokat és típusokat állít fel és a szentek ünnepein váltakozva ezeket hozza elénk. Tehát nem törekszik arra, hogy az egyes szentek életét a legkisebb részleteiben megismerjük, mert a részletek mindig az emberi korlátokra és egyoldalúságokra mutatnak rá, amikben pedig a szentek sem követendő példaképek. Ehelyett a liturgia inkább a szent személyében megvalósuló tiszta eszményképet akarja elénk állítani. Ezért az egyes típusok számára közös-miséket, közös szövegeket állított össze, melyek ezt az eszményképet a Szentírás szavaival és képeivel ábrázolják és csak néha világítja meg ezt a közös képet a szent életéből vett különösképen is jellemző vonással. Ez az elrendezés bizonyítja az Egyház felülmúlhatatlan pedagógiai bölcsességét: a valóságos áhítatot nagyvonalúvá és egyszerűvé tenni, amikor tekintetét mindig az egészre és tipikusra, mindig Krisztusra és Egyházára irányítja. Elmondottuk már ugyanis, hogy a férfi-szentek tí-

pusai tulajdonképpen Krisztus élő képmásai, a nők pedig az Egyháznak élő jelképei. De Krisztus is és az Egyház is ugyanannak az egy szentség-eszményképnek kétféle megvalósulását állítják eléink, amely életszentség az Istenből való életben, az Isten-gyermekségben áll.

Megjegyzésre érdemes, hogy a liturgia a szentek kultuszában is megtartja a maga gondolkozásmódjának és imádkozási formájának nagy alapvonását: az Atyához fordul Krisztus által. Különösen tisztán látszik ez az imádságban. Nem szólítja meg a szentet, hanem az Atyához fordul, hogy „Krisztus által” és a szentnek közbenjárására adja meg nekünk ezt vagy azt a kegyelmet. Ebben az imádságban kimondja az egész ünnep alapgondolatát, alapvonását. Ha valamely imádság nem tartja meg ezt a formát, abból rendesen következtethetünk arra is, hogy újabb eredetű. Csak az énekekben és a költői részletekben enged a liturgia nagyobb szabadságot és ezekben szólítja meg közvetlenül a szentet. És a Mindenszentek litániájában; ez az egyetlen a litániák közül, mely nemcsak a délutáni népajtatosságban használatos, hanem a liturgiában is alkalmazásra talál.

Ez a nagyvonalú gondolkodás uralkodik első sorban a szentek ünnepén bemutatott Eucharisztia megülésében. A szentek ünnepi miséjében „*az Atyának mondunk hálát Krisztus által*“ a *dicsőséges glóriáért, melyet a szentnek adott; és a szentmisében kérjük és megkapjuk* „az

Atyától Krisztus által“ ugyanennek a glóriának egy részét.

Ezzel a gondolattal eljutottunk azután az eucharisztikus misztérium mélységeibe. Amint az Egyház áldozatában az Úr születése és feltámadása misztikusan, azaz szimbolumban megjelenő, de lelkileg valóságos jelenlét és jelenlevő valóság lesz, ugyanígy lesz az ünnepelt szent halála napja és megdicsőülése jelenlét és valóság. A szentmiseáldozatban az ünnepelttel legbensőbb közösségben átéljük az ő bevonulását az örök glóriába. Ez az, amire a liturgia újra és újra visszatér: megengedi nekünk Krisztus birodalmával megdicsőülését „átélnünk“, azaz a mi napunk életének megdicsőülését megtapasztalhatjuk. Hogy az elmondottakat még mélyebben felfoghassuk, fontos az a gondolat, melyet a stációs istentisztelet magyarázatánál már elmondottunk. Egy szentnek a temploma magát azt a szentet állítja közénk és a hívők élő „temploma,“ akik itt gyűltek egybe az Eucharisziára, a szenttel oly bensőséges kapcsolatba lépnek, hogy velünk misztikusan eggyé válnak. Teljesen ugyanez történik egy szentnek ünnepén is. Bemutatjuk Krisztus áldozatát. Ebből az áldozatból merítette a szent a maga lelkületét és erejét, amely őt szentté tette; és ebből, a mi mai áldozatunkból, az örökkévalóságból leszállva az időbe, árad állandóan a szentre a Glória. Ezért a szentmise a legnagyobb megtiszteltetés, melyet neki nyújthatunk és ezért halljuk jogosan és he-

lyesen az öskeresztények ajkáról: Megünnepeljük az áldozatot ezért a szentért! De megünnepeljük azt magunkért is; mert a szenttel együtt most Krisztusnak ugyanazon áldozatából kapunk egy részt ugyanabból a lelkületből, ugyanabból az erőből, ugyanazon glóriából. Mi, az Eucharisztia áldozatán egybegyűlt közönség, mi a szenttel mártírrá, szüzzé, hitvallóvá és misztikusan vele eggyé leszünk, mert a liturgiában mi is ugyanúgy, mint ő egyek leszünk Krisztussal és az ő Egyházával és mert mi az ő megdicsőült életüket ugyanabból a forrásból velük együtt meritjük és magunkba fogadjuk.

Ebből következik, hogy és mint közelíthető meg minden keresztény számára az elénk állított eszménykép. Igaz ugyan, hogy a keresztény férfinek inkább a férfi és a nőnek a női eszménykép a megfelelő, mert mindegyiknek a maga egyéni módja szerint kell testével és lelkével Krisztus és az Egyház képmásává lennie. Egyedül a lényegesnek és a lelkinak kell mind a két eszményképen minden keresztény számára sajátta lennie, mert mindegyikben Krisztus és Egyháza lelke és élete van, mely külsőben különféleképpen nyilvánul meg. Mi külsőleg nem vagyunk mártírok, de minden a lelkületen és a bensőn fordul meg, a többi már mellékes és az isteni gondviselés kegyelmétől függ; mi test szerint nem lehetünk mind szüzek, de legalább a léleknek kell magát jegyesi szeretetben és tiszta odaadásban Krisztussal eljegyeznie.

Jó volna, ha most az egyes szentek ünnepét is úgy végig tudnók magyarázni, mint a vasárnapok miséit és talán a későbbi évek folyamán erre is sor kerül, de akkor is legalább az úgy nevezett közös miséket fogjuk megvizsgálni. Van ugyanis a Misszáléban egy rész, amely az apostolok, vértanúk, hitvallók és szűzek számára ad több közös miseformát és nagyon sok szent ünnepén legfeljebb csak egy imádság, a Collecta önálló, de a többi rész mind ebből a közös miséből való. És az érdekes az, hogy éppen a régi szenteknek nincs önálló, teljes miséjük. Az oka, amint az elmondottakból kitűnik, hogy az öskeresztények a maguk misztériumos lelkületével az Atya dicsőségét keresték és a szakramentális kegyelem útján a megdicsőülést, az újabb korban pedig inkább az okulást, a tanító elemet domborították ki a szentek életében. A régiekben a „szótérin,” a megváltás gondolata volt a uralkodó, az újakban a „paideia,” az önevelés, melyben segítségünk a nagy mintaképek. De mivel a liturgia szellemében közelebb áll a régi felfogás, azért a következő számokban ennek a szellemnek megfelelő közös misékről elmélkedünk.

A liturgikus év vége

Esténként, mielőtt a nap lehanyatlanék, az Egyház gyermekei — vagy legalább az Egyház képviselői, megbízottjai — a *vecsernyében* esti dicséretet zengenek az Úrnak. Az egész vecsernyét az a gondolat járja át, hogy az ő napja, aki Krisztus, nem nyugszik le, hanem tovább ragyog ennek a világnak sötétségében is és a boldog másvilágon újra felragyog, mint örök világosság.

A liturgikus év számára is eljön az este, megkezdődik az őszi időszak. A sötétség látzólag a világosság fölé kerekedik. Az élet, melynek virágzását láttuk tavasszal, hervadásnak indul. Az Egyház is az eddiginél nagyobb vággyal tekint a befejezettség felé, az ő Napjának felragyogása felé az örökkévalóság számára a Paruzia, az Úr eljövetele napján. Egyre jobban látja a sötétség hatalmát küzdeni maga körül, egyre jobban érzi bensejében is az elszenvedett károkat, hogy annyi gyermeke el-lanyhul és hogy annyian lesznek Krisztus ellenségeivé. Egyre jobban vágyódik a földi fogságból való szabadulás után és hogy Krisztushoz térhessen. Egyre sürgetőbben figyelmeztet minket, hogy harcoljunk üdvünk ellenségeivel, hogy egyre jobban használjuk fel a nekünk adott eszközöket és így egyre inkább elkészüljünk Krisztus napjára. Mert éppen akkor, amikor a

gonosz hatalma a legerősebb, akkor fog az Úr megjelenni hatalommal és dicsőséggel, hogy övéinek győzelmét és a világosság diadalát teljessé tegye.

De nemcsak az Egyház számára, mint közösség számára, hanem az egyes ember számára is eljön az élet ősze. Aki még éppen most büszke ifjúi erővel, tele vidám reménységgel indult el az életbe, mily hamarosan elhervad. A betegség és a kor meggörnyeszi, közeledik a halál és a sír felé. És amikor az egész természet is a halálról és elmúlásról beszél, akkor jut ez még nyomasztóbban öntudatunkba. De az Egyház éppen ekkor hirdeti gyermekeinek az örök életet és az örök ifjúságot a test számára is. Igaz, hogy ők is alá vannak vetve a betegségnek, a kornak és a halálnak, de csak külsőleg; a halál csak alvás és „tetszhalál“, mert az Egyházhoz való tartozás által és az Eucharishtiában azzal való érintkezés által, aki a feltámadás és az élet, megkapja a test is a halhatatlanság csiráját és magával viszi a sírba, mint a feltámadás zálogát. Ott szunnyad az Úrban Krisztus újra eljövételének, a Paruziának napjáig, amely Paruzia a számára a halállal megkezdődött és most az egész Egyház és így az ő számára is teljessé lesz.

Röviden összefoglalva tehát a keresztény embernek és az Egyháznak utolsó dolgai a földön és az ő átmenetelük az örök és teljes befejezettséghez alkotják a liturgikus év végét.

Püünkösd után 18. vasárnapra

A 18-tól a 24. vasárnapig minden mise a liturgikus év végére készít elő minket. Azért figyelmünket a „Paruziára“, az Úr eljövetelére irányítja az idők végén és erre akar előkészíteni. Valamennyi vasárnap introitusa nem a psalteriumból, a zsoltárok közül való, pedig egyébként a régi miséknél ez szabály. . . Nevezetesen éppen a mai mise tulajdonképpen az ősi évnegyedes bőjthöz csatlakozik és már azzal is elárulja újabbkori eredetét, hogy megszakítja az efezusiakhoz írt levél folytatólagos olvasását a szentleckében. Azoknak a miséknél szövegei különben, melyek a papszentelést követő vasárnapra esnek, mind későbbiek. Amikor ugyanis a kántor-szombati papszentelés este kezdődött, a hosszú szertartás miatt maga a mise vasárnapra esett. Mikor később az egész liturgiát szombat reggel kezdték, a mise szombat délelőttre került és így a vasárnap liturgia nélkül maradt. Ekkor állítottak össze ezek számára is külön szöveget, rendesen az előző misék szövegéből. A mai mise úgylátszik egy régi templomszentelési misével van kapcsolatban, amelyben erősen kidomborodott a Paruziának, az Úr eljövetelének a gondolata. Később pedig az újonnan felszentelt papok „primicia-miséje“, első zsenge-áldozata lett. Ennek tudása után érthetjük meg ezt a misét.

Alapgondolat : Krisztus által készek és érettek leszünk a mennyei templomba, Isten égi házába való bevonulásra.

Gondolatmenet : 1. A harcnak, a békétlenségnek, az ellenmondásnak világából jövünk a szentély csendjébe (Lépcsőimádság). Egészen a lelkünkől fakad tehát a liturgia bemenetre való éneke : „Adj békét, Urunk, az új Izraelnek, Isten új választott népének, Krisztus hű seregének.” A béke kérés alatt gondolhatunk az égnek örök, zavartalan és végleges békéjére, mert az egész liturgia feléje tart. (Eredetileg azonban a primiciás papokra kérte a kegyelmet.) Most pedig az ünnepélyes Isten-tisztelet alatt lélekben közeledünk az „örök” békéhez. Ezért örvendünk, amikor felhangzik a liturgia hívó szava : Menjünk az Úr házába.

2. Imádkozunk. A Kyrieiben Isten örök irgalmát hívjuk, a Glóriában pedig a Szentléleknek bennünk eláradó benső öröme és bizalma magasztalja az Atyát és egyszülött Fiát, az egyedül szentet, az egyedül urat, az egyedül fölségest. És annak a kérésünknek, mely már a Glóriában is megcsendül, a mise főimádsága ad egészen határozott kifejezést. Az Egyház vezetésével tekintetünket a boldog célra irányítjuk és így kérjük a megkönyörülő kegyelem hathatós működését, mert Istennek nélküle, azaz az ő közreműködése nélkül nem tudunk tetszeni.

3. A szentlecke, mint említettük, megtöri az olvasmányok rendjét és Szent Pálnak a korin-

tusiakhoz írt leveléből vesz ki egy részt, amely különösen alkalmas a liturgikus év utolsó szakaszához való átvezetésre. Arra tanít először, hogy hálásan tekintsünk vissza a kegyelem elmúlt idejére, melyben oly „gazdagok“ lettünk. De azután rá akar segíteni, hogy tekintsünk előre is, Krisztus eljövetelének napjára, a Paruziára, amelyre most kell előkészülnünk.

Ezért ismétli meg visszhang gyanánt a graduale a bemenetre való éneknek a gondolatát. Az Úr házában, ahol most egybegyűltünk és Krisztus békéjében s a kölcsönös szeretetben egyesültünk, már ma is valóságként átélhetjük ezt a boldog állapotot és az Úr újra eljövetelét. Igaz, hogy egyelőre még csak a szent szimbolika fátyola alatt, de azért jelenlevő valóságban. Még pedig elsősorban az Eucharisztia megünneplésében. Előre látjuk, amint Krisztus uralmát az egész világ elismeri és ezért az Allelujában énekeljük neki győzedelmi dalunkat, mint minden népek királyának.

Az evangélium ezután tudunkra adja, hogy ma eljött Krisztus az ő városába, hogy minket, akik az inaszakadthoz hasonlóan testbenlélekben betegek vagyunk, „a végsőig megerősítsen“ és hogy az Eucharisztia orvossága által megszabadítson nemcsak a léleknek minden nyavalyájától, hanem hogy testünk javára is legyen, mert az Eucharisztia a test számára is ellenszer a bűn ellen az örök gyógyulásra, úgy hogy a szentmisében valóban fel is támadunk

és haza mehetünk. (Lehet az is, hogy az evangélium ez előző napi papszenteléssel is összefügg. „A nép magasztalja Istent, ki ilyen hatalmat adott az embereknek!”) Mint ahogy Mózes bemutatta a maga „esti áldozatát”, bemutatjuk ezért mi is a mi áldozatunkat.

4. Legelőször is a felajánlásban átadjuk testünket-lelkünket gyógyulásra és megszentelésre. A kenyér és a bor átadása külsőben mutatja ezt a lelki átadást. Gyönyörűen illik áldozatkészségünk kifejezéséhez a mai offertorium vers, különösen ha azt az eredeti teljes formájában ismerjük. (Lásd Parsch Pius művét megjelent misemagyarázatában.) Kiegészíti és befejezi az egészet a mélyértelmű *secreta*. Az Eucharisztia által mi valóban „az isteni természet részeseivé válunk”, de ha ezt az igazságot felismertük, akkor ennek megfelelő módon kell élnünk is.

5. Az átváltozáskor a mi adományaink színében megjelenő Úr meggyógyít és megszentel minket, amely mértékben egyesültünk vele. Így állít minket mennyei Atyja elé. Mi pedig Krisztusra hivatkozhatunk előtte, a mi isten-emberi testvérünkre, akinek élete és engesztelő áldozata kiegészíti a mi hiányosságunkat.

6. A szent *áldomásban*, (mily szép jelentést kap itt ez az ősi magyar liturgikus szó: *áldomás!*) az Isten a legjobb ajándékát adja nekünk. Ezzel mintegy a menny „előudvarába, átriumába” lépünk, amint az áldozási ének mondja, és ott „az ő szent csarnokában” imád-

juk az Urat. Azután hálát adunk, amiért a „szent viszont adományával új életre keltett” minket az Úr és kérjük, hogy „a mi Urunk Jézus Krisztusban való részesezés” tegyen minket egyre méltóbbá.

Az apostolok miséi

Az apostolok ünnepei valamikor nagy ünnepek voltak, azért mint a többi ősi ünnepeknek (Karácsony, Epifánia, Nagyboldogasszony, Mindenszentek stb.) külön vigiliája is van mind-egyiknek. Ezek a vigiliák, miként a nagy vigiliák, egész éjszakán át tartó Isten-tiszteletek voltak és imádságokból meg oktató olvasmányokból állottak, amelyhez csatlakozott azután kora hajnalban az eucharisztikus áldozat. Ez tehát a mai előmisének felelt meg, de természetesen jóval hosszabb volt. Amikor később a vigilia az ünnepre virradó éjszakáról az előző nap délelőttjére került, akkor magának az ünnepnek kellett új misét összeállítani. Ezért az apostolok miséiből legtöbbször a vigilia a régebbi.

1. *A vigilia mise.* Mintha csak az örvendő buzgóság nem tudná már bevárni az ünnep kezdetét, meg akarjuk mintegy „előzni”, hogy ezzel a mise-imádság szavai szerint egyrészt a mi „benső odaadásunk”, másrészt „a megváltó kegyelem” nagyobb legyen. Úgy állunk az Úr házában, mint gyümölcscsel megrakott olajfa, Isten irgalmában

bízva és az Urat várva ; jól érezzük, hogy az ő szentje előtt állunk (Intr.) Csodálkozva tekintünk fel először a szentre, akinek dicsőségét és kiválasztását írja le az Egyház a szentleckében. „Zöldel, mint a pálma és gyarapodik, mint Libanon cédrusa az Úr házában“ ; azaz itt ebben a templomban, ahol vele együtt vagyunk, hogy hirdessük az éjtszakán át Isten igaz voltát és hűségét s kora reggel magasztaljuk — gondoljunk az Eucharisziára — az ő irgalmasságát (Gr).

Az evangéliumban az Egyház bemutatja az apostolokban Krisztus legközelebbi barátait és a mi barátainkat is. Megtanulták Krisztustól azt a szeretetet, mely életét odaadja azokért, akiket szeret. (Ez az evangélium tér vissza az első vespera antifonáiban és a laudesben, mert ezek még a vigília jellegét viselik magukon. (Miután csodálatunk ily módon a legnagyobbra emelkedett, elvisszük adományainkat az oltárra, hogy a szentnek megadassék ugyanaz a dicsőség és tisztelet, mellyel az Úr őt megkoronázta és előttünk az eucharisztikus áldozatban újra meg akarja koronázni. De mi magunk is az áldozati lakomában (a szentáldozási ének szerint) a szenttel együtt annak a nagy gloriának és fényességnek részesei leszünk, melyet az Úr a szentre árasztott.

2. Az *apostolok ünnepén* nincs közös mise, de az ú. n. fogadalmi mise alapján rá tudunk mutatni azokra a szövegekre és a benne rejlő gondolatokra, melyek a legtöbbször ismétlődnek az

egyedül, külön ünnepi misékben. Ebben az apostolokat úgy ünnepeljük, mint Isten „barátait”, mint nagy család atyáit és mint a föld fejedelmét. „Mily tiszteletreméltók előtted, Isten a te barátaid, mily hatalmas az ő erejük.” (Intr.) A hívők serege, akik ma előtted megjelentek, fejedelmüként hódolnak előtted. Közösségekben egybegyűlve hálát mondunk Istennek, hogy minket apostolai által szent nevének ismeretére segített, és az ő dicsőségüket a magunk benső gyarapodásával, lélekben való előbbre haladásával szeretnők megünnepelni úgy, hogy éppen ez az ünnepelés segítsen minket előbbre. (Így fejezi ki ezt Szent Simon és Judás apostolok miséjének fő imádsága.) Nem a maguk képessége és nem a maguk törekvése tette őket apostolokká, hanem az Úr, hogy általuk felépítse misztikus testét: az Egyházat (Szentlecke). Ő tette őket fejedelmekké az egész föld felett és gyermekeket adott nekik, kiknek száma meghaladja a tenger fövényének számát (Gr. febr. 24-én). Ezért dicsőítik őket a nemzetek. Mert az apostolok mindent elhagytak Krisztusért, azért jelennek meg ma, amikor az Isten Fia is megjelenik előttünk dicsőséggel és hatalommal az Eucharishtiában, mint bírák, azaz mint az új Izrael megkoronázott és tizenkét trónuson felmagasztalt királyai (Ev). Az egész világ hívőivel felajánlási körmenetben egyesülve hirdetjük, hogy az ő szavuk valóban elhatott a világ egyik végétől a másikig. És mi is elhagyunk velük

együtt, — legalább is lelkületben és a szent áldozatban való részvétel által — mindent, hogy velük együtt kövessük Krisztust és ezért meg is kapjuk a szentáldozásban velük együtt a százszoros áldást és az örök életet (Áldozási ének).

A mártírok közös miséi (1)

Hogy a vértanúkat mily nagyon tisztelte az Egyház, mutatja az a tény, hogy a legtöbb közös misét az ő tiszteletükre állított össze. Van mise egy-egy mártír tiszteletére, vannak azután misék több vértanú közös tiszteletére és húsvéti időben mind a két csoport számára vannak külön misék.

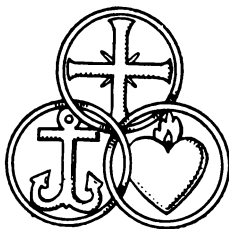
1. *Püspök-vértanú miséi (Statuit és Sacerdotes.)* (A közös miséket az introitus első szaváról szokták elnevezni és az egyházi misenaptár is mindig ezzel jelöli meg.) A vértanú püspökök személyében a szentségnek két típusa egyesül. Mindenek előtt a püspöknek az egész világ előtt meg kell mutatnia Krisztusban való hitét, aztán késznek kell lennie Krisztusért és nyájáért vérét is ontani. A liturgia szövege legtöbbször a vértanúságra utal, de néha a püspöki méltóságra is hivatkozik vagy mind a kettőre egyszerre.

Azért jövünk össze ma a szentmiseáldozatra, hogy Istent vértanúiban és a vértanút Krisztus által dicsőítsük s azután hogy mi magunk is

mártir-erővel betelve erősek legyünk az isteni név iránt, azaz Krisztus és az ő Egyháza iránt való szeretetben. Az az Úr, tanít minket az Egyház a szentleckében, aki a vértanú püspököt vezette és oltalmazta, segített neki és az Isten országát megmutatta. Ő adta neki a „bölcséséget“, mely uralmat adott minden felett, kormánypalcát adott kezébe és az ő örök glóriájából részt adott. Pálhoz hasonlóan — ezt mondja a vértanú-püspök második miséje — a vértanúk a Krisztus feltámadásáról való evangéliumban hittek, amely feltámadás magában rejti számunkra is a glóriát, s ebben a hitben vettek magukra minden szenvedést és üldözést s az Úr mindezekből kiszabadította őket. Így most a szent boldogan hirdeti, hogy új nemzedék magja lett (Gr.). Ha az üldözés áldozata is lett, nem volt ez pusztulás, mert az Úr kezén tartotta. Csodálkozásunk az isteni fény fenségességén, melyben Krisztus „tanúját“ és követőjét ragyogni látjuk, az alleluja énekében ujjongássá válik. Mert a mártir a kardot, melyet Krisztus hozott a földre, megragadta és a kötelékeket, melyek őt a világhoz, atyjához és anyjához, a saját életéhez bilincseltek, Krisztusért keresztülvágta, azért az Úr őt magára méltónak találta és az igaz életre rásegítette.

A mártirság mégis nem áll szükségszerűen nagy és feltűnő cselekedetekben. Már a legkisebb tett által, melyet Krisztusért viszünk végbe, mi is mártirok, azaz tanuságtevők vagyunk Krisz-

tus tanítványa, tehát Krisztusért felfogad vagy neki csak egy pohár vizet nyújt, megkapja az igaznak járó jutalmat, a mártir jutalmát. Ebben az érületben visszük az oltárra áldozati adományainkat s azokban magunkat a szent dicsőítésére és „hálaadásul“ az Istentől Krisztus áldozatában az oltáron a szentnek adott dicsőségért. A mártirral együtt magunkra véve a magunk keresztjét és Krisztust követve, a szent áldozásban bejutunk Krisztus megdicsőült birodalmába (Com.), hogy ahol Krisztus van, ott legyen az ő szolgája is.

Pünkösd után 19. vasárnapra

Alapgondolat: Közeledik a Király: legyünk készen, hogy igazsággal és szentséggel fogadjuk őt.

Gondolatmenet: 1. A pusztulásból, melybe süllyedt most a világ, mi az Úr, az Üdvözítő után vágyódva megyünk a templomba. Testilelki bajaink súlya mélyen meggörnyeszt, de a szentmise már első szavaival vígasztal: „Én vagyok a nép üdve” — mondja az Úr a bemenetre való énekben. „Bármely szorultságban kiáltanak hozzám, meghallgatom őket és mindörökre az ő Uruk leszek.” Hallgassuk meg tehát a zsoltár intését és figyeljünk arra, amire a mai szentmisében tanít az Úr.

2. Imádságaink ennek a lelkiületnek felelnek meg. Nyomorúságunk és szorultságunk fakasztja fel szívünkben a kilencszeres Kyrie-t és a jószágos Urat dicsérjük, magasztaljuk, áldjuk az angyalokkal együtt a Glóriá-ban. A szentmise napi imádságában pedig kérjük, hogy minden ártalmast vegyen el tőlünk az Úr, hogy megkönnyebbült lélekkel, szárnyaló szívvel siethessünk az Úr felé, a Paruzia, az üdvösség közeledő napja felé.

3. Tanuljuk meg ehhez a szentleckéből, hogy mi a legfontosabb feladatunk. „Öltsétek magatokra az új embert, aki az Isten képére terem-

tetett *igaznak és szentnek!*“ Ez a mennyegzői ruha, amit az evangélium megkíván. Ne feledjük el, hogy hivatalosak vagyunk a mennyei örök mennyegzőre és hogy az Eucharishtiában már ma is ezt ünnepeljük meg és ezt éljük át. Le kell vetnünk a régi embert, még napnyugta előtt le kell vetnünk a bűnök ruháját, hogy a mai imádságunk olyan legyen, mint az „esti áldozat,” melyről a *graduale* emlékezik meg. Ezt az esti áldozatot vonatkoztathatjuk a most következő szentmise áldozatra is, melyet eleinte valóban este mutattak be. De a liturgikus év utolsó szakaszának paruziás hangulatában gondolhatunk életünk végére és annak estéjén hozott áldozatra. Bár szállna valóban egész életünk kedves illatként az Úr színe elé, akit most al-lelujával köszöntünk, amiért az evangéliumban Szent Fia által meghív a mennyek országába. Higgyünk benne és ezt a hitünket helyezzük bele a most énekelt *Credoba*.

4. Legyünk azután készek lélekben az áldozatra, mert ma mi vagyunk azok a vendégek, kiket ezen a vasárnapon meghívott a Király a maga asztalához. Mindazoknak pedig, akik Krisztus meghívását ma követik és az Egyháztól a keresztségben megkapták a kegyelem ruháját, az Eucharisztia az ő örök kiválasztottságuk jelképe és záloga. Általa éltet minket az Úr, általa oltalmaz az élet útján és általa szabadít ki a szorongatásból, melyek között járunk. (Felajánlási ének.) Az Eucharisztia által mutatja

meg az Úr, amikor áldozatában újra az oltárhoz járulunk és adásunkért vehetjük az ő viszontadományait, hogy az ő parancsainak útja lesz a mi örömeink felé vezető út. (Áldozás alatti ének.)

5. A szent áldozatban ugyanis a mi szenvedéseinket és szorongattatásainkat egybe kapcsoljuk Urunk és Királyunkéval. A szentmisében Krisztus szentségében részt véve az örök Atya kedves gyermekeivé és jövődő égi vendégeivé leszünk.

6. Ennek zálogát vesszük most az örök égi lakoma földi megvalósulásában. De erők is a szentáldozás, hogy utainkon megőrizhessük az Úr törvényeit. Egyedül csak ez tud megszabadítani minket a rosszra való hajlamainktól, egyedül ez tud az Úr parancsaihoz ragaszkodóvá tenni. Kérjük is ezt az Egyházzal együtt az áldozás utáni imádságban, hogy boldog megnyugvással imádkozhassunk ennek az időszaknak fohász-imádságát: Maranatha. Jöjj el, Uram, Jézus. Amen.

A mártírok közös miséi (2)

(Folytatás.)

Az első (Statuit) mise tehát két gondolatot köt össze: a papi méltóság gondolatát, amely Krisztus főpapságának visszfénye (All.) és a vértanúság gondolatát. Mikor a pap az ol-

tárhoz lép, úgy áll előttünk, mintha a mi vértanú-püspökünk lenne. Benne jelen van számunkra a szent. Azért beszél az introitus a pap megpillantásakor arról: „Az Úr rábízta a békeszövetséget.” Ezek az Egyház kincsei; ő fejedlem az Isten országában, az ő papi méltósága örök, mint Jézus Krisztusé. Az Egyház azután a 131. zsoltárt énekli. A választás alapját az egész zsoltár átélmelkedése mutatja meg. Ebből látjuk, hogy Dávid az Isten választottja és a felszentelt püspöknek jelképe. A zsoltár kölcsönös esküt ír le: Dávid esküszik, hogy Istennek házat épít, Isten esküszik Dávidnak, hogy utódai számára biztosítja a királyi trónt. Dávid itt a mi szent püspökünknek előképe, aki az Egyházzal oly hűségesen törődött, sőt vérét ontotta érte. Mi most az ő érdemeire hivatkozunk: „Emlékezz, ó Urunk, Dávidra és az ő alázatosságára”. Az *oratio* igen kedvelt: gyöngeségünkben, mely a föld felé vonz, a vértanú-püspök közbenjárását kérjük számunkra. A szentleckében általában vagy a nap szentje szól hozzánk, vagy az Egyház szól róla. Itt ez utóbbi eset áll fenn. Az ifjabb Jakab apostol, aki maga tiszteletreméltó püspök volt (az első Jeruzsálemben!) és egyben vértanú-halált halt, az Egyháznak a következő szavakat kölcsönzi: Boldog az a vértanú, aki megállta a próbát. A vértanúság tehát a kiállott próba. A jutalom érte az örök élet (győzelmi) koszorúja, amelyet Isten az ő szeretteinek megígért. Ez az örök üdvös-

ség. A vértanú ma, halála napján kapta meg ezt az ő isteni királya kezéből; de az Eucharishtiában szabad nekünk is ebben a glóriában részt vennünk. A visszhangként felhangzó graduáléban Isten vagy Krisztus szól: „Megtaláltam Dávidot szolgálóul“. A kép tehát ismét Dávid, mert ő a kiválasztottak ösképe. Őt is, mint a püspököt, szent olajjal kenték fel; Isten keze segíti, és az Úr karja erősíti minden cselekvésében. Ezzel a szövetséggel szemben nem győzhet a gonosz ellenség. Erre az isteni szóra építjük a szent püspök iránti bizalmunkat. Az *alleluja* az érkező király jeladása. Ma, mint pap jelenik meg; s ezért a 109. zsolt. szavaival köszöntjük: „Te pap vagy mindörökké, Melkizedek rendje szerint“. Krisztus tehát az eucharisztikus, örök pap: az ő papi méltósága folytatódik a mi szent püspökünkben és a misét bemutató papban is. Már most az *evangéliumban* az isteni pap áll előttünk; mellette a szent, akire állandóan utal, komoly prédikációt tart számunkra: csak akkor lehetünk Krisztus tanítványai, ha „anyát, apát, feleséget, gyereket, testvért és saját magunkat is elhagyjuk“ vagyis mindent, ami a természetes ember kedvére való, fel kell áldoznia, ha azt Isten kívánja. Az élet keresztjét minden tövisével türelemmel és megadással kell a keresztet hordozó Urunk nyomában hordozni. Ez jelzi a véres mártíromságot. Krisztus, a király, a vértanú szólhat így hozzánk, mert ő mindenben előttünk járt.

A második mise az elsőnél jobban kidomborítja a szent vértanúk örök jutalmát; ezért örömteljesebb és győzelmesebb is. A bemutatáskor Isten dicsőítésére szólítja fel az Egyház a kereszténység két rendjét: a papságot és a laikusokat (az utóbbiakat szenteknek és alázatosoknak nevezik), de az egész mindenség is dicsérje Istent. Ennek az örömmel teli istendícséretnek oka a mi vértanú püspökünk felmagasztaltatása, amelynek évenkénti ünnepén örvendezünk. (Or.) A *szent leckében* a szent vértanú Szent Pál szavaival szól hozzánk. Rendkívül szép rész ez, amely a vértanuk ünnepét új világításban mutatja. A szentáldozat ugyanis megadja a szentekkel és Krisztussal való egységet a szenvedésben és vigasztalásban.

A *felajánlási menetben* ismét Isten vagy Krisztus beszél a mi vértanunkról. Két angyal kíséri őt az életen keresztül, a hűség és az irgalmaság. A hűség teljesített minden ígéretet, az irgalmasság pazarlóan öntötte a megváltási kegyelmet a lélekbe és így jött el halála napja. Mégegyszer és utoljára az *áldozásban* beszél az Isten az ő szentjéről, ismét Dávid képében: Isten megesküdött Dávidnak, hogy az ő utódai örökre bírják majd a királyi széket. Ez a királyi szék oly nagyszerű lesz, mint a nap és mint a hold. Ez az eskü Krisztusban teljesedett először, de az övéi mind, mindenekelőtt pedig a vértanúk, résztvesznek az örök uralomban. A szent Eucharisztia zálogot és kezességet nyújt erre.

Az egész szentmisét még jobban megértjük és át is élhetjük, ha elképzeljük, hogy a szent előttünk áll és beszél: „Bőven van részünk ‚Krisztus szenvedésé’-ben, de nagy érte a jutalom is most az égben. De mindkettőben legyen nektek is részetek. Legyetek társaink szenvedésekben és vigasztalásokban, a mi Urunk Krisztus Jézusban.“ Ez történik éppen a szent áldozatban: a felajánlási menetben ünnepelt vértanunk jár előttünk és a pálmát az áldozati oltárra teszi. Mi pedig követjük őt és a mi ajándékunkat összekötjük Krisztus szenvedésével. Így ömlik tehát Krisztus és a szentek szenvedése gazdagon ránk is. Az áldozati lakomában viszont az ő „vigasztalásának“ is részeseivé leszünk; mert az áldozat gyümölcse részesedés az ő felmagasztalásában. Ezért énekeljük a *Communióban*: „Te Isten, megkoronáztad fejét igazgyöngy koronával.“ Ez áll először a szentről, de azután áll reánk is, akik a szentekkel misztériumos egyességben vagyunk. A vértanú miséje tehát *szenvedés és vigasztalás* közösségét teremti meg. A *graduáléban* is a szentet „dicsőséggel és tisztelettel koronázottan“ látjuk, az *allelujában* mint királyi papot. Az *evangéliumban* ismét Krisztus, az első vértanú áll előttünk és mondja nekünk, hogy az örök jutalomhoz nem vezet más út, mint a kereszt útja: „Aki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét és kövessen engem.“ Nekünk tehát az életben is Krisztus és a szentek „szenvedéseinek része-

seivé" kell lennünk. Földi életünket Krisztus akarataért el kell „veszíteniünk”.

A végén az Úr az ő újrjövetelére utal „az angyalokkal az ő dicsőségében.” Akkor mi is társai leszünk a vigasztalásban. A régi misékre nézve jellemző az Úr újrjövetelére való állandó utalás. Az Úr a szent halálában újra eljött és „megadta neki a jutalmat cselekedeteiért.” A megdicsőült Üdvözítőnek ezt az angyalokkal és vértanúkkal való újrjövetelét megélhetjük a szent áldozatban, mikor átváltoztatáskor a szent színek alatt megjelenik.

Vértanú szent ünneplése húsvéti időben. Hogy a mártiroknak a húsvéti időben miért van külön miséje és miért éppen Húsvét idején van, arról már szölkünk. Ebben az időben egyesül ugyanis a vértanuság a legbensőbben Jézus Krisztus szenvedésének diadalával. A „fehér ruhába öltözött” mártír-sereg szorosán követi a Feltámadottat, a halál és a pokol legyőzőjét. A liturgia tehát ezt a szentpáli gondolatot fejezi ki: „Ha tanúi voltatok a szenvedésben, azok lesztek a vigasztalásban is.” Az első misénél rögtön feltűnik a dramatikus közvetlenség és frissesség, amely korának egyik jele. Elmélkedések nélkül mutatja be a liturgia a Szentet, közöttünk mintegy megjelenik, beszélteti, cselekedteti őt. A *bevonuláskor* maga a vértanú mond hálaéneket: az üldözők csak meghoszszabbították az ő győzelmét. A 63. zsoltárt (az egészet kell átélmednünk) nagypénteken és

nagyszombaton Krisztus szenvedésére vonatkoz-
tatták. Most a saját vértanúságát ecseteli vele
a szent, halljuk panaszkodni és kiáltani, látjuk,
hogy az ellenségek „nyelvüket, mint kardot éle-
sítik,” hogyan „céloznak az ártatlanra,” hogyan
tervelik ki ördögi tervüket; és mégsem ők a
győzők, ütéseik játéknnyilak csupán. Fog-
csikorgatva kell nekik Isten uralkodását hir-
detniök. Mégis az igaz örvend az Úrban, ör-
vendenek mind az egyenesszívűek.” Éppen ilyen
dramatikus a szentlecke. Az égbe plántálnak
érezzük magunkat az utolsó ítéletre. Ismét lát-
juk a két csoportot, az üldözőket és a vértanú-
kat, az üldözők most a mennyei nagyszerű-
ség láttára félelemmel eltelve mondják: „Ezek
azok, kiket egykor kinevettünk . . . — mi dö-
rök, az ő életüket esztelenségnek tartottuk . . .
látjátok, ők most Isten gyermekei közé számít-
tatnak.” Az *alleluja* a közösség lelkületét adja :
ég és föld, a mennyei és földi „ecclesia” di-
csőíti és „megvallja” Isten csodatetteit, amint
azok az ünnevelt vértanú életében és ő meny-
yei jutalmában mutatkoznak. A „confessio,”
„confiteri” szó, dicsőíteni és megvallani, a régi
liturgikus nyelvben különös kapcsolatban van
a vértanúsággal. A vértanú ugyanis „megvalló”
a legmagasabb értelemben ; az Urat „megvallotta
az emberek előtt ;” most „megvallja” őt Krisz-
tus, sőt az egész isteni ország, mint „győzelem-
mel koronázottat.” Az *evangélium* első pillanatra
csalódást kelt bennünk ; mi Krisztus szavát vár-

tuk volna a kereszt követésről, mint az előbbi misékben, ehelyett a szőlőtőről való hasonlatot halljuk. Miért ezt? Ennek külső történelmi oka van. A régi időben a János evangélium utolsó részét a húsvéti időben folytatólagos olvasmányként vették, ide tartozott a mi misénk is. (Lásd a Húsvét utáni evangéliumokat.) Mégis az érzékenyebb szem meglátja a vértanúság és a szőlőtő hasonlat közti belső összefüggést: Krisztus, a Király, a szőlőtő, aki a keresztre felfutott; — és a vértanúk az érett szőlőfürtök, amelyek a kereszten függnék. Az eucharisztikus bor a szenvedés sajtójában készült, és a vértanúság részegítő itala lett. A három fogalom: kereszt, Eucharisztia és vértanúság az ősegyházban oly bensőleg egyek, hogy az egyik gondolat a másik kettőt rögtön magábaolvasztja. A mai evangéliumunk egyben képet ad a következőkről. Krisztus az isteni szőlőtő, a keresztre támaszkodva, ugyanakkor az új paradicsom életfája, a vértanúk a róla lecsüngő szőlőfürtök. A vértanúk a hasonlatot megvalósították, ők „megmaradtak Krisztusban és oly sok gyümölcsöt hoztak,” a gyümölcs a vértanúi korona. De mi is Krisztus szőlőtökéjének fürtjei vagyunk és éppen most, a szentmisében kell az eucharisztikus erőnedvnek a tőből a venyigékbe folynia, hogy „sok gyümölcsöt hozzunk.” A szőlőtő által összeköttetésben vagyunk a mi vértanúnkkal és megerősítjük éppen a misében a szentek egyességét, amely „szenvedés és vigasz-kö-

zösség." Így az ősegyház megvilágításában megértjük a szőlőtőről szóló hasonlatot. Ismét csodálja, dicsőíti és „megvallja” a nagy istenország az égben és a földön az isteni szőlőtő csodálatos tetteit. (*Off.*) *Az áldozási énekben* látjuk a szentet a mennyei lakomán örvendezni és mi osztozunk örömeiben a földön az eucharisztikus asztalnál. (A 63. zsoltár a misét bevezette és befejezte.) (Figyeljük meg, hogy a legtöbb ének a szentet egyes számban szólítja.)

A XX. század litániájából

Uram, irgalmazz nekünk, Krisztus kegyelmezz nekünk, Uram irgalmazz nekünk!

Könyörgünk Uram minden testvérünkért s kérve kérünk, irgalmazz nekik!

Könyörgünk Hozzád a szenvedőkért és nyomorgókért,*

A gyötrődő betegekért, akiknek testét a kínok korbácsa szántja végig,*

A haldoklókért, akik az égi születés gyötrelmében vajúdnak,*

A missziókért, hogy mentől gyorsabban és mentől messzebbre terjedjen a világosságod,*

Azokért, akik megbántottak minket s akiknek mi szívből megbocsátunk,*

Azokért, akiket mi bántottunk meg, kérünk Urunk, változtasd a bántást áldássá,*

* Kérünk Téged, irgalmazz nekik!

- A közömbösökért, akik nem tudnak, vagy nem akarnak Téged szeretni,*
- A súlyos bűnösökért, akik mint a katona lándzsájával, könyörtelenül átütik isteni Szívedet vétkeikkel.
- A pénz, hatalom és test bálványát imádókért,*
- Szent nevedet káromlókért,*
- Szent napodat megszenteltelenítőkért,*
- A szüleiket nem tisztelő gyermekekért,*
- A gyermekgyilkos ifjú anyákért és minden más gyilkosokért,*
- A szerelmi gangsterekért, akik más házastársát lopják el és minden más tolvajokért,*
- A más becsületét elrablókért és minden rágalmazókért,*
- A flörtölő asszonyokért, akiknek kis gyermekük otthon egyedül sirdogál,*
- A szülőkért, akik gyermekeiket feláldozzák a szerelem oltárán és minden elváló házásokért,*
- Az irigyekért, kapzsiakért, munkásokat kizsárazó kapitalistákért,*
- A kevély tudósokért és intellektüelekért, akik mikroszkópjuktól nem látják az örök igazságokat és laboratóriumon távolabbi horizontot nem ismernek,*
- A szabadkőművesekért és minden bomlasztó elemért,*
- A zsidó népért, amely kivetette magából Istenét,*
- A haragvó és egymás ellen háborút viselő nemzetekért,*
- Rövidlátó diplomatákért, akiknek kezében népek sorsa van letéve.*

Kérünk Téged, irgalmazz nekik!

Püünkösd után 20. vasárnapra

Alapgondolat: Haszáljátok fel az időt, mert hamar jön az Úr (Maranata) és a hozzá híveknek örök gyógyulást hoz.

Gondolatmenet: 1. Miután a papmegvallotta a lépcsőimádságban bűneit és kifejezte lelke feltörő vágyát, az oltárhoz megy. Az Egyház erre a bemenetre Azarias imádságából énekel el egy részt. Babylonban, a száműzetés alatt írta ezt az imádságot Azarias, *amikor* harmad magával még a tüzes kemence kínjait is maga előtt kellett látnia. Fájdalom járja át az ő imádságát, de egyúttal alázatos bizalom is. Szemünk elé állítja az üldöztetés és szorongatás képét, mely alatt a kereszténységnek többé-kevésbé mindig kellett szenvednie, de amely különösen nagy lesz az idők vége felé. A liturgikus év utolsó vasárnapjai tudományos szóval „escatologikus” jellegűek, azaz Krisztus eljövetelére az „Úr napjára,” az ő diadalmas megjelenésére (= paruziájára) tekintenek. Az Egyház a maga szenvedéseit, miket főként ezekben az utolsó időkben kell majd kiállania, összehasonlítja Izrael szenvedéseivel a babyloniai fogságban. Mily találó ebben a lelki hangulatban az introitus zsoltárverse: „Boldogok, kiknek útja szeplőtelen, kik az Úr törvénye szerint járnak.”

2. Ezen bevezetés után, mely a mai napnak megfelelő hangulatba akar helyezni bennünket,

hangosan kiáltjuk : Kyrie! Uram! Eleison! Irgalom! De azután a Glória énekében szándékainkban megtisztulunk és megértjük Szent Benedek szavát : „*U. i. o. gl. D*” — ut in omnibus glorificetur Deus, mindenben, még az üldözésekben is, adassék glória Istennek. Ily megtisztult szándékkal merjük elmondani a mise főimáját, melyben a megbocsátás és a lelki béke után való vágyunk talál kifejezést, hogy Istennek a külső viszonyok bárminő nehézségei közt nyugodtan szolgálhassuk.

3. Megtanuljuk ezután a szentleckében, hogy mint kell a keresztény embernek életének idejét felhasználnia. Ne legyünk oktanok, hanem értsük meg az Isten akaratát, írja a börtönből bilincsekbe vert kézzel az apostol. És mennyire illik erre az időre az első gyakorlati tanácsa, melyet ebből az alapelvből von le. Itt az ősz, a szüret és a pogány mulatozás ideje, azért arra int először is, hogy „meg ne részegedjete borral, mert benne fajtalanság vagyon.” Való igaz, hogy a világ látszat-vígsága ellenére is „rossz napokat élünk,” szakítanunk kell tehát a világ szellemével és el kell telnünk Szentlélekkel, hogy — a liturgiában egyesülve — szívünkben éneket zengjünk az Úrnak és hálát — Eucharisziát — adjunk az Atya Istennek a mi Urunk Jézus nevében.

Ezt a tanácsot váltja gondolatra a nyomban felhangzó visszhang : a graduale átvezető éneke. Allelujás lélekkel kész a szívünk imádkozni, az

Úrnak zsoltárt zengeni és — meg is tenni, amit kíván tőlünk. Mindnyájunk szeme az Úron csüng s ő pedig reánk tekint.

A kafarnaumi királyi ember fiát az Üdvözítő egy szavával messziről meggyógyította ; de most is gyógyít és mi elismerjük, hogy ő az, aki az utolsó napon láthatóan megjelenik s övéinek minden baját megszünteti. Mily bizalommal teljesnek és mily rendíthetetlennek is kell lennie a mi Credonknak.

4. Még most érezzük a földi száműzetés szenvedéseit és veszedelmeit. Még most Babylon folyóvizei mellett ülünk és a mennyei Sion után csak vágyódva sírunk. Babylon a Szentírásban az Istentől idegen világnak a jelképe, de első sorban jelenti az élvezeteket hajhászó és az érzékiségbe elmerülő nagy városokat. Sokan vigadoznak a zabolátlan élet folyópartján, de sok hívő lélek is jár ezeken a partokon megzavarodott lélekkel. Bántja és elszomorítja ez a környezet. A tisztult levegő, az égi napsugár után vágyódik és ezt találja meg a templomban, a mennyei Sion előcsarnokában. Ide mennek tehát és magukat az adományok jelképében az oltárra helyezik, ahonnan szent csereként nehezségeik közt is alacsonyságuk ellenére is, csodás vigasztalást kapnak a szent áldozásban.

5. Jézus a maga öröktől való isteni életét, földi tartózkodását, halálát, és feltámadását, dicsőséges létét az oltárra helyezi, hogy az ő szentséges áldozata által megkapjuk az Atyától

a szükséges gyógyítást és kegyelmet mi, akik az áldozatban Szent Fiával egyesültünk. Krisztus imádással teljes önátadása a szakramentumban, melynek mi is részesei vagyunk, biztosságot ad, hogy megkapunk mindent, amire csak szükségünk van.

6. És a szentmise lakomájában, ebben a csodálatos áldomásban, vesszük az „Isten Igéjét,” mint igazolt reményünk alapját. A zsoltáros énekét zengjük a szentáldozás alatt: „Emlékezzél meg Igédről, melyet szolgálóknak mondottál, melylyel reménységet nyújtottál, nyomorúságunkban ez vigasztal.” Mennyivel lelkesebben kell ezt nekünk énekelnünk, kik nem csupán szóval mondtak ígét kaptunk, hanem kaptuk magát a „testté, a kenyérré lett Igét!” Fogadjuk is meg, hogy méltók iparkodunk lenni erre a szent adományra és Isten parancsának mindenkor engedelmeskedünk.

A mártírok közös miséi (3)

(Folytatás.)

Több vértanú közös miséje a húsvéti időben nem különbözik lényegében az előbb átméltott misétől. Az evangéliumban a Szentírás szövegét néhány verssel később kezdjük és tovább olvassuk. Külön gyöngyszem ebben a misében a bemenetre való ének. „Szentjeid dicsérnek téged és hirdetik birodalmaid dicsőségét”. A szenteken pedig a liturgia érti nemcsak a

mártirokat, hanem a szentmise misztériumában velük egyesült hívőket. Abban a szilárd hitben, hogy számunkra Krisztus feltámadása által biztosítva van mennyben az el nem multható és meg nem szünhető örökségünk, Isten erejével betöltve átmentek ők minden támadáson és minden kísértésen és még szebbek lettek, drágábbak az aranynál, mely a tűzben tisztul és válik csillogóvá. „Virágoznak az Úr előtt, mint a liljom és balzsamként illatoznak előtte.” Drága az Úr szemében szentjeink halála.

És elmélkedjük most át azt az igazságot: hogy a mártirokkal együtt a hívők is misztikus halált halnak az áldozatban, megtalálják az igaz életet és azzal megdicsőült királyuknak, Krisztusnak Istenben elmerült, tökéletes örömét.

Nem püspök vértanú közös miséi. (Az „In virtute” és a „Laetabitur” kezdetű misék.) Az első misében a szenvedés győzelme feletti öröm uralkodik. Már a *bevonuláskor* látjuk (a bevonuló papban mintegy megszemélyesítve) a szentet boldog megdicsőültségében. Örvendezik az Isten erejében, ujjong az üdvösség felett; az ő vágyakozása kielégült; mint győző áll előttünk a koronával. (Az egész 20. zsoltárt végig kellene most imádkoznunk, mert az a király hálaéneke a győzelem után, mindössze a király szó helyett kell mindig a szent nevét mondanunk.) Az Egyház imádsága ezért könyörög, hogy ez a vértanú-ünnep az Isten nevének szeretetében megerősítsen. Valóban különös igyekezettel

kellene nekünk a régi vértanú-ünnepeket megülnünk, mert ezek az első Egyház szellemével töltenek be. A *szentlecke* szentünk élete folyását ecseteli. Mint vezette egyenes úton az Úr és mint mutatta meg neki az Isten országát. Vezette őt minden küzdelmében és szükségében nem hagyta el. Leszállt vele a börtön vermébe, vele volt a bilincsekben is, de aztán neki adta „az uralom jogarát”. „Megadta neki az örök dicsőséget”. (E hely az eredeti szövegben az egyiptomi Józsefről tárgyal és az egész *szentlecke* plasztikusabb lesz, ha ezen pátriárka szenvedését és felemelkedését szem előtt tartjuk.) Az *átmenetre való ének* a közösség visszhangja a *szentleckére*: Boldog az az ember, aki féli az Istent. Hatalmasak utódai a földön. Ezen utódok mi vagyunk, akik a szenttel az áldozatban egyesülünk. Az *allelujában* Krisztus király mellett látjuk a megkoronázott vértanúkat. Az evangéliumban az Úr a *kereszt követéséről* beszél. Ebből megérthetjük a vértanúság értelmét is; Krisztus kemény szavakat mond: „Nem békét hozni jöttem, hanem kardot”. A kereszténység nem mesebeli ország, nem pásztor-idill, hanem küzdelmes élet. Először háborút kell indítani a test és vér ellen, különösen itt áll mindegyikünkre, hogy „ezt a keresztet fel kell vennie” és Krisztust így kell követnie. (Figyeljük meg, ugyanezt követeli az Úr mindhárom misében!) Jézus szinte állandóan a szent vértanúra mutat, aki ezt az isteni követelést

valóban teljesítette. De mi is, akik nem tudunk oly nagy küzdelmeket folytatni, mint a mi szentünk, mégis részesülhetünk az ő Krisztus melletti tanúságtételének tiszteletében, ha kicsiségekben tanúságot teszünk Krisztus mellett. *Felajánláskor* is látjuk a szentet az oltárhoz menni, győzelmi koronával ékesen. *Az áldozásnál* nem énekelünk, mint máskor, dicsőítő éneket a szentnek, hanem Krisztusnak azt a komoly szavát ismételjük az evangéliumból: „Aki utánam akar jönni, vegye fel keresztjét . . .” Hogy illik ez a szózat a szent lakomához? A gondolatmenet talán a következő: az Egyház ezt akarja mondani: az áldozat bemutatása után kezdődik kint az életben a kereszt útja és erőid forrása ehhez a szent lakoma.

A második misében is a szentet látjuk a menyeyei dicsőségben és mindnyájan vele örvendezünk. Ennek a misének helyzetképe a következő:

A *bevonuláskor* énekelt 63. zsoltár nagyon szépen vázolja a vértanúságot. A *szentlecke* a szent vértanú prédikációja a fogságból. Az ünnepeelt szent „az Ur feltámadásának evangéliumáért fáradozott egész a bilincsekig, mintha gonosztevő lett volna”. És maga biztosít bennünket, hogy értünk, a „kiválasztottakért” is szenved, hogy mi is elérjük az üdvösséget”. Már most türelemre int bennünket a szenvedés és megpróbáltatásokban. „Mindazok, kik jámborul akarnak élni, Krisztus Jézusban üldözést fognak szenvedni”. Így lépünk a szent vértanúk

nyomába mi is, mint Krisztus mártirjai. A *graduale* ismét a közösség elmélkedése szentünk-ről. Szenvedésében szinte már elmerült, az Úr azonban kezét nyujtotta; most megdicsőültségében ismét egyenesen áll. Életében jót tett, azért áldott most. Az *allelujában* az Úr szavát halljuk, mely az éjszakán át a világosságra vezette a vértanúkat, és így tesz velünk is. Az evangéliumban az Úr maga az, aki félelem nélküli *hitvallásra* szólít fel. Most az Isten házának homályában szent szavakat mond nekünk, de azután ki kell lépnünk onnan és őt az emberek előtt is „el kell ismernünk és nem szabad félnünk azoktól, akik csak a testet ölhetik meg”. Miközben az Úr ezt a beszédet tartja, a nap szentjére mutat, aki ezen szavakat megvalósította. Az Úr utolsó szavaira mintegy felelet hangzik az *áldozásra* való énekben: „Látjuk a szentet, mint akit a mennyei Atya „elismert” és az örök élet „koronájával megkoronázott”. Az áldozati lakománál ismét szól hozzánk az Úr: Aki Krisztus követője itt a szent lakománál, az legyen azután követője az életen át a keresztben és szenvedésben.

Több vértanú közös miséje is több van, de itt nem tesz különbséget a liturgia püspök és nem püspök vértanú közt.

a) Az első közös mise (az „Intret” kezdetű) erősen különbözik a többi vértanú-miséstől; mert itt nem annyira a győzelem, mint inkább a vértanúság *szenvedése* áll előtérben. A mise mind-

járt az Egyháznak heves felkiáltásával kezdődik, amikor gyermekeit a fogságban sínylődni látja. Képzeld, mintha a szentünk sírjánál volnánk; az éjszakai vigiliában a vértanúság lefolyását elolvastuk, és már most a misét akarjuk ünnepegni. A szentek közöttünk állnak. Kezdetben természetes érzés az, ami a látványnál elfog bennünket: halljuk a bilincsbe vert vértanúk sóhajtását, látjuk, hogy ontják vérüket. Ilyenkor ágaszkodik a természetes emberben az érzés, igazságért kiált. (*Intr.*) Az Anyaszentegyház azonban most is magasabb motivumokat akar belénk csepegtetni. Mint mennyei vigasztalás hangzik a *szent leckében*: „Az igazak lelke Isten kezében van”. A dörék szemei előtt meghalni látszanak, ők azonban békében vannak (azaz a megdicsőültségben); „Isten kipróbálta és méltóknak találta őket magához, áldozatul elfogadta őket, most világítanak és uralkodnak; az Úr az ő királyuk örökre”. Mennyire tud az Egyház bennünket is a szenvedésre lelkesíteni! Most már másképp gondolkozunk; a panaszból istendicséret lesz. Nem értettük még az introitusban az Isten nyugodt szemlélését, de most dicsőítjük az ő nagyságát és az erős karját a szentek vértanúságában. Mily másképpen látja a természet és a kegyelem ugyanazokat! Most megértjük a vértanúság titkát: „A szentek teste eltemettetett, de nevük él”. (*All.*) Az *evangéliumban* Krisztus szájából hallunk újrjövetelének előjeleiről: ezek közé tartozik a vértanúság is:

„Kezet vetnek rátok és üldözni fognak titeket... Meghurcolnak nevemért... Mindenki gyűlöl majd titeket“. Ez beigazolódott. Nekünk is a szent vértanúkkal együtt Krisztus misztikus testének egységében Krisztus mártírjainak kell lennünk: „Türelemben bírjátok lelketeket!“ Hozzuk ma legalább életünk vértanúságát áldozati adományul az oltárra. Az *áldozati lakoma* erősítés a szenvedésben. Figyeljük meg a mise ezen két éneke közti különbséget: az introitusban a vértanúságról még természetesen gondolkodtunk: a mise folyása alatt nézetünk egyre jobban tisztult; most a végén, a communióban, természetfeletti szemmel látunk: Isten az, aki a vértanúkat megpróbálja. Aranyak ők, mégis a salakot el kell távolítani, ez pedig csak a szenvedés tüzeiben lehetséges. A vértanúság Istennek tetsző áldozat és Krisztus áldozatával összekötve a legmagasabb értéket képviseli. E két ellentét azonban jellemző amúgy is a misére: az ember a maga természetes érzésével úgyszólván megváltatlanul járul a misztériumhoz és ott a szent áldozatban szenvedése és munkája konszekrálódik. Gondterhelten megy a misére, megnyugodva, megvigasztaltan tér haza. Isten nem vette ugyan el keresztjét, csupán megdicőítette azt, és ezzel könnyebbé és boldogabbá tette.

b) A második („Sapientiam“ kezdetű) mise tulajdonképpen Szent Kozma és Damján orvosok saját miséje; ez magyarázza meg az evangélium kezdetét, mely az Úr gyógyításairól szól. Az

introitus is e szentek „bölcseését“ dicséri. Ké-
sőbb ez a mise a közös misék közé került. Az
introitusban a „keresztény közösség“ és a mesz-
ziről idesereglett „népek“ (azaz mi) a szentek
sírtemplomába jövünk és csodáljuk az ő „böl-
cseiségüket.“ Egyben felszólítjuk a szenteket:
„örvendezzenek az Úrban.“ A *szentleckében* is-
mét az Egyház dicsóíti a szenteket: „az igazak
örökké élnek és jutalmuk az Úrnál van. Nagy-
szerű országot és drága koronát fognak az Úr
kezéből nyerni.“ A szentek a lelki küzdelem-
nek jól felfegyverzett harcosai lesznek, de ne-
künk is majd segítséget nyújtanak. A *gradualé-
ban* halljuk a szentek szavát: „Olyanok voltunk,
mint a madarak, amelyeket a madarász a hu-
rokba csalogatott, de a háló elszakadt, Isten
megszabadított bennünket,“ (így ecsetelik saját
vértanúságukat.) Az *allelujában* ismét más ké-
pet látunk: látjuk az igazakat ott fent, az égi
mennyezős lakomán, öröm és ujjongás köze-
pette. Az evangélium megértéséhez szem előtt
kell tartanunk, hogy régen szokás volt a bete-
geket a szentek sírjához vinni, szokás volt ken-
dőkkel a sírt megérinteni s azt a betegre
tenni. Meg voltak győződve arról, hogy „a szen-
tek testéből erő áramlik.“ Az *evangélium* azon-
ban még egy igen szép misztériumot állít
elénk, amely esemény a szent áldozatban misz-
tikusan megismétlődik „Sok nép (azaz mi) ösz-
szegyült, hogy meggyógyuljon a lelki betegsé-
geiből. Jézus „leszáll a (mennyei) helyről a sik-

ságra (hozzánk) „És minden nép igyekezett megérinteni őt, (a régi időben a szent ostyát mindenki a kezében tartotta!) erő ment ki belőle (szent Eucharisziából.) Ugyanakkor az Úr boldogoknak mondja szent vértanúinkat, mert ők a nyolc boldogság feltételeit életükben megvalósították, különösen pedig a negyediket: „Boldogok vagytok, ha az emberek gyűlölnek, eltaszítanak és megvetnek, megfosztanak jó hírnevetektől az *Isten Fiáért*; örüljete és ujjongjatek, mert *nagy a ti jutalmatok az égben.*“ Az *offertoriumban* egy szempillantást vetünk az égbe és ott ezen ígéret beteljesedését látjuk. Nézzük a szenteket mennyei lakásukban, nagyszerűségben és örömben, Istent dicsérve. Az *áldozati lakomában* az Úr hozzánk szól (és kijelenti az örömét): „Ne féljetek ti sem a ti üldözőitektől.“ E figyelmeztetéshez kimondatlan ugyan, de két motívumot ad: Tekintsetek csak a vértanúkra, ők sem féltek és most megdicsőítettek. Gondoljátok meg továbbá, én veletek vagyok; az Eucharisztia a ti erőtök és támaszotok is. (Ne felejtjük el soha, hogy a comunio — éneket mindig az áldozati lakoma kiszolgáltatása *közben* énekelték, értelme akkor lesz teljesen világos előttünk.)

Püünkösöd után 21. vasárnapra

Alapgondolat: Isten fegyvereivel harcolva jutunk el a boldog számadásra.

Gondolatmenet: 1. Megjöttünk a templomba a bűnös világból, ahol általában véve más törvény akar érvényesülni, nem az Isten törvénye. Lelkünk mélyéből figyeljük és szívünk egész odaadásával követjük Eszter királynő ősi imádságát, aki az Egyház előképe volt. Ő is napjainak sok szüksége közt minden reményét Isten akaratába és előregondoskodásába vetette. Vele együtt mi is tudjuk, hogy a világon minden, de minden történés az ő örök terveit szolgálja. (Intr.) Bele állunk mi is ennek a tervnek hűséges szolgálatába és Isten akarata lesz a mi élet-törvényünk, mert akkor leszünk boldogok.

2. Ez előtt a felséges példakép előtt állva, kit Egyházanyánk mutat nekünk, nem tehetünk mást, mint irgalomért kiáltunk Eszterrel: *Kyrie eleison!* És nem csüggedünk el, újra és újra ismételjük: *Kyrie eleison.* Bátorságot, bizalmat ad a Glória éneke s a mise főimádsága mai kérésünket foglalja össze. Az egész kereszténység az Úr családját alkotja és jobban oltalmazza ma ezt a családot atyái kegyességében, mint Eszter idejében a zsidó népet.

3. Hogy „erősek legyünk az Úrban” és hogy

ne csak „a test és vér elleni harcban, hanem ennek a sötét világ hatalmasainak és a gonoszság szellemének” is ellen tudjunk állni „a gonosz napon”, azért tanít ma az Egyház Isten fegyvereire: az igazságra, az igazságosságra, a készenlétre, hogy a világnak elvigyük az evangéliumot, a hitre, reményre és Isten Igéjére.

A visszhangként felzengő gradualeban hálát adunk Istennek a minden egyes embernek nyújtott segítségért; utána az Alleluja énekében pedig örömünket fejezzük ki, hogy ott hagyhattuk a bűnök világát és mehetünk a mi Urunk Jézus Krisztus elé, ki nekünk az Isten „jó hírét” elhozta.

Egy van csak, ami ezen az égi úton teherként ránk nehezdedhet: a számadás tudata. De bizalmat ad először is az a tanítás, hogy megnyerhetjük minden bűnünk bocsánatát, ha mi is megbocsátjuk embertársainknak minden adósságát. Azután a keményszívű szolgáról szóló evangélium ma is int, hogy Krisztus ügyéért és a magunk üdvéért sem szabad megfélekednünk a türelem, a felebaráti szeretet és a kölcsönös megbocsátás kötelességéről. Az utolsó számadáskor ez nagyon fontos tétel lesz! Higgyünk ebben és cselekedjünk hitünk szerint. Fejezzük ki hitünket a Credóban és cselekvésre készségeinket az áldozatban.

4. A felajánlási körmenet éneke Jóbra mutat rá, a nagy próbát kiállott szent tőrőre. Mi is

hasonlítunk Jóbra, nekünk is sokat kell túrnunk, minket is megkísért a sátán. Vigyük az oltárra áldozati adományként mi is az Istenben való bizalmunkat és cserében megkapjuk a szentáldozásban a bizonyosságot, hogy lelkünk Isten kezében van elrejtve, akárhogy üldöz is minket a gonosz. De még egy gondolat segít a mai áldozatunk megfelelő bemutatásában. Jób mélységes türelme által kiérdemelte, hogy a szenvedő Megváltó „előképe“ lehetett; nekünk pedig a magát feláldozó Úr „utóképeinek“, követőinek kell lennünk a szentáldozatban.

5. S maga az átváltozáskor megjelenő Üdvözítő lesz a mi kérésünk és odaadásunk közvetítője az Atya előtt és ő maga szerzi meg nekünk a meghallgatást és elfogadást, melynek záloga a szentáldozás.

6. Elimádkozzuk tehát a Miatyánkot, az Atyával kibékültek gyermeki imádságát. Megkapjuk, mint Isten vendégei az Isten Fiát, hogy ő legyen életünk ereje és küzdelmünk győzelemre vivője. Él bennünk már a meggyőződés, hogy az élet küzdelmeiben és viharaiban „az Úr marad lelkünk menedéke.“ Átadjuk neki, ami keserűség van szívünkben a kiállott üldözések miatt, ő mondjon ítéletet. Mi csak azt kérjük, hogy akit ma is ajkunkkal vehettünk, szívünkben megőrizhessük.

Krisztus királyságának ünnepe

XI. Pius pápa 1925 december 11-én új ünnepet rendelt el, Krisztus királyságának ünnepet és azt Mindenszentek ünnepet megelőző vasárnapra tette, hogy mielőtt a győzelmes Egyház királyát dicsőítenők, köszöntsük Krisztust, mint Isten földi birodalmának királyát.

Az alap gondolat: Isten-ország királyának, a világmindenség uralkodójának, egyetlen Messiásunknak: Jézus Krisztusnak dicsőség és tisztelet.

Gondolatmenet: 1. Az oltár lépcsőjénél a liturgia felébreszti szívünkben az Isten után való vágyat és a bánatot bűneink felett, melyek akadályoznak Isten felé törekvésünkben. Ebbe a lépcsőimádságba beleharsan ma a bevonulási ének, mely a patmosi látnokkal, Szent Jánossal együtt egy pillantást enged vetnünk az Üdvözítő mennyei trónjára és ott látjuk őt, mint Isten bárányát, ki elveszi az egész világ minden bűnét-terhét. Őt illeti tehát meg mint Istenembert és szabadítót az egész teremtés királyi koronája, valóban méltó a Bárány, ki megöletett, hogy ő uralkodjék, azért a zsoltárversben az Egyház kéri az Atyát, hogy adja át az ítélőszéket és uralkodói jogát a királynak.

2. Mint ennek a nagy királynak méltatlan alattvalói a Kyrieiben irgalmaért esedezünk és a Glóriában hódolunk az Isten királynak lett Fiának. De azután, mint szegény magunkhoz illik,

újra csak kérünk, hogy általa újítsa meg mindent a világ királya és első sorban egyesítsen jószágos uralma alatt minden népet, kiket a bűn elválasztott Istentől.

3. A szentleckében Szent Pál tanít a hálára, mellyel tartozunk a meghívásért és felvételért a nagy Isten-király birodalmába. S hogy ezt még jobban hangsúlyozza, a népek apostola leírja ennek a királynak fenségességét. Ezen tanítás után hálás szívvel hódolunk a mi királyunknak és énekeljük az ő uralmának dicsőségét. Az egész misén át zeng a bevezető zsoltár alaphangja: Uralkodik a tengertől a tengerig... A föld minden királya imádja őt és minden nép neki szolgál. Az alleluja verse is Dániel szavával előre hirdeti Jézus örök uralmáról szóló evangéliumot. S utána az evangélium magának Krisztusnak a szavaival bizonyítja az Üdvözítő meg nem szűnő és meg nem szüntethető királyságát. Ott áll Pilátus előtt és a római világbirodalom képviselőjének jelenlétében a dühöngő tömeg színe előtt, a halállal szemtől szemben állva mondja: Igen, én király vagyok, amint kérded! Arra születtem és azért jöttem a világba, hogy tanúságot tegyek az igazságról. S mindaz, aki az igazságból való, hallgat az én szavamra. Az Úr ezen szavára nyomban megvalljuk mi is hitünket a Credoban.

4. A felajánlaskor pedig cselekedve és együttműködve mutatjuk meg, hogy a nagy királynak áldozatrakész alattvalói vagyunk. Megígérjük,

hogy őt követjük s ennek jelül az oltárra tesz-
szük adományainkat. Az ének ezalatt Krisztus
királyá emelésének isteni kijelentését elmélkedi
át. Az örök Atya mondja ebben egyszülött Fiá-
nak: „Kérd tőlem és én neked adom örökségül
a népeket és birodalmaddá a földet teszem egész
a határáig.” Ezen az emberi ellenállás alig vál-
toztat valamit, pedig de sokan lázadoznak ez el-
len a király ellen. Éppen ezért kérik a hívők, hogy
adja meg az Úr a népek kiengesztelődését és
hogyan Krisztus Urunk az átváltoztatásra hozott
adományokat tegye minden nép számára az
egyetértés és béke adományává.

5. A prefációban hálát adunk Istennek, hogy
egyszülött Fiát, a világmindenség örök papját
és királyát felkente az öröm olajával s ezzel ő
magát adja oda a kereszt oltárán a béke áldo-
zata gyanánt, hogy az emberiség megváltását tel-
jessé tegye. Ha majd minden nép az ő uralma
alá kerül, akkor adja át Krisztus az Atyának
„örök, mindent átölelő birodalmát.” ... Most
megjeleníti az Úr Krisztus az áldozatot az em-
beriségnek, az ő népének kibékülésére az Atyá-
val s úgy jelenik meg előttünk, mint minden
uralkodó közt a legnemesebb és legkitartabb
szívű.

6. Az Agnus Dei-ben a békéért imádkoztunk;
az áldozásban a mennyei béke-királyal egye-
sülhetünk. Az örökkévaló béke képe tárul sze-
münk elé a kísérő énekben: Az Úr örökké
trónol, mint király. Az Úr megáldja népét bé-

kével. Ez után a béke után vágyódunk. Földi küzdelmeink megvívása után ezt kérjük jutalmul. És miután a szentáldozásban ennek örömeiből valamit megtapasztalhattunk, megyünk vissza a földi harcainkba, de „Emmanuel!“, velünk van a király is és vele együtt csak győzni lehet.

Christus regnat! Christus vincit! Christus imperat!

Krisztus a király! Krisztus a győztes! Krisztus az uralkodó!

A mártírok közös miséi (4)

(Folytatás.)

c) A harmadik („Salus autem“ kezdetű) közös misében a Paruzia gondolata, tehát az Úr *újraeljövele* csendül meg ismét erősen. Ezt a misét talán így jellemezhetnénk: Krisztus megjelenik a szentáldozatban „a fehérruhás vértanúk seregében,” és ez mintegy előjátéka az Ő eljövételének ama napon. (Lecke.) A *bevonulás* megénekli a vértanúk életét; (az egész zsoltár még áttekinthetőbbé teszi a képet.) A gonoszok látszatra hatalmasok és boldogok voltak, elnyomták a jókat, sőt halálra kínozták és vették őket; Isten mégis a jók üdvössége volt, nem hagyta el őket szükségük idején. A *szentleckében* a vértanúk szólnak hozzánk. Ők az „előző napokról” beszélnek nekünk, mivel az első keresztyéneknek az ő „megvilágíttatásuk”

(= azaz a keresztség) után szenvedéssel teljes erős küzdelmeket kellett kiállaniok." Fogságban sínylődtek, örömmel viselték el javaik elvesztését a mártírok; most felénk fordulnak és kérdezik: akartok ti is társainkká lenni? Ehhez az szükséges, hogy ti is türelmesek legyetek, csak így tudjátok Isten akaratát teljesíteni. „Mert jön és nem késlekedik” (most az áldozatban az ő újrjövetelét helyezi előtérbe.) A *graduale* ismét a leckére való visszagondolás: a vértanúk szükségükben felkiáltottak és Isten meghallgatta őket. Ez történik majd velünk is; mert Isten közel van azokhoz, akik alázatos szívűek és az alázatos lelkeket megmenti. Az *evangéliumban* az Úr vértanúinak fényében jelenik meg, (All.) és *vértanúi lelkületet* csepegtet belénk. Amit csendes órákban nyilatkoztatott ki nekünk az Úr a szent misztériumban, azt ki kell vinnünk a világba; közben nem szabad az emberektől félnünk, akik csupán a testet ölhetik meg. Egyedül az örök haláltól félünk, egyéb semmitől. Amellett meg kell győződve lennünk, hogy Isten kezében nyugszunk; egyetlen hajunk szála sem görbül meg az ő tudta nélkül. Azért legyünk Krisztus megvallói a földön, akkor újrjeljövetelkor Krisztus is megvall minket „az Isten angyalai előtt” újra. A két olvasmány tehát vértanúi szellemet csepegtet belénk; az elsőben a vértanúk szólnak hozzánk, a másodikban Krisztus és mindketten ugyanazt akarják. Mind a két tanítás az Úr újrjeljövetete-

lének gondolatában csúcsosodik. A felajánlás-
kor ismét a vértanúságot látjuk magasabb szem-
pontból: „Az igazak lelkét Isten kezében látjuk
... a dörék szemében meghalni látszanak; a
valóságban békességben vannak,“ azaz boldog
megdicsőülésben. A *communio* a katakombák
homályára emlékeztet bennünket, amelyekből
ezen vértanúk származnak. Amit az Úr nekik
ott a szentmise bemutatásánál a fülükbe sugott,
azt hirdetik és megvallják a világ előtt. Ez a
mi feladatunk is; reggel a szentmisében Krisztus
csendben jön a homályban hozzánk és beszél
hozzánk, akkor térjünk vissza az ellenséges
világba, Krisztus tanúiként.

A hitvallók közös miséi (1)

Az Egyház — nagyon kevés kivétellel — a
szentek halálanapját ünnepli meg és azt az eucha-
risztikus áldozatban misztériumos jelenlétté teszi.
De a mártírok halála másfajta, mint a hitvallók
halála. A mártírokat az üldöző ellenség kegyet-
lenül meggyilkolta, a hitvallók „békében tértek
nyugalomra“ és „az Úrban elaludtak“. A már-
tírookra az Úrnak az a szava áll, amit Szent
Péternek mondott, mikor előre sejtette, hogy
minő halállal fog meghalni: „Kövess engem“. A
hitvallókra pedig Szent Jánosnak mondott sza-
vai illenek: „Meg kell várnia, míg én jövök“.
(Jn. 21, 22.)

A keresztény hívő számára a halál ugyanis, mint a liturgikus év vége felé többször is rámutattunk, nem más, mint előlegezett Paruzia, az Úr dicsőséges eljövetele, Krisztus napjának ragyogó fényben való feljövetele. Az Úr, a megdicsőült és megdicsőítő, úgy jelenik meg a földi élet éjszakájában, mint a tolvaj az éjjel közepén. Azért Krisztus tanítványa számára nincs idő az alvásra, a tétlen nyugalomra, hanem az élet az ő számára a liturgia szellemében a vágyódással teli virrasztásnak, a sóvárgó várakozásnak (*Marana Tha*) és a pihenést nem ismerő munkának az ideje, hogy készen állhasson, mikor jön az Úr, hogy megadja neki az örök jutalmat.

Ez a gondolat az uralkodó a hitvallók közös miséiben; ez majdnem minden evangéliumnak a tartalma; és ez ad a hitvallók típusának egyszerre szemlélődő és tevékeny jelleget. Az Egyház a liturgiában át akarja velünk misztikusan éltetni a szent emlékűnnepén a szent halálát és az Úr eljövetelét, és milyen jó nekünk, ha az Úr az ő szentjével együtt ébren talál minket is!

Egyébként a hitvallók közt is több csoportot különböztet meg a Misszálé: a püspökök, az egyháztanítók, az apátok és egyéb hitvallók csoportját. Ezeket vesszük most át csoportonként.

1. *Hitvalló püspök ünnepére* két mise-szöveg van; az első inkább a szent kegyelemteljes kiválasztottságát nézi, a másik inkább a főpapi méltóságát. A püspök az Egyházban az isteni

élővizeknek, az Isten szavainak és szentségeinek hűséges „sáfárja”; és ezenkívül benne Krisztus főpapsága teljes kibontakozásra jut. A pap az oltárnál helyettes és jelkép. Ma tehát a hasonlatunk: a napi szentet és Krisztust a pap jeleníti meg előttünk. A miseszöveg a pap cselekedeteiben és mozdulataiban mindig újra és újra a szentet látja és abban pedig magát az isteni főpapot, Krisztust. Amikor a pap az oltárhoz lép, a ma ünnepelt szent püspök ő. Az Egyház dicsőíti az ő kegyelemteljes kiválasztottságát: „Az Úr rábízta békeszövetségét.” Utána a 131. zsoltárt énekli az Egyház; ez pedig kölcsönös eskü: Dávid megesküszik, hogy házat épít az Úrnak; Isten megesküszik, hogy Dávidnak adja örökre a királyi trónust. Dávid itt a szent püspökünk képe, aki földi életében oly hűséggel gondoskodott az Egyházzal, ezért örök jutalmakat és kegyelmeket nyer az Egyház számára. A *szentlecke* ismét a szent püspök kegyelemteljes kiválasztottságát dicsőíti. „Nézzétek, előttetek áll a pap személyében a főpap (a szent, de Krisztus is), aki napjaiban tetszett Istennek; ő megváltást hozott és közvetített; felmagasztaltatását lelkes szavakban dicsőítik; „megadta neki a dicsőség koronáját, örök szövetséget kötött vele... papjává kellett lennie és az ő nevét dicsőíteni és méltó tűzáldozatot bemutatnia kedves illatul.” A *graduale* a visszhang erre a szent olvasmányra. Csak csodálattal eltelve ismétli az ott elhangzott szavakat.

Az *evangéliumban* azonban az isteni főpap áll előttünk, „aki Melkizedek rendje szerint” akarja az áldozatot bemutatni. Ez ismét jellemzi a régi misék misztérium-jellegét: az *eljövendő* Úr elszámolást követel az adott talentumokról! Ezek a talentumok a papság kegyelmei; ma a halála napján megy az ünnepelt püspök „Úrának örömébe”. Mi nem kaptunk olyan sok talentumot, mégis a kis talentumunkat is hűséggel kell kezelnünk. Most kezdődik a szent áldozat: a szent püspök az oltárnál áll, „Dávid szent olajjal felkenve”, Krisztus nevében áll ott és az isteni főpap „karja” támogatja őt (*Off.*) A felajánlásban életünk minden nyert talentumát odahelyezzük az oltárra; a szent áldozatban „eljött a szolgálk Ura, hogy számadást kérjen tőlünk, de a jutalmat is megadja.” Ezen nagy jutalom záloga az Eucharisztia, amelyet az áldozásnál a szent püspök nyújt nekünk „mint hűséges szolgálk, akit az Úr családja fölé helyezett és aki most a nekünk kijáró búzát nyújtja”. (*Comm.*) Figyelemreméltó az áldozás utáni imádság is: először köszönetet mondunk a vett adományokért, (ritkán szokott ez az ima köszönetet tartalmazni), egyben „nagyobb jótéteményeket” is kérünk. Van-e valami nagyobb az Eucharisztianál? A régi Egyház az Eucharisztiaát nem úgy látja, mint a jelenkor. A kegyelmi élet lelki-táplálékát látja benne; melynél van nagyobb jó is számunkra és ez a nagyobb jótétemény: a „gloria”, a dicsőség élete!

Pünkösd után 22. vasárnapra

Alapgondolat: A legjobb előkészület Krisztus végső eljövételére — a hivatásunk hívő lélekkel való teljesítése.

Gondolatmenet: 1. Mikor az Isten házába jövünk, akkor Isten szent színe előtt jobban át kell éreznünk magunk bűneinek tudatát. Azért az Egyházzal a mélységből kiáltunk fel az Úrhoz. Minden tettünk hiányos, vagy hibás. De azért nem csüggedünk! „Istennél az irgalom!”

2. Ezt felismerve remélő szívvel imádkozzuk a Kyriet és utána a Glóriában újra kifejezést adunk benső felujjongásunknak és boldog bizalmunknak, mely átcsendül a nap fő imádságán is és átjárja kérésünket. Meg is nyerjük, amit hívő lélekkel kérünk, mert a következő tanításnak szellemében nem kívánunk mást, mint természetfeletti szempontból tekintett hivatásunknak, Istentől rendelt állapotunknak teljesítésében álló életet.

3. Az első tanításban Szent Pál bizalma szólit fel minket a szentleckében, hogy az Úr, aki a keresztségben megkezdette bennünk az üdvösség művét, be is fogja teljesen fejezni „Krisztus napjáig.” Meghív azután az apostol, hogy vegyünk részt az ő örömeiben, mely liliomok közt is eltölti az ő lelkét és az evangélium ter-

jesztésében. Imádkozik is értünk, hogy „Krisztus napjára,” a „Paruziára” tiszták legyünk és telve az igazság gyümölcseivel. És ez a tanítás is *jelenlét és valóság* lesz a misztériumban. Az üdvösség művét ma ismét folytatja bennünk és teljessé teszi az Eucharisztia. A világ és a földi lét harcai közt, a mi közösségünk, amelyben Krisztus szeretete az oltár körül egybegyűjtött minket, mint testvéreket és nővéreket, kedves kép és a béke oázisa. (Gr.) Kedves egyházközségének írja ezeket az apostol Filippibe. A graduale erre magasztalja azt a testvéries és kegyelemben gazdag életet, mely a keresztyények között volt Filippiben és van mindenütt, ahol ezt a tanítást meghallgatják. Mert csak az Urat félik, azért ő a segítőjük és oltalmazójuk (all.) És ugyanő a tanítójuk az evangéliumban, mely megint csak természetes kötelességeink minden irányban való tökéletes teljesítésére int. „Adjatok meg a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami az Istené.” Teljesítsük állapotbeli kötelességeinket az emberi társadalom iránt, mint akik az egész életet így a Krisztus-tanította természetfeletti szempontból tudják tekinteni és ezzel az egész életet Isten-szolgálattá tudják szentelni.

4. De ez nagyon sok áldozatot kíván tőlünk. Tegyük ma mindezt az oltáron a kenyér mellé a paténára és ejtsük bele a kis vízcseppel a kehelybe. Felajánlásunkat Eszter királynő szavai kísérik az offertorium énekében. Eszter a

perzsa királyi udvarban, a legnagyobb földi fény és pompa között is szent életet élt és állását, melyet a gondviseléstől kapott, egészen Isten szándéka szerint töltötte be. Azokat a szavait mondjuk el most mi is, amiket ő mondott, mikor királynői és közbenjárói hivatalának legfontosabb és legdöntőbb lépése előtt mondott.

5. Az átváltozás után az Üdvözítő feláldozza magát a maga Istennel egyesült embervoltában, hogy minden élethivatásnak és minden állapotbeli kötelességnek az a legtökéletesebb teljesítése, melyet ő teljesített földi tartózkodása alatt, újra jelenlevő valóság legyen és szolgáljon az Egyháznak az ő titokzatos teste minden tagjának javára. Egyesüljünk vele a szent áldozatban és a mi hiányos odaadásunkat, a mi tökéletlen kötelességteljesítéseinket kapcsoljuk az övéhez, hogy kiegészítse és teljessé tegye a miénket.

6. A szent áldozás lakomájában, ebben az Isten elgondolta fölséges áldomásban, a mi bizalmunk még erősebb lesz. Krisztussal életközösségben egyesülve bátran, nyíltan, egyszerűen és hűségesen segítséget kérünk a mindennapos élethivatásunk számára, mely természetes erőinket és erényeinket napról napra próbára teszi. De van gyengeségünknek támasza: a magunkhoz vett szent Eucharisztia misztériuma.

Mindenszentek ünnepe

Alapgondolat: Boldogok a szentek, — kövesük őket. (Jörgensen Jánost, a nagy dán íróat az a gondolat hozta el az Egyházba, hogy boldog csak az lehet, aki az igaz úton jár. És boldogokat ő csak a szentek között talált és azok között, akik őket követték, azért tért át az Egyházba, mert az vezet az igaz úton a boldogság felé.)

Gondolatmenet; 1. Az álnok világból, magunk gyöngeségéből kiemelkedve megyünk a templomba s ott az Egyház meghívása zeng felénk, hogy az ég minden szentjének ünnepén örvendjünk már itt a földön, amint az égben az angyalok is ezt teszik ma.

2. De bár az ünnep öröme fellelkesíti lelkünket, azért tudjuk, hogy mi szegény földi emberek az ég eszményképeire tekintve nem tudunk mást tenni, mint gyarló voltunk tudatára jobban rádöbbenve, az isteni irgalomért könyörögni. Egyedül ez vezet minket a szentek magaslataira. A Glóriában ezért bizalommal magasztaljuk Isten jóságát, mely a megváltásban oly csodálatos módon nyilatkozott meg. Majd ismétljük az irgalomért való kérésünket, de most már az új remény és az új öröm érzelmével s a mise főkönyörgésében abban foglaljuk össze minden vágyunkat, hogy a mindenszentek

közbenjárására az isteni irgalom annyira megkívánt birodalmát mi is elnyerhessük.

3. A szentlecke megmutatja a kiválasztottak nagy számát, kik a földről emelkedtek és emelkednek fel. Mint hódolnak örök boldogságban Krisztusnak és az Atyának. Mi is közéjük akarunk tartozni. Ezért a visszhangként felzengő graduale első fele tisztelettel teljes bizalomra szólít fel minket, mint jövődő szenteket. Az alleluja versében pedig Krisztus hívását halljuk, hogy lépjünk ki minden földi valónak szenvedést keltő korlátozottságából és kövessük őt, ki a „nyolc boldogságról” szóló evangéliumban megadja birodalmának égbe vezető programját. És mi hiszünk ebben a boldogságot nemcsak ígérő, hanem be is váltó programmban, mert hitünk alapja az Atya, Fiú és Szentlélek, a háromszemélyű Egy Isten, kinek szól a mi Credonk.

4. De nemcsak szóval valljuk ezt, hanem tetteinkkel is meg akarjuk ezt a programmot valósítani. A felajánlás éneke bátorságot és bizalmat önt belénk, hogy járjuk az áldozat égbe vezető útját, melynek állomásaira az evangélium is rámutatott: „szelídség, sírás, éhezés és szomjazás, irgalmasság, tiszta szív, üldözés, szidás, rágalmazás és mindezek közt a békesség.” „Az igazak lelke Isten kezében van és a halál kínja nem éri őket.” A felajánlást összefoglaló imádság Istennek szenteli önátadásunk áldozatát, hogy Istennek kedves legyen szentjeinek

tiszteletére, nekünk pedig áldást és kegyelmet hozzanak.

5. Az átváltoztatáskor Krisztus a mi adományainkat konszekrálja, megszenteli, még magasabb rendbe emeli, mikor a maga eucharisztikus jelenlétének anyagává teszi és megváltó áldozatának megjelenítésében felhasználja. Mint istenemberi testvérünk teljessé teszi a mi áldozatunkat és úgy adja át az Atyának. Mi pedig minden szentekkel egyesülve imádkozva hozzá csatlakozunk, mert áldozati közösségbe lépünk vele, akire szintén áll a mai offertorium szava: „Úgy látszik, hogy meghalt, de ott van a boldog glóriában.”

6. Miután Krisztussal és a minden szentekkel elimádkoztuk az Atyához az Isten gyermekeinek közös imáját, a Miatyánkot, — az Atya nekünk adja Legdrágábbját, egyetlen Fiát, aki mint ember minden ember koronája. Nekünk adja „áldomásul,” hogy mint az égi boldogok, mi is Krisztusból éljünk. Szív a szívre borul és így hallgatjuk Jézussal életközösségben az áldozás énekét a három utolsó boldogságról, melyben valamennyi egybecsendül. (Ha módunkban van, figyeljük meg a korális dallamát és annak gyönyörű ritmusát. Nyugodtan énekel a „tisztaszív” boldogságáról, de magasabban szárnyalva zengi a „békés szív” égi boldogságát, hogy elérje az áldozat magaslatát, „az igazságért üldözést szenvedők” boldogságát!) Az Úr így belép a mi életünkbe is, mint a szentekébe, akikkel most

Krisztus által szorosabban egybekapcsolódtunk. Bár oly teremtő erővel működnek bennünk is, mint bennük. Akkor remélhetjük a végső kérés valóra válását, hogy a szentek a mi örömeink és a mi megerősítőink lesznek.

Halottak napjára

A világháború zivatarja közt a „béke pápa” gondolt a szenvedő lelkekre és megengedte, hogy ezen a napon minden pap három misét mondhat az elhunytak boldogságáért. A három mise közül mi az ősi, a tulajdonképpeni halottaknapjai misét elmélkedjük át.

Alapgondolat: A szenvedő lelkeknek hathatós segílyt adhatunk Krisztus, a mi áldozati bányánk által.

Gondolatmenet: 1. A Confiteor imádsága közben felhangzik a szomorú, de mégis oly vigasztaló: „Requiem aeternam . . . Adj, Uram, örök nyugalmat nekik.” Bűneink megvallása után oda helyez minket az Egyház, hol az elhunytak vezekelnek még a maguk egykori bűneikért. A tisztítóüznek most feltárt képe alá írja ezeket a szavakat. Majd folytatja a régi zsidók aratási énekével, a 64. zsoltárral, — mert ráil lenek ezek a szavak — az Isten napja aratására is az emberiség földjén. „Téged illet a dicséret, hálaáldozatot mutatunk be neked a mennyei Jeruzsálemben . . . Hozzád mennek mind az emberek!”

2. Az örök béke után való vágyódásba bekapcsolódik a mi Kyrie-nk és egyesül a szenvedő lelkek kórusával, akik szintén hódolva kérik az irgalmas Kyrios-t kegyelemért. Egyet kívánnak mind az elhúnytak: „hogyan jámbor könnyörgésükkel elnyerhessék a bocsánatot.” A mise főimádságában az egész földkerekség hozzájuk csatlakozik és velük együtt ezért imádkozik.

3. A szentlecke vizualizálásul és megnyugvással megmutatja a feltámadás hatalmas diadalnapját, amit Krisztusnak köszönhetünk. Az átvezető énekek újra ismételik az elhúnytakért közbenjáró jókívánságainkat (Graduale), mert reméljük, hogy imádságunk megszerzi nekik Isten kegyelmét és ők kikerülhetnek a szigorú ítéletet (Tractus), melyről a középkor költője oly megdöbbentő képet fest (Sequentia). Az evangéliumban Krisztus minket élőket tanít, hogy amikor az „Emberfia” eljön, akkor „előjönnek, akik jót cselekedtek, az élet feltámadására, akik pedig gonoszokat cselekedtek, az ítélet feltámadására.”

4. A felajánlást kísérő énekünk az Üdvözítőhöz fordul, a „Dicsőség Királyához,” ki az evangéliumban éppen most szólt hozzánk. Áldozati adományaink és mindenre kész áldozatos lelkületünk alapján, mellyel a szentmisében részt veszünk, kérjük őt, hogy szabadítsa meg azoknak lelkét, akikre gondolunk. Az adásunkat összefoglaló utolsó imádságban (Secreta) ipar-

kodunk Isten tekintetét az adományainkra fordítani és a lelkekre, akik a földön megkapták az érdemszerző hitet, hogy annak jutalmát is megnyerhessék az égben.

Mindennek közvetítője Jézus lesz az átváltoztatásban. Mert ő maga imádkozik az Atyához a szegény lelkekért. Kiegészíti ő maga, ami bennük hiányos. De teljessé teszi ő maga azt is, ami könyörgésünkben elégtelen volt. Most lehetünk bizonyosak, hogy elköltözötteink java után való vágyódásunk beteljesedésre talál.

6. Megkapjuk még a szentmisében a mi meghallgattatásunk legerősebb zálogát is a szent áldozásban. Krisztussal a legbensőbbben egyesülve és szentséges testének tagjává válva belőle élünk. És meg vagyunk róla győződve, hogy az örök világosság és az örök békesség, melyet itt a szent áldozásban megsejtettünk és megízleltünk, teljes mértékben osztályrésze lesz szeretteinknek is, akik Krisztus testében szintén élő tagok. Ez a megváltás célja és a benne való részesedést kívánjuk halottainknak. A jóságos Isten adja ugyan ezt meg, nem az igazságos Bíró, de reménnyel eltelten távozhatunk a szentmiséről, akik az áldozati asztalnál ma is magunk megtapasztalhattuk és hálás szívvel énekel meg is vallottuk, hogy „jóságos és kegyes” az Úr!

A csendes, hétköznapi gyászmise

Alapgondolat: A mi Urunk Jézus Krisztus adja elhúnytjainknak a dicsőség életét egyrészt a jó cselekedetek alapján, miket az eucharisztikus áldozat megdicsőített, másrészt az eucharisztikus lelki eledel által, mit testvéreinkért magunkhoz vettünk.

Gondolatmenet: 1. Lassan, panaszosan, de egyre fokozódóbb bizalommal hangzik a gyászenek, a Requiem, mikor a pap az általános bűnvallomás után az oltárhoz lép. Az ő szíve a csendes szentélyben *nyugalmat* talált. A gyermya fénye a *világosságra* emlékezteti, mely után vágyódnak a lelkek a tisztító tűzben. Ezt a kettőt kívánja nékik: az örök nyugalmat és az örök világosságot.

2. Magunk előtt látva a szenvedő lelkeket, most első sorban az ő számukra kérünk a Kyrie-ben irgalmat, kegyelmet. Azután pedig sorban imádkozunk külön is egy-egy csoportért. Ha nem valaki meghatározott személyért mutatják be a misét, az első közös imádság szól a papokért, a püspökökért, tehát az egyházi személyekért, lelki gondozóinkért. A másodikot mondjuk azután a rokonokért, barátainkért és jótévőinkért. Az utolsót végezzük valamennyi elhúnytért, akikkel valamennyivel belső kapcsolatban állunk, mert ők is mindnyájan a szentek nagy közösségéhez tartoznak.

3. A rövid szentlecke vigasztal, amikor rámutat, hogy jó cselekedetek követik az elhúnyt. Bizony az Úr irgalmassága mellett ezek a jó cselekedetek voltak az elhúnytak is a legigazibb vigasztalói a halálban. Ezért a most következő énekben bizalommal figyelmeztetjük az Urat ígéretere, hogy „az igazak emléke örökké megmarad az Úr előtt,” nem kell tehát félnünk semmitől sem (111. zs.). Az evangéliumban aztán az ítélet ura, maga Krisztus lép elénk és megerősíti újra, mint 1900. év előtt nyolcszor elismételve hangoztatta: „Én vagyok az élet kenyere, aki az én testemet eszi és az én véremet issza, az már bírja az örök életet és én feltámasztom őt az utolsó napon.” Ime ez a kettő ad jogot az örök boldogságra: a másvilágra is velünk jövő jó cselekedeteink, miket az áldozat oltárán Krisztus dicsőségével megszenteltünk és a szent áldozásban való méltó részvételünk.

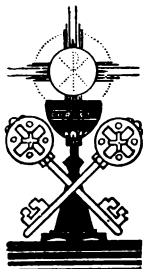
4. A felajánlásban azonban most nem magunkért visszük adományainkat az oltárra, hanem arra kérjük Krisztust, istenemberi Főpapunkat, hogy szent áldozatunkat és szent áldozásunkat fogadja el a lelkek javára. Mi mindnyájan egy és ugyanazon titokzatos testnek vagyunk tagjai, melynek feje maga a Krisztus.

5. És az átváltoztatásban ez a fej lesz a maga személyében az áldozat és a közbenjáró a tőlünk eltávozott lelkekért. Ha a mi áldozatunk és a mi közbenjáró imádságunk bármilyen gyarló

is lenne, Krisztussal áldozati közösségben, Krisztussal együtt imádkozó közösségben meghallgatásra talál.

6. Vele imádkozunk tehát a tisztító tűben is. Őt vesszük magunkhoz a szeretet adta áldomásban, az élet lakomájában, melyet az örök Atya Fiában nyújt nekünk. Isten minket elárasztó jósága átjárja lelkünket a szent áldozásban, melyben valamit megtapasztalunk az örök világosság ragyogásából és az Isten szívében pihenve valamit megízlelnünk előre az örök nyugalomból, amit „a szentek közösségében“ testvéri szeretettel megosztani kívánunk a lelkekkel, akiket még egyszer felsorolunk, mint a közös imádságban és az adományok felett mondott csendes imádságban.

„Adj, Uram, örök nyugalmat nekik és az örök világosság fényeskedjék nekik.“

Püünkösöd után 23. vasárnapra

Alap gondolat: Alázatos vágyódásunkra és kitartó kérésünkre felemel minket az Úr a földi nyomorúság fölé.

Gondolatmenet: 1. Eljöttünk a templomba Isten után vágyódva (42. zs.), de bűneink tudatában alázatosan (Confiteor). Ez a kettős érzélem tölti be a lelkünket, mikor felhangzik Isten felelete a mi panaszkodó szavunkra. „Fogságtoknak bármely helyéről visszavezetlek!” Mennyi minden ver bilincsbe minket. Ott vannak a test bilincse mellett a bűn bilincsei; ezeknek fogságából kell minket Krisztus megjelenésének kiszabadítania. Látjuk már, hogy közeledik az Úr és közeleg az óra, melyen megoldódik minden bilincs. Újjongva köszöntjük a szabadulás énekével, a 84. zsoltárral. (Imádkozzuk ma végig!)

2. A bizalomtól megerősítve mondjuk el vagy énekeljük a Kyriét és a Gloriát. És legfőbb vágyunkat a mise főimádságában foglaljuk össze: szabadulás! A föld mocskából Isten irgalmas jósága ki tud emelni minket.

3. Meg kell ismernünk az emberi sors valódi képét. Erre tanít a szentbeszédben a népek apostola. Mily kevesen érik el a kereszténységben is az Istenhez méltó életet! Megszámálhatatlan kicsinységek gátolják a magasba szárnyalást és még csak sejteni is alig sejtjük azt a feliséget, melyre pedig hivatva vagyunk. Ezek természetesen „Krisztus keresztjének ellenségei”.

„De a mi életünk már a mennyben van”, — mondja az apostol, egész életünk Krisztus felé fordult már, a Megváltó felé tör.

Meg is köszönjük a visszhangként felcsendülő graduáléban, hogy most mindjárt, a szent áldozatban való részvétel által, megszabadulhatunk az ellenségtől. Azért a bizalom fakassza most „a mélységből való kiáltásunkat” és alleluja kíséri, mert köszöntjük az Urat, ki mindjárt szól hozzánk és a misztériumban mindjárt valóra is váltja a szavát. Mert ma is kell éreznünk, amit oly sokszor iparkodtunk kiemelni, hogy a szentmise tanítása az utána következő misztériumban nyomban *jelenlevő valóság és valóságos jelenlét* lesz, hogy boldogságot és megdicsőülést adjon.

Mint Krisztus az evangéliumban Jairus leányát felébreszti a halál „álmából” és amint a beteg asszonyt pusztán az érintés is meggyógyítja, úgy fogja Krisztus újraeljövetelekor övéit felébreszteni és minden gyarlóságukból meggyógyítani. Így kapjuk meg azáltal, hogy az Eucharisziában mi is megérintjük őt, a feltámadás életét, az örök egészséget és derűs ifjúságot — a test számára is. Igaz, hogy ez a hatás ma még rejtett marad és csak a hit ismeri fel, de itt van és Krisztus napján, a Paruziakor nyilvánvaló lesz.

4. Ezután az evangélium alapján újra felhangzik „a mélyből kiáltásunk”. De most már tenni is akarunk. Áldozatra készen visszük magunk helyett az adományokat az oltárra, de alázato-

san is, mint a zsinagóga előjárója és a beteg asszony. Hiszen amit adunk, már kezdettől nem a miénk, hanem az Istené. Csak azt tudjuk folytatni, amit ő maga már kezdett bennünk, de befejezni is, mint megkezdeni is, csak általa tudjuk.

5. És az Úr befejezi, amit bennünk méltatlankban ma megkezdett. A mi gyarló áldozatkészségünknek, csekély adományunknak, tökéletlen önátadásunknak koronája, tökéletes befejezője lesz Krisztusnak az oltáron megjelenő áldozata. És akik a szentmise misztériumában áldozati közösségre léptek Krisztussal, azok elnyerik a kívánt kegyelmet.

6. Mert az Istentől rendezett szent „áldozásban” életközösségre is lépünk Krisztussal, benne megkapjuk az isteni zálog kezességét, hogy Krisztus áldozata megszerezte nekünk Isten gazdag kegyelmét. Ezért énekeljük az áldozás alatt Krisztus szavát, hogy a valóraváltáskor szívünkbe zengjen az ígéret is: „Bizony mondom nektek... higgyétek, hogy megnyeritek és meg leszen nektek!” Nem is kérünk már mást, csak azt, hogy miután az istenségben részesülhettünk, ne vegyen újra erőt rajtunk az emberi veszedelem.

Hitvallók közös miséi (2)

(Folytatás)

A második („Sacerdotes” kezdetű) közös mise, amely egyébként igen ritkán használatos, a pap-

ságot, még erősebben, mint Krisztus főpapi méltóságának megjelenítését és gyakorlását mutatja be. A szentmise *bevonulási énekében* ismét a nap szentjét látjuk az oltárhoz lépni, (ne felejtjük el, hogy egykor ünnepélyesen vonult be a klérus) és a szentmisét ünnepelni. Ma következő a hasonlat: a pap = a nap szentje = Krisztus főpap. A mise első része a főpapi méltóságot szemléli. A szent püspök felölti a miseruhákat; „az igazság ruháit;” megpillantásánál ujjongunk mi, „a szentek”, mert ma a most ünnepelt szent miatt fordítja felénk a misében „Krisztus” maga az ő arcát.” A 131. zsoltár kölcsönös eskü. Dávid (a mi szent püspökünk élőképe) gondoskodik az Egyház jólétéről. A *szentlecke* a papi méltóság legmélyebb alapját mutatja: a pap látható megjelenítője Krisztusnak: mert az a papság által „állandó közvetítőként értünk él.” Az ő egyszeri áldozata, melyben maga volt a pap és az áldozati bárány — a papság által az Egyházban jelenné lesz. Így tehát a szentlecke kevés szóval a szentmise és a papi hivatás magas jelentőségét vázolja. De egyúttal a pap szigorú kötelességeit is, hogy „szent, ártatlan, makulátlan, büntől ment” legyen. Szent püspökünk e követelésnek eleget tett; a papi öltözet jelképe ennek a tisztaságnak, amely felett mi a „szentek” örvendünk. (Grad.) Az evangéliumban megjelenik majd maga a főpap, ezért előre megénekli őt az *alleluja*. Az *evangélium* ismét szép kezdetet ad az utána követ-

kező misztériumnak : ünnepelt püspökünk a „ház atyja," de ő a „hüségés és bölcs szolga" is, „akit az Úr háza felé rendelt." „Jövetelég" az ő képe és helyettese, aki papja által táplálékul adja magát nekünk. Szent püspökünk halálakor, az Úr hozzájövetelekor, hűnek találtatott ; az Úrnak ezt az eljövetelet megélhetjük mi is most a szenttel együtt a misében. Ezért szent áldozati lakomában mi is „a hű szolga" leszünk, „akit az Úr java fölé rendelt." Az Eucharisztia éppen ezen örök javak záloga. Figyeljük meg, hogyan válik az áldozási ének érthetővé, ha azt a szentáldozás kiszolgáltatása kíséri.

Az egyháztanítók közös miséje

A egyháztanítók egyetlen közös miséje nagyon plasztikus. Az Egyház a misét bemutató papban az ünnepelt egyháztanítót látja megszemélyesítve és így érthetőbbé válnak számunkra az énekek. Amikor a pap a liturgikus öltözetben az oltárhoz bevonul, éppen akkor énekli például az Egyház: „A gyülekezet közepette megnyitja Isten az ő száját, eltölti az őt bölcseséggel és értelemmel, a dicsőség ruhájába öltöztette". (Intr.) Az egyháztanító még ma is így szól hozzánk ; a papi öltözet a „stola gloriae"-nek, a „dicsőség ruhájának" képe. A 91. zsoltárban dicsőítjük Istent az ő szentjeiben. Az Egyház *imádsága* is figyelemreméltó: az egyháztanító itt

a földön számunkra „doctor vitae“ az élet tanítója (azaz az életbölcseisége, de nemcsak a földi, hanem az isteni életé is); ugyanakkor azonban közbenjáró is az égben. A *szentleckében* Szent Pál nyomdokaiban látjuk a szenteket. Az ünnepektől egyháztanító is az Isten országának egyik tántorithatatlan, fáradhatatlan harcosa, aki „ha alkalmas, ha nem alkalmas — gyakorolta az evangélista művét“.

Ma van számára földi nyelven halálának, a liturgia szép szava szerint azonban az Úr eljövételének napja, amikor elmondhatta: „Jó harcot harcoltam“. És mi is ma átélhetjük a szenttel együtt a szentmisében az Úr eljövetelét. A szent egyháztanító a föld sava, világosság, hegyen fekvő város, (gondoljunk itt a püspökre, aki a templomban emelt katedrán ül), gyertyatartóra helyezett világosság az Úr házában. Nekünk is kicsi lángocskákká kell lennünk, és a mi lángunkat az övénel kell meggyujtanunk. Ő nagynak hivatik mennyek országában, mert cselekszik és tanít (ev.). Ha az oltárhoz lépünk, hogy letegyük adományainkat, akkor „megsokszorozódik“ bennünk, olyan, mint a pálma vagy cédrus, mely „megsokasítja“ magát; mi is hasonlók leszünk hozzá. (Off.) Az *áldozásnál* az Úr testét kiosztó papban ismét az egyháztanítót látjuk. A liturgia az öskeresztények szellemében a püspök liturgikus tevékenységében magát a szentet látja, mint prédikátort és papot. Mi is az első részben az ő tanítását halljuk, az áldo-

zati részben, a szentáldozás kiszolgáltatásában pedig mind a kettőt. A tanítás és Eucharisztia, az az isteni búza, amelyet az Isten családjának gondnoka „bölcsen és hűségesen” szolgáltat ki. Ma is megkapjuk ugyanezt a búzát a pap által a nap szentjének szellemében.

Egyszecű hitvallók közös miséi

A nem püspök hitvallóknak két közös miséje van és ez a két aszketikus eszményképet állítja szemünk elé. Az egyik inkább a szemlélődés útját, a másik a tevékenységben megszentelődő szentség eszményét magasztalja

1. Az *első* („Os iusti” kezdetű) *mise* az „éber szolgáló” miséje egyébként rokon a szüzek „mennyasszony miséjével;” mindkettő az Úrra való várakozást hangsúlyozza, mint a keresztény élet jellemző vonását. Az igaz ajka a valódi életbölcsest hirdeti és azt találja meg életében; ez a misénk címe is (intr.). A misztérium-kép az éber szolgáról való hasonlat, aki felővezetten és égő lámpával kezében várja az Urat”, ha visszatér. Szentünk élete valóban ez volt: a földi élet éjszakájában mindig útrakész volt és istenszeretetének lángja állandóan égett, élete az Úr újrajövetelére való várakozás volt. És a halálban „kopogtatott” az Úr és a szent „rögtön ajtót nyitott neki”. Az Úr éberen találta” és bevitte a mennyei lakomára és maga

„szolgált“ neki. Ma az Úr eljövételének erről a napjáról emlékezünk meg, mert a szent megdicsőülése az Eucharisziában jelenné lesz és mi is a szenttel egyesülve résztvehetünk a visszatérő Úrral való találkozásban.

Igy tehát az *evangélium* rólunk is beszél. A szentáldozásban és áldozati lakomában titokzatosan igazzá lesz az előmise tanítása. Ami ott szó volt, az az áldozatban jelenlét és valóság. A szent misztériumban valóban az Úr kopogtat, és mi megnyitunk előtte. Ő meghív bennünket a mennyekzős lakomára: „transiens ministrabit” — „*ideiglenesen* szolgál nekünk”. Ez a legjobb kifejezés a földön az Eucharisziára: *ideiglenesen*, ellentétben „Istenségének örök élvezetével” az égben. A mi feladatunk a szenttel felövezetten és égő lámpával „virrasztani”. Akkor már most résztveszünk minden javaink fölé való emeltetésben. Itt is látható, mily erősen hat az áldozási ének, ha az áldozásnak, ennek az előlegezett Paruziának a pillanatában imádkozzuk, „amikor az Úr hozzánk jön”. A mise többi része nem igényel különös magyarázatot. Az *introitusban* megfigyelhetjük, hogy az első vers az egész zsoltár helyett áll, (tudniillik éppen a vers nincs az ünneppel semmi összefüggésben). A lectio „a jó embert” írja le és a jó tetteit dicsőíti most az „ecclesia sanctorum”, ezek pedig a jelenben mi vagyunk! A szent „mint a pálma virágozik” és mint „a cédrus megsokasítja magát” bennünk, akik a misztérium szentségi valóságá-

ban egyesülünk vele a szent áldozatban (grad.) A szenvedésből is kivette részét, azért halálában és most is a szent áldozatban veszi „az élet győzelem koszorúját“. (All.)

2. A *második* („Iustus ut palma“ kezdetű) *mise* a szentség másik eszményképét szemlélteti és így a két mise kiegészíti egymást: az előbbi a hitvallás pozitív, ez a negatív oldalát hangsúlyozza. Az előbbiben az uralkodó kép a szolga, aki felővezetten és égő lámpával várja az újrjöendő Urat (tehát paruzia-várás); — a másodikban az önmegtagadás gondolata áll előtérben; a hitvalló megszabadította magát a világ kötelekeiből; „mindent elhagyott és követte az Urat“. A *communiónak* ez a szava talán misénk címe lehetne.

A *mise* felépítése szép és világos. A *bevonulás*kor elmegyünk az atrium (a bazilika) fáinál és a termékeny pálmában és a magasratörő cédrusban szentünket látjuk. A *szentleckében* köztünk áll, mint prédikátor. Párhuzamot von a maga viselete és a miénk közt, de ez a párhuzam szomorúan sikerül. Milyen földiek vagyunk, milyen becsvágyók, hiúk — és ő — dőrének gúnyolva, éhesen, szomjasan, sőt mint a föld kivetettje megy a földön át. Mégis mindig fél a szent, hogy túlkemény volt hozzánk, bocsánatot kér, nem akar egyebet, mint csupán jóra figyelmeztetni bennünket. Az *evangéliumban* Krisztus is így szól hozzánk: „Ne félj, te kis nyáj!“ Milyen vigasz számunkra ez! Aki Krisz-

tust akarja követni, az a meredek úton egyedül vándorol majd, miközben a nagy tömeg, a széles országúton vonul. De figyelmeztetés is ez: Add oda a földi jót, a te kincsednek az égben kell lennie. „Ahol kincsetek, ott lesz a szívetek!” Míg a közösség a mennyei kenyeret veszi, addig Krisztus azoknak százszoros jutalmáról beszél, akik így elhagytak mindent és követik őt (com.). És éppen most a szentáldozásban adja nekik e jutalom zálogát és foglalóját.

Az apátok közös miséje

Az apátoknak, mint a szerzetesek képviselőjének külön helye van a püspök és az egyháztanító mellett az Egyházban, ennél fogva a liturgiában is. A közös mise mind emellett részben a püspökök közös miséjére támaszkodik, részben a hitvallókéra. Az apát ugyanis közép helyet foglal el a püspök és hitvalló közt: ő a rendi családjában előjáró és atya, de mégsem bírja a püspök teljes hatalmát és felszenteltségét. Ez a misében is kifejezésre jut; látjuk őt, mint a hű és bölcs sáfárt, aki a rendi „család” fölé helyeztetett és annak kellő időben az élet és a tanítás kenyerét kiszolgáltatja. (Com., ugyanez a vers a püspökök és egyháztanítók miséjében is előfordul.) Mint szerzetes a leghűségesebben teljesítette az Úr tanácsát, „mindent elhagyott”, „házat, testvért, atyát, anyát és föl-

det" az Úrért, azért nagyobb részt kap majd az Úr újrjövetelének dicsőségében (ev.). Ma, halála napján ment be a dicsőségbe, ma teljesedett be „szívének kívánsága“; megkoronázta-
tott „drágaköves koronával“ (grad. off.); de mi is résztvehetünk ebben a dicsőségben a szent-
misében. A szentleckében apáttá emeléséről, Istennel folytatott titkos párbeszédéről van szó. E rész az eredeti szövegben Mózesről szól, de valóban szép hasonlatot találhatunk Mózes és az apátok közt.

Szűzek közös miséi

A Krisztust megjelenítő férfi szentség-eszmény-
képe mellett a liturgia elénk állítja az Egyházat
megszemélyesítő női szentek ideálját. Ez az
utóbbi nem a harcban és küzdelemben áll, de
nem is a szenvedésben és nélkülözésben, hanem
a Krisztusnak való jegyesi önátadásban és így
tisztán szemlélődő jellegű. A mártir Krisztusnak,
a mennyei királynak „katonája“, a szűz az ő
„menyasszonya“. Ezért kerüli a liturgia ott, ahol
ennek az eszményképnek alapvonásait vázolja,
— azaz a nem vértanú szűz ünnepén, — a fáj-
dalom és szenvedés minden gondolatát és csak
a jegyesi szeretetről, a bájról és örömről szól,
még pedig oly módon, hogy úgy látszik, mintha
poézisének legszebb gyöngyeit a szűzek számára
tartotta volna fenn. A menyasszony magát tiszta

és maradéktalan szeretettel egészen Krisztusnak, az Úrnak adta és benne mindenekefelett gazdag és boldog lett; és ezért a földiekről való lemondást úgy látszik, egyáltalán nem is érzi. Viszont Krisztus is a vőlegény szerető gondosságával adja magát szeretett menyasszonyának, királynőként ékszerekkel díszíti fel őt és mennyegzőt ül vele.

A keresztények szerették az Egyházat a katakombák festményein imádkozó szűz alakjában ábrázolni, amint kezét kitarva az ég felé fordul. (Ez az úgynevezett „orante” kép.) A breviáriumban pedig ennek ellentéteképpen a szűz jelenik meg úgy, mint az Egyház képe. A szűzek ünnepi vecsernyéjében van két külön az ünnep számára kiválasztott zsoltár, melyben a szűzet „az Úr háza” és „Jeruzsálem” névvel illetik, mert az Úr az ő Lelke által benne lakik és benne trónol. És a matutinum néhány zsoltára szintén ilyen értelemben alkalmazza a szűzre „az Isten városa” jelzőt.

Ezeket a vonásokat ilyen tisztán, mint említettük, a nem vértanú szűz miséiben találjuk meg. De mint a férfi szentség-ideál a hitvallóban olyan típust mutat fel, akiben a férfi erejével és pihenést nem ismerő működésével a szemlélődés jegyesi vonása egyesül, úgy a szűzesség női szentség-képe a mártír-szűzben megkapja a férfias hősiesség győzelmi díszét, bár teljesen jegyesi színezettel. Ezért van a liturgiában a vértanú-szűzek számára külön közös mise.

Püünkösd után 24. vasárnapra (A Vízkeresztkor elmaradt 6. vasárnap pótlása)

Alapgondolat: Növekedünk és érünk a boldog örökkévalóság számára.

Gondolatmenet: 1. A bűnök és a gondok világából jövünk a templomba és sokszor a mi szívünkre is ránehezednek ezek a bűnök és gondok. Ezért ismétli most is az Egyház az előző vasárnap vigasztaló szavait. Isten egykor azt Jeremiás próféta által népe megerősítésére mondotta; most az Egyház éneke „*nekünk*“ hirdeti. Igen, amikor Krisztus megjelenik, lehull minden emberi bilincs, eltűnik az ös-bűn minden következménye . . . A megváltás által megáldotta Isten népét és megadta neki a jogot és a lehetőséget a szabadulásra.

2. Kérjük is öt kilenc Kyrében, hogy irgalmából adja meg ezt nekünk. És magasztaljuk a Glóriában, amiért az egész világ isteni célját két mondatban feltárta előttünk „Dicsőség Istennek!“ — „Béke az embernek!“ — ez Isten világterve. Ó bár mindig értenők, mit akar az Isten. Hogy kell nekünk a belátás és az értelem Lelke. A nap főimádságában éppen ezt kérjük, vagyis hogy Isten előrelátó gondviselését és az ő irgalmas szívét mindig hittel higgyük s azután ezen hitünknek megfelelően cselekedjünk. Ez a lelki növekedés feltétele a mi részünkről.

3. A szentlecke már bizonyíték az utána kö-

vetkező evangéliumra és megmutatja az evangélium mustármagjának terjedését. Tesszalonikében, amelyet Szent Pál második missziós útja alkalmával keresett fel Filippiből. Innen kiüldözték és mint üldözött, látszatra is igénytelen, szürke ember érkezett Tesszalonikébe. Gyöngye és beteges volt. De a kegyelem csodálatos növekedést adott a csekély és lenézett kezdetnek. A kereszténység minden akadály ellenére is gyorsan terjedt ott.

A graduale köszönet erre az Úrnak azért a kegyért, mellyel minket is megmentett, mint az első keresztényeket. Az allelujában pedig alázatosan köszöntjük a Megváltót, mert tőle várjuk a kegyelemnek ezt az életerős kicsiny mustármagját és a belső tevékenységnek átjáró kovaszát, amiről ő maga beszél mindjárt az evangéliumban.

A földi események és jelenségek Krisztus számára az isteni kormányzás képei a lelkek javára. Az egész világot, — s benne a mustármagot és kovaszt — ebben a természetfeletti megvilágításban mutatja nekünk... És mi hinni akarunk szavának, azért felelünk rá a Credo-ban hitünk megvallásával.

4. A közös felajánlásban odaadjuk Istennek a mi kicsinyke erőnket, hogy lelkileg gyarapítsa meg, de alázatosan kérjük is Istennek mindent átalakító kegyelem-magját. Tudjuk, hogy a legfontosabbnak felülről kell jönnie és mi „a mélységből” ezért kiáltunk fel. A most kezdődő ál-

dozattól várjuk lelkünk tisztaságát, az új életet, Istennek előrelátó vezetését és oltalmát az el-lenségeinkkel vívott küzdelemben.

5. Az átváltoztatásban Krisztus felveszi és bele-olvasztja a mi áldozati adományainkat a ma-gáéba, mely külsejében is mutatja az ő végtelen megadását az Atyának. És mi most az Atyának Krisztus élet-haláláldozatát adjuk át lelkünk előrehaladására.

6. A szentáldozásban biztosít minket a Meg-váltó, hogy benne és vele a mi hívő és bízó kérésünk meghallgatásra talál. És az Egyház maga ad egy kérést ajkunkra az áldozás utáni imád-ságban, hogy tudniillik „meglegyen bennünk mindenkor a vágy azon eledel után, mely által az igaz és győzedelmes élet a miénk lesz“.

Szűzek közös miséi

1, *A vértanú-szűz első* („Loquebar“ kezdetű) *közös miséje* a vértanúság és szüzesség kettős koronáját ragyogtatja fel. A *bevonuláskor* a szent előttünk áll és a maga „tanúságtételéről“ beszél: „Királyok előtt tettem bizonysgot rólad és nem szégyenültem meg;“ de a szüzességről is beszél: „szemlélem parancsaidat (törvényeidet), amelyeket nagyon szeretek“. A zsoltárvers a szűzek makulátlan életét énekli meg. A *szentlecke* a szűz hálaímája a szenvedés után. Dicsérlek téged, Uram és Királyom, mert te voltál segítóm és

oltalmazóm. „Te megmentetted testem a romlástól . . . az ordító állatoktól, kik elnyelni akartak; a halálíg dicsér téged lelkem“. Mintha látónók a római Colosseumot, ahol a szűz éppen kiállotta a vértanúságát. A következő két *énekben* és az utánuk következő *evangéliumban* a bölcs szűzekről világosan fel csendül a menyasszonymotivum. Az Egyház menyasszonyéneke, a 44. zsolt. elénk vezeti a völegényt, Krisztust és a menyasszonyt, az Egyházat; a mi ünnevelt szűzünk azon menyasszony-szűzek közé tartozik, kik a királyi kíséretben vannak. A kép megújul az *evangéliumban*, itt szentünk az öt bölcs szűz egyikeként jelenik meg, kik lámpájukat a krisztusi szeretet lángjával töltötték meg és várnak, míg a völegény eljön. A szűzhöz az ő halálában eljött Krisztus és a szentmise misztériumában a szűzek vezetése mellett mi is mehetünk a Völegény elé töltött lámpásainkkal. A *felajánlásnál* is a szűzek egyike vagyunk, kik a szenttel („post eam“ — hozzá hasonlóan) feláldoztatunk. Az *áldozásnál* a liturgia ismét a vértanúságra tér vissza; ismét a szent az, aki hitvallását és az Úrhoz való hűségét mondja ki; vele összekötvé és az Eucharisztia erejére támaszkodva mi is megtehetjük ezt az ígéretet.

2. A *vértanú-szűz második* („Me expectaverunt“ kezdetű) *miséje* annyiban különbözik az elsőtől, hogy jobban előtérbe kerül a vértanúság gondolata. A *kezdetnél* előttünk áll a vértanú és halljuk az ő imádságát: „Leselkednek rám a gono-

szok . . . mégis megtartom szívemben a te rendeléseidet". A szentlecke a szent győzelem utáni hálaimája. A *graduale* összehasonlítja a szentet Jeruzsálem városával, amely ellenségtől megszállott, mégis tántoríthatatlan marad. „A Leghatalmasabb megszentelte az ő sátrát”. Az *evangéliumban* látjuk, hogyan kereste és találta meg a szűz Isten országának „értékes kincsét, a drága gyöngyöt”, ezért minden földi boldogságot, gazdagságot, sőt életét is odaadja. Az *offertóriumban* ismét felcsendül a menyasszony-matinum és látjuk a szent szűzet, amint virágzó szépségben a Völegény elé lép. (A liturgiában az oltár magát Krisztust jelenti, és a felajánlás alkalmával a szentmisében résztvevő közösség is az oltárhoz, tehát az ünnepelt szűzzel együtt Krisztushoz megy.) Az *áldozásban* hitvallást tesz a vértanú-szűz, de az ő vezetése mellett és az Eucharisztia erejében mi is azt tesszük: „Gyűlölöm a bűn útját”.

3. A *harmadik közös mise* (a „Dilexisti” kezdetű) a legegységesebb; igazi *nászmise*. A következő hasonlat érvényesül benne: Egyház = a szent szűz = az én lelkem = Krisztus menyasszonya. Az Egyház az Úr makulátlan menyasszonya, aki annak a szent szűznek képében jelenik meg, akit ma ünnepelünk, és aki ma a misztériumban köztünk áll. De a szent a mi előképünk is; sőt nem csupán az előkép, mert mi ma misztériumos egységére lépünk vele, egyek leszünk vele. Ezzel zárul a hasonlatsor, mert

ma a szent szűzben mi magunk Krisztus menyasszonya, az Egyház vagyunk. Ez a kép átvul a mise minden részén. Az *evangélium* közelebbről is ecseteli és egyben megadja a misztérium-cselekedet lényegét: mi menyasszonyszűzek vagyunk, akik az élet éjjelén az égő olajlámpácskával a menyezőre jövendő Völegény elé megyünk. Ez az Úr újrajövetelében (és halálunkban) teljes valósággá lesz; de ma a misében misztériumos szentségi valóság. Most már megértjük a mai mise mély értelmet.

Az *introitusban* a mennyegzős éneket énekeljük: elől, mennek az ünnepelttel együtt a szentek; ezt látjuk a miséző papnak teljes díszben az oltárhoz vonulásában; közben az *egész* 44. zsoltárt; a nászéneket énekeljük; Krisztus a királyi Völegény, az Egyház, a szent szűz és én magam is a királyi ara vagyunk. Érezzük magunkat Krisztus menyasszonyainak. A *szentleckében* ismét mint Krisztus aráihoz szól az apostol. A Völegény féltékeny menyasszonyára, a menyasszony bírásában senkivel nem akar osztozni, érintetlen szűzként kell, hogy álljon a Völegény, Krisztus elé. A nászének a mise minden énekében folytatódik: amikor az ünnepi díszbe öltözött diakonus ünnepélyes menetben az evangéliummal a szószékhez vonul, ismét mennyegzős menetet látunk megjelenítve. Most az *evangélium* következik az öt okos szűzről, (az öt balga szűz csak a sötét háttérret alkotja). Mi ezen szűzek vagyunk. Az áldozatban azután ez az evangé-

lium valóban igazság lesz ; mert a felajánlásban menyasszonyként vonulunk Krisztus elé, akit az oltár jelenít meg, az áldozati adományok, az olajjal telt lámpások, a Völegénynek való odaadásunk. A felajánlásnál ismét a nászéneket éneklik. Az antifona is új beállítást ad : az oltár gazdag díszeivel a menyasszony-királynőre, az Egyházra emlékeztet, mi a menyasszony-szűzek körül vesszük őt a felajánláskor. Az áldozatban, az átváltoztatáskor, megjelenik a Völegény és a szentáldozásnál ismét, mint menyasszony-szűzek „obviam Christo Domino — Krisztus az Úr elé megyünk. Ime jön a völegény”. Nyisd meg neki szívedet! Figyeljük meg, hogy az énekek éppen a cselekményekkel összekötve nyernek csak teljes értelmet.

A szent asszonyok és özvegyek közös miséi

1. Az első („Me expertaverunt” kezdetű, közös mise csak igen keveset különbözik a szűz-vértanúk közös miséjétől ; alig van benne szöveg, mely új volna. A *bevonuláskor* előttünk áll a vértanú és halljuk imáját : A *szentlecke* a vértanú győzelem utáni hálaimája : A *graduale* és *offertorium* az Egyház nászénekeiből vétetett. Mindkettőben látjuk a szentet menyasszony-

ként tovamonulni. Az evangéliumban látjuk, hogyan kereste és találta meg a szent asszony Isten országának „értékes kincsét”, a „drága gyöngyöt”, ezért minden földi boldogságot, gazdagságot, sőt életét is odaadta.

Igy a legmagasabb árat fizette meg érte. Az *áldozásnál* magát a szentet halljuk hozzánk szólni. Kínzóinak üldözéseiről beszél; továbbá arról, hogy inkább Istent féli. Igen örül Isten országa felett, mintha valami nagy kincset talált volna. E szavakat nekünk is el kell mondanunk. Az Eucharisztia nekünk is erőt ad az üdvösség ellenségeivel szemben; de egyúttal a mi nagy kincsünk is.

2. A *második* (Cognovi kezdetű) *közös mise* a női nemnek két jellemző sajátosságát állítja elénk; a szüzi bensőséget és az anyai gondoskodást; a menyasszonyi Krisztus-szeretetet és az erős elszántságot. Megtanít, hogyan lehet krisztusi életet élni a földön, azaz a földi dolgokkal összeköttetésben lenni és mégis azok felett állni. Megmutatja a szorgos Márta és a szemlélődő Mária hivatását. A mise a szent szavával kezdődik: az introitusban visszatekint elmúlt életére. Isten sok szenvedést, megaláztatást küldött neki (özvegyiséget, félreismerést), most megismeri, hogy mindez jó volt, azért vérnélküli vértanúságot kér: szent istenfélelemmel akarja magát Krisztus keresztjére feszíttetni. A két olvasmány látszólag ellentétben áll egymással. A *szentlecke* egy ideális háziasszonyt vázol, aki az ő kötelességei

közepette egészen felolvad ; gondoskodik uráról, gyermekeiről, szolgáliról, gyengéd a szegényekkel szemben ; tehát egy asszony, aki teljesen a földön áll. Az *evangélium* két hasonlata (a kincs és a gyöngyről) azt az asszonyt mutatja, kinek szíve az Úrnál van ; aki minden földit az Isten országának gyöngyéért, Krisztus szeretetéért odaad. Mégis az az ideális keresztény, aki ezt a két ellentétes feladatot harmonikusa tudja összeegyeztetni. A szentlecke nagyszerű kép, melyet minden asszonymak maga előtt kellene tartania : A bibliai asszony ideálját ugyan ki valósítja meg? Szentünkben megtaláltuk valóraváltva. „Hiú a báj, mulékony a szépség, de az istenfelő asszony minden dicséretre méltó“. Az *evangélium* azután az ő nagyságának és lelki szépségének forrásához vezet és ez a *krisztusi szeretet* kincse. Az Eucharisztia nekünk is ad kegyelmet mindkettőhöz : a kincs megtalálásához és kötelességeink erőteljes teljesítéséhez. Az Eucharisztia a krisztusi szeretet lángját ébren fogja tartani, de meg is erősít bennünket, hogy ezt a tüzet széjjel is hordozhassuk. Az énekben az Egyháznászéneke hangzik, amely az Egyháznak Krisztussal való eljegyzését énekli meg. Nem más-e szentünk az Egyháznak, aki anya is, szűz is egyben? Nem mutatja-e a két olvasmány az Egyház belső lényegét? És mi is magunkban viseljük anyánk vonásait. Így itt is áll ez a hasonlat : a szent = az Egyház jelképe, de mi is egyek vagyunk vele == anya és szűz vagyunk.

A templomszentelés ünnepe

A liturgiával együttélő hívő a liturgikus év folyamán négyszer tart „búcsút”: azaz négyszer ünnepel templomszentelést. November folyamán kétszer a legfőbb római bazilikáknak templomszentelését ünnepeljük az egész földkerekség minden templomában; még pedig 9-én a lateráni bazilika és 19-én Szent Péter és Szent Pál bazilikáinak felszentelését. Ez a két nap tehát mintegy a világegyház „búcsúja”. De van azután „búcsú-napja” minden egyes egyházmegyének, amely napon az egyházmegye minden templomában és kápolnájában a püspöki székesegyház felszentelési évfordulóját ünnepelik meg, amely napon tehát mintegy lélekben az egyházmegye minden hívője püspöke köré gyűl mindnyájuk közös Istenházának és családi otthonának ünnepe. De ezen a hármon kívül és felül minden templom és a templomhoz tartozó minden hívő megüli a legnagyobb ünnepélyességgel a maga felszentelési ünnepét, sőt nálunk még jobban megülik a védőszentjének a búcsú-ünnepét is, azaz nemcsak a templom születése és keresztelése napját, hanem a névnapját is. Csak az a kár, hogy a világias csíri-csaré, a vásár és mulatság nagyon is profanizálják ezt a napot. A liturgikus apostolság egyik munkapontja lehetne ennek a szép ünnepnek újra egyháziabbá és liturgikusabbá való tétele.

Az Istenháza, különösen a plébániatemplom, nekünk, keresztényeknek sokféle okból drága:

a) Ez a közösség igazi *imádságok háza* és az *áldozat helye*; ide helyezte az Isten az ő kegyelmi jelenlétét. Az oltár Krisztust jelképezi és ez legyen számunkra a templomban a legszébb. Sőt a szentáldozatban Krisztus személyesen vonul e házba és ezáltal az „üdvösség” újra megjelenik köztünk.

b) Az Isten háza jelképezi másodszor az *Isten országát* a földön; mondjuk az Egyház szentiségét vagy misztériumát. Ezért a liturgiai nyelvhasználatban ez a kettő sokszor egy; az Egyház jelenti az épületet, az Istenházát magát; de azután egyszerre jelenti valamennyi hívő közösségét. Az Istenháza tehát az a hely, ahol az Anyaszentház legnagyobb tevékenységét kifejti. Itt dobog szüzi szíve Krisztusért, isteni Völegényéért, de itt dobog anyai szíve gyermekeiért is. Amint Krisztus Egyháza az apostolok alapkövén áll, úgy emlékeztet erre a 12 apostoli kereszt, a 12 megkenés helye a templom falán. A lelkipásztor a felszentelés ünnepén ismét a keresztekre irányítja a figyelmet és megvilágítja azokat. Az ünnepség, a templom tisztasága és szépsége azért van, hogy példát adjon nekünk az Anyaszentegyház fenségéről és értékeléséről.

c) A templom számunkra ezután a *menyország kapuja*, egy darab a menyországból, kárpótlás a régi, atyai házért. A liturgiában sokszor

látjuk ezt az előképszerű vonást, hogy így a templom jele és előképe legyen a mennyei örömeknek. Ezt a jelképet megtaláljuk a templomszentelés officiumában, de sokszor látjuk az egyházi év miséiben is, különösen a pünkösdi utáni utolsó vasárnapokon. Így lesz ezekben a papság bevonulása az oltárhoz, a mi mennyei bevonulásunknak előképe és jelképe. (Introitus a 18., 23., 24. vasárnapon.)

d) Az Isten háza végül a *keresztény lélek jelképe is*. Ezt a hasonlatot igen kedvelték az egyházatyák, mikor a keresztény test szent voltáról tanítottak: „Nem tudjátok-e, hogy testetek a Szentlélek temploma, aki bennetek lakozik“. Ez a tanítás szépen jut kifejezésre a templomszentelésnél: a szentelési ceremóniák teljesen követik a keresztelés módját (ördögűzés, külön szenteltvíz, keresztelési ruha = oltárterítők), továbbá a bérmálást (megkenés, a Szentlélek hívása) és szentáldozás kiszolgáltatása. Erre utal a névadás is, ezért ünnepejük, mint keresztények a templom keresztelésének napját és nevenapját. (Mégjegyezzük, hogy a liturgikusan élő keresztények általában gyermekeiknél és hozzátartozóiknál is ne a születésnapot, hanem a keresztelés napját és a védőszentjük napját ünnepejük!) A *szentelés napja* Istennek az emberek közt való tartózkodásának ünnepe.

Püünkösd után utolsó vasárnapra

A liturgikus év utolsó vasárnapja az Úr napjának közvetlen-közelébe helyez minket és ezt láttatja meg velünk előre.

Az *alapgondolat* tehát: Krisztussal az életen át boldogan az örökkévalóság céljához közel!

Gondolatmenet: 1. Megjöttünk a templomba és kívül hagyjuk a gondokat és a bűnöket. Isten bocsánatát megszerezzük a lépcsőimádságban bűneinkre. A szentmise tulajdonképpeni első szava (az introitusban) újra az Urat mutatja meg, amint népe vigasztalására a megbocsátás szavait mondja és meghív minket, hogy szent szívéen minden idegenből és csalódásból igaz otthonra találjunk.

2. Új bizalomra lelkesülten kérjük irgalmát a Kyrieiben. A Glóriában ez a bizalmunk fokozódik, mikor Isten nagy tervét (a *glória*-t és a *pax*-ot) megismertük, hogy azután a mise főimádságában összefoglaljuk a mai nap minden vágyát.

3. Azután tanulunk a mai szentmiséből. Szent Pál a börtönből szólít fel minket, hogy az Atyának Eucharisziát, hálát adjunk, amiért részt adott nekünk a liturgia által az elmúlt liturgikus év misztériumaiban „a szentek sorában, a vilá-gosságban“. Elmondja velünk a keresztény élet-ideál kimeríthetetlen gazdagságát, melynek ki-fejlődését segítette elő a liturgia az egyházi év folyamán. Köszönetet is énekelünk ezért az Úr-

nak, hogy megmentett minket. S azután üdvözöljük (most még ugyan a mélységből kiáltva az alleluját), hogy közeledik „a fogságból hazavezérlésünk” nagy napja, amikor újra jön az Úr és csak ő lesz a győztes, meg azok, akik belőle éltek. Az evangélium Krisztusnak ezt a diadalnapját írja le és elmondja, hogy minő jelek fogják ezt megelőzni. Ezekről a jelekről azt mondja az Ur, hogy már az ő korának nemzedéke is meglátja azokat. Es mi tudjuk, a Credóban meg is valljuk, hogy ég és föld elmulhatnak, de Krisztus igéi el nem mulnak.

4. Az utolsó ítélet drámája megvilágítja a mi méltatlanságunkat és azért Isten segítségét kérve visszük az oltárra magunk helyett adományainkat, hogy lemondva a földiekről, az égiek után vágyódjunk.

5. Az átváltoztatásban a jövődő bíró magát áldozza fel a mi nevünkben, mint testvérünk és helyettesítőnk, aki nélkül a mi áldozatunk magában elégtelen volna. Minden ember áldozata most egyesül Krisztusnak, a fejnek áldozatával úgy, hogy elégséges lesz az emberiség végső céljának teljesítésére.

6. A szentáldozás Krisztus felelete a mi felajánló kérésünkre. A bennünk is jelenlevő Üdvözítő maga mondja, hogy amit általa hittel kérünk, azt megkapjuk. És az Egyház áldozás utáni kérése az, hogy ez a szentség töltsen ki mindazt, ami a liturgikus év végén „szívünkben még hiányos”.

A halotti misék szelleméről

Már az első keresztény századokban bemutatták az Eucharisziát a békén elhunytakért és ennek általában örvendező, sőt ünnepélyes jellege volt. Dionysius (500 tájáról) azt mondja : „A hívők boldognak hirdetik az elhunytakat, mert vágyaiknak győzedelmes célját elérték. A győzelem szerzőjéhez hálaéneket küldenek és maguknak is hasonló nyugalmat kívánnak. Azután a tetemet a püspökhöz viszik (a templomba), hogy az a szent győzelmi-koronát megadja . . . A püspök elvégzi a hálaimát (= Eucharisziát). A segédkezők sorrend szerint olvassák a Szentírásból a mi szent feltámadásunkra vonatkozó ígéreteket. Jámborszavú és szenttartalmú énekeket énekelnek a zsoltárokból (= előmise.) Azután az első diakonus elbocsátja a hitvallókat . . . és felszólít mindenkit, hogy imádkozzanak a Krisztusban való boldog befejezésért. Most a püspök a halotthoz lép és szent imádságot mond fölötte. Ebben kéri az őseredetű Jóságot, hogy az elhunytak bocsássa meg mindazt, amit emberi gyöngeségből hibázott és adjon neki helyet a világosságban, az élők földjén, Ábrahám, Izsák és Jákob kebelén, ott, ahonnan a fájdalom, jajgatás és sóhajtás távol vannak . . . Azután a püspök és a jelenlevők megcsókolják a megholtat ; (ez békecsók volt annak jeléül és bizonyosságául, hogy Krisztusban a megholttal a legbensőségesebb kapcsolatban maradtak). Végül

a püspök szent imát mond mindenkiért és a testet más szent testekkel együtt tisztelendő helyen elrejtí (eltemeti)."

Ezt a részt azért idéztük, mert megmutatja, mily lélekkel tekintettek az őskeresztények a halál arcába és mert a megholtakért mondott misékben még ma is ez a szellem lengedez. Ezzel a magasszárnyalású hittel szemben a középkorban, mint ellenáramlat az élet egyre jobban terjedő anyagi bőségével szemben, előtérbe kerül a halál földies, komor oldalának az elmélkedése. És bár az Egyház ragaszkodott a maga eszményéhez, az ősi hitből fakadó szemlélethez, de azért ezt a középkori irányt is jóváhagyta azáltal, hogy a 12. században keletkezett valóban költői sequentiát, a „Napja Isten haragjának“ (Dies irae dies illa) kezdetű éneket bevette a szentmise szövegébe és megengedte gyászmisében a fekete szín használatát. A régebbi időben azonban a keresztények ebben a misében Alleluját énekeltek és a pap legtöbbször piros ruhába öltözött, a mártírság megdicsőült színébe. A Rómával egyesült görögök szertartásában még mind a kettő (az Alleluja és a piros szín) szokásban van, sőt a Szentatya máig is piros színt használ a Requiem-misékben.

És ha eltekintünk az említett sequentiától, a fekete színtől és az emberek földies gyászától, megtalálhatjuk és átélhetjük ezekben a misékben, elsősorban az örvendező jellegű énekekben még ma is az őskeresztény szellemet.

Igen, előttünk áll még egészen az őskeresztény ünneplés. Elvisszük ma is a holttestet a templomba, (ha követnők a liturgiát!) mert annak tagja maradt a halál után is; a hívők az ő jelenlétében és vele közösségben tartják meg az Isten-tiszteletet; az előmisét azokkal az olvasmányokkal, mikről Dionysius szólt és az áldozati misét. Erre következik a pap ünnepélyes imádsága (absolutio) a holtnál és az eltemetés „a paradicsomban“, ahogy a temetőt nevezi a liturgikus szöveg.

Ez a magasszárnyalású gondolkodás felel meg annak a szellemnek, melyet egy évi elmélkedés után a liturgikus évről megismertünk. A hívők számára, kik az Egyház békéjében aludtak el, a halál elveszítette borzasztó voltát. „A leányzó alszik, nem halt meg“, — mondja a Pünkösdi utáni 22. vasárnap evangéliuma. Teste, is mert Krisztus misztikus testébe, az Egyházba, organikusan beillesztett, magában hordozza a megdicsőülést, Krisztus földfeletti életét, csiraként elrejtve magában, mint az elvetett mag, mely a föld barázdájába süllyed. Azért a liturgia csak olyan kifejezéseket használ reá, melyek az élőkről beszélnek. Az Egyház elhúnyt jámbor gyermekei „aluszhatnak“ és „pihennek Krisztusban“ és Krisztus napján „felébresztetnek“. „A balgatagok szemében úgy látszik, mintha meghaltak volna, de ők békében vannak“. „A szentek teste békében nyugodnak és a halál kínjai nem illetik őket“.

„A béke“, PAX, a liturgiában jelenti Krisztus

megdicsőült életével való telítődést. A halotti misékben ezért ilyen mondatok vannak: „Aki bennem hisz, az él, ha meg is hal, és aki hitben bennem él, nem hal meg örökké. Aki az én testemet eszi és véremet issza, annak örök élete vagyon és én feltámasztom őt az utolsó napon”. És elsősorban az *Eucharisziából* kapja a test is már itt a földön a megdicsőülés és örök élet csiráját.

A halotti misének, főként az elénekelt szövegeknek a megértéséhez ezenkívül még arra is kell ügyelnünk, hogy mint a szentek ünnepeit, úgy a Requimben is a keresztény hívő halála napját ünnepeljük meg. Még pedig azt az órát, melyben „az Úr jön”, hogy szolgáját magához hívja és tőle számadást kérjen. Az Úr jövetele az *eucharisztikus áldozatban* misztikus valósággal megjeleníti az egybegyűlt Egyház előtt az Úr eljövetelét *szolgája halálakor* és egyúttal misztériumos jelenlétté teszi az ő eljövetelét *az utolsó napon*. (Jól figyeljünk ennek a hármás *Paruziának* belső kapcsolatára!) Tehát ott állunk az ünnepelt halálos ágyánál és vele együtt várjuk az Úr jövetelét, paruziáját. És amikor az Úr az áldozatban megjelenik, akkor ugyanezen áldozat által könyörgünk hozzá, hogy ne szálljon ítéletbe szolgájával szemben, hanem ragadja ki őt az örök halálból és adja meg neki az örök megváltást. És egyszersmind ugyanazon áldozat által hálát mondunk, hogy ez a megváltás neki osztályrésze lett. Mert ha az elhúnyt alkalmas a megdicsőülésre, azaz a kegyelem állapotában

halt meg, akkor ez a megdicsőülés reá is, mint a szentekre Krisztus áldozatából sugárzik. Azért a megholt teljes megdicsőülése, bár az időpontot, melyben ez megtörténik, nem is ismerjük, az eucharisztikus áldozat befejeztével, mely az időt felemeli az örökkévalóságba, már is misztikus jelenlét lesz, és ezért az Egyház a temetésnél, mely a liturgia szabályai szerint azonnal az Eucharisztia után következik, a megboldogultnak a temetőbe való bevonulását már is úgy tekinti, mint az ő ünnepélyes bevonulását „a paradicsomba”. (Lásd a temetési éneket: In paradisum: A paradicsomba vezessenek az angyalok.)

Mi azonban az elhúnyttal továbbra is a legbensőségesebb közösségben állunk és maradunk. Ő is az Eucharisziából növekedik, melyet mi megünnepelünk. Ez az értelme annak az ősi, már a pogányoknál is meglevő szokásnak, hogy a megholttal való továbbtartó egyesültség kifejezésére, gyakran a harmadik, kilencedik és harmincadik napon, de mindenek előtt az évforduló napján ünnepi tort tartanak, melynél az elköltözöttet jelenlevőnek gondolják és mely alkalommal barátai vele együtt az életet tápláló ugyanazon ételeket eszik. Az Egyházban ez a közösség, melyet a régiek így képzeltek el, Krisztus áldozata által a legnagyobb valóság lett. Az Eucharisztia áldozati lakomájában, ebben az Isten-rendelte áldomásban, az elhúnyttal élvezük a mi közös „halotti torunkat” és mint az elhúnyt, úgy mi is ugyanazon isteni eledelből

merítjük ugyanazt a megdicsőült életet, mely minket vele Krisztusban egyesít. Ezért megyünk mi is az Eucharisztia után ünnepélyes menetben vele közösségben „a paradicsomba”.

De ha a legnagyobb bizalom is van lelkünkben az Egyház áldozata és imádsága iránt (és nagyon sok függ ettől a hittel hívő bizalomtól, mind a mi részünkről, mind az elhúnyt részéről, akit életében ennek kellett eltöltenie) és ha mi ettől a bizalomtól lelkesítve remélhetjük, hogy a Krisztus békéjében elhúnyt, az áldozat bemutatása után bemehetett az Úr örömébe, azért nem áll semmi annak útjában, hogy „az Úrról való megemlékezést” ünnepelve még gyakran megünnepeljük hálát adva (Eucharisziát bemutatva) az ő szolgájáról való megemlékezést, úgy, ahogy évről-évre felújítjuk egy szentről való megemlékezést. Ez a gondolat vezetett el arra, hogy idővel az elhúnytért való évfordulós megemlékezést eucharisztikusan tartsák meg. A gyakorlat tehát kettőt kívánna; az egyik, hogy egy-egy tagjának temetésén részt venne az egész plébánia, mert Dionysius szép kifejezése szerint ők mindnyájan „a megholt hozzátartozói, mert az isteni rokonságban egymás közt is rokonok lettek;” a másik, hogy a „fekete miséket” korlátozni lehetne és a napi színben a napi misét használjuk, hogy a sok magán-gyászmise ne akadályozza, hogy valamennyi hívő a közös Egyháznak közös istentiszteletét ünnepelje meg.

A középkorban lett általános szokás az abso-

lutio a templomban felállított koporsónál, tumbánál. (Az „absolutio“ itt nem „feloldozást“ jelent, hanem a gyászszertartás befejezését.) Ez a püspöknek a halottról mondott imádságából fejlődött ki, melyről már Dionysius is szólt s ugyancsak középkori szokás szerint gyakran nagy pompával veszik körül. Az ének: „Ments meg engem, Uram“, (Libera) szintén középkori jellegű, mint a mise sequentiája. A tumbát sokszor helyettesíti egy egyszerű négyszögletes terítő, melyet a mise után terítenek az oltár elé. Ez is, mint a tumba is, a holttestet jelképezik, melyet jelenlevőnek gondolnak, mint a temetés napján.

Ebből láthatjuk, hogy a halottas misék, helyes korlátok közt, megfelelnek a liturgikus év szellemének; különösen beleillenek novemberbe, a liturgikus év befejező hónapjába.

A templomszentelés ünnepe

(Folytatás)

A templomszentelés miséje különösen kegyelemmel teljes: A szöveg megértéséhez a következő két dologra kell figyelniünk: először tartsuk szem előtt mindig a templom valóságos megszentelését és azután lássuk a köépitményben Krisztus menyasszonyát, az Egyházat. *Valahányszor templomszentelést ünnepeünk*, (és tudjuk már, hogy négyszer tesszük ezt évente) egyúttal *a katolikus Egyházat is ünnepejük*. A templomszentelési mise tehát hálaadó mise minden jótéte-

ményért és áldásért, amelyeket az Istenháza közvetít. Szövegében azonban az Istenházaának fent elsorolt gazdag szimbolikáját is mutatja.

ALAPGONDOLAT: tehát a misében: Istenházában vár a béke és meghallgatás; de cselekvően csatlakoznunk kell az ő áldozati ünnepélyéhez és magunknak is Isten templomává kell lennünk.

GONDOLATMENET: 1. Belépünk a szentélybe; elképzeljük, hogy a püspök ünnepélyesen éppen most szentelte meg, és két ellentétes érzés fog el bennünket: félelem és öröm. Első a félelem („Mily félelmetes hely!”); bárcsak élne tudatunkban, hogy Isten itt van kegyelmi jelenlétében! „Oldd le lábadról sarudat; mert a hely, amelyen állasz, szent föld”, hangzik az égő csipkebokorból. És ez a félelmetes hely mégis „gyönyörűséges” is, mert az Isten „lakóhelye” a földön az emberek közt. Az egész 83. zsoltár erről szól végig. Ami a zsidóknak volt a jeruzsálemi templom, még inkább annak kell lennie nekünk keresztények számára az Isten házának (int.). Az Anyaszentegyház tudja, hogy itt van a liturgikus imádság helye; itt ígérte meg az Isten, hogy könyörgéseinket meghallgatja (or. con.)

2. Száll is hozzá nyomorúságunk és elhagyatottságunk bízón könyörgő Kyrieje. Szándékát és világtervét: megértve, zengjük utána az angyali Glóriát. És az ő szent akaratának alávetve magunkat, terjesszük elő kérésünket.

3. De azután ismét más kép tárul elénk. Magunk előtt látjuk, amit Szent János próféta lelke szemlélhetett Patmosz szigetén. Látjuk az Egyházat, mint új szent várost, mint az égből alászálló menyasszonyt, mint új paradicsomot, mint magát a mennyországot. Itt velünk, az ő népével lakik az Isten! Itt szántja fel a könnyet szemünkről, itt nincs halál és gyász, itt nincs jajgatás és fájdalom, mert itt ül trónján Krisztus és mondja: Én mindeneket újjá alakítok. Itt keressük és itt találjuk meg azt a megváltást a bűntől és minden rossztól, mit Krisztus hozott. Igen, ez az Isten házának misztériuma és ez nem csupán kép, hanem valóság. „Ma üdvössége támadt e háznak”. Ez a „ma” szószerint veendő. Nem csupán akkor, mikor a püspök a templomot felszentelte, ma is, a szentmise-áldozatban bevonul az Úr a mi földi házunkba és mi szegény vámoslelkek vendégszeretően fogadjuk. Figyeljük meg, hogy az Egyház lélekben visszahelyezkedik a felszentelés napjába; de ez a nap a szentáldozatban újraéled.

Megható a kórus visszhangja a graduáléban: e hely valóban kimondhatatlanul szent, itt dobog az Ecclesia szíve; az Istenháza angyalseregektől népes és ezekkel verseng Isten dicséretében a keresztyének közössége. Az allelujában mintegy Krisztus királyt látjuk jönni, imádjuk és dicsőítjük őt. Képzeljük magunkat az evangéliumban egészen a vámos helyzetébe; ilyen alázattal, ilyen áldozatos akarattal, ilyen örömmel akarunk most bekapcsolódni mi is az áldozatba.

Az evangélium kiválasztásában ez a hely volt döntő: „Ma (azaz a templomszentelés ünnepén) az üdvösség tért e házba”. Zachaeus háza valóban templom lett, amikor az Úr hozzáment. És a templom is Jézus betérése által lesz azzá, ami. Az Úr szívében pedig ebben a templomban való tartózkodásával is az, ami életében vezette: „megkeresni és megmenteni azt, aki elveszett”.

4. Zachaeus azt mondotta örömeiben: „Minden javaim felét a szegényeknek adom. Ilyen lelkülettel kell részt vennünk a felajánlásban. A templom felépítése maga is a hívők áldozatkészsége által lett lehetség... És a templom, a katolikus liturgia fogalma szerint, az áldozat bemutatására szentelt hely. Krisztus nagy áldozata azonban előbb feltételezi és megkívánja a mi kis áldozatainkat. Hozzuk meg „örömmel”. Ezzel az evangéliumi Zachaeus példáját követve, most nem a földi épülethez, hanem az új, a mennyei Jeruzsálemnek felépítéséhez adunk anyagot; „szívünk egyszerűségében” önönmagunkat. A felajánlást kísérő ének Dávid beszédéből való, amit halála előtt utoljára mondott, mikor fiát, Salamont megbízta a templom építésével. De még ennél az éneknél is kifejezi a templomépítés gondolatát a secreta. A fő ugyanis, „hogy testünk és lelkünk tökéletes átadása által” (ezt szimbolizálja a kenyér és bor átadása) „Isten tetszésére legyünk”. Akkor „a jelen földi adományok az égi segítséggel elvezetnek az örök jutalomra.

5—6. A szentáldozatban azután Krisztus valóban bejön házunkba, az Istenházába, de a lélek házába is és „üdvöt ad neki”. Az áldozási éneken kinyilatkoztatja az Úr, hogy e házban meghallgatja könyörgéseinket, az Egyház pedig rögtön teljesíti Krisztus szavát és a szent Eucharisziát adja minden javak és adományok zálogául. Az áldozás utáni imádságban a kőből való Istenházanak képében a szellemit, az Ecclesiát látjuk, amely „élő, kiválogatott kövekből” épült és könyörgünk, hogy ez a ház, külsőleg és belsőleg „bővüljön” és nagyobbodjék.

A liturgikus év vége és átmenet az újba

„Maranatha“ — „Jöj el, Uram“ ez volt az első keresztények kiáltása, akik állandóan Krisztus napjának szellemi közelségében éltek. Szent összejöveteleik és ünnepeik végén ez volt imádságuk és vágyódásuk állandó kicsendülése. Ez az Egyháznak is az imádsága liturgikus szent évének végén. A nagy Királynak és Győzőnek eljövételét várva megy át Adventbe és az új év karácsonyi ünnepkörébe. Ilymódon Karácsony és Epifánia betöltése annak, ami után a liturgikus év végén vágyódtunk úgy, hogy a téli ünnepkör éppen úgy a nyárin épül fel, mint fordítva a nyári a télin. Egyforma az eset. A téli a nyáriból nő ki, de egyúttal magában hordja a csirát, a bimbót a következő húsvéti ünnepkör számára. Bemutatja nekünk az Urat, mint a nagy Királyt és Szabadítót, ki eljön dicsőségben, hogy megsemmisítse minden ellenségét, de bemutatja egyúttal mint újszülött Gyermecket, ki a világnak új kegyelmi évet hoz, hogy ezáltal nagyobb bizalommal nézhessünk a Bíró elébe. Ezért nincs a liturgikus évnek olyan befejező ünnepélye, mint a polgári évnek Szilveszter estéjén, hanem ugyanabban a szelíd, természetes ritmusban, melyet az egész év folyamán anyiszor megcsodáltunk, észrevétlenül átme-gy az új liturgikus évbe.

U. i. o. gl. D.

